

Goome teele õperaamat

:: iseõppijatele ::

Grammatik, kõnelemised, harjutused
:: ja sõnastik. ::

M. Bellewil.

:: Eestimaa ::
Kooliõpetajate Waestastikku
Abiandmise Seltsi kirjastus.

Soome keele õperaamat iseõppijatele.

Grammatik, kõnelemised, harjutused
ja sõnastik.

M. Wellewilt.

Tallinnas, 1919.

Trükitud sehw. J. & U. Paalmann'i trükitojas.

Soome keel

on üks arenenumatest Ural-Altai keelkonnas. Ta on kauni kõlaga, sellejuures rikas ja väga paenduv, vähede kaashäälitutega ja sellepärast nimelt laulmiseks väga sünnis. Kõige mitmetesise-
mad grammatika suhted avaldatakse lõppsilpides, mis sõnatüvede külge liidetakse, kusjuures teatud hääleseadusi valjult peab tähele panema. Nimisõnade muutmine ja aegsõnade käänamine pakuvad suure hulga iseäralisi sõnatujusid, misläbi esialgse mõiste kõige peenemadki varjundid väljendust leiavad. Soome keel on rikas allegoriatest, pleonasmidest ja hüperblikest, ning omandab selleläbi juba igapäewasesti tarvitamises luulelise kõla.

Ka Soome keelel on mitu murrat, nagu igal teisel keelel, kuid Lõuna-Soome murra on uuema Soome keele aluseks.

Wäljarääkimisest.

Soome keel ei paku selles suhtes raskesti, sest et ta, nagu Eesti keelgi, samuti wälja räägitakse nagu kirjutatakse. Milles ta Eesti keelest lahtu läheb, sellest eespool.

Soome keelel on 8 täishäälitut, nimelt:

kõwad: a, o, u,
pehmed: ä, ö, y,
kerged: e, i.

Wälja räägitakse need tähed just niisama kui Eesti keeles; ainult y kõlab just nagu meie ü.

Kõik täishäälitud on Soome keeles, nagu meilgi, lühikesed; kus nad pikad on, seal kirjutatakse nad jälle, nagu meilgi, kahe-
kordsest: aa, oo, uu jne.

Kakshäälitud on: uo, yö, ie, au, eu, iu, ou, äy, öy, ai, ei, oi, ui, yi, äi, öi.

Kakshäälitud tulewad mõlemad selgesti wälja ütelda, nagu meil sõnas: kui, loid, mõid, meid jne.

Kaashäälitud on:

kõwad: k, t, p,
pehmed: g, j, d, v,
kerged: h, s, m, n, r,

mis kõik nagu Eesti keeleski wälja räägitakse; g tuleb ainult n järele ette ja sünnitab ühes sellega ninahääliku; s on alati teraw; v on meie w. Kus Soome keeles seisab üksainus kaashäälik, seal loetakse ta wälja nagu oleks ta pehme. Näituseks: äiti (ema) = loetakse: äibi. Kus aga Soome keeles seisab kaks kaashäälikut kõrwu, näituseks: tyttö, seal loetakse seda sõna, nagu oleks temas üksainus t, nimelt tüütö. See sünnib ainult kõrwade kaashäälikutega; teised täishäälikud loetakse wälja just nii, kuidas nad on kirjutatud. Wõõrsõnades tarwitatakse ka tähtsibid: b, c, f, q, x, z; ä. Neist loetakse c ja z wälja nagu teraw s, ä nagu o, kõik teised nagu meilgi.

Soome tähestikus on 21 tähte, nimelt: a, d, e, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, y, ä, ö ja see järjekord on ka sõnaraamatutes tarwitusel.

Rõhk.

Soome keeles seisab peaarõhk, nagu Eesti keeleski, alati esimesel silbil, näituseks: laulawat — laulawad; kóulu — kool; kake- ja kolmesilbilistel sõnadel on ainult see peaarõhk esimesel silbil; neljasilbilistel sõnadel rõhutatakse peale esimese silbi ka veel kolmandat, kuid nõrgemini, näituseks: tšoomitsévat — mõistawad kohut. Wiie-, kuue-, seitsme-, kaheksa- jne. silbilistel sõnadel on peale peaarõhu esimesel silbil veel nõrgem rõhk igal mittepaaresilbil (3., 5., 7. jne), wäljaarwatud wüimane silp, mida Soome keeles iial ei tohi rõhutada; lõpeb aga kolmas silp lihtsa täishäälikuga, siis lähewad kaasarõhud neljanda, kuenda jne. silbi peale üle, näituseks: õppimättomalla — õppimatu juures; oppimättomuudessa — õppimatuses; õppimättomuudessansa — oma õppimatuses; äwuttomuudessansakin — just oma abitusel.

Kõikuliidetud sõnades rõhutatakse liidetud osasid tähendatud põhjusemõttel, kuid niiviisi, et peaarõhk ikka esimesel sõnal seisab, kuna järgmiste sõnade esimest silpi tsergemini rõhutatakse, näituseks: máan-tie — maantee; työ-wäki — töowägi (töomehed); kirk-koherra — kirikuõpetaja; laulajaherra — lauljaherra; lüis-tijakuningas — uisutuningas.

Süüwi ja lõpp.

Soome sõnad seisawad kahest osast koos: tüüwest ja lõpust. Tüüwe ees ei seisa iial eessõna, nagu paljudes teistes keeltes, wa d iga sõna algab oma tüüwega. Kõik Soome sõnatüüwed lõpewad täishäälikuga, mida sisetäishäälikuks kutsutakse ja mis eel-

Täiwa kaashäälikuga sidosilbi tuletub, mis sellejärele tüve viimane silp on. Nõnda on tüvedes toivo, kysy, isäntä, o, y, ä sidosilbi täishäälikud ja vo, sy, tä sidosilbid. Mõnes sõnas on sidosilp ainult sidosilbi häälik, nagu sõnas hopea — hõbe, porstuja — eeskoda jne. Mõned erandid wälja arvatud, muutuvad tüwest ainult sidosilbi tähed.

Säälikute kottukõla.

Soomes keelel on see iseäraldus, et nõndanimetatud kõwad täishäälikud (a, o, u) liht ehk mittekohtuõidetud sõnades ilal ühes nõndanimetatud pehmete täishäälikutega (ä, ö, y) ette ei tule. Kerged (e, i) wõiwad niihästi kõwadega kui ka pehmetega koos seista, kuid armastawad pehmeid enam. Selle häälikuseaduse tagajärjel leidub lõpuwormisid kahefuguseid: ühed kõwa, teised pehme häälikuga. Leidub tüwes mõni kõwa häälik, siis tarwitatakse ka lõppu kõwana; leiduvad tüwes pehmed häälikud, siis tuleb ka lõpp pehme; näituseks: otta-vat — nad wõtawad; kanta-vat — nad kannawad; meni-vät — nad läksiwad; kyntä-vät — nad künnawad; tie-llä — teel; pöydä-llä — laual.

Wõõrsõnades tulewad kõwad ja pehmed häälikud koos ette, näituseks: kuvernöri — kuberner.

Kohtuõidetud sõnades täiwad üfistud liited kottukõla seaduste alla, näituseks: tuulimylly — tuuleweski, ja lõpp on kas kõwa või pehme, sellejärele, kas liidetud sõna viimases osas kõwad või pehmed häälikud seisawad.

Sõnade lahutamine ja jaotamine

Ünnib järgmiste reeglite järele:

1. Kahe täishääliku wahel seisew kaashäälik kuulub järgmise silbi algusesse, näituseks: suo-ta-wa, lu-ki-wat.

2. Kahest kaashäälikust kuulub esimene eelmisesse, teine järgnevasse silpi, näituseks: kir-ja — raamat; ris-ti — rist; las-ku — arme.

3. Kolmest kaashäälikust kuuluvad kaks eelmisesse, ja üks järgnevasse silpi, näituseks: myrs-ky — maru; kals-ke — kähin.

4. Kaks kõrwustistku seiswat täishäälikut jagatakse, kui nad katkishäälikud ei ole, kahele silbile; näituseks: lapsi-en — lapse; vapa-us — wabadus.

Teises ja järgnevas silbis wõiwad ainult i-ga lõppewad katkishäälikud ette tulla; seega langewad kaks isefugust täishäälikut, millest viimane i ei ole ja mis teises wõi mõnes järgnevas silbis kottu puutuvad, selle reegli alla.

5. Kats ühesugust täishäälikut kuuluvad ühte silpi, kui neid aspiratsioon ei lahuta, näituseks: suun — fuu; su'un — soo (jugu).

Kõtkuliidetud sõnad jaotatakse muidugi nii, et liidete osad kogu jäävad, näituseks; kirkko-isä — kirikuisa, ja mitte kirkkoi-sä; maan-tie ja mitte maant-ie.

Eugemise harjutus.

Anna myös ruokkaa linnuille, jotka istuvat puutarhassa ja laulavat nii kauniisti. Räägi: anna müös ruoga linnuille, jotka istuvat puutarhasa ja laulavat niin kauniisti. Hän on maksanut siitä paljon. Mitä hän on maksanut? Onko isä kotona? Hän on kirkkossa. Tyttö istuu kamarissa ja neuloo. Äiti ostaa Turusta tyttörelle kellon. Räägi: Hän on maksanut siitä paljon. Mitä hän on maksanut? Onko isä kotona? Hän on kirkossa. Tyttö istuu kamarissa ja neuloo. Äiti ostaa Turusta tyttörelle kellon.

Aleksandria Suutari Pelkosen talo on palanut viimeis-yönä.

Räägi: Aleksandria Suudari Pelgosen talo on palanut viimeis-ööna.

Aeeleõpetus ühes harjutustega.

I. õpetund.

1. Reeglid.

Soome keeles ei ole, nagu Eesti keeleski, peafõnadel suguwahet. Tahetakse sugu ära tähendada, siis tarmitatakse kas isearalisi sõnu, nagu ori — täht, tamma — mära, wõi inimese juures lisatakse meessoost isikule ette mies ja naissoost isikule nais, näituseks: miesoppetaja — naisoppetaja — looliõpetaja; loomade juures tarmitatakse meessoost olemusele uros, koiras; naissoost olemusele emä, naaras.

Artiklit Soome keeles ei ole.

Sõna, mis lauses subjekti tähendab, on nimetawas (nominatiwis). Ainuse nimetawal lõppu ei ole, mitmuse lõpp on t.

2. Sõnad.

kylä — küla
kaivo — kaew
suutari — kingsepp
räätäli — räätsepp
koira — koer
kissa — kass
isä — isa
äiti — ema
poika — poeg
tytär — tütar
tyttö — tüdruk
sisar — sõsar, õde

hyvä — hea
huono — halb
syvä — sügaw
vanha — wana
iso — suur
laiha — lahja
lihava — lihaw
on — tema on
ovat — nemad on
ja — ja
täällä — siin
siellä — seal

2. Harjutused.

a) Kylä on iso. Iso kaivo on hyvä. Suutari ja räätäli. Koira on huono. Kissa on laiha. Isä on hyvä. Äiti on täällä. Poika on siellä. Tyttö ja sisar ovat täällä. Vanha koira on huono. Kaivot ovat syvät. Kissat ovat lihawat.

b) Õde on hea. Tüdruk on suur. Tütar on seal. Pojad on suured. Kaewud on sügawad. Lihaw kass ja lahja koer on siin.

II. õpetund.

1. Reeglid.

Omastav vastab küsimise peale: kelle? Üksuses on ta lõpp n.

2. Sõnad.

veli — weli, wend	menevät — nad lähewad
veljet — wennad	kotona — kodus
vaimo — naine, abikaas	lähestyi — ta lähenez
talo — talu, maja	minä — mina
läävä — laut	sinä — sina
istui — ta istus	hän — tema
menee — ta lähneb	me — meie
pois — wälja, ära!	te — teie
minä menen kotin — ma lä-	he — nemad
hen koju	mutta — aga

3. Harjutused.

a) Isä on kotona. Minä menen kotia. Isän veljet menevät pois. Kylän vaimot ovat täällä. Räätälin vanha koira on huono. Talon isä läävä on hyvä. Kylän läävät ovat huonot. Isän vanha veli istui, mutta vaimo mene pois. Suutarin vaimo on iso. Veli mene pois. Kylän iso koira lähestyi. Minä menen pois. Sinä ja me. Hän menee pois. Me ja te. He ovat kotona, mutta veljet menevät pois. Suutari istui täällä. Hän lähestyi.

b) Isa wennad on suured. Ema on hea. Wennad on siin. Rättsepa lask on wana. Talu on suur. Mina lähen koju. Tema lähneb ära. Nemad lähewad ära. Koer lähenez. Raisjed on kodus. Wennad lähewad ära. Poeg on kodus. Tütred koer on lahja, aga tüdrukud wana lask on lihaw. Mina ja sina. Tema ja isa. Meie ja teie. Nad on kodus. Küla kaew on halb. Ringsepa koer on lihaw. Küla rättsepp on wana.

III. õpetund.

1. Reeglid.

Sõna, mis ruumi tähendab, milles midagi peitub või sünnib, muudetakse seesütlevaks. Seesütleva sõna lõpp on ssa ja pehme lõpp ssä.

2. Sõnad.

Pappi — õpetaja
 saarnaa — jutlustab
 kirkossa — kirikus
 istuin — istuſin
 puutarhassa — aias
 puut — puud
 miehet — mehed
 seisoivat — seisivad
 kõrkea — kõrges
 orava — orav
 naapuri — naaber
 istuivat — istuſivad
 saunassa — saunas
 ystävä — sõber
 talli — tall
 puhuivat — rääkisivad

varsa — varſ
 pelästyivät — ehmataſivad
 kun — seal, kui
 asuu — elab
 tõlli — onn
 asuin — elasin
 asui — elas
 lukkari — kõster
 tulevat — tulewad
 seisoi — seis
 istuvat — istuvad
 juoksevat — jookſewad
 juoksee — jookseb
 tulette — tulete
 tänne — siia
 seisoi — meie seisime.

3. Sarjutused.

a) Pappi saarnaa kirkossa. Minä istuin puutarhassa. Talon miehet seisoivat isossa puutarhassa. Puut ovat korkeat. Orava on vanhassa ja korkeassa puussa. Naapurin vaimo on talon vanhassa läävässä. Naapurin veljet istuivat saunassa. Isän hyvät ystävät puhuivat puutarhassa. Isä on kotona. Talon lihavat varsat seisoivat hyvässä tallissa. Varsat pelästyivät, kun kylän isot koirat lähestyivät. Kylan räätäli asuu vanhassa tõllissä. Minä asuin vanhassa tõllissä. Suutari asui täällä. Lukkari ja räätäli puhuivat. Räätalit tulevat tänne. Räätäli seisoi, mutta suutari istui. Kissat istuvat. Koirat juoksevat. Kissa juoksee pois, kun koira lähestyy. Minä menen pois, jos te tulette tänne. Hän istui. Me seisoi.

b) Õpetaja wend on kirikus. Õpetaja istus aias. Mehed seisivad aias ja ajasivad juttu. Mina istuſin kirikus. Kõrged puud on aias. Wenna naabrid istuſivad saunas ja ajasivad juttu. Isa sõbrad lähewad ära. Warjad ehmataſivad. Mina elasin onnis, tema elas tallis. Kõstri sõbrad tulewad siia. Koerad kargasivad (jookſivad). Naabrid on saunas. Õpetajad lähewad ära. Ringsepad tulewad siia. Meie seisime siin.

IV. õpetund.

1. Reeglid.

Megfõna lõpud olewifus on:

Minufes:

Mitmufes:

1. isif n
2. isif t
3. isif —

mme
tte
wat mõi wät

Näitus:

Minufes

Mitmufes:

mina räägin — puhun
fina räägid — puhut
tema räägib — puhuu

meie räägime — puhumme
teie räägite — puhutte
nemad räägivad — puhuvat,

Minufes kolmas isif tuletatakse sisetäishääliku pifendamise läbi;
tema on täwe lõpuhääliku farnane, kui see tahe täishäälikuga
lõpeb. Imperfektumis liidetakse i täwe ja lõpu wahete, näitufes:

Minufes:

Mitmufes:

ma rääfifin — puhuin
puhuit
puhui

puhuimme
puhuitte
puhuivat.

2. Sõnad.

siellä — seal
uin — ma ujun
nauran — naeran
itken — ifen (nutan)
puhun — räägin

laulan — ma laulan
voin — mõin
leikittelen — mängin
sinne — finna
neulon — nõelun

3. Harjutused.

a) Sinä asuit siellä. Me asuime täällä. Hän ui.
Me juoksemme sinne, mutta te istutte täällä. Me nau-
ramme, jos te itkette. He tulevat tänne, jos me menem-
me pois. Sinä istuit siellä, mutta he seisovat täällä.
Te asuitte täällä. Minä seisoin, mutta sinä istuit. Me
seisoimme siellä. Te nauratte. Sinä asuit täällä. Me
lähestyimme. Sinä lähestyit. Lukkari ja räätäli puhuivat.
Kissat istuvat. Koirat juoksevat. Minä uin, mutta te
istutte. Isot varsat juoksevat pois, jos te menette sinne.
Minä pelästyin, kun kylän iso koira lähestyi.

b) Sina mängib. Teie mängite. Meie mängime. Mina lähenen. Sina lähened. Sina nautsid. Mina seisin. Nemad istusiwad. Lugeja tuleb siia ja laulab, aga kingsepp läheb ära. Meie wõime. Rättsepp nõelub (õmbleb). Kingsepa wend naerab, aga head sõbrad nutawad (itewad). Wennad lähewad koju. Ema on kodus. Meie seisime aias ja ajasime (puhusime) juttu.

V. õpetund.

1. Reeglid.

Sõna, mis ruumi tähendab, kust leegi wõi midagi lahkub, muudetakse *see s t l e w a* k s. Seesütleva lõpp on *sta* wõi *stä*. Nsi, mille sisse midagi liigub, tähendatakse ära *see s t l e w a* g a. Seesütleva lõpp on *h-n*, misfuguste kaashäälikute wahel *h* ees täiwa täishäälik asendatakse. Seesütleva lõpust jäetakse *h* harilikult wälja ja tõmmatakse mõlemad lühikesed silbid pitaks kokku; näituseks: metsä-hän asemel metsään. *h* jäetakse ikka ära, kui *h* sibeakaashäälikuna esineb; näituseks: puutarha, puutarhaan.

2. Sõnad.

isäntä — peremees
saunasta — saunast
kouluun — kooli
koulusta — koolist
porstua — eeskoda
metsästä — metsast
metsään — metsa
pojat — pojad

sisaret — sõsarad, õed
pojan — poisid
mylläri — mölder
mylly — westi
joka — kes
lehmä — lehm
nyt — nüüd
kohta — koha

3. Harjutused.

a) Isäntä tulee saunasta. Mina menen kouluun. Naapurin poika seisoo saunan porstuassa. Hyvä mylly on kylässä. Poika juoksee pois porstuasta, jos te menette sinne. Isän veljet tulevat metsästä. Talon miehet tulevat kylästä. Naapuri laulaa puutarhassa. Mylläri menee myllyn. Myllärin veljet istuvat myllyssä. Pojan sisaret menevät kylään. Myllärin poika, joka istui porstuassa, pelästyi, kun naapurin iso koira lähestyi, Kylän lehmät ovat metsässä. Pojan sisar juoksee myllystä puutarhaan. Pojat juoksevat pois puutarhasta. Pojat menevat puutarhasta naapurin talon. Naapurin sisaret, jotka (kes) nyt

laulavat puutarhassa, menevat kohta kylään. He tulevat tänne. Kylässä on hyvä koulu. Pojat tulevat kotia koulusta,

b) Meie tuleme aiaist. Naabri pojad on koolis. Nad lähewad kooli. Nad tulewad koolist. Mina istun aias. Sina lähed aeda. Isa tuleb aiaist. Naabri poeg tuleb saunast ja lähed aeda. Möldri wennad tulewad weskist. Sõbra õed lähewad metsa. Mees (mies) lähed weskisse (myllyyn). Wennad lähewad metsa. Tema laulab metsas. Möldri naine istub onnis.

VI. õpetund.

1. Reeglid.

Ala lütlew tähendab kohta, kus wõi mille ligidal midagi on wõi sünnib. Tema lõpp on lla wõi llä.

Ala ltütlew tähendab kohta wõi asja, kust ligidalt midagi kaugeneb. Tema lõpp on lta wõi ltä.

2. Sõnad.

lattialla — põrandal	kallio — kalju
missä — kus?	kynttilä — küünlal
viipyy — viibib	lapset — lapsed
kaivolla — kaevul	kamari — kamber
korkealta vuorelta — kõrgelt	nousen — tõusen üles
	mäelt eno — onu
tuolilla — toolil	kalliolla — kaljul
matalalla tuolilla — madalal	ikkunalla — aknal
	toolil maantie — maantee.

3. Sarjutused.

a) Poika istui tuolilla. Miehed tulewat alas (alla) korkealta vuorelta. Seisoimme lattialla. Missä viipyy hän? Kaivolla. Pojat tulewat korkealta vuorelta. Eno on isän kamarissa. Enon veli istui tuolilla ikkunan vieressä (afna kõrwal). Minä istuin matalalla tuolilla. Enon poika seisoi lattialla. Miehed, jotka seisoiwat matalalla vuorella, laulawat. Te istuite korkealla kalliolla. Myllärin lapset juoksewat maantieltä puutarhaan. Kynttilät ovat kamarin ikkunalla. Lukkarin pojat laulawat korkealla vuorella. Poika, joka istui tuolilla isän vieressä (isa kõrwal), pelästyi, kun enon iso koira lähestyi. Pojat tulewat

alas vuorelta. Pojan sisar istuu tuolilla enon vieressä. Kylän lehmät menevät maantieltä metsään. Varsat, jotka tulevat, ovat lihavat. Lapset, jotka leikittelevät maantiellä, pelästyvät, kun lehmät lähestyvät. Poika, joka istuu kamarin lattialla, nousee lattialta, kun eno tulee kamariin.

b) Meie seisame põrandal, tema istus toolil. Mees, kes afna kõrwal toolil istus, on isa hea sõber. Küünal on afnal. Sed seisawad afna kõrwal. Poeg istus onu kõrwal toolil. Talu mehed seisawad aias. Pojad, kes madalal mäel on, mängiwad ja laulawad. Sõbrad seisawad kõrgel taljul. Mees, kes metsa lähel, on isa wend (selle). Ma tõusen toolilt, kui (jos) isa tuleb. Naabri lapsed mängiwad maanteel. Nad lähewad maanteelt aeda. Poiss (poika) istub põrandal õe kõrwal. Laps tõuseb toolilt ja lähel aeda. Mees, kes kõrge kase (koivu) — (korkean koivu) vieressä) kõrwal aias seisab, on tüla mõlder.

VII. õpetund.

1. Reeglid.

Objekt lauses pandakse kirja affusatiivis. Affusatiivi lõppainsuses on n ja mitmuses t. Alaleütlem wastab küsimuse peale: kellele? Lõpp on lle. Alaltütlem wastab küsimuse peale: kellelt?

2. Sõnad.

On vienyd — on wiinud
annoin — andsin
kukat — lilled
veljelleni — wemale
meniwät — läksiwad
katteini — kapten
pellolle — põllule
laiva — laew
satama — sadam
palan — põlen

kynttiläruunu — kroonlühter
myyn — müün
kuulen — kuulen
kello — kell
ääni — hääli, kõla
huomenna — homme
ostan — ostan
kynä — sulg
iloitsen — rõõmuстан

3. Harjutused.

a) Isä on vienyd pojan kouluun. Annoin kukat veljelleni. Meniwät pellolle. Pojan sisar nousee tuolilt ja mene kaivolles. Lapsi istui tuolille enon viereen (tõr-male). Katteini seisoo laival, joka on satamassa. Katteinin veljet tulewat laivalle. Kynttilät palawat kyntti-

läruunussa. Lapsed juoksevad vuorele. Hän myyn vanhan talon. Pojat tuovat lehmät kotia metsästä. Isä panee kirjat tuolille. Me kuulemme kellon äänen naapurin talosta. Huomenna me menemme kylään. Lapsed, jotka ovat puutarhassa, tulevat pois, kun kuulevat isän äänen. Poika saa kellon isältä. Isä ostaa kirjan tyttärelle. Pojan sisar saa ystävältä hyvän kirjan. Mies, joka tulee taloon, myy hyvän kellon naapurin vaimolle. Poika iloitsee, kun saa kirjan ja kynät (suleb) isältä. Naapuri myy hyvän talon tyttärelle. Isä on myllyssä. Hän tulee kohta myllystä. Eno menee saunaan. Hän nousee tuolilta ja menee kamarista ulos (kambrist välja). Miehet, jotka juttelevat (juttu ajavad) maantieltä ovat enon ystävät. He menevät maantieltä ylös korkealle vuorelle, joka on maantien vieressä. Tyttäret panevat kynttilät ikkunalle.

b) Ma panen raamatu toolile. Pois tuleb toolist koju. Ta müüb ära halwa weskü ja hea lehma. Kapteni laew on sadamas. Ta müüb laewa ära. Meie kuuleme mehe häält. Ma ostan kaupmehelt soola. (Kaupmees — kaupmies-kaupmiehelta.) Sina saad onult hea sule. Tütar rõõmustab, et isalt raamatu saab. Pois saab raamatu köstrilt. Ma kuulen tellahäält naabri talust. Mölder lähed weskilt maanteele, sest ta kuuleb wenna häält.

VIII. õpetund.

1. Reeglid.

Silpi, mis täishäälikuga lõpeb, kutsutakse lahtiseks; kaashäälikuga lõppew silp on kinnine.

Rõwad kaashäälikud (k, p, t), kui nad lühifest silpi algawad, mis käänamise läbi kinniseks muutub, pehmendatakse järgmiselt:

K muutub n taga g-ks: kaupunki — linn, kaupungissa — linnaš. l ja v wahel, teisiti i ja e wahel, aga ka h ja e wahel saab tähest k j; näituseks: solki — sõlg, soljen — sõle; kurki — kurg, kurjen — kure. Kahe u wahel muutub k v-ks, näituseks: suku — sugu, suvun — soo. Rõigil muil tõrdabel jääb k ära, näituseks: halko — puu, halon — puu (teine muude).

P kütub p järele wälja, näituseks: seppä — sepp; sepan — sepa; p muutub m järele täheks m, näituseks: impi —

neiu, immen — neiu (teine muude). Rõigil muil tõbadel muutub p v=fs, näitusefs: tupa — tuba; tuvassa — toas.

T fufub t järele wälja, näitusefs: katto — fatuś, kattolla — fatuśel; t muutub l, n, r järele l, n, r=fs: pelto — põld, pellon — põllu. Rõigil muil tõbadel muutub t d=fs, näitusefs: kehto — fiit (häll), kehdossa — hällis.

K=d ei pehmendata s ja t järele, aga ta t=d ja p=d s järele ialgi, näitusefs: myrsky — maru, myrskyn — maru (teine muude).

2. Sõnad.

Kenkä — king	leipä — leib
sänky — säng	kasvan — kasvæn
kukka — lill	veljeltä — wennalt
luken — loen	kirkko — kirif
musta — must	puku — ülifond
näkee — näeb	parta — habe
aitta — ait	niitty — niit, aas
otan — wõtan	katto — fatuś
kampa — kamm	pöytä — laud
me ammuimme — meie last-	linnut — linnud
fime (püśfi) hän antaa — ta annab	

3. Harjutused.

Naapurin tyttäret menevät huomenna kaupunkiin. He ostavat kengät kaupungin suutarilta. Lapsed juoksevat sänkyyn. He tulevat sängystä lattialle, kun kuulevat isän äänen. Kukka kasvaa puutarhassa. Sisar iloitsee, kun saa kukan veljeltä. Me menemme huomenna kirkkoon. Isä lukee kotona. Poika iloitsee, kun saa isältä hyvän puvun. Naapuri on pellolla. Naapurin poika istuu pellon mustassa multassa (mullas). Isä on pellolla. Hän tulee pellolta, Huomenna minä menen kaupunkiin. Isä antaa hyvät kengät tyttärelle. Naapurin poika, kun näkee suutarin mustan parran, pelästyy. Niitty on iso. Hän on niityllä. Miehet, jotka tulevat niityltä, menevät aittaan. Aitan katto on huono. Minä otan kengät tuoltalta. Hän näkee pojat aitan katolla. Pöytä on lattialla. Isän kirjat ovat pöydällä. Tyttö, joka tulee puutarhasta, antaa äidille kukan. Kampa on pöydällä; minä otan kamman pöydältä. Tyttären kampa on huono. Isä ostaa tyttärelle hyvät kammat. Kammat ovat pöydällä. Me

ammuimme linnut, jotka istuivat aitan katolla. Sepän tupa on vanha. Mies, joka tulee tupaan on suutari. Leipä on tuvan pöydällä. Hän antaa veljen pojalle hyvän kirjan.

IX. õpetund.

1. Reeglid.

Mitmuse käänelõpub on, wäljaarwatud nimetaw, omaštam ja ošaštam, ainsufega ühešugused, ainult lõpu ja tüwe wahale lišatakse i. Aegšõna eitaw olewit tuletatakse eitawast aegšõnast ja eitatama aegšõna tüwest. Tüwe lõppšilp on lühike.

Ainsus:

Mitmus:

1. ei anna — en anna	emme anna
2. ei anna — et anna	ette anna
3. ei anna — ei anna	eivät anna

En, et, ei, emme, ette, eivät on eitama aegšõna ištud; anna (wiimane a lühike) eitatama aegšõna tüwi.

2. Sõnad.

Kiikku — kiit	heinä — hein
kasvan — kaswan	matto — matt
ulos — wälja	seppä — sepp
pieni — wäike	viipyy — ta wiibib
et lue — sina ei loe	sinne — sinna
me emme muuta — meie ei lähe.	

3. Harjutused.

a) Pojat ovat kouluissa. Lapset ovat kouluissa. Poika kaatui (tutkus) kiikusta lattialle. Te istuitte kiikussa. Linnut laulavat katoilla. Hyvä heinä kasva niityillä. Myllärit menevät myllyihin. Tyttö ottaa matot lattialta. Missä seppä on? Missä sepän pieni poika on? Lehmät tulevat kotia niityiltä. Isä ei ole kotona. Hän viipyy niityllä. Kirja on pöydällä. Sinä et lue. Me emme tule kotia. Pojat eivät lue. Sinä muutat kaupunkiin, mutta me emme muuta sinne. Poika ampuu linnun. Äiti ostaa Turusta (linn Soomemaal) tyttärele kellon. Minä olin kaupungissa. Minä olin kotona. Anna kirja pojalle.

b) Laps läib foolis. Lapsed läiwad foolis. Nad tulewad foolist koju. Ta jääb põllule. Kasjib kargawad lauale. Lapsed istuwad kiigul. Sepa wäikesed poisid tulewad. Sina ei loe.

Mina ei tule koju. Kus on hea naabri lapsed? Mina jään niidule. Lapsed on woodis. Hea raamat ei olnud laual, waid oli aias. Väikesed poisid ei loe. Sina wõtad mati onnist. Kõlade niidud on suured ja head. Kaewud on sügawad. Mis teeb (mitä tekee) tüdruk? Kus on pois? Ta ei olnud koolis. Ta tuleb homme (huomenna). Ta jääb kauaks (kauan). Mia must muld on hea. Suured linnud laulawad aias. Väikesed poisid kargawad laudade peale. Ema ostab tütardele hea tella. Kõla mehed müüwad wanad lehmad ära. Kus on leib? Isa ei olnud kodus. Meie homme koju ei tule.*)

X. õpetund.

1. Reeglid.

Eitaw imperfekt tekitatakse eitawa aegsõnade en, et, ei, emme, ette, eivät ja aegsõna partitsiipi abil. Sel partitsiipil on ainsuses lõpp nut ja mitmuses neet.

Näitus: mina ei annud.

Ainsus:

Mitmus:

en antanut
et antanut
ei antanut

emme antaneet
ette antaneet
eivät antaneet

2. Sõnad.

Minkätähten — miks, mispärasti	mitä — mis
hän kylpee — tema supleb	ruusu — roos
poika tahtoo syödä — poeg	pyssy — püss
	tahab süüa põllö — õõfull
minä en tahtonut sanoa —	ukko — raut
	mina ei tahtnud ütelda juon — mina joon
syön — süön	taidan — mina wõin
tahdon — tahan	aina — ifta
hän tahtoo juoda — tema	vielä — weel
	tahab juua kukoistan — õitsen
sillä — sest	piispa — piiskop

*) On kasulik, kui õppija jenni õpitud sõnadest uued laused teeb ja need firja paneb.

3. Garjutused.

a) Poika, joka seisoi pöydän vieressä, ei lukenut. Minkätähden te ette lukeneet? Minä istuin. Sinä ei istunut. Me emme istuneet. Pöllö istui puussa. Mies ampui pöllön. Hän kylpee vanhassa saunassa. Ukko, joka seisoo tuvassa, ei istunut tuolille. Sina et ampunut. Me emme ampuneet. Poika tahtoo syödä. Minä en tahtonut sanoa. Miehet eivät tahtoneet syödä. Lapsi ei tahtonut juoda. Katteinin pojat ampuivat metsässä, sillä eivät tohtineet (tohtinud) ampua puutarhassa. Hän on kirkossa. Mies puhuu suomea, sillä hän on suomalainen.

b) Paul lasseb (kütib) metsas. Meie ei lasse. Noosib weel ei öitse. Tüdruku wäike wend weel ei loe. Mees lasseb kullitatusel. Raut supleb saunas. Poisid tahawad süüa. Mees ei tahtnud ütelda. Mina süön ja joon. Ma tahan süüa. Remad tahawad süüa. Tütar ei tahtnud ütelda. Sina ei taha weel süüa. Poisid, kes aias istuwad, tahawad juua. Poisid, kes laua kõrwal seisawad, ei loe. Sina ei seisnud. Meie ei istunud. Wanad kullid on metsas. Raut istub toas, ta tahab süüa ja juua. Mehed ei tahtnud juua, sest nad lähewad ära külasse. Poisid ei tohtinud aias lasta, nad lähewad meisa ja laewad seal. Gilled weel ei öitse. Sina seisab aias. Ta räägib Soome keelt, sest ta on soomlane. Poiss tahab ikka süüa ja juua. Tüdrukud, kes aias on, laulawad. Poiss tahab laulda (laulaa). Tema tahab istuda (istua). Mina wõin lasta. Mehe juur püss on hea. Mees seisab aias ja tahab kulli lasta. Kull istub puu otsas. Rõster tahab kirikus laulda. Suure küla wana klingepp tahab juua ja süüa, aga ei saa. Isa tahab lunda puu otsast lasta. Isa istub saunas ja supleb (pesseb). Mees tuleb linnast, ta tahab süüa ja juua. Mina ei istunud, ma seisin. Sina ei seisnud, sa istusid aias.

XI. õpetund.

Täishäälikute mündatus.

Piff täishäälik muutub i ees lühitekses, näituseks: saan (saan), sain (sain); puu (puu), puissa (puis, pundes). Katsit-häälikud uo, yö, ie heidawad i ees esimeise täishääliku mälja, näituseks: suo (soo), soissa (sois, soodes); lyö (ta lööb), löi (ta löi); tie (tee), teillä (teil, teedel). Eõnas käyn (tän) muutub y täishääliku ees v-ls, näituseks: kävin ('ämin). Lihttäishäälikuteft on o, ö, u, y muutmata, a, ä, e, i muutuwad.

Nimisõnade mitmuse i ees ja aegsõnade täisminemist i ees muutuvad a ja ä järgmiselt:

1. Kahefilbilised tüved heidavad a wälja, kui esimeses filbis mõni e või u ette tuleb; ei ole asi nii, siis saab a-st o, näituseks: muna (muna), munissa (munades); ostan (ostan), ostin (ostin); annan (annan), annoin (andsin); pala (pala, tüfite), paloissa (palades, tüfitestes). Sõnas suola (sool) ja puola (pohlamari) muutub a o-ks; puoloissa.

2. Kahefilbilised aegsõnadest tuletatud nimisõnad, mis lõpevad filpibega ma, ja, va, heidavad alati a wälja, näituseks: saama (saadu), saamilla (saadud asjadega); saaja (saaja), saajilta (saajatelt); tuova (tooja), tuovilla (toojate juures).

3. Kahefilbilised sõnatüved heidavad ä alati wälja, näituseks: heitän (heidan), heitin (heitin).

4. Mitmefilbilised sõnatüved, kui ka tüved lõpuga mpa ja mpä ning filpibega va, vä, sa, sä tüved heidavad a ja ä wälja, näituseks: odotan (ootan), odotin (ootasin), vanhempa (wanem), vanhemmiltä (wanemalt); kuuluisa (kuulus), kuuluisilta (kuulufatelt); viljava (wiljakas), viljavissa (wiljakais) wiljakates.

5. Mitmefilbilised nimetüved, millel sidetäishääliku ees h või mõni teine täishäälik peale i on, heidavad a ja ä wälja; on aga sidetäishääliku ees kaks kaashäälikut või tuleb eelminemas filbis i ette, siis muutub a o-ks ja ä ö-ks, näituseks: kapea (kitkas), kapeilla (kitkaga); vieraha (wõõras), vierahille (wõõrale); asia (asi), asioissa (asjus, asjas); harakka (harakas), harakoista (harakaist, harakatest).

6. Muis mitmefilbilistes nimetüvedes heidetakse e, ä kas wälja või muudetakse ära, näituseks: omena (õun), omenilla või ka omenoilla (õuntega). Sõnas isäntä (peremees, isand) ja emäntä (perenaine, emand) langeb ä wälja, näituseks: isännille (isandatele), emännille (emandatele).

Sidetäishäälik i muutub i ees e-ks, näituseks: risti (risti), risteille (ristidele); pappi (õpetaja), papeille (õpetajatele).

Sidetäishäälik e tükub i ees alati wälja, näituseks: kive (kivi), kivillä (kividega); ove (uks), oville (ustele).

Kõik kahefilbilised nimetüved e lõpuga muutuvad ainsuse nimetamas i-ks; sidetäishääliku e ees läin t muutub ainsuse nimetamas ja ka mitmuse i lõpu eel s-ks, näituseks: reke (regi), reki, ove (uks), ovi, kante (kaas), kansi, kansilla (kaantega). Tüved itse (ise), kolme (kolm) hoiavad e ka ainsuse nimetamas alal.

Ka mitmesilbilised nimitüwed heidawad fidetäishäälifu e ainsuse nimetawas wälja, näituseks: paimene, paimen (tarjane); sisare, sisar (õde, sõsar); fidetäishäälif muutub siis kahefilbilistes nimitüweedes i-ks, tuffub aga mitmesilbilistes wälja.

Nimitüwed e-ga, millel fidetäishäälifu ees s on, muundawad ainsuse nimetawas fidefilbi se nen-iks, näituseks: hevose, hevonen (hobune); ihmise, ihminen (inimene); toise, toinen (teine).

T-ga lõppewates filpides tuffub fidetäishäälif e wälja:

1. Kõigis mitmesilbilistes tüweedes. Hevose (hobune), hevosta; ihmise (inimene), ihmistä.

2. Kahefilbilistes tüweedes, kui fidetäishäälifu ees ei ole k, p, v, m, wõi ht, näituseks: hiiri (hiir), hiirtä; hiirte, ainsuse nimetawas hirs (palk), hirtä (palki). Tüwed e-ga, millel fidetäishäälifu ees on k, p, v, m wõi ht, saawad paenutamise puhul ta, tä lõpu asemel a, ä, mille ees fidetäishäälif e mitte wälja ei tuku, näituseks: reke, reki, rekeä, ove, ovi, ovea, lahte (laht), lahti, lahtea, Suome, Suomi, Suomea.

Samuti on lugu, kui e ees faks kaashäälifut seisab, millest aga wiimane t ega s ei wõi olla, näituseks: onne (õnn), onni, onnea.

Tüwed lume (lumi) ja lieme (leem) heidawad e wälja; tüwed itse (itse), sukse (suust), sääkse (sääst), viikse (murrud), ripse (ripsmed), tunte (tundma) jätawad oma fidetäishäälifu alles.

Aegsõnade juures maksawad eelmised reeglid fidetäishäälifu e kohta k-ga ja n-ga lõppewates sõnades; nimelt langeb fidetäishäälifu e wälja kõigis mitmesilbilistes tüweedes ja ka kahefilbilistes, kui fidetäishäälifu ees ei ole k, p, v, m wõi ht, näituseks: menen (lähen), mennyt (läinud), tulen (tulen), tulkoon (tulgu).

XII. õpetund.

Soome keelel on samuti kui Eesti keeles ainsus ja mitmus ja wiisteistkümmend käänat.

Käänete nimed ja lõpud on:

Käänete nimed:	Ainsus:	Mitmus:
1. Nimetaw (nominatiiv)	—	t
2. Osastaw (partitiiv)	—	a, ä, ta, tä ia, iä, ita, itä

3. Omastaw			
(genitiiv)	—	n	en
4. Sihitam			
(akkusatiiv)	—	n	t
5. Seesütlem			
(inessiiv)	—	ssa ssä	issa issä
6. Seestütlem			
(elatiiv)	—	sta stä	ista istä
7. Sisjeütlem			
(illatiiv)	—	h n	ih-n
8. Alalütlem			
(adessiiv)	—	lla llä	illa illä
9. Alaltütlem			
(ablatiiv)	—	lta ltä	ilta iltä
10. Alaleütlem			
(allatiiv)	—	lle	ille
11. Siimaütlem			
(abessiiv)	—	tta ttä	itta ittä
12. Saam			
(translatiiv)	—	ksi	iksi
13. Olem			
(essiiv)	—	na nä	ina inä
14. Raasütlem			
(komitatiiv)	—	—	ine
15. Seletaw			
(instruktiiv)	—	n	in

Käänamise juures liidetakse lõpud, nagu meilgi, tüvede tülge; kes siis tahab sõnu käänata, peab sõna tüve tundma. Tüvi jaadakse kätte ainsuse omastawast jesseläbi, et lõpp u ära wõetaks. Algab aga sidesilp k, t wõi p tähga, siis on need omastawas pehmed, mida nimetawast näha saab; sel puhul peab wastaw kõwa kaashäälik tüwes jälle tagasi tulema.

Käänetes oleme siamaani tarwitanud nimetawat, omastawat, seesütlemwat, seestütlemwat, sisjeütlemwat, alalütlemwat, alaltütlemwat, alaleütlemwat ja sihitawat; eelmised õpetunnid on selletarwis küllalt harjutusi pakkunud; teistest käänetest räägime pärast.

Osastaw on kääneks lõppemata osalisele subjektile ja objektile; nagu objekt eitawas lauses, näituseks: Poika lukee kirja — poisj loeb raamatut, ukko sai kaloja — raut sai talu; isä ei ostaa kelloa — isa ei osta tella. Nagu ülemal tähendatud, on selle kääne lõpp a, ä wõi ta, tä. Lõpp ta, tä liide-

taſſe tüwle tahe täiſhäälitu ja ta mitmele tüwle e järgi külge, näitufeſ: talo (maja, talu), taloa, puu — puuta; suo — suota — hevonen — hevosta; hiiri — hiirtä. Tüwedel, miſ lõpewad ſilpidega ke, pe, ve, me, hte ja milles t oſatawas raſke oleſ wälja rääfida, on oſatawas lõpp a, ä, näitufeſ: käki (kägu) — tüwi: käke — käkeä, läpi (auf) läpeä, ovi (uſ) ovea; sormi (ſörm) — tüwi: sorme — sormea, tähti (täht) — tüwi: lähte — tähteä.

Mitmufe omastawa teſitamife juures peetagu meeles: Mitmus teſitab omastawa laudſelt mitmufe oſatawaſt, tähteſid a ja ä, e-ſs muutes, näitufeſ poika (pois), mitmufe oſatawas poikia, mitmufe omastawas poikien; talo, taloja, talojen. Seisab ſel puhul en ees t, ſiis wõib jee tahefordſeſ muutuda, näitufeſ: puu (puu), puita, puiden-puitten. Mitmufe omastaw wõib ta, peale üheſilbiliste ſõnade, ſelſamal kombel oſatawaſt teſfida, kuſ juures e, mõne teiſe täiſhäälitu järele i, i-ſs muutub ja üheſ eelkäima täiſhäälituga kaſſit täiſhäälitu ſünnitab, näitufeſ: koira (ſoer), koiraa, koirain; hevonen (hobune), hevosta, hevosten; talo, taloa, taloin.

 Olew tähendab lähemalt määratud aega, mil midagi ſünnib, ning waſtab küſimife peale: millal? Näitufeſ: vuonna 1919 — aastal 1919; perjantaina lähden Helsinkiin — reedel lähen ma Helsingi.

See a w tähendab ära olukorra, milles midagi muutub, näitufeſ Kalevalaa käännetään venäjäksi — Kalewala tõlgitakse Wene keelde.

Si ma ütlew tähendab ſelle äraolekut, kelleſt sõna räägib, ja waſtab küſimife peale: kellest? millest? Rõhu pärast liſataſſe mõnikord weel juurde: ilman (ilma), näitufeſ: ilman rahatta on vaikea elää — ilma rahata on raſke elada.

See a s ütlew tähendab iſikut wõi aſja, mille wõi kelle ſeltſis midagi ſünnib; ſeda ei tarwitata iial ainsuſeſ.

See l e t a w tähendab wahendit, mõnikord ka wiifi, näitufeſ: omin silmin — oma ſilmadega; jalan — jala, jalgi.

XIII. õpetund.

R i m i ſ õ n a d jagunewad oma ſidehäälitute järele kuude klaſſi.

I.

Sidetäiſhäälit on kaſ kaſſitäälit wõi piſt täiſhäälit, näitufeſ: maa (maa), työ (töö), tiistai (teiſipäew).

A i n s u s :

Mimetaw :	puu
Ofastaw :	puuta
Omaſtaw :	puun
Sihitaw :	puun
Seesütlew :	puussa
Seestütlew :	puusta
Sisfeütlew :	puuhun
Alalütlew :	puulla
Alaltütlew :	puulta
Alaleütlew :	puulle
Ilmaütlew :	puulta
Saaw :	puuksi
Olew :	puuna
Raasütlew :	—
Seletaw :	puun (puu abil)

M i t m u s :

puut
puita
puitten
puut
puissa
puista
puihin
puilla
puilta
puille
puilta
puiksi
puina
puine
puin

II.

Sidetäishäälit on o, ö, u, y.

A i n s u s :

Mim. :	talo
Ofast. :	taloa
Omaſt. :	talon
Sihit. :	talon
Seesütl. :	talossa
Seestütl. :	talosta
Sisfeütl. :	taloon
Alalütl. :	talolla
Alaltütl. :	talolta
Alaleütl. :	talolle

M i t m u s :

talot
taloja
talojen
talot
taloissa
taloista
taloihin
taloilla
taloilta
taloille

jne., jne.

III.

Sidetäishäälit on a, ä, näitufes : tupa (tuba), laiva (laew), leipä (leib).

A i n s u s :

R. :	tupa, laiva, leipä
Of. :	tupaa, laivaa, leipää
Om. :	tuvan, laivan, leivän
Sih. :	tuvassa, laivassa, lei- vässä

M i t m u s :

tuvat, laivat, leivät
tupia, laivoja, leipiä
tupien, laivojen, leipien
tuvissa, laivoissa, leivissä

Sisfeütl.: tupaan, laivaan, leipään tupiin, laivoihin, leipiin
 Alew: tupana, laivana, leipänä tupina, laivoina, leipinä
 jne., jne.

IV.

Sidetäishäälit on i.

	Ainsus:	Mitmus:
N.:	risti (rist)	ristit
Df.:	ristiä	ristijä
Dm.:	ristin	ristien
Seesütl.:	ristissä	risteissä

jne., jne.

V.

Sidetäishäälit on e, näitufets: rihi (rehi), mäki (füngas).

	Ainsus:	Mitmus:
N.:	rihi, mäki	riihet, mäet
Df.:	riihtä, mäkeä	riihä, mäkia
Dm.:	riihen, mäen	riihien, mäkien
Seestütl.:	riihestä, mäesta	riihistä, mäistä
Alalütl.:	riihellä, mäellä	riihillä, mäillä
Saaw:	riiheksi, mäeksi	riihiksi, mäiksi
Alew:	riihenä, mäkenä	riihinä, mäkinä

jne., jne.

VI.

Sellesse klassi kuuluvad nimisõnad. Mitmesilbilised nimisõnad, mis kahe ühesuguse, h läbi lahutatud, täishäälituga lõpevad, heidavad ainsuse nimetavas sivehääliku wälja ja muudavad h i-ks või teewad lõpuhääliku lühikeseks, näitufets: vieraha, vieras (wõõras). Teistes käänetes langeb h harilikult wälja ja mõlemad lühikesed silbid ühinewad pikaks, näitufets: vierahan, vieraan; nimisõnad lõpewad ainsuse sisseütlemas silbiga sen, mitmuse sisseütlemas silbiga sin. Ainsuse osastaw telitatakse kõige paremini ainsuse nimetawast ta ja tä lõpu abil, kusjuures tähendus enne t tähte t peale üle kantakse.

Reis sõnades langeb sidetäishäälit i eest wälja.

	Ainsus:	Mitmus:
N.:	vieras	vieraat
Df.:	vierasta	vieraita

Om.:	vieraan	vieraitten
Sih.:	vieraan	vieraat
Seesütl.:	vierassa	vieraissa
Sisfsütl.:	vieraasen	vieraisin
Pealsütl.:	vieraalla	vierailla
Saav.:	vieraaksi	vieraiksi
Sel.:	vieraan	vierain

Kõikuliidetud sõnades täänatakse ainult viimast sõna, näituseks: maakunta (maakond), maakunnan, maakunnassa.

XIV. õpetund.

1. Reeglid.

Ainsus:

Mitmus:

2. isik: anna (anna)

1. isik: antakaamme

2. isik: antakaa.

Imperatiivist tuleb ainsuses harilikult ainult 2. isik ette. Tüve lõpusilp lõpeb lühendusega.

Mitmuses on imperatiivil 1. ja 2. isik (persoon). 1. isikul on lõpuks kaamme või käämme, 2. isikul kaa või kää.

Eitav imperatiiv tekitatakse 2. isiku ainsuse jaoks eitava sõna imperatiivist ja aegsõna tüvest; tüve lõpusilp jääb lühikeseks. Mitmuses liidetakse ko või kõ aegsõna tüve külge, näituseks: ära anna!

Ainsus:

Mitmus:

2. isik: älä anna

2. isik: älkäämme antako

3. isik: älkää antako

Omadussõnade võrrelduudetest.

Võrrelvärde on ainsuse nimetavas lõpp mpi, mis algvärde tüve külge liidetakse, näituseks: huono, — huonompi; iso — isompi (halb — halvem, suur — suurem).

Võrrelvärde teised tääned tekitatakse sellelābi, et mpa või mpä algvärde tüve külge liidetakse, millele siis veel lõpu järgnevad, näituseks: iso, isomman, isomalle; huono, huonoman, huonommalle.

Rahesilbilistes algvärde tüvides muutuvad a, ä enne võrrelvärde lõppu e-ks, näituseks: vanha, vanhempi.

Ülimõrde tüüvi tefitatakse lõpu impa, impä läbi algwõrde tüüwest; ainsuse nimetamas lõpeb ülimõrre in silbiga, näituseks: huono, huonoimpa, huonoin. Sidetäishäälitud a, ä, e, i langewad ülimõrde i ees wälja, näituseks: syvä (sügaw), syvipä, syvin.

Hyvä'l (hea) on wõrrelwõrdeks parempi (parem), harma hyvempi, ülimõrre: paras (tüwi: paraha) wõi paratrin (tüwi: parahimpa).

Wõrrelwõrded ja ülimõrded (komparatiivid ja superlatiivid) kuuluvad III. käänamisklassi (waata eelmine õpetund).

2. Sõnad.

haen (-ke) — mina otfin*)	appi — äi
pidän (-tä) — ma pean	annoppi — ämm
rakennan (-nta) — ehitan	runko — tüwi
odotan (-tta) — ootan	paksu — paks
siksikun — funni	terävä — teraw
ennenkuin — enne fui	täti — tädi
kuin — fui	kelkka — kelf, jaan
nuori (-re) — noor	varhain — wara, warafult.

3. Harjutused.

a) Pidä! Älä pidä! Pitäkää! Älkää pitäkö! Älkäämme pitäkö! Hae! Hakekaa! Rakentakaa! Raken-takaamme! Älkää rakentako! Rakenna! Odottakaa, siksikun minä tulen! Älkäämme istuko! Älkää istuko tuolille! Älä mene kotia niityltä, ennenkuin isäntä käs-kee! Odottakaamme, siksikun isä ja äiti tulevat kotia kirkosta. Minä olen nuorempi kuin sinä. Isä antaa kirjan nuoremalle pojalle. Talon miehet seisovat puu-tarhassa korkeamman koivun vieressä. Katteinin talo on pienempi ja huonompi kuin isän talo. Odottakaa tuvassa, siksikun miehet tulevat kotia kirkosta! Isännän appi ja annoppi asuvat isommassa kamarissa. Älä mene puutarhaan. Isän talo on isoin. Isä asuu isoimmassa talossa. Talon paras lehmä. He menevät isoiimmalta pelloilta metsään. Poika antaa paraimman kelkan sisarelle.

b) Otfi! Ära otfi! Ottime! Ärme ottime (ärgem otfi-gem)! Otfige! Ärge otfige! Pidage! Pea! Ärge pidage! Ära pea! Ehitage! Ärge ehitage! Ära ehita! Dotame, funni

*) Siitsaadit tähendan kõigi sõnade juures, kus ilal tarwilit, ta nende tüüwib ära.

wennad ja õed tulewad! Doodate, funni ma linnast tagasi tulen! Ärge oodake, funni isa põllult koju tuleb! Ära laula, poisid! Baseme metsas (püksi). Ärge laske! Mina olen sinust noorem (noorem kui sina). Isa annab nooremale pojale raamatu. Puu on kõrgem kui laud. Mait on suurem kui põld. Noorema tütre raamatud on laual. Mina ostan nooremale pojale raamatu. Äi ja ämm tulewad linnast. Mägi on kõrgem kui puu. Väike tüdruk istub kõrgemal toolil. Ta ostab suurema ja parema talu. Puu tüvi on paks. Tüvi on paksem. Poisi kell on kõige halwem (pahem). Õe kell on kõige parem. Nad istusiwad kõige paremas saanis. Küla kõige sügawam kaew on halb. Linnud laulawad kõige kõrgema puu otsas.

XV. õpetund.

1. Reeglid.

Omadussõnad, mis ainsuse nimetawas silbiga ton või tön lõpewad, tähendawad millegi puudust. Nende omadussõnade tüüvi saab kätte, kui nimetawa lõpusilp muudetakse: ttoma või ttömä. Määsugused omadussõnad on näituseks: viaton (viattoman) — süütu; mitätön (mitättömän) — tähtsuseta. Nad kuuluvad kõik käänamise III. klassi.

yksi (-yhte) — üks
kaksi (kahte) — kaks
kolme — kolm
neljä — neli
viisi (-viite) — viis

'kuusi (kuute) — kuus
seitsemän — seitse
kahdeksan — kaheksa
yhdeksan — üheksa
kymmenen — kümme

Kordarwude juures seisab Soome keeles sõna, mis kõik ära tähendab, millest kordarw ühe osa awaldab, alati ainsuses (osastawas), näituseks: neljä taloa (neli talu), kaksi poikaa (kaks poega).

On kordarw lauses subjektiks, siis seisab prädikat ainsuses. Kordarwude juures on sihitaw nimetawaga ühesugune, ainult yksi on yhden.

2. Sõnad.

tuntematon — tundmata
isätön — isata
onneton — õnnetu
huolimaton — hoolimata, hooletu
kyynärä — küünar

markka — mark
liha — liha
paljo — palju
wähä — vähe
kuorma — koorem

verka — falew
penni — penn
luu — luu
suo — soo, raba

rauta — raud
voi — wõi
vyö — wöö
suu — juu

3. Harjutused.

a) Sinä olet tuntematon. Te olette tuntemattomat. Tyttö on isätön. Isä antaa markan isätömälle tyttölle. Te, lapsed, olette huolimattomat. Isä ostaa nuoremmale pojalle hywän kirjan. Nyt hän asuu kaupungissa. Hän on kylän isoimassa talossa. Tuntematon mies, joka seisoi kamarissa, ei tahtonut istua tuolille. Isäntä puhui kauan tuntemattoman miehen kanssa (mehega). Hän myy heinät tuntemattomalle miehelle. Väähä maitoa (piim — osastaw sõnast maito). Kolme poika. Neljä lintua istui puutarhan isomman koivun oksalla (oksa — ofs). Minä ammuin kaksii lintua koivun oksalta. Minä annan linnut nuoremmale tyttärele. Hän panee maidon ja leivät tuwan pöydälle. Emännän isompi tytär antaa vähän lihaa, kaksii leipää ja seitsemän markkaa onnettomalle ukolle, joka seisoo porstuassa. Hän ostaa kaupmeheltä wiisi kyynärää verkaa. Kaupmies ei myynyt. Isä antaa pojalle kaksii hywää kirjaa. Sepän nuorempi poika tuo (toob) kaupungista kuorman rautaa. Hän antaa kaupmehelle kymmenen markkaa ja yhdeksän penniä. Kaksii luuta on pöydällä. Tyttö ottaa luut pöydältä pois. Hän ostaa kaupmeheltä kaksii hywää vyötä. Hän antaa miehelle seitsemän markka ja kymmenen penniä. Linnut istuvat puun oksalla. Minä ammuin kymmenen lintua puutarhan isomman koivun oksalla. Hän on tuntematon. Wiisi taloa. Kannu maitoa (Kannu täis piima).

b) Poiss, kes toolil istub, on isata. Isata poiss on õnnetu. Mina annan isatule ja õnnetu poissile hea raamatu. Tundmata mees tuleb linnast. Tundmata mees läheb ära, enne kui isa sõber tuleb. Õnnetu mehe poeg seisab laua ääres. Lapsed on hooletud. Kolm poissi istuwad aias. Tema annab palju leiba, aga wähe liha. Perenaine (emane) annab kaks leiba wanale mehele (raugale), kes aias seisab. Tema ostab seitse küünart falewit (verka) kaupmehelt, kes linnas elab. Wiis lehma on niidul. Koer näeb lehmi. Isa andis isata poistele, kes aias seisawad, kaks marka kümme penni. Kaks lindu istuwad kõige kõrgema puu otsal. Naabri noorem poeg lastis kolm lindu maha. Mina

ostan kolm küünart kalewit ja palju rauda kaupmehelt, kes linnast tuleb. Rats lauda ja neli tooli on aias. Ront (luu) on koera suus. Tema annab kõige nooremale tütrele wähe wõid, aga palju liha.

XVI. õpetund.

1. Reeglid.

Lause subjekt seisab nimetawas, kui ta täielis on, s. t. kui ta terme wõdi teatud osa terwest wäljendab, näituseks: linnud istuvad puu oksal — linnut istuvat puun oksalla.

Subjekt seisab osastawas, kui ta osaline on, s. t.: kui ta terwest määramata osa wäljendab, näituseks: lintuja istuu puun oksalla (määramata arm lindusid). Sel puhul seisab aegsõna alati ainuse kolmandamas iifus. Objekt seisab sihitawas, kui ta täielis on, s. t.: kui aegsõna tegewus terme peale käib, näituseks: ma näen lindusid puu oksal — minä näen linnut puun oksalla.

Objekt seisab osastawas, kui ta osaline on, s. t.: kui aegsõna tegewus ainult mõnda osa terwest puudutab, näituseks: minä näen lintuja (mõnda lindu) puun oksalla.

Eitawas lauses seisab objekt alati osastawas, näituseks: poika ei löytänyt kirjaa — pois ei leidnud raamatut.

Osastawas seisab ka aegsõna objekt, kui see edasikestwat ehk lõppemata tegewust wäljendab.

2. Sõnad.

Ruoka — roog, söök	löydän (-ä) — leian
ilma — ilm, õhk	lyön — löön
kyhky — tui, tuwi	pusken — pusen, tõufan
paatti — paat, lootjif	pukki — oinas, puff
verkko — wõrk	tunnen (-te) — tunnen
nikkari — laudsepp, tisker	kaivan — kaewan
kelloseppä — kellassepp	keitän (-ttä) — keedan

3. Harjutused.

a) Ruoka on pöydällä. Ruokaa on pöydällä. Koivuja kasva metsässä. Koivut ovat korkeat. Leipää, voita ja lihaa on pöydällä. Viisi kirjaa on kamarin pöydällä. Kyhkyjä lentää (lendawad) puutarhaan. Koira näkee kyhyt. Kyhyt lentävät pois puutarhasta. Minä ammuin metsässä kaksi kyhkyä. Sisar ottaa woin pois pöydältä. Sisar panee voita pöydälle. Minä ostan verkaa kauppamieheltä.

Lapset, jotka istuvat pöydän vieressä, syövät leipää ja voita. Hän antaa ukolle kuusi markkaa. Isäntä antaa pieneemmälle pojalle leipää ja voita. Poika itkee, kun ei saa kirjaa veljeltä. Me emme tunne ukkoa. Pieni tyttö hakee äitiä. Tyttö itkee, kun ei löydä äitiä. Hän kaihavaa. Talon miehet lyövät pukkia. Emäntä keittää ruokaa. Kelloseppä antaa kellon pojalle. Poika ei anna kelloa miehelle. Poika ei anna kelloa nuoremmalle veljelle. Poika menee nuoremman veljen kanssa talon isoimmalle niityille. Emäntä keittää ruokaa. Pojan veli lyö koiraa. Pieni isätön tyttö tulee tupaan. Emäntä antaa isättömälle tyttölle leipää ja voita. Kauppamies ei myynyt verkkaa pojalle. Älä ota isän kirjaa pöydällä! Odottakaamme, siksikun isä tulee kotia! Älkäänt antakokirjaa pienelle pojalle! Älkäämme ampuko puutarhassa! Minä sain kaksi hyvää kirjaa.

b) Linnud lendawad õhus. Linnud lendawad õhusse. Kased on kõrge. Kased kasvawad aias. Piim on laual. Leib, wõi ja piim on aias. Emänd (perenaine) paneb roa lauale. Ta wõtab roa laualt. Sapsed jõowad leiba, wõid, liha ja piima. Ta wõtab leiwa ja liha laualt. Ma ostan kaupmehelt kalewit. Paat on sadamas. Ma otsin raamatut. Ära wõta raamatuid laualt! Perenaine teedab süüa. Suur oinas seisab aias. Tädrutü wend lööb oinast, kes leiba jõöb. Mehed kaewawad sügawat kaewu. Kapten tahab paati osta laudsepalt, kes külas elab. Laudsepp ei tunne kaptenit. Rauf müüb wõrgu ära. Ta ei leidnud paati. Ma müün kaupmehele kõige suurema ja parema wõrgu ära. Isa ostab kellasepalt hea kella. Ärge andke laisale (hooletule) poisile kella! Pois otsis, aga ei leidnud raamatut. Kõige kõrgema kase otsas istuwad linnud. Meie ei tunne küla laudseppa, kuid tunneme kingseppa, kes suures linnas elab. Ma annan poisile kolm marka ja kümme penni. Ta sai sepalt üheksa marka. Sepp otsib rauda. Mehed jõiwad piima. Mina tunnen meest, kes koera lööb.

XVII. õpetund.

1. Sõnad.

Kalja — tali, õlu
joukko — hulk
penkki — pöytä
ruoka-tavarat — toiduained

rohkea — julge
rohkeasti — julge (määrõõna)
oppetaja — õõloõpetaja
palkinto — palk, tasu

maksan — maffan	hedelmä — wili
kalastan — püüan talu	taitava — ošaw
kalastaja — kalamees	kalaisa — falarikas
ostaja — oštja	apu — abi
myyja — müüja	vasikka — waffikas
muna — muna	viheriä — roheline, haljas
puuro — puder	kävelen — täin, rändan
lahjoitan (-tta) — fingin	pitempi — pitsem
hävitän — häwitan	pisin (-simpä) — fõige pitsem
pelastan — päästan	kivi (-ve) — fiwi
karkoitan (-tta) — ajan ära	mäki (-ke) — kungas, fiuf
opetan — õpetan	ihminen (-se) — inimene
maisema — maastif	ovi (-ve) — ufs
maalari — maaler	lohi (-he) — lõhefala
maiseman-maalari — maas-	hiili (-le) — jüfi
titumaaler	auki — lahtine
kuva — pilt	lumi (-me) — lumi (ošaštan-
sanoma — sõnum, teade, aja-	lunta)
leht	sataa lunta — šajab lund
kuuluisa — fuulus	kysyn — küfin
makuisa — magus	kysymys (-kse) — küsimus
harakka — harakas	rankaisen — nuhtlen, farištan
muu — muu, teegi teine	rangaistus (-ukse) — farištus
asukas (asukka) — ešaniš,	käsi (-te) — käfi
ašuniš	hiekkä — liiw
tori — turg, turu	halpa — odaw
tavara — šaup, omandus, aine	järvi (-ve) — järw
marja — mari	paimen (-mene) — farjane
poimin — nopin	hevonen (-se) — hobune
heitän — heidan, wištan	jauhot — jahu
jää — jää	hauki (-ke) — haug, purifas
hiljan — hiljuti	tiili (-le) — tellištiwi
külmä — tülm	polton (-tta) — põlen
kova — fõwa, wali	vesi (-te) — wefi
lahja — and, anne	uusi (-te) — uus

2. Sarjutuied.

a) Joukko lintuja. Minä poimin. Me istumme penkeillä, te istutte tuoleilla. Lapset toivat äidille marjat, jotka he poimivat. Isä osti kirjoja hyville pojille. Sisar keiti muniä. Pieni tyttö, joka istui pöydän vieressä, söi leipää ja maitoa. Tyttö heiti leipää koirille. Tytöt antoivat heiniä lehmille. Kukkia kasvaa puutarhassa. Minä

Lahjoitan hyvän kirjan nuoremalle sisarelle. Äiti antoi lahjoja tyttärelle. Rohkea poika pelasti vanhan ukon. Isä antaa kirjoja isommille pojille. Me kalastamme kalaisissa virroissa (jõgedest). Lintuja istuu puutarhan korkeammissa puissa. Antakaa, jos voitte, apua isättömille tytöille, jotka ovat tuvassa. Kalastaja kalastaa. Taitavia ja kuuluisia maiseman-maalareja asuu isossa kaupungissa. Joukko harakoita on viheriöillä oksilla. Vasikoita on läävässä. Sinä olet vanhempi, Minä olen vanhin. Me kävelemme kaupunkin. Ukon koira on musta. Naapurin koira on mustempi. Isä antoi lahjoja pojalle. Järvi on iso. Paljo ihmisiä on kaupungin toreilla. Pieni kivi oli tuvan pöydällä. Lapsi heitti kiven pöydältä lattialle. Paimen toi lehmät kotia metsästä. Emäntä antaa ruokaa paimenelle. Älkää menkö! Isä osti nuorimmalle pojalle pienen kuvakirjan. Hän ei löytänyt pientä kuvakirjaa. Pukki puski paimenta. Talon tyttäret hakevat pukkia. Minä en tunne pientä poikaa, joka tulee koulusta. Satoi lunta. Pojan kirja on uusi. Minä en ampunut pientä lintua.

b) Liha on odam, leib on odavam, tali on kõige odavam. Sulg lüde (lindusid). Pingid seisavad aias. Suure linna elanikud ostavad toiduaineid. Mina sõõn marju. Mina maksan 10 marka ja 1 penn. Ma waatan turgu. Anna jääb vette. Ostita ja müüja lähewad koju. Ostitin hiljuti tangu ja talja. Ma häwitasin kõige suurema küla. Kooliõpetaja õpetab. Ma ajasin wanemad rohelistest aiaist wälja. Ma sain tasu. Wili on roheline. Anna mehele kõige uuem ajaleht. Mina ostan kolm maitawat puuwilja. Kõngas on vähem kui mägi. Uks on lahti. Lõhe ja haug on maitawat kalad. Kõsimus on uus. Jahus on liiva. Mees müüb süsi, teliskirwa, liiva. Meie küsijime. Karistus on suur. Anna mehele täht. Suur järw on sügaw. Järw on sügawam ja pikem. Dinas, kes juures laudas on, ei tõuka (pokii) tarjast. Külamehed põletawad telliskirwa. Ma õitsin kalamehelt suure haugi kolme marga eest. Wesi on laual. Mehed, kes metsas elafid, tunnewad tarjast.

XVIII. õpetund.

1. Reeglid.

Tähenramisels, ei mõnel midagi on, tarmitatakse alalütlemat; aegsõna tähentatakse ainsuse 3. isikus ära sõnaga „olen“. Sõna, mis olewat ehk omandatud asja tähendab, seisab nimetawas wõi osastawas.

Mättned:

Pojut on telt — pojalla on kello. — Isä on head teltad
— isällä on hyviä kelloja.

2. Sönad.

Jalka — jalg	silmä — film
hiukset — juukset	evä — ormus, oim
köyhyys (-te) — maejus, fehjus	sininen (-se) — finine
elän — elan	punainen (-se) punane
avain (aime) — woti	lukko — luff
pimeä — pime	yö — öö
päivä — päew	luistin (-ime) — uiff
pitenen — ma pifenen (faswan	eläin (-ime) — loom, elajas
pifemaks,	laulu — laul
lyhenen — lühenen	lehti (-te) — leht
metsästäjä — fütt	kuiva — fuim
valkoinen (-se) — walge	sen tähden — fellepärast
keltainen (-se) — kollane	susi (-te) — fusi, hunt
kurki (-jen) — furg	

3. Sarjutufed.

a) Minä en tullut. Pojalla on siniset silmät. Pojan sisarella on mustat hiukset. Lapsilla on kuvakirjoja. Lapset, jotka olivat metsässä, eivät löytäneet marjoja. Minä panin avaimen pöydälle. Minä en löydä avainta. Hiiri on pieni eläin. Suuria ja pieniä eläimiä on metsissä. Lunta ei vielä ole maantiellä. Ovi oli lukossa. Pojalla ei ollut avainta. Seppä tekee avaimia ja lukkoja. Koirien vainu (nuufutus) on hyvä.

b) Lapsel on sinised filmad. Mehel on mustad juuksed. Poisil on uus kelt. Kaladel on oimud. Kala oimud on punased. Koertel on hea nina (nuusutus). Wana mees, kes pimedas onnis asub, elab suurel waesuses. Ma näen hulka inimesi niidul (aasal). Hobustel on neli jalga. Ma ei leia wõtit. Hobused ja lehmad on niidul. Maanteel oli palju lund. Suured ja väikesed loomad elawad metsades. Hundid on metsas. Ma oksiin kaupmehelt uued uisud. Öö on pime. Ööd jääwad lühemaks. Päew läheb pikemaks. Ma näen kõrgete kastele oksa. Puude lehed on rohelisted. Lehed on kuivad ja kollased. Onni uks on walge. Walge uste lutt on kollane. Mehed ja naised on küla niitudel. Elaja film on väike. Lastel on sinised filmad. Pojal on mustad juuksed. Vahmal on neli jalga. Kaladel on punased oimud. Onnetu mees elab waesuses. Wõti on lukus. Ööd on pimedad. Päew ja öö.

Anna mehele uisud! Päewad lähewad pikemaiks ja böd jääwad lühemaiks. Lindude laul. Kütt lasseb hundi rohelises metsas maha. Puude lehed ei ole rohelised, waid kollased ja kuivad. Kurg on lind. Mees elab waeuses; jellepärast andke mehele leiba, liha ja kalja. Ma ostsin uued wiisud ja maksin 10 marka. Ma ostan wõtme. Küla kellasepp, kes walges onnis elab, müüb häid ja odawaid kellu. Wenna püts on hea. Tema lasseb aias ja metsas (pütsi).

XIX. õpetund.

1. Reeglid.

Täisminewik tekitatakse abiaegsõna olemisust olen ja olewitu keegsõnast, näituseks: olen kirjutanud — minä olen kirjoittanut; meie oleme kirjutanud — me olemme kirjoittaneet; sina ei ole kirjutanud — sinä et ole kirjoittanut; meie ei ole kirjutanud — me emme ole kirjoittaneet.

Sõna, millega ära tähendatakse abinõu, mille waral midagi tehtakse, seisab alalütlemas, näituseks: ma olen kirjutanud hea tulega — minä olen kirjoittanut hyvällä kynällä.

Enneminewik tekitatakse abiaegsõna minewiku „olen“ asendamise läbi minewiku keegsõna ette: mina olin kirjutanud — minä olin kirjoittanut; mina ei olnud kirjutanud — minä en ollut kirjoittanut; sina ei olnud kirjutanud — sinä et ollut kirjoittanut; meie olime kirjutanud — me olimme kirjoittaneet.

Sõna, mis ära tähendab ollust, millest midagi tehtud, seisab seestütlemas, näituseks: Sepp teeb noa rauast ja terasest — seppä tekee veitsiä raudasta ja teräksestä.

Seestütlemaske seatakse ka sõna, mis põhjust, mispärast midagi sünnib, ära tähendab, wõi aga asja nimetab, millest räägitakse, mida mõeldakse, loetakse, teatakse jne.

2. Sõnad.

neula — nõel
koukku — haak, õng
pahlain (-aime) — õngeritw
iloinen — lustilik, rõõmus,
lõbus, erk
lähetän (-ttä) — lähetan, saadan
pyydän (-tä) — püüan
asia — asi
lopetan — lõpetan

pojan on jano — poisil on janu
pesen — pesen
pää — pea, pää
syy — põhjus
silmäneula — õmblusnõel
siima — õngenõör
jättän (-ttä) — jätan
aurinko — päike
tärkeä — tähtjas

teräs (-kse) — teras
 aura — ader, sah
 haava — haav
 onni (-ne) — õnn
 jollen = jos en, jollet =
 jos et, jollei = jos ei, ajat-
 telen — mina mõtlen
 keppi — kepp
 sarvi (-ve) — sarv
 pojan on nälkä — pois on
 näljas
 jano — janu

hukun (-kku) — huffun, lähen
 huffa
 lauta — laud (palgist saetud)
 kynnän (-ntä) — künnan
 sana — sõna
 kuolen — suren, toolen
 selkä — selg
 nälkä — nälg
 ruma — inetu
 kaula — kael
 potkaisen — lööma
 kunnia — au.

3. Harjutused.

a) Kalastaja on püütnud kalleid kalu. Pojat
 ovat kirjoittaneet hyvillä kynillä. Tyttö on iloinen. Tyttö
 ei neulonut uusilla silmäneuloilla. Minä en vielä ole am-
 punut uudella pyssyllä, jonka olen saanut isällä. Minä olin
 saanut veitsen. Minä iloitsen ystävän sanoista. Hyvä
 ihminen ajattelee ja puhuu hyvää muista (teistest) ihmisistä.
 Hyvä poika iloitsee ystävän onnesta. Älkäämme ajatelko
 hyvää muista ihmisistä! Isä puhuu poikain kanssa tär-
 keistä asioista. Ukko ja akka asuvat pienessä töllissä.
 Äiti puhui tärkeistä asioista. Miehet tekevät auroja. He
 kyntävät auroilla. Me olemme usein iloinneet lintuin
 lauluista. Minä olen ostanut uuden kirjan. Minä en
 maksanut kahta markkaa kirjasta. Aurinko oli jo (juba)
 laskenut (looja läinud), kun isä tuli kotia. Miesten oli
 nälkä ja jano. Akka löi pukkia kepillä. Aurinko oli jo
 noussut (tõusnud). Poika meni lakitta ulos (mütsita välja).
 Älkäämme syytä riidelkö (riielge)! Poika oli tullut kirjatta
 ja kynättä. Vesi muuttuu jääksi. Emäntä leipoi jauhot,
 jotka isäntä oli tuonut kaupungista, leiviksi. Ilma ei
 muutu selkeäksi (selgeks), ennenkuin pilvet ovat kadonneet.

b) Kalad on paadis. Meie oleme järvel ja püüame kalu.
 Nooremad poisid ei ole veel kirjutanud. Tädi on poisile uued
 uisud finkinud (annetanud). Ta on tüdrukule hulga häid õmblus-
 nõelu saatnud. Ta ei ole veel koju tulnud. Ma olen haagi
 (õnge), õngenõõri ja õngeridwa linnast ostnud. Ma olen õnge-
 ridwa metsast leidnud. Kalamehed on õngega palju kalu püüdnud.
 Päike ei olnud veel tõusnud, kui peremees niidule läks. Päike
 oli juba looja läinud, kui ta koju tuli. Telliskivid ei ole head.
 Sepad teevad nuge rauast ja terasest. Meie räägime tähtsast

asjust. Sägaw haaw on tundmata mehe jala küljes. Ta sureb sügawa haawa kätte. Ta müüs kõige parema hobuse naabrile. Ta ei ole hobu veel saanud. Hobune löi jalaga poisi poole. Dinastel on sarwed. Nad poissivad sarwedega. Meie rõõmustasime lindude laulu üle. Meie kuuleme väikeste lindude laulu, kes rohelistel okstel istuvad. Ta püüab palju kätse kalarikastest järvedest. Ta ei ole keppi leidnud. Wanem wend löi oinast patšu kepiaga. Kalamehel on sügaw haaw seljas. Koer on inetu. Põrand on walge, uks on walgem, katus on kõige walgem. Tüdurukud peidid eila ukse. Ta sureb, kui süüa ei saa. Anna mehele nõel. Mina lastsin (püüsi). Mina lastsin (lahti). Koer hukkub. Anna laud paati. Meie peseme kaela ja pead. Mina ostsin pilbi kuulsalt moastikumaalijalt, kes linnas elas. Poisid läksid wälja mütsita. Mina olen ilma raamatuta. Meie oleme ilma sulgedeta. Poiss on noata. Wesi muutub jääks. Mustad pilwed on kadunud.

XX. õpetund.

1. Reegliid.

Isikulisel aselõnab on : minä (tõwi minu) mina, sinä (tõwi sinu) sina, hän (häne) tema ; me meie, te teie, he nemad (tüwed on : me, te, he).

Ain f u s :

Mit m u s :

	minä	sinä	hän	me	te	he
Nim.	minua	sinua	hantä	meitä	teidä	heidä
Osast.	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
Omast.	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
Sihit.	{ minun	{ sinun	{ hänen	{ meidän	{ teidän	{ heidän
	{ minut	{ sinut	{ hänet	{ meidät	{ teidät	{ heidät
Seesütl.	minussa	sinussa	hänessa	meissä	teissä	heissä
Altsütl.	minulta	sinulta	häneltä	meiltä	teiltä	heiltä.

j. n. e.

Isikulistel aselõnade sihitaw on mõlemad lõpud n ja t alles hoidnud, millest teistes aselõnades n ainult ainuses ja t ainult mitmuses ette tuleb.

Eneselõhased aselõnad wäljendatakse Soome keeles lõpuliit-silbi abil. Need lõpud on :

1. isikus
-ni
mme

2. isikus
-si
-nne

3. isikus
-nsa

Näitusel's:

taloni — minu maja
talosi — sinu maja
talonsa — tema maja
talomme — meie maja
talonne — teie maja
talonsa — nende maja

Kui omandama asjõna peal iseäralik rõhk seisab, siis peab peale lõpuliitsilbi tarvitamise ka sellekohase isikulise asjõna omastatav asjõna ette panema, näitusel's: sinu maja on uus, aga minu maja on wana — tõlgitakse: sinun talosi on uusi, mutta minun taloni on vanha; raamat on minu, raamatud on teie — kirja on minun, kirjat ovat teidän.

Ei käi lõpuliitsilp 3. isikus mitte lause subjekti kohta, waid käib mõne teise sõna kohta, siis tuleb lõpuliitsilbi kõrwal ka kolmanda isiklise asjõna omastatavat tarvitada, näitusel's: isäntä myi talonsa — peremees müüs talu; poika toi isännälle hänen kirjansa — poisj tõi peremehele tema raamatu. Oletj poisj talle oma raamatu toonud, siis öeldaks Soome keeles: poika toi isännälle kirjansa.

Lõpuliitsilbi tarvitamise juures tuleb tähele panna:

Alinuse nimetawas liidetakse liitsilp tüwe külge, näitusel's: reki — saan (self), rekeni — minu saan; saaw lõpeb liitsilbi ees kse, mitte ksi peale, näitusel's: ottin hänet lapseksensa — wõtsin ta oma lapseks.

Lõpeb sõna, mille külge liitsilpi tahetakse liita, kaashäälikuga, siis jäetakse ta ära; kui niisugusel puhul wiimane silp pehmendatud kaashäälikuga lõpeb, siis tuleb sellekohane kõwa kaashäälik jälle tarwitusele wõtta, näitusel's poikiesi (mitte poikiensi) kirjat ovat pöyddällä — sinu poegade raamatud on laual.

Liitsilpide läbi kaashäälikud ei pehmene, näitusel's: isäntämme (mitte aga isännäme), meie peremees. 3. isiku liitsilbi tarwis on olemas ka lühem fuju, nimelt h-n sellejama täishäälikute h ja n wahel kui, h ees käiw täishäälik.

Harilikult langeb h wälja ning täishäälikud liidetakse kokku, näitusel's: lapsillensa ehk lapsillehen = lapsilleen — oma lastele. Kuid jeda wormi ei tohi tarvitada, kui liitsilpi tahetakse tüwe wõi lõpu külge liita, mis kaashäälikuga lõpeb; ka ei liideta liitsilpi ilal sisseütletawa külge.

2. Sõnad.

Metso — metfis
teiri — teder
lääkäri — arst

kipeä — haige
lämpöinen — soe, lämmi
niin — nii

3. Harjutused.

a) Minä odotan sinua. Kylän seppä tekee veitsiä hyvästä raudasta ja teräksestä. Minä ostin häneltä uuden veitsen. Minä maksoin hänelle kolme markkaa veitsestä. Isäntä tuli kipeänä kotia metsästä. Jos ilma tulee (puhub) lämpöisemmäksi, niin lähemme huomenna kaupunkiin. Älkää tulko meille huomenna, sillä emme ole kotona.

b) Mul on uus raamat. Tema kinkis mulle hea noa. Kütt andis mulle kolm metšiit ja ühe tedre. Arst maksis mulle kolm marka uue püssi eest. Isa ootab Teid aias. Minu isa on firikus. Sinu isa on kodus. Raamat on minu oma.

XXI. õpetund.

M i n f u s.

1. iif.

Nim.	tupani minu tuba	tupamme meie tuba
Osast.	tupaani	tupaamme
Omaast.	tupani	tupamme
Seesütl.	tuvassani	tuvassamme
Saam	tuvakseni	tuvaksemme

j. n. e.

2. iif.

Nim.	tupasi sinu tuba	tupanne teie tuba
Osast.	tupaasi	tupanne
Omaast.	tupasi	tupanne
Seesütl.	tuvassasi	tuvassanne
Saam	tuvaksesi	tuvaksenne

j. n. e.

3. iif.

Nim.	tupansa tema, nende tuba
Osast.	tupaansa
Omaast.	tupansa
Seesütl.	tuvassansa
Saam	tuvaksensa

j. n. e.

M i t m u s.

1. iif

Nim.	tupani minu toad	tupamme meie toad
Osast.	tupiani	tupiamme

Omast.	{ tupieni	tupiemme
	{ tupaini	tupaimme
Seesütl.	tuvissani	tuvisamme
Saaw	tuvikseni	tuviksemme

j. n. e.

2. iif.

Rim.	tupasi sinu toad	tupanne teie toad
Dfast.	tupiasi	tupianne
Omast.	{ tupiesi	tupienne
	{ tupaisi	tupainne
Seesütl.	tuvissasi	tuvissanne
Saaw	tuviksesi	tuviksenne

3. iif.

Rim.	tupansa tema, nende toad
Dfast.	tupiansa
Omast.	{ tupiensa
	{ tupainsa
Seesütl.	tuvissansa
Saaw	tuviksensa

2. Sõnad.

Tyyri (-ne) — waiw, waiwne	katselen—filmitsen, panen tähele
pöytälaatikko — laua laefas	sellainen (-se) — niifugune
sakea — tuhur, jegan	orpana — onupoeg
tupakka — tubafas	tolppo — tindipott
piippu — piip	läkki — tint
pullo — pudel	helmi (-me) — helm, pärl
köysi (-te) — föis, nöör	aukaisen — awan

3. Harjutused.

a) Vanhemmat hakevat meitä. Isä, joka seisoo maantiellä, odotta minua. Minä ostin metsästäjältä kaksi metsoa ja kolme teiriä. Minä maksoin hänelle kymmenen markkaa linnuista. Isäni on kirkossa. Isäsi on kotona. Kirja on sinun. Minä haen kirjaani. Meidän talomme on huono; mutta teidän talonne on hyvä. Orpanamme lukee. Tyttö hakee äitiänsä. Veljeni on kaupungissa. Veljesi kirjat ovat pöydällä. Luistimeni ovat uudet. Hän polttaa (suitsetab) tupakka uudella piipulla. Minä kaadoin sinun pullostasi läkkiä minun tolppooni. Isäntämme ei ole kotona. Minä annan pojalle hänen kirjansa. Rekeni on vajassa (fuuris). Uusi köytesi. Hanhenne seisovat

maantiellä. Pieni sisaremme katselee teidän hanhianne (hanhi — ani). Äitimme on vanha. Hän on vanhempi. Minä toin naapurille hänen hevosesa. Minä toin sisarilteni heidän kirjansa.

b) Minu wend on raamatu eest kaks marka maksnud. Minu isa on wana; sinu isa on wanem. Meie naaber ostis hobuse teie isalt. Kui ilm homme wainne on, siis läheme kirikusse. Riisugune laew on hea. Meie kaewu wesi on segane. Kell, mis laual, on minu oma. Hobused, kes aias seisawad, on meie (omad). Lapsed ootawad oma wanemaid. Minu õde on haige. Sinu isa hobused on paremad. Teie karjane tuleb metsast. Sinu õe uued helmet on sinisel laual. Ta pani mu raamatud sinu laua laekasse. Minu wend suitsetab tubakat. Palamees, kes eila teie isale lõhe müüs, elab meie linnas. Ta müüs oma laewa tütile. Ta tuli koju ja awas oma toa ukse. Mees silmitses minu uusi raamatuid.

XXII. õpetund.

Sidumad aselõnad on: joka (tüwi: jo) — misugune, kes, jommoine (tüwi: jommoise) — misugune, kudas; mikä (tüwi: mi) — mis, kes; kuka, ken (tüwed: ku, ke wõi kene) — kes. Nagu eespool tähendatud, on joka tüwi jo, mille külge kõigis käänetes ka liidetakse.

Alfuss.

Nim. joka, jommoine
 Osast. jota, jommoista
 Omaast. jonka, jommoisen
 Seesütl. jossa, jommoisessa
 j. n. e.

Balfuss.

Nim. jotka, jommoiset
 Osast. joita, jommoisia
 Omaast. } joiden, jommoisien
 } joitten, jommoisten
 Seesütl. joissa, jommoisissa
 j. n. e.

Jompi (jompa), üksteist kumb, käänatakse omadussõna wõrrelwõrde kujul.

Küsiwad aselõnad on:

kuka — kes? mikä — mis? ken — kes? kumpi — (tüwi: kumpa) — kumb?

Kuka, mikä ja ken käänatakse ifta ühtemoodi, esinegu nad sidumatena wõi küsiwatena aselõnadena. Kuka ja mikä saamad kõigis ühesilbilistes käänetes aselõnakeste ka, kä lõpuliiduks.

Alfuss.

Nim. kuka, mikä, ken
 Osast. kuta, mitä, ketä wõi kenen

Dmast.	kunka,	minkä,	kenka
Sihit.	kunka,	minkä,	kenka ehf: kenen ehf kenet
Seesütl.	kussa,	missä,	kessä wõi kennessä
Sisseütl.	kuhun,	mihin,	kehen wõi kenehen
Alalütl.	kulla,	millä,	kellä wõi kenellä.

M i t m u s.

Rim.	kutka,	mitkä,	ketkä
Dsast.	keitä,	keiden	
Dmast.	keitten		
Sihit.	ketkä		
Seesütl.	keissä		
Sisseütl.	keihin		
Alalütl.	keillä j. n. e.		

Kuka tarwitatafsse mitmusēs peale nimetawa ainult umb-määrase afešōnana joku. Mikä mitmus on peale nimetawa ain-fuse sarnane. Kumpu tarwitatafsse nagu wōrrelwōrdeid.

Näitawad afešōnad on: tämä — see, mitmus — nämä; tuo — too, mitmus: nuo — noo; se — see; aga fa tema, mitmus: ne.

M i n s u s.

Rim.	tämä,	tuo,	se
Dsast.	tätä,	tuota,	sitä
Dmast.	tämän,	tuon,	sen
Seesütl.	tässä,	tuossa,	siinä
Seestütl.	tästä,	tuosta,	siitä
Sisseütl.	tähän,	tuohon,	siihen
Alalütl.	tällä,	tuolla,	sillä
Alaltütl.	tältä,	tuolta,	siltä
Alaleütl.	tälle,	tuole,	sille

M i t m u s.

Rim.	Nämä,	nuo,	ne
Dsast.	nämät,	nuot,	net (harwa)
	näitä,	noitä,	niitä
Dm.	näitten,	noitten,	niitten
	näiden,	noiden,	niiden
Seesütl.	näissä,	noissa,	niissä
Seestütl.	näistä,	noista,	niistä
Sisseütl.	näihin,	noihin,	niihin
Alalütl.	näillä,	noillä,	niillä
Alaltütl.	näiltä,	noilta,	niiltä
Alaleütl.	näille,	noille,	niille jne. jne.

2. Sõnad.

Autan (tta) — aitan	kappa — kapp, kann
Suomi (-me) — Soomemaa	Ruotsi — Rootsimaa
suomalainen (se) — soomlane,	ruotsalainen (-se) — rootslane,
[Soome	tiedän (-tä) — tean [Rootsi
lukukirja — lugemiseramaat	joki (ke) — jõgi
vai — wõi, ehk	varastan — warastan
varas (-kaa) — waras	vaatteet (-eiden) — riided
saapas (ppa) — saapas	viisas (saa) — fawal, tark
palli — pall	nauris (rii) — naaris
portti — wäraw	vieras — wõõras

3. Harjutused.

a) Kirja, jota sisaresi lukee, on minun. Rengille, jolta varas vaatteet varasti, antoi isäntä uudet saappaat. Suutari tekee hyviä saappaita. Kaupungissa asuu paljon köyhiä ihmisiä, joita rikkaammat ihmiset auttavat. Kaksi vierasta miestä tuli teidän taloonne. Lapset, joille emäntä antoi ruokaa, ovat isättömät. Sinä, joka olet vanhempi, olet viisaampi kuin nuorempi veljesi. Tämä kirja on Suomalainen lukukirja. Nämät kirjat ovat hyvät. Nuot kirjat ovat veljeni. Ne eivät ole minun. Tuosta kirjastani minä maksoin kaksi markkaa. Älkää menkö tuohon taloon, jossa on niin vihaisia koiria. Noille köyhille lapsille vanhemmat antoivat vaatteita. Tämä puu on honka. Niitä puita kasvaa paljon Suomessa. Kenen kanssa sinä tänne tulit? Minä tulin nuoremman sisareni kanssa. Keitä te haette? Me haemme vanhempiamme. Keltä sinä ostit tuon kauniin linnun? Mikä mies tuo on? Mitä sinä nyt teet? Minä kirjoitan kirjetä ystävälleni.

b) Kaew, kust wee wõisite, on halb (paha). Poisid, kes aias on, leiawad palli. Raamatud, mille eest ma kolm marka maksin, on head. Lapsed, keda wanemad otsiwad, on metsa läinud. Kell, mida sa filmitsed, on minu wanema wenna oma. Poisid, kelle riided ja saapad siin on, suplewad jões. Ma sain selle raamatu oma sõbralt. Kende laste wanemad on aias. See mees tuleb Rootsimaal. Tol kaptenil on Rootsi raamat. See sulane awab minu isale wärawa. Kes on see mees? Mina ei tea. Kelle püüs see on? See on minu püüs. Kellest oled sa selle noa saanud? Oma wennalt.

XXIII. õpetund.

1. Reeglid.

Enesetohane asendona itse tuleb tarwitusele ainult ühes lõpu-
liitsilpidega, näituseks: nõuan enesele — pyydän itselleni, ennakst
näitama — näyttää itseänsä.

See itse mõib ka nimetavana efineda ja ei tule siis käänamisele, kui ta peasõna ees käib; seisab ta peasõna taga, siis käänatatakse teda (mitmuses harva), näituseks: itse isäntä — peremees ise; itse isännälle mõi isännälle itselle — peremeestelt enestelt.

Umbmäärased asendused on: 1. joku — keegi, seisab koos kahest osast jo ja ku, mida mõlemaid käänatatakse, näituseks: ainsuse osastaw: jotakuta, mitmuse osastaw: joitakuuta; ainsuse omastaw; jonkun, mitmuse omastaw: joidenkuiden, alaleütlem: jollekulle, joillekuille jne. 2. jompikumpi (tüvi: jompakumpa) — emb-kumb, üks kahest. Mõlemad osad käänatatakse, näituseks: ainsuse omastawas: jommankumman jne. 3. jokin — keegi, kukin, mikin igaüks. Siin käänatatakse jo, ku, mi ja kin liidetakse lõpu tülge, näituseks: Ainsuse osastawas jotakin, kutakin, mitäkin; ainsuse seesütlemas jossakin, kussakin, missäkin jne. 4. kukaan, mikään tarvitatakse kahtlemates, küsimates ja eitawates lausetes ning tähendawad: ei keegi, ei midagi, ei kedagi, kaan, kään on ainult liitabisevad tüvedele ku, mi, näituseks: kussakaan, missäkään — ei kuskil, ei kusagil jne. 5. jokainen, igaüks; käänamine: ainsuse osastawas jokaista, ainsuse omastawas jokaisen, alaleütlemas jokaiselle jne. 6. joka — igaüks — jääb muutmata. 7. muutama — üks, mõned muudetakse III. klassi järele, näituseks: muutamaa, muutamia, muutamalla, muutamilla jne. 8. eräs (tüvi: erähä) — keegi, teatud; erästä, erään, eräältä, eräiltä, eräille jne. 9. molempi (tüvi: molempa) — mõlemad; molempia, molemmalle, molemilla jne. 10. sama — sama — muudetakse III. klassi järele. 11. muu — muu — kuulub I, klassi.

2. Sõnad.

omena — õun
omenapuu — õunapuu
moitin (-tti) — laiban
oppi — õpetus, õppus
paikka — paik, koht
tapa — harjumus
pian — pea, warsti
opin (ppi) — õpin

oppilas (-laa) — õpilane, õpipois
Suomen kieli — Soome keel
yhteen — koos, ühes
ikä — wanus, iga
kieli (-le) — keel
koska — ligi, ligidal, lähedal
juuri — otse, õige

3. Harjutused.

a) Mitä talon väki (töölised) tekee pellolla? Keltä isäntä osti kapan nauriita? Naapurilta. Mistä pellosta sinä toit nämät nauriit? Kumpi on vanhempi, isäsi vai äitisi? Isäni on vanhempi kuin äitini. Kelle sinä ostit

tuon kirjan? Minä ostin sen itselleni. Keltä sinä sait rahaa? Itse isännältä. Mitä te pyysitte isännältä? Me pyysimme rahaa, mutta emme saaneet, sillä isännällä itsellä ei ollut rahaa. Tuossa talossa on kaksi kaivoa. Kummassa kaivossa on parempaa vettä? Sitä en tiedä. Kuinka monta kirjaa sinulla on? Minulla on niin monta kirjaa, kuin tarvitsen. Molemmilla on kirjoja! Tuolla tulee joku. Antakaa apua noile köyhille ja isättömille lapsille! Kelle isäntä on aikonut (famatfenud) myydä tuon kauniin hevosen? Kuka puutarhassa on? Ei sinne kukaan ole mennyt. Ei missäkään tämän kylän talossa ole omenapuita. Kelle sinä lähetät omenia? Näitä omenia minä en lähettä kellekään. Nuot omenat minä olen aikonut lähettää eräälle ystävälleni. Missä veljenne nyt on? Sitä ei kukaan tiedä. Me emme ole vielä saaneet tietää missä hän on.

b) Keegi mõõras on minu toas. Sinu vend räägib kellegiga. Teie aias on palju õunapuid. Ütle midagi! Keegi ei tea, mis sina mõtled. Ära anna seda raamatut kellegile. Ära räägi sellest asjast kellegagi! Kes on aias? Seal ei ole keegi. Palju ilusaid kaski kasvab aias. Ma nägin palju linde ilujate õunapuude okstel. Paljudel inimestel on paha harjumus teisi laita. Teatud mees tuleb siia. Ma olen näinud sedasama meest, aga ei tunne teda. Ma lähen pea ära. See õpetus on hea. Too mees õpib Soome keelt. Mis kasvab sel põllul? Kellele ostad sa selle raamatu? Steenesele. Ma himustasin seda hobust peremehelt endalt. Peremees tarvitab hobust nüüd ise. Head inimesed annavad teistele abi. Keda sa otsid? Ma otsin oma sõpru. Kus on kaev? Minu sõbra aias on kolm kaevu.

XXIV. õpetund.

1. Reeglid.

Loed sa? — Luetko? Keda sa otsid? — Ketä sinä haet? On peremees kodus? — Onko isäntä kotona? Vihtkõsimus algab liitafõna ko mõi kõ abil, mis selle sõna külge liidetakse, mis kõsimist rõhutab; aga ka kõsiwa afõna ja abifõna abil.

Kas sa ei loe? — Etkö lue? Kas teie kooli ei tule? — Ettekö tule kouluun? Citawate kõsimuste juures liidetakse kõsiw abifõna eitawa aegfõna külge.

Kas sa loed seda raamatut?

Luetko tätä kirjaa?

Loen, ei loe

Luen. En lue

Oled sa homme kodus?

Oletko kotona huomenna?

Olen
Lähed ja linna?
Ei lähe

Olen
Menetkö kaupunkiin?
En mene

Küsimuse jaatamine sünnib selle sõna tõdamise läbi, mille küljes küsimus- abisõna seisab, eitamine eitawa aegsõna kaudu sõnaga, mil küsiw abisõna küljes oli, wõi aga ka eitawa aegsõna abil üksi.

Kelle raamat see on?
Ei kellegi
Kes on toas?
Ei keegi
Mis sa teed?
Ei midagi

Kenen tämä kirja on?
Ei kenenkään
Kuka tuvassa on?
Ei kukaan
Mitä sinä teet?
En mitään

Küsiwa ahesõnaga wõi aegsõnaga algawa küsimise eitamine sünnib eitawa aegsõna wõi küsiwa sõna abil.

Tõid sa selle raamatu mulle wõi minu wennaile? Minul- leko vai veljelleni sinä toid tämän kirjan?

Tuled sa meiega wõi jääd koju? Tuletko meidän kans- samme vai jäätkö kotia?

Mina pean — minun pitää	meie peame — meidän täytyy
fina pead — sinä pitää	teie peate — teidän täytyy
tema peab — hän pitää	nemad peawad — heidän täytyy

2. Sõnad.

Tottelen — kuulen sõna	tarkasti — targasti, tähelepa- jään — jään nelikult, farmapealt.
valitan (-tta) — saeban, kurdan	kuuntelen — kuulan

3. Harjutused.

a) Onko isänne kirkossa? On. Kotonako veljesi on? Kotona. Opettavatko opettajat nyt oppilaita? Opettavat. Opettaako opettaja sinulle suomenkieltä? Opettaa. Vieläkö muut oppilaat ovat koulussa? Eivät ole. Mihin veljesi aikoo lähteä? Ei mihinkään. Kuka isänne huonessa (tuba) on? Ei kukaan. Teettekö jotakin? Emme. Mitä sinä teet? En mitään. Vieläkö veljesi, jolla jo on niin paljon oppia, lukee ahkerasti (uusinasti)? Vielä! Hän en juuri muuta teekään kuin lukee. Minulleko vai sisarelleni sinä lähetit kauniin kuvakirjan! Minä lähetin sen sinulle. Mihin sinä nyt lähdet? En mihinkään. Huomenna minun täytyy mennä isäni kanssa kaupunkiin. Poikien täytyy lukea ahkerasti. Mitä tuo poika valitti? Ei juuri mitään. Tulitko sinä tänne kotoa vai kylästä? Aiotko asua kau-

pungissa vai maalla? Minä viivyyn päivän (ühe päewa) kaupungissa. Sinä et viipynyt päivää kaupungissa. Minä olin siellä ensimmäisen kerran. Sinä et ollut siellä ensimmäistä kertaa (korda).

b) Lähete homme linna? Jah. On su wend todus? Ei. Ostad Teie isa püski Teile? Jah. Teate, kui palju ta selle eest maksis? Jah. Ta maksis püski eest 10 marka. On kooliõpetajad juba koju tulnud. Ei. Tahate Soome keelt õppida? Jah. Kas sa ei tea, kus minu fulg on? Ei. Kuhu lähete nüüd? Ei kuhugi. Kellele annad sa need õunad? Ei kellelegi. Lapsed peavad oma wanemate sõna kuulma. Teie peate oma raamatut lugema. Kuulate tähelepanelikult selle mehe sõnu? Jah. Kas teate, kas see mees linnas elab, kes praegu (nüüd) siin oli? Ei. Kas mõttis sinu wend selle raamatu, mis laual oli, wõi pani ta selle laekasse? Seda ma ei tea. Tuled sa meiega wõi jääb linna? Meie jääme üheks päewaks linna. Sina ei jää üheks päewaks linna? Sina ei olnud seal esimest korda. Kas olite eila linnas? Jah, ma ei olnud seal esimest korda. Ma ootasin sind kaks päewa. On su isa ära olnud? Jah, ta oli kaks päewa ära.

4. Pügemitepala.

Pyhän Mattheuksen Evankeliumi
Püha Matteuse ewangelium*).

15. Luku. — 15. peatükk.

Silloin tuliwat Jesuksen tykö kirjanoppineet ja Phariseukset
Siis tuliwad Jeesuse juurde kirjaturjad ja wariiseerid
Jerusalemita ja sanoivat:
Jerusalemmast ja ütlešiwad: *)

XVIII. õpetund.

1. Reeglid.

Soome keeles on 13 lihtsat arwõna. Kordarmude tüved
sünnitatakse põhjarwude tüvedest lõpu nte läbi. Ainsuse nimeta-
was saab lõpust nte — s.

Kordarmud:

- 1 yksi (yhte)
- 2 kaksi (kahte)
- 3 kolme
- 4 neljä

Põhiarmud:

- ensimäinen
- toinen
- kolmas
- neljäs (neljänte)

*) Osta Soome keeli testament.

5 viisi (viite)	viides
6 kuusi (kuute)	kuudes
7 seitsemän	seitsemäs
8 kahdeksan	kahdeksas
9 yhdeksan	yhdeksäs
10 kymmenen	kymmenen
100 sata	sadas
1000 tuhat	tuhannes
1.000.000 miljona	miljonas

Rim. kuusi (kuute)	kuudes (kuudente)
Df. kuutta	kuudetta
Dm. kuuden	kuudennen
Seestütl. kuudesta	kuudennesta
Sisjeütl. kuuten	kuudenteen
Alalütl. kuudella	kuudenella
Saaw. kuudeksi	kuudenneksi
Olew. kuutena	kuudentena

Kõik teised arvud tekitatakse neist lihtarvudest korruliitmise läbi. Yksi, kaks põhjarvud on korruliidetutena yhdes, kahdes, muidu esimäinen, toinen. Õiged kümmed, sadanded ja tuhanded tekitatakse lihtarvudest, kuna viisimet, sadat või tuhandet tähendav arvõna ainsuse osastavaks muudetakse, näituseks: kaksikymmmentä — 20, viisisataa—500, neljätuhatta—4000. Mõlemaid osi (osajid) kääritatakse, näituseks: kahdelta-kymmenneltä lapselta — kaheltkümmelt lapselt.

Rordarw.	Põhjarw:
20 kaksikymmmentä	kahdeskymmenes
30 kolmekymmmentä	kolmeskymmenes
40 neljäkymmmentä	neljäskymmenes
50 viisikymmmentä	viideskymmenes
60 kuusikymmmentä	kuudeskymmenes
70 seitsemänkymmmentä	seitsemäskymmenes
80 kahdeksankymmmentä	kahdeksaskymmenes
90 yhdeksankymmmentä	yhdeksaskymmenes
200 kaksisataa	kahdessadas
500 viisisataa	viidessadas
3000 kolmetuhattaa	kolmastuhannes
4000 neljätuhatta	neljästuhannes
6.000.000 kuusimiljonaa.	kuudesmiljonas

jne., jne.

2. Sõnad.

luokka—klass, liit harmaa—hall

3. Harjutused.

a) Kaksi kirjaa on pöydällä (waata õpetund XV). Minä näin kaksi kirjaa pöydällä. Isäntä maksoi palkan (palkka —palk) viidelle miehelle. Koulussamme on yhdeksän luokkaa. Montako hevosta isälläsi on? Hännellä on kuusi hyvää hevosta, kaksi mustaa, kolme punaista ja yksi harmaa. Lakki on naulassa (naela otsas). (Sõna, mis tähendab asja, millele külge midagi on kinnitatud, seisab seesütlemas. Asi, millest midagi wabastatakse, seisab seesütlemas). Mina otan lakin naulasta. Mina panen lakin naulaan. Tuossa ovesta oli huono lukko. Seppä otti huonon lukon pois ovesta. Hän aikoo huomenna panna uuden lukon oveen.

b) Kaks lindu lendawad õhus. Kütt laskis kolm ilusat lindu, ühe metsise ja ühe tedre. Mina näen niidul wiis hobust. Mu noorem wend laskeb (püssi). Wiis poisfi on aias. Wiendal poisfil on pall käes. Kalamees müüb neli juurt lõhet. Ma maksin lõhe eest wiis marka. Ta ostis kaupmehelt wiis hobust ja palju jahu. Kui palju maksis su isa selle musta hobuse eest? 900 marka. Ta maksis halli hobuse eest 600 marka. Mees, kes tuppä tuli, tahtis meilt 10 marka. Peremees maksis neljale mehele kofu 8 marka.

XXVI. õpetund.

1. Reeglid.

Arwud õigete kümnete wahel tekitatakse nii, et järgmise kümne põhjarw ainuse osastawas paigutatakse ühe tahta, näituseks: yksi toistakymmentä (üksteistkümmend), kuusi kolmattakymmentä (kaksikümmendkuus); kuid harilikult jäetakse kymmentä ära ja öeldakse ainult yksitoista (11) kaksitoista (12), viisineljättä (35). Reis kofuseadetes muudatakse ainult ühefid, näituseks: yhdelle toistakymmentä ehk yhdelletoista (alaleütlem ühesteistkümmnest).

Arwud 21—99 jünmitatakse ka järgmiselt: kaksikümmmentä-yksi 21, wiisikymmentä-kuusi 56, sel korral muudatakse kõik kolm osa, näituseks: neljänkymmenen-kuuden (46—omastaw); põhjarwud õigete kümnete wahel jünmitatakse järgmiselt, näituseks: kolmas toistakymmentä (kolmasteistkümmnes). Selles muudatakse ainult esimest osa, näituseks: viidennentoista (viieteistkümmnenda), kuudennellekolmatta (kahesümneskuues).

Põhjarwud 21—99 muudatakse ka, nagu fordarwudfi, järgmiselt: viideskymmeneskuudes (viiesümneskuues), yhdeksäskymmenes-yhdeksäs (üheksäsümnesüheksäs), kusjuures kõik kolm osa muudatakse, näituseks: kahdeneelle - kymmenennelle-

kuudennelle (kahetümnefuuendale). Väheb arm saajast wõi tuhandest üle, siis lisatakse sata, tuhat ette, mis ka muutmata wõivad jääda, näituseks: satakolme, satakolmelle, satakolmannelle = sadanelle - kolmanelle (103, sadakolmandale, sadakolmandat).

Kõffuliidetud armude näitused:

K o r d a r m u d.

- 11 yksitoista (täielisult: yksi toistakymmentä)
- 12 kaksitoista
- 19 yhdeksäntoista
- 21 yksikolmatta wõi kaksikymmentäyksi
- 36 kuusineljättä wõi kolmekymmentäkuusi
- 85 viisiyhdeksättä wõi kahdeksankymmentäviisi
- 93 kolmekymmenettä wõi yhdeksänkymmentäkolme
- 125 sataviisikolmatta wõi satakaksikymmentäviisi

P ö h j a r m u d.

- 11 yhdestoista (täielisult: yhdestoistakymmentä)
- 12 kahdestoista
- 19 yhdeksästoista
- 21 yhdeskolmatta wõi kahdeskümmenesyhdes
- 36 kuudesneljättää wõi kolmaskymmeneskuudes
- 85 viidesyhdeksättää wõi kahdeksäskymmeneskolmas
- 93 kolmaskymmenettää wõi yhdeksäskymmeneskolmas
- (Armudel 91—99 tarvitatakse eüimest vormi harwa).
- 125 sadas viideskolmatta wõi sadas kahekymmenesviides.

Käib mõne sõdarwu ees peale yksi mõni asjõna; siis seisab ta mitmuses, ja kui see asjõna subjekti juurde kuulub, siis seisab ka lause prädikaat mitmuses. Näille viidelle miehelle. Nämät viisi miestä tulivat.

2. Sõnad.

Kahden, kolmen, neljän jne.	piiritän (-ttä)—piiran
2, 3, 4 jne.	omistaja—omanif
vuoden vanha—aasta wana	sotajoukko—sõjawägi
sökuri—suhkur	päällikko—pealif
kahvi—kohwi	uros (-roon)—kangelane
sotamies—sõdamees, sõdur	urhoollisuus (te-)—kangelase-
sairastan—olen haige	meel, julgus
sairas (-raa)—haige	urhoollisesti—kangelasmeelselt.

3. Sõrjutused.

a) Tuossa isommassa hinkalossa on viisikymmentä tynnyriä (tonni) kauroja (taeru). Tuossa kolmannessa hin-

kalossa on neljäkymmentä tynnyriä ohria (otri). Kartanon (maoamanif) omistaja maksoi palkan kolmelle-kymmenelle naiselle ja kymmenelle miehele. Kaupungin rikkain kaupamies osti tämän kartanon omistajalta neljä tynnyriä ohria kahdeksallakymmenellä markalla. Kauppamies myi kartanon omistajalle kaksikymmentä naulaa (naela) sokuria ja yhdeksän naulaa kahvia neljästäkymmenestä markasta. Kuinka vanha sisaresi on? Nuorin veljeni on kahdenkymmenen vuoden vanha. Nämät kolmetoista miestä tulivat äsken (praegu) pellolta. Isäntä maksoi palkan näille kolmelletoista miehelle. Nuot viisitoista lehmä, jotka tulevat pitkin (pifuti) maantietä, ovat tämän talon. Kaupungin suurimmaassa koulussa on kaksisataa kolmekahdeksatta oppilasta. Veljeni on kolmetoista vuoden vanha. Niillä kahdella markalla, jotka isäni lahjoitti minulle, ostin kirjan. Sodassa kaatui (langesiwad) yhdeksän sataa kuusi-kolmatta sotamiestä. Sotasta tuli kaksituhatta neljäviidettä miestä. Noile urhoollisille sotamiehille ja heidän päälliköillensä kuningas antoi suuret palkinnot.

b) Ta fai 60 tonni kaeru ja 40 tonni otre. Ta müüs linna kõige rikkamale kaupmehele 30 tonni kaeru. Kui wana on teie isa? Minu isa on 70 aastat wana. Minu ema on 50 aastat wana. Sõjawägi tuli linna. 2548 meest piirasiwad linna. Kuningas saatis linna 1765 meest. Soldatid langesiwad kangelastena. Kuningas andis soldatitele ja nende pealitse suurt tasu. Isa läks kaheksiteistkümnemehega metsa. Kalamees müüb 13 naela lõhet ja 20 naela haugi. Selles koolis on 246 õpilast. 2345 soldatit langesiwad sõjas. Minu wennal on 4567 marka.

4. Eugemisepala.

Pyhän Mattheuksen Evankeliumi.

Püha Matteuse ewangelium.

21. Luku. — 21. peatükk.

1. Ja kuin he lähestyivät Jerusalema, ja tulivat
Ja kui nemad lähenešiwad Jerusalemmale, ja tuliwad
Betphagen Oljymäen tykö, lähetti Jeesus kaksi opetuslasta.
Betwage poole Olimäe juurde, lähtis Jeesus kahe õppijat.

2. Sanoen heille: menkäätkylään, joka on teidän
Ühtes neile: minge külasse, mis on teie
edessäanne, ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna,
ees, ja teie leiате pea emaešli finni seotuna
ja varsan hänen kanssansa: päästäkäätk ne, ja tuokaat minulle
ja warša tema juures; päästke nad lahti ja tooge minule.

3. Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sanokaat:

Ja kui teegi teile midagi ütleb, siis ütelge:
 Herra niitä tarvitsee: ja kohta hän laskee heidän.
 Isjandale on neid tarwis, ja sedamaid tema lasseb neid tulla.

XXVII. õpetund.

1. Reeglid.

Abiaegsõna „olen“ näituseb.

Kindel sõnewiis.

Olemis.

olen — olen	en	} ole	mina ei ole
olet — oled	et		sin ei ole
on — on	ei		tema ei ole
oleme — oleme	emme	}	meie ei ole
olete — olete	ette		teie ei ole
ovat — on	eivät		nemad ei ole

Minewis.

olin — olin	en	} ollut	
olit	et		
oli	ei		
olimme	emme	} ollut	
olitte	ette		
olivat	eivät		

Täisminewis.

olen	} ollut — olen olnud	en	} ole ollut
olet		et	
on		ei	
oleme	} ollut	emme	} ole olleet
olette		ette	
ovat		eivät	

Enneminewis.

olin	} ollut — olin olnud	en	} ollut ollut
olit		et	
oli		ei	
olimme	} olleet	emme	} olleet olleet
olitte		ette	
olivat		eivät	

Oletam sõnemiis.

(Potentialis).

Olemis.

lienen — mina olla	en	}	liene
lienet	et		
lienee	ei		
lienemme	emme	}	liene
lienette	ette		
lienevät	eivat		

Täisminemis.

lienen	}	ollut — mina olla [olnud]	en	}	liene ollut
lienet			et		
lienee			ei		
lienemme	}	olleet	emme	}	liene ollut
lienette			ette		
lienevät			eivät		

Tingim sõnemiis.

Olemis.

olisin, oleffin	en	}	olisi
olisit	et		
olisi	ei		
olisimme	emme	}	olisi
olisitte	ette		
olisivat	eivät		

Täisminemis.

olisin	}	ollut—oleffin olnud	en	}	olisi ollut
olisit			et		
olisi			ei		
olisimme	}	olleet	emme	}	olisi ollut
olisitte			ette		
olisivat			eivät		

Soovim sõnemiis.

ollos — sina olgu	ällä	}	olko
olkoon — tema olgu	älköön		
olkoot — olgu	älkööt		olko

ole—ole	älä ole	
olkaan	älkään olka	
olkaamme	älkäämme	} olka
olkaatte	älkäätte	
olkaat	älkäät	

Gitawa aegfõna näitused.

(Baata õpetund IX ja X).

Kindel, soowiw ja tingiw fõnewiis.

Ainsus: en—ei	Mitmus: emme
et	ette
ei	eivät

Soowiw fõnewiis.

Ainsus: —	Mitmus: —
ällös	—
älkөөн	älkөөт

Rääsin fõnewiis.

Ainsus: —	Mitmus: älkäämme
älä	älkää(tte)
(älkää)	(älkäät)

2. Sõnad.

eno—onu, ema wend	lanko—tälimees, laug
karhu—faru	setä—lell, ija wend.

3. Harjutused.

a) Ruoka on pöydällä. Ruokaa on pöydällä. Eilen oli vävy (wäi, wäimees) kaupungissa. Eno ei näe lintua. Veli ei ole ampunut lintua. Onko lanko ampunut karhua? Ampuiko setä karhun? Ampui. Oletko ollut kaupungissa? Me olimme sairastuneet. Viisan suu on sydämessä. Raha ei ole talossa. Missä olitte eilen? Minä olin eilen kaupungissa. Minä olin kotona. Onko hän antanut leipää hevoselle? On, sillä leipää on kyllä talossa. Eikö hän ole Suomessa oppinut suomea? Ei, sillä hän ei tahdo. Missä herra nyt asuu? Hän on kartanon omistaja ja asuu Asikkalassa (Soomemaa koht). Ovatko tytöt koulussa? Eivät. Onko isä kotona? Ei, hän on kirkossa. Kotonako äiti on? Kotona.

b) Kus on ju ija? Minu ija ei ole kodus; tema ja ema on linnas. Meie olime külas. Kas olite eila juures linnas? Jah. Ei. Leiba on küllalt kodus. On kütt metsas? Jah, ta lasseb karusid. On

tal püis? Tal on uus ja hea püis. Minu wennad olivad aias ja laulnivad. Kus on farud? Rohelistes metsades on küllalt tarusid ja hunte. Minu õde on aias ja õmbleb.

XXVIII. õpetund.

1. Reeglid.

Kõik Soome aegsõnad pööratakse ehk konjugeeritakse reeglismööduliselt. Reeglinvastaseid sõnu Soomekeeles dieti ei ole. Kes tahab Soome aegsõna dieti pöörata, peab kõige pealt sõnade tüve tundma. Tüve külge liidetakse siis kõik lõpud.

Soome aegsõnadel on seitse moodust (kõnewiisi):

1. Indikatiiv (kindel kõnewiis), tõelise tegemise tähenduseks.
2. Potentsiaal (oletav kõnewiis), mis võimalikku tegemust tähendab.

3. Konditsionaal (tingiv kõnewiis), mis tähendab, et tegemus tingitud on.

4. Optatiiv (soowiv kõnewiis), mis tähendab, et tegemus soowitav või võimalik on.

5. Imperatiiv (käskiv kõnewiis).

6. Infinitiiv (koht-oluline kõnewiis) tähendab tegemust üldise (tegusõna).

7. Partitsiip (kessõna).

Viis esimest kõnewiisi (moodust, on verbum finitum, infinitiivid ja partitsiipid Verbum infinitum.

Indikatiivi ajad on:

1. Olewik, mida Soome keeles iseäralikul wiisil ka tulewiku äratähendamiseks tarwitatakse.

2. Minewik.

3. Täisminewik.

4. Enneminewik.

Mitmesilbilistes tüvedes, mille sideaashäälik t on, mis kahe lihtsa täishääliku wahel seisab, jäetakse olewikus sideaashäälik t wälja ja tõmmatakse mõlemad lühikesed silbid pikaks kokku.

Kokkuliidetud aegsõnades jäetakse sideaishäälik silpide eest, mis k, n, t tähega algawad, wälja, millele harilik kaashäälitute pehmenemine järgneb.

Keis aegsõnades muutub sideaashäälik t minewiku i ees s-ks.

2. Sõnad.

Lupan (lupata)—luban

palaan (palata)—pööran üm-

ber, pööran tagasi.

avaan (avata)—awan

avain—mõti

seuraan (-rata) — seltsin

neuvon — annan nõu

neuvo — nõu

hakkaan (-kkata) — raiun

tapaan (-pata) — taban

vaiva—waem
 puoli (le)—pool
 puolitoista —poolteist
 edeltä käsin—eesifätt, ette
 sirppi—sirp
 hinta—hind
 onnellinen (se) — õnnelik
 lainaan (-nata) — laenan
 kauppaan (-pata)—pafun müüa
 kauppa — faup
 kauppamies — faupmees
 talonpoika, talolainen — ta-
 [lupoeg
 talonpoikanen — talupojalif

herään (-rätä) — ärfan
 mukaan (-kata) — magan
 pelkään (-kätä) — pelgan, far-
 [dan
 tuhlaamine (-se) — pillarvus
 tuhlaan (lata)-pillan
 osan (osata) — oſtan, woin
 sulan — ſulan
 täytän (-ttä) — täidan
 vastaan (-tata) — waſtan
 loppu — lõpp, ots
 loppuun — lõpufš
 rikkaus (-ute — rikkus
 kehto — häll, fättfi

3. Harjutused.

a) Kuka tuo naine on, joka avaa aitan ovea? Hän on isännän vanhin tytär. Miksi ei avaa porttia tuolle pienelle pojalle? Viivyttkö täällä vielä, vai palaatteko minun kanssani kotia? Meidän täytyy viipyä täällä vielä kaksi päivää. Mitä sinä lupaat vaivastani? Minä lupaan kymmenen markkaa vaivastasi. Seuratkaa vanhempainne neuvoja! Neuvokaa, vanhemmat, lapsianne! Sinä et ole täyttänyt, mitä olet luvannut. Älkäämme luvatko, mitä emme voi täyttää! Oletko lainannut tämän kirjan ystävältäsi? Tuo talonpoika on kaupannut rukiita kauppiamiehille. Tuo poika palasi eilen kaupungista. Hänen veljensä ei vielä ole palannut sieltä. Tapasitko sisartani? En tavannut. Hakatkaa puut pieneksi! Naiset eivät palaaneet sieltä. Ukko hakkasi puita metsässä. Tuo mies on aina (iffta) ollut suuri tuhlaaja. Hän tuhласi rikkauden, jonka oli isältänsä perinyt (pärinud). Tämä pieni poika hukasi (fautas) kirjan, jonka nuorin veljeni oli hänelle lainanut.

b) Ma luban sulle faks marka waewa eest. Kas tulete tagasi? Poolteist päewa. Kui lubate meile tulla, siis oleme kodus. Ma luban sulle raamatu ette. Pois awab nüüd ukse. Oh! on soojem ja lumi sulab. Naifel, kes põllule läts, oli sirp käes. See mees pakkus ruffid odawa hinnaga müüa. Sina ei wasta. Mehed raiufiwad metsas puid. Wäike mees magas hällis (fättis). Mees ei ärganud. Kellele ja raamatu laenasid? Ma tabasin kätti metsas. Mis ja kardab? Ma kardan (pelgan) küla suurt koera. See mees on pillaja. Ta pillas rikkuse, mis rikkalt isalt oli pärinud. Lõpufš tegin ta nõu järele. See rikas mees on õnnelik. Ma kaotasin selle hea raamatu, mis mulle eila mu sõber laenas.

XXIX. õpetund.

1. Reeglid.

Optatiivis, mis tegemist soovitavana esitab ja mil lõpuks on ko, kö, tarvitatakse ainult teist ja kolmandat isikut (isikuid) ainsuses, kolmandat isikut aga mitmuses. Ainsuse 2. isikul on lõpuks s, mis, sest et ta silbi lõpetab, k pehmendamist nõuab. Ainsuse 3. isikul on lõpp hon, hön, 3. isikul mitmuses hot, höt; sealt langeb aga h välja, ja tüvele külge liidetakse lõpuks on siin koon, köön ja koot, kööt.

Eitavad optatiivid tekitatakse eitava aegsõna optatiivis ühenduses tüvega, mis ko, kö lõpu saab.

Näitused:

Ainsus.

1. isik. —	—
2. isik tuo'os — too sina	älläs tuoko
3. isik tuokoon	älköön tuoko

Mitmused.

1. isik —	—
2. isik —	—
3. isik tuokoot	älkööt tuoko

Teisi aegu, peale olevitu, harilikus keeles ette ei tule.

2. Sõnad.

Hiljaa — waiſne, taſane	työ — töö
juoma — joof	huominen(se) — homme päew
koska — miſſal, mil	ulkomaa — wäljamaa
kelpaan (pata) — kõlban	sade (tee) — wihm, sadu
lahja — ſink, annetus, anne	joulu — (Rootſi keeli jul)
laina — laen	[jõulud
minun on pakko — olen ſun-	valmis (mii) — walmis
[nitub	esimerkki — eesmärk, eesfugu
ylihuomenna — ülehomme,	lakkaan (kkata) — lõpetan
[tunahomme	syksy — ſügis
toissa päivänä — tuncäile,	ulkomaalla — wäljamaal
[üleila	

3. Harjutused.

a) Tämä wesi ei kelpaa juomaksi. Minulla on työtä kolmeksi päiwäksi. Tuon suuren kartanon omistaja antoi minulle lainaksi neljä sataa markkaa kahdeksi vuodeksi. Minun on pakko lähteä kaupunkiin kolmeksi päiwäksi.

Sade on lakannut. Minä viivyn huomiseen asti. Minä en ole nähnyt sinua kolmeen päivään. Minun on pakko lähteä ylihuomenna kaupunkiin. Etkö ole saanut työtäsi valmiiksi? En ole. Kauanko sinä olet aikonut viipya ulkomaalla? Minä olen aikonut viipya siellä syksyyn. Koska isäsi, joka toissa-päivänä läksi kaupunkiin, sieltä palasi? Poika lukekoon tätä kirjaa! Pojat lukekoot näitä kirjoja. Oppilaat istukoot aina hiljaa koulussa. Lukekoon jokainen hyviä kirjoja.

b) Ta lugegu seda raamatut! Poisid tulgu meiega. Ärgu ta siia jäägu! Igauks täigu heade eeskujude järele. Annetagu teie isa, kes ritas on, sellele mehele midagi, sest ta tahab süüa. Ma jään homseni põllule. Minu wend, kes 14 aastat wana, oli haige. Mina ei ole enam üks päewa linnas olnud. Meie ei ole enam kahekümme aastat linnas olnud. See mees ei kõlba sõlbatiks (sõduriks, sõjameheks). Millal on jõulud? Ma sain selle raamatu sõbralt kingituseks. Ma andsin sellele mehele ta wäewa eest kolm marka. Ma laenasin oma raamatu sinu wennale kolmeks päewaks. Ma olin sunnitud tahets päewaks linna minema. Sadu ei lähe üle, meie olente sunnitud koju jääma.

XXX. õpetund.

1. Reeglid.

Potentiaal tähendab võimalikku tegemist ja ta mooduse lõpp on ne, mis isiklike lõppu ja tüve wahel seisab.

Näitused:

Olewik.

Ainsus.

Tüvi: saa	{	saa-ne-n —	ma saan küll
		saa-ne-t —	
		saanee —	

Paljus.

saa-ne-mme —
saa-ne-tte —
saa-ne-vat —

Tüvi: puhun	{	puhunen	{	ma räägin küll	{	Olewik.
		puhunet		Ainsus.		
		puhune	{	Mitmus.		
		puhunemme				
		puhunette				
puhunevat						

Eitaw potentšiaal tefitataſſe eitawaſt aegſõnaſt ja tüweſt, mille külge mooduſelõpp ne liidetatſe, näitufeſ :
 Ainſuſ : Mitmuſ.

en puhune	emme puhune
et puhune	ette puhune
ei puhune	eivät puhune

Potentšiaali täiſminewiſ on abiaegſõna täiſminewiſuſt ja minewiſu teſſõna nimetawaſt tooſ, näitufeſ : ma olen küll rääkinud.

Ainſuſ. Mitmuſ.

lienen puhunut	lienemme puhuneet
lienet puhunut	lienette puhuneet
lienee puhunut	lienevät puhuneet

Mina ei ole küll rääkinud.

Ainſuſ.

Mitmuſ :

en liene puhunut	emme liene puhuneet
et liene puhunut	ette liene puhuneet
ei liene puhunut	eivät liene puhuneet

2. Sõnad.

Koetan (-tta)—ſatſun	taivaſ—taewaſ
koete—ſatſe	huudan—hüüan
nuotta—noot, wõrk	lahna—ahwenas
lepään (-pätä)—leben, puhkan	idän (-tä)—idanen
siemen (-mene)—ſeeme	kylvän—külwan
rauha—rahu	rakastan—armaſtan
vihaan (-hata)—wihtan	seppelle (-lee)—pärg
kangaspuut (-uiden)—kangas-	luulen—arwan, luulen
puud, teljed	kaunistan—kauniſtan
tuotan (tta)—laſen tuua	kuningatar (-itare)—kuninganna
sota-ase (see)—ſõjariſtab	pääſiäinen (-se)—lihawõttes
loppiainen (-se)—ſolmefu-	suoja—wari, ſaitſe
ninga päew	huvitan (-tta)—lõbuſtan,
vartioitsen—walwan	[rõõmuſtan
laakso—org	helluntai—nelipühä
kalpea—ſahwatunud, ſahwatu	uhkaan (-kata)—ahwardan

3. Harjutused.

a) Nämät kaksi kaunista koivua kasvanevat vielä korkeamiksi. Siinä viipynet kaupungissa huomiseen. Isäsi ei ostane näitä kahta hevosta. Pojat koettanevat uusia lastimiansa. Siemenet, jotka isäntä kylvi tuohon peltoon, eivät itäne. Talon miehet saanevat uudella nuotalla lahnoja. Te ette seuranne minua. Hän ei osanne (oſta) läksy-

jänsä vielä. Kuningas ei tuottanekaan sota-aseita ulkomaalta, vaikka me niin luulimme. Sinä saanet tuon kauniin seppeleen sisareltasi. Tuo lapsi lienee sairastanut, kun on niin kalpea. Isänne lienne mennyt maale helluntaiksi. Tuon laakson korkeat koivut ja kauniit kukat huvittanevat teitä. Linnut hakevat suojaa puissa, kun talvas uhkaa sadetta.

b) Teie naaber müüb wist küll oma talu ära. Hüüab ja mind? Ei. Kas ja ei tea, keda ta hüüdis? Ei tea. Kalamees püüab wist küll palju talu suure, uue noodaga (wõrguga)? Ta müüb küll wist kalad linnas ära? Sulased wist künnawad põldu. Sinu wend wist küll ei puhka. Meie kardame sõda ja armastame rahu. Meed tats soldatit armastawad küll sõda ja wistawad rahu. Minu wend küll wist ei tule. Naaber ja ta pojad raiuwad metsas puid. Küla laudsepp müüb küll wist häid puid. Kuningas lasseb küll wist sõjariistu wäljamaalt tuua. Nad ehivad linna lilledega ja roheliste pärgadega; nad wist ootawad kuningat ja kuningannat. Sina ootasid küll wist oma sõpra. Sa wist ei tabanud oma wenda. Mees, kes seal istub ja suurt raamatut loeb, on haige olnud; ta on nii kahwatanud. Ta oli kolmekuninga päewast funi lihawõteni haige. Kes walwab neid kolme wäikest last, kes siin istuwad? Neid ei walwa keegi. Pinnud otsiwad warju puus, sest wihma sajab. Teie olete küll neid ilusaid lillesid näinud, mis rohelistes orus kasvawad. Nad ehtiswad rohelistes pärjad punaste lilledega. Teie olete jelle kala eest linnas küll wist kuus marka maksnud? Kalamees sai küll uue noodaga talu. Kõrged tased (kõiwud) ja ilusad lilled selles orus rõõmustawad meid. Minu sõber ostis küll wist omale uue püssi linnast. Ta maksis 222 marka. Teie olete küll wist küla uut laudseppa näinud?

4. Ungemisepeala.

4. Mutta tämä kaikki tapahtui, että täytettäisiin, kuin Aga jee köis sündis, et täide lähets, mis sanottu oli propheetan kauda, joka sanoo: üteldud oli prohmeti läbi, kes ütleb:

5. Sanokaat Sionin tyttärele: katso, sinun Kuningas ütelge Siioni tütrele: waata sinu Kuningas tuleb sinulle, istuen aasintamman päällä. tuleb sinu juurde, istudes emaeeli seljas (peal).

6. Niin opetuslapset menivät, ja tekivät niinkuin Mii õppijad läksiwad, ja tegiwad, nõnda kui Jesus heille käsenyt oli. Jeesus neile käsminud oli.

XXXI. Špetund.

1. Reegliid.

Konditsionaali ehk tingiva kõnemiisi mooduselõpp on isi, mis tüve ja isikulõppude wahete tungib.

Täishäälikud a ja ä jääwad, ühesilbilised sõnad wälja arwatud, tingiva kõnemiisi mooduselõpu isi ees muutmata.

Eitaw konditsionaal seisab koos eitawast aegsõnast ja tüwest, mille külge mooduselõpp isi liidetakse.

Kõtkuliidetud aegsõnades jäetakse terve sisesilp mooduselõpu isi eest wälja.

Konditsionaali täisminewit seisab abiaegsõna konditsionaalist. nimelt olisin, ja minewiku kesksõna (partitiip II) nimetawast koos,

Näitufets :

Olewi f.

saisin—	ja in	en	}	saisi
saisit		et		
saisi		ei		
saisimme		emme	}	saisi
saisitte		ette		
saisivat		eivät		

Täisminewif.

olisin saanut —	oleks in	saanud	en	}	olisi saanut
olisin saanut			et		
olisi saanut			ei		
olisimme	{	saaneet	emme	}	olisi saaneet
olisitte			ette		
olisivat			eivät		

Olewi f.

Minjus.

sitoisin, muuttaisin, repisin, tulisin, lukisin, ansaitsisin.
 fidus in, muudats in, rebiks in, tuleks in, loeks in, teeniks in.
 En itoisi, en muttaisi, en repisi, en tulisi, en lukisi,
 Ei seoks, ei muudaks, ei rebiks, ei tuleks, ei loeks,
 en ansaitsisi.
 ei teeniks.

Sitoisimme, muuttaisimme, repisimme, tulisimme,
lukisimme, ansaisisimme.

Emme sitoisi, emme muuttaisi, emme repisi, emme lukisi,
emme tulisi, emme ansaitsisi, jne., jne.

2. Sõnad.

Pahvitan (tta) — pahustan,	rehellisyys — meeleafus, õiglus
[teotan, haawan	karitsa — tall
muistutan (tta) — mälestan	keto — põlv, väli
oikein — õige	valo — valgus
kova — terav	koite (-ttee) — foit
myrsky — maru, torm	vilkun (-kku) — wilgun
onneton (ttoma) — õnnetu	riemuitsen — rõõmustan,
isänmaa — isamaa	[hõiskan
varallisuus (-ta) — jõustus,	luon — loon
muistan — mälestan [waratus	luonto — loodus

3. Sarjutused.

a) Naapuri ostaisi isäini talon, jos hänellä olisi rahaa. Isäntä menisi väkinensä pellolle, jos sade lakkaisi. Minä en antaisi tuota kirjaa sinulle, jos et lupaisi pitää sitä hyvin. Älkää pahoittako tuon vanhan miehen mieltä. Jos pojat olisivat muistaneet, niin olisivat oikein kirjoittaneet. Talon miehet eivät olisi niin kauan viipyneet, jollei olisi käynyt niin kova myrsky. Isänmaa antoi suuret palkinnot sotamiehille. Aukkaat olisivat viheriöillä seppelleilä ja kukilla kaupunkia kaunistaneet.

b) Ta müüis talu ära, kui selle teegi ostaks. Tema naaber ostaks talu, kui tal leiba oleks. Ma loeksin raamatut, kui ta leiaksin. Õnnetu laps sööks, kui tal leiba oleks. Selle mehe waratus (jõustus) ei oleks suur, kui ei oleks suur ta ausameelsus. Ma ostaksin talle, kui mul raha oleks. Rõõdu valgus wilgub (sära) põllul. Mehed hõiskawad rohelistes metsades. Jumal (Jumala) lõi looduse. Sina ostaksid need raamatud, kui sul raha oleks. Ma annaksin talle oma püssi, kui ta mulle oma raamatu annaks. Ma lähaksin metsa, kui minu töö valmis oleks.

4. Eugemise pala.

Pyhan Mattheuksen Evankeliumi.

8. Luku.

1. Koska hän astui alas vuorelta, seurasi häntä
paljo kansaa.

2. Ja katso, niin tuli yksi spitalinen mies, kumarsi häntä ja sanoi: Herra, jos sinä tahdot, niin sinä voit minun puhdistaa.

3. Niin Jesus ojensi kätensä, sanoen: minä tahdon, ole puhdas. Ja hän puhdistettin kohta spitalistansa.

(Wörble püha Matteuse ewangelium, 8. peatüff 1—3 salmini).

XXXII. õpetund.

1. Reeglid.

Ees- ja tagasõnad.

Bräpositsioonid ja postpositsioonid (ees- ja tagasõnad) näitavad asja ja olutorda teine teise kohta. Teiste keelte eesõnade asemel on Soome keeles niihästi ees- kui ka tagasõnad olemas seal, kus käante ehk kaasuste lõpud enam ei aita, aga kus tarwis on mõistet selgeste ära tähendada, kuna kaasuste lõpud veel kahtlust mõitšivad tekitada. Enam jagu neist on puhtad nimisõnad suurema või vähema arvu kaasustega, ja sellepärast nõuab neist suurem osa omastawat kaasust. Mõnda neist tarvitatakse niihästi ees- kui ka tagasõnadega. Eesõnadega nõuavad nad enamasti osastawat ja tagasõnadega enamasti omastawat. Enam jagu neist abisõnadest tähendavad ruumilisi olusid.

Kuna, nagu juba üldbub, enam jagu ees- ja tagasõnu nimisõnade ütsikud kaasused on, mille teisi kaasusi enam ei tarvitata, siis on mõimata neid kõiki nimetada, mispärast siin neist ainult mõige enam tarmitusel olevaid nimetame.

1. Ennen—enne, näitusjeks: ennen muita—enne muid, enne teisi.

2. Keskellä, keskeltä, keskelle; keskessä, keskestä, keskeen; keskenä. kesken—keskel, keskes, kesst, wahel, näitusjeks: keskellä päiwää—keskpäewa ajal; riensi keskelle taistelewia — ta ruttas tulitsewate wahele (keskele); tekivät liiton keskenänsä—nad tegiwad oma wahel lepingu.

3. Kohden, kohdalta, kohti — wastu, näitusjeks: minua kohtaan—minu wastu.

Kohdalla. kohdalta, kohdalle—kohal, ligibal, juures. Näitusjeks: kirkon kohdalla—firitu kohal, ligibal, juures.

4. Likellä, likeltä, likelle, lähellä, läheltä, lähelle — lähedal, lähedale, ligi, ligibal, näitusjeks: tule lähelleni! — tule lähedale! lähellä, liikellä häntä—tema ligibal.

Päässa, päästä, päähän — peale, laugusele, taha, lõpule, näitusjeks: hän asuu peninkulman päässä täältä — ta elab siit penifoorma laugusel; huuto kuuluu virstan päähän — tšia kuulub wersta taha (laugusele).

Päällä, päällä, päälle — peal, peale, näitufefs: maan päältä — maa peal; panin takin päälleni — panin tuue peale (felga); riisui päältänsä — ajas tuue pealt ära.

6. Perässä, perästä, perään — pärašt, järele, perra, näitufefs: lapsi kulki isänsä perässä — laps läfs ifale järele (läis ifa jarel); tultiin sinua perään — tuldi finule järele; viikon perästä — näbala pärašt.

7. Jäljessä, jäljestä, jälkeen; jäljellä, jäljelle — perässä jne., näitufefs: joulun jäljestä, mõi jäljestä joulun — peale jõulu, pärašt jõulu, jõulu järele.

8. Vastassa, vastaan — waštaš, waštu, näitufefs: hän on sinua vastassa — tema on finu waštaš, dieti, tuleb julle waštu; vastassani — minu waštaš.

Vastoin — waštu, näitufefs: vastoin lakia, mõi lakia vastoin — feaduše waštu.

Vasten, varten — jaofš, tarwiš, näitufefs: tämä on sinua varten — see on finu jaofš (finule); mitä varten mõi vasten — miš tarwiš? miš?

9. Yli, ylitse — üle, näitufefs: hypättiin puroon yli — šarati (hüpati) üle oja; yli vuorten ja maan — üle mägede /ja maa; ylipäätä, ylipäätänsä, ylipäänsä — ülepea, üleülbje.

2. Sõnad.

Ennen kaikkia—enne kõiki	vihollinen—vihaline, waenlane
ystävällinen—õbralik, lahke	ajaan—jõidan
vaan—waid	armelias—halastaja
käsky—käsk	raastupa—raefoda, nõumaja

3. Sarjutused.

a) Koira juokse isännän perässä. Vuoden perästä palaan takaisin. Laiva on peninkulman päässä, Laulusi kuului virstan päähän. Lintu lensi pääni päältä. Riisu takki päältäsi. Lintu lensi järven ylitse. Vaattet ovat ylläni; otan vaatteet yltäni; panen vaatteet ylleni. Ennen kaikkia. Kesken työtäni. Poikain kesken. Ampui keskeen. Kaupunkia kohti. Likeltä taloani. Menivät vihollista vastaan. Sitä vastoin. Pappi on ystävällinen kaikia kohtaan. He ajoivat kylää kohden. Mitä varten olit kotona? Sitä varten, että olin kipeä. Sotamiehet menivät vihollisia vastaan. Älä ole kova köyhiä vastaan, vaan ole heitä kohtaan armelias. Älä lyö vasten silmiä. Vastoin oppettajan käskyä poika meni pois. Raastupa on keskellä kaupunkia. Lukkari asuu likellä (=lähella) kirkkoa. Tämän talon isäntä osti veljeltänsä.

b) Soldatid (sõdurid) hüppasivad üle oja ja läksivad waen-
 lajele wastu. See raamat on minu ja su õe jaoks. Vinnud len-
 damad üle mäe ja maa. Mina ei võta seda tuba üleüldse. See
 on seaduse wastu. Mees ajas tuue selga. Mina tulen peale
 jõulut linna. Tüdruk võttis riidest lahti. Minu sõber elab siit
 penikoorma kaugusel. Ära tule ligidale! Sõdur (sõjamees) rut-
 tas tulitsejate (võitlejate) wahale (keskele).

XXXIII. õpetund.

1. Reeglid.

(XXXII õpetunni järg)

10. Ympäri, ympärillä, ympäriltä, ympärille — üm-
 ber, ümber, näitusefs: lahten ympäri või ympäri lahtea;
 lahe ümber, ümber lahe; lapset ovat vanhuksen ympärillä—
 lapsed on wanamehe ümber: tehkää aita pellon ympäri!
 tehke aed põllule ümber!

11. Läpi, läpitse, lävitse — läbi, näitusefs: seinän
 läpi — läbi seina.

12. Poikki — põigiti; halki — risti läbi, näitusefs; joen
 poikki või poikki joen — põigiti üle jõe; halki metsän —
 metsast läbi.

13. Alla, alta, alle — alla, alt, näitusefs: kätki kirjeen
 kirjan alle — ääffis (peitis) firja raamatu alla; maan alta
 — maa alt.

14. Edessä, edestä, eteen — ees, eest, ette, näitusefs:
 oikeuden edessä — fohtu ees; mene pois edestäni! mine
 eest ära! Uskallatko astua hänen eteensä? On sul julguist
 tema ette astuda? Vapahtaja kuoli edestämme. — Önnis-
 tegija juri meie eest.

Edellä, edeltä, edelle—eel, eelt, eele; näitusefs: kuka
 kulki edelläni—kes käis minu eel?

15. Takana—taga, takaa—tagant, taakse, taa—tagasi,
 näitusefs; talon takana on pieni puisto — talu taga on
 väike aed.

16. Vieressä, vierestä, viereen—weeres, förwal, förwalt,
 förwale, näitusefs: en henno lähteä äitini vierestä—ma ei
 raatfi ema förwalt lahuda.

17. Rinnalla, rinnalta, rinnalle, vieressä jne. — rinnaš,
 rinnale, rinda, rinnalt — weereft.

18. Sisässä, sisästä, sisään; sisälle, sisältä, sisälle —
 sees, seest, jisse, näitusefs: omenan sisässä oli mato—õuna sees
 oli ufs.

19. Seassa, seasta, sekaan; joukossa, joukosta, joukkoon—hulgas, hulgaft, hulfa, näitusjeks: kuka on kaatanut vettä maidon sekaan? — Kes on walanud mett piima jekka? Hän on paras joukosta—tema on kõige parem nende hulgas; me netkö sinäkin heidän joukkoonsa? — Kas tahad ta nende hulfa (jekka, feltfi) minna?

20. Välissä, välista, väliin; välillä, väliltä, välille; välin — wahel, wahela, wahelt, näitusjeks: kirjan lehtien välissä — raamatu lehtede wahel; niityn ja järven välillä — niidu ja järwe wahel.

21. Luo, luoksi, tykö — juure, näitusjeks: lasten luo — laste juure; heidän luoksensa mõi tykönsä — nende juure.

Luona, tykönä — juures, näitusjeks: kenen luona? — kelle juures.

Luota, tykönä — juureft: näitusjeks: tulin veljerne luota, tykönä — tulin wenna juureft.

22. Kautta—faudu, näit.: Helsingin kautta—Helsingi faudu.

2. Sõnad.

Joki — jõgi	pilvi — pilw
Pekka — Peeter	Paavo — Paul
suvaitsen — soowin	hauta — haud
pudottan — faotan	puisto — aed, puiestif
on kulkenut — on reijile läinud	huonosti — halwasti
halki koko European — läbi	
[fogu Europa	

3. Harjutused.

a) Koira on pöydän alla. Hän tuli pöydän takaa. Tyttönen juoksi äitinsä tuolin taakse. Maantien vieressä. Tule, lapseni istu viereeni! Onko vettä maidon seassa, Isäni luona. Isäni tykönä. Hän on koivun alla. Hän tulee koivun alta. Hän kaatui koivun alle. Joen alitse käy tie. Hän tuli lääkärin tyköä. Hän oli lääkärin luona. Menen lääkärin luo. Menen hänen tykönsä. Tulin kotiin niityn kautta. Pekka istuu Paavon rinnalla. Älä mene rinnaltani. Suvaitsetteko konjakkia (fonjafit) kahvin sekaan? Vuoden takaa menen kouluun. Älä ole oven takana. Katso (waata) taaksesi. Lapsi makaa äitinsä vieressä. Haudan vierellä. Oven välissä. Pudotin kirjani kodon ja koulun välille. Maa kiertää akselinsa ympäri (maa keerab oma telje ümber). Kartanon ympärillä on puisto. Hän on kulkenut halki koko European. Kautta kaupungin hän on huonosti tunnettu. Ikkunan läpi.

b) Kõige pealt lähen ma koju. Ta tuli warem kui mina (enne mind). Meie laseme kestele. Nad lähewad linna poole. Sõdurid seisawad kiriku juures. Sina elad siit kolm penikoormat laugel. Sina ajad kuue selga. Meie wõtame riidest lahti. Ma tulen peale jõulut. Meie läheme homme waenlase wastu. Meie läheme üle mägede ja maa. Nad teewad aia põllu ümber. Ta lastis läbi seina. Mina ujun põigiti (risti) üle jõe. Kätt läts risti läbi metsa. Kaks on tooli all. See tuli tuleb maa seest. Minge tee pealt eest. Kes käis tema ees. Puiestiku taga on wäike maja. Koer tuli laua tagast wälja. Laps jooksis oma isa tooli taha. Meis õuntes on ussid. Tüdruk walas wett õllesse (kaljasse). Ma leidsin selle kirja raamatulehtede wahelt. Sina tulid oma wenna poolt. Lapsed on taskede (kõiwude) all. Linn kullus puu alla. Laps tuli kooliõpetaja juurest. Reed mehed reisirwad läbi terve Europa. Kaks on laua all. Jermolai ja mõldri naine. Selle rikka talupoja talu on niidu ja järwe wahel.

4. Eugemisepeala.

Pyhän Mattheuksen Evankeliumi

2. Luku.

1. Koska siis Jesus syntynyt oli Bethlehemissä Judan maalla, kuningas Herodeksen aikaan, katso, tietäjät tulivat idästä Jerusalemiin ja sanoivat:

2. Kussa on se syntynyt Juutalaisten kuningas? Sillä me näimme hänen tähtensä idässä, ja tulimme häntä kumartaan rukoilemaan.

3. Koska kuningas Herodes sen kuuli, hämmästyí hän, ja kaikki Jerusalemin hänen kanssansa.

4. Ja kokosi kaikki ylimmäiset papit, ja kirjanoppi-neet kansan seassa, ja kyseli heilta, kussa Christuksen syntymän piti.

5. Sõnad.

Syntynyt—sündinud	häm-mästyí — eh-matas
tietäjät—targad	kokosi — fogus kofku
idästä — Hommikumaalt	kyseli—küfis
tähti — täht	kussa—kus
tulimme häntä kumartaan	piti—pidi
rukoilemaan — tulime teda	
kumardama	

(Wõrdle Püha Matteuse ewangelium 2. peatükk 1—4.)

XXXIV. õpetund.

1. Reeglid.

23. Pitkin — pifuti, piffi, näitusefs: pitkin tietä wõi tietä pitkin — pifuti teed, teed mööda.

24. Muassa, mukana, mukaan — faaſas, ſeltſis, -ga, näitusefs: Tulit tänne Antin muassa; lähte nyt minun mukanani pois! — Sa tulid ſiia Andrefe ſeltſis; tule nüüd minuga ära! Tehkoon mielensä mukaan! tehfu ta oma meelt mööda, tehfu ta, ſuidas ſoomib; kolmannen pykälän mukaan — ſolmanda paragrafi järele.

25. Myöta, keralla — mukaan — mööda, ühes.

26. Myöten (myöden) — näitusefs: tietä myöten — teed mööda; aikaa myöten — aegamööda.

27. Kanssa — faaſa, ühes, näitusefs: kannsani — minuga, lasten kanssa — laſtega, laſte faaſas.

21. Ohi, ohitse — mööda, näitusefs: ajoimme pappilan ohi ehſ ohitse — ſõitſime õpetajamajaſt mööda.

Sen ohella, sen ohessa — ſelle juures.

29. Puolella (puolla), puolelta, puolelle — pool, pooleſt, poole, näitusefs: tällä puolella — ſiinpool; menkää toiselle puolelle huonetta ehſ huonen toiselle puolelle! minge toa teiſele poolele!

Puolesta, puoleen, näitusefs: Kenen puolesta? Kelleſt? minä puolestani en tule — mina omalt poolt ei tule; viran puolesta — ameti pooleſt.

30. Suhteen — ſuhtes, näitusefs: sen suhteen — ſes ſuhtes.

31. Tähden, vuoksi — päraſt, näitusefs: Ahneutensa tähden on hän vihattu — tema on oma ihnuſe päraſt wihatud (põlatud). Minkä vuoksi? — miſs, miſpäraſt.

32. Paitsi, ilman — ilma, näitusefs: paitsi sinua ehſ sinua paitsi — ilma ſinuta; ſitä paitsi ehſ paitsi ſitä — peale ſelle.

2. Sõnad.

kunta — fond
rouva — proua

ikä — iga, wanus
kerjaläinen — ſerjaja

3. Harjutused.

a) Otattekko minut mukaanne? Toisella puolella jokea. Tämä puu on pieni tuon korkean koivun suhteen. Tule minun kannsani. Onko sinulla rahoja muassasi? (On ſul raha faaſas?) Lähde toisten mukaan. Katteinin käskyn mukaan. Kunnan päätöksen mukaan. (Kogufonna otſuſe

põhjal). Talon ohitse. Jkänsä suhteen poika on hyvinkin kasvanut. Sisareni oli ulkomailla vuoden vaihella (umbes aasta). Paitsi Päävoa oli papilla muitakin poikia. Rouva on rahaa paitsi. Kerjäläisiä kulkee pitkin maanteitä.

b) Nad tulewad pikuti teed (teed mööda). Ma mõtan Teie taasa. Aja jooksul õpite Soome keele täite. Ta läks lastega koju. Teie sõidate õpetajamajast mööda. Ma läksin teisele poole tuba (toa teisi ääre). Kalamees on teisel pool jõge. See last on väike, mõrreldeis nende kõrgete puudega. Ma vihkan teda tema ihuise pärast. Tulge minuga. Oli sel mehel raha taahas? Jumala pärast, ärge tulge! Minu sõbrad viibisivad umbes 9 aastat väljamaal. Peale Peetri oli wanal mehel ka teisi poegi. Kerjaja rändab maanteed mööda.

4. Eugemisepeala.

Pyhan Johanneksen Evankeliumi.

18. Luku.

1. Koska Jesus nämät oli sanonut, meni hän ulos opetuslastensa kanssa Kedron ojan ylitse, siellä oli yrtti-tarha, johon hän meni sisälle ja hänen opetuslapsensa.

2. Mutta Judas, joka hänen petti, tiesi myös sen paikan: sillä Jesus tuli sinne usein opetuslastensa kanssa.

3. Koska siis Judas oli joukon kanssansa ottanut, ja palveliat ylimmäisiltä papeilta ja Phariseuksilta, tuli hän sinne lyhdyillä ja sota-aseilla.

4. Koska siis Jesus tiesi kaikki, mitä hänelle tapahtuman piti, niin hän läksi ulos ja sanoi heille: ketä te etsitte?

5. He vastasivat häntä: Jesusta Nazarenusta. Sanoi Jesus heille: minä olen. Mutta Judas, joka hänen petti, seisoi myös heidän kanssansa.

6. Kuin siis Jesus sanoi heille: minä olen, astuivat he takaperin ja lankesivat maahan.

5. Sõnad.

Kedron ojan ylitse—üle

etsitte?—otsite?

[Kiidroni oja

vastasivat—vastasiwad

yrttitarha—aed

astuivat takaperin—astusi-

petti—andis ära

wad tagasi

paikka—paik, koht

lankesivat maahan—langefi-

joukko—jalk, rühm

wad maha

lyhdyillä—tulefontidega

tapahtuman piti—sündima pidi

XXXV õpetund.

1. Reegliid.

Palju ees- ja tagasõnu esineb tihti määr sõnadena, näituseks: herra ajaa edellä ja renki tulee perässä — herra sõidab ees ja sulane tuleb järele. Teisi jälle tarvitatakse kõvendussõnadena üsifute kaasuste juures, nagu asti ja ilman. Ja kõigi nimetatute külge võib liitlõppsilpe liita, wälja arwatud ennen, ilman, kesken, kohden, myöden, pitkin, varten, vasten, vastoin.

Konjunktsioonid ehk sidesõnad.

Ja—ja, seka—että—niihästi—fui ta,
en (et, ei jne.)—enkä, (etkä, eikä jne.) ei—ega,
eli, elikka—ehf (seob ühemõttelisi mõisteid),
tahi, tai, taikka—wõi (seob wastandlisi mõisteid),
joko—tai (taikka)—kas—wõi,
milloin—milloin—pea—pea,
vai—wõi,
mutta—aga, waan—fuid, waid
ei ainostansa—vaan myös—mitte üffi (ainult)—waid ta,
sentähden, siksi—sellepärast,
siis, niinmuodin—nii, siis, niimoodi,
sillä—sest, kun—kus, koska—sellepärast,
kuin—fui, sittekun—pärast seda,
ennenkuin—ennefui,
niinkauan kuin—niikaua fui,
että—et, jos—fui,
ellen, jollen—fui ma mitte,
vaikka—ehf küll, jos kohta—fui ta
kuitenkin—fuiqi, siiski, ometi,
josko—niipalju fui.

Fui mõni Nomen appellativum (üleüldine nimisõna) ühe Nomen propriumi (pärisnime) juures, mis elawat olemust tähendab, ilma määr sõnata appositioniks on, siis teda ei täänata, näituseks: Kuningas Gustawi teenused on suured. Tähendab aga pärisnimi eluta asja, siis muutub appellativum peasisõnaks ja pärisnimi muudetakse omastawaks, näituseks: mina elan Helsingi linnas — minä asun Helsingin kaupungissa.

On appositionina seisew appellativum kolkuliidetud sõna ja nomen proprium tähendab eluta asja, siis lähewad niihästi üleüldised nimed, kui ta pärisnimed kaasuste ja arwu poolest kolku, näituseks: Pealinna Helsingis on Soome ülikool — pääkaupungissa Helsingissä on Suomen yliopisto.

Tähen-dab pärisnimi elawat olemust, siis mõib üleüldine nimi ka täänamata jääda.

Tuletatud üleüldised nimed — nen lõpuga lähewad päris-nimedega kaasuste ja arvude poolest (asjus) ühte.

Kui appositionina seisew üleüldine nimi (appellativum) omastawa poolt lähemalt ära tähendatud on, täänatakse teda nagu pärisnimegi, näitufeks: Meie Kuopio linnas on 6000 elanikku — kaupungissamme Kuopiossa on kuusi tuhatta asukasta.

Tähen-dab pärisnimi eluta asja, siis seisab ta tawalikult omastawas, ja üleüldine nimi muutub peafõnaks.

2. Sõnad.

Hyppän (-pätä) — hüppan	Porvoo — Porvoo linn
palvelen — teenin	Turku — Turu linn
palvelija — teenija	Ranska — Brantsufemaa
palvelus (-kse) — teenistus	Saksa — Saksjamaa
keisari — keiser	kauppakaupunki — kaubalinn
suurruhtinas (nna) — juurwürst	tehdas (-taa) — wabrik, tehas
valta — mõim, meelewõld	tehdaskaupunki — wabrikulinn
valtakunta — riik, waldkond	Parisi — Pariis
ansio — teene, teenus	olen kotoisin — olen pärit
Venäjä — Wenemaa	Pietari — Peterburi linn
roomalainen — roomlane	mahtava — wägew
runoilija — luuletaja	synnyinmaa — isamaa, jünni-
runoelma — luuletus	[maa
runo — rahwalaul	kesä — juwi
tunnettu — tuttav	höyrylaiva — aurulaew, aurit

3. Sarjutused.

a) Pieni lintu lensi ikkunasta sisälle. Yliopisto oli ennen Turun kaupungissa. Keisari Aleksanterin ansiot ovat suuret. Suomenmaan asukkaat rakastavat keisari Aleksanteria. Runoilija Tegnerin (kuulus Rootsi luuletaja) runoelmat ovat Suomessakin tunnetut. Minä kävin viimeis-kesänä Ranskan ja Saksan mailla. Tuo poika, joka on viidentoista vuoden vanha, on jo neljä vuotta käynyt koulua pääkaupungissa Helsingissä. Hänen vanhempansa asuvat Tampereen kaupungissa. Oletko aikonut lähteä Saksan maalla? Olen. Minä viivyn siellä tulewan vuoden. Tuo mies on kotoisin Ruotsin kaupungista Kalmarista. Hän meni höyrylaivallan Auralla Venäjän kaupunkiin Pietariin. Tuo mies on kotoisin Tampereelta. Anna tämä kirja tuolle pojalle! Muista antaa tämä kirje herrale!

Lupaa olla hyvä aina, niin saat olla hyvien ihmisten seurassa. Kelle sinä kirjoitat kirjettä? Minä kirjoitan tärkeistä asioista herralle.

b) Aleksander oli Wenemaa keiser. Ta oli ühtlasi Soome-
maa suurwürst. Virgilius oli Rooma luuletaja. Luuletaja Virgi-
liuse luuletused on Soomes tuntud. Keda teie otsite? Otsin kõster
Esköt. Selle tüla elanikud annavad mõlder Lehtosele raha. Tema
wanemad elavad Porwoo linnas. Turu kaubalinnas on 29.000
elanikku. Nurulaew tuleb Turu kaubalinnast. Jõgi on sügaw. Isa
müüs hobuse kaupmehele Põsõle. Linn Tampere on kõige suurem
wabrikulinn Soomemaal. See wabrik on kaupmehe Matikaise oma.
Meie tulime eila aurulaewaga Helsingi. Meie linnas on ülikool.
Ma lähen tulewal suwel Pariisi. Minu wanemad on Peterburist
päril. Awa üks wäike poiss! Saena mulle 25 marka? Suur-
würstide teenistus on hea. Meie isamaa on wägew. Selle Rooma
luuletaja luuletused on tuttawad.

XXXVI. õpetund.

1. Reeglid.

Mitte-isikulisi (impersonaalsed) aegsõnu tarwitatakse ainult
ainsuse kolmandas persoonas; neid ei wõi tarwitada isikulise sub-
jekti kõrwal. Puht-impersonaalsed on:

pitää, tule, täytyy—peab, sopii—sobib, kelpaa—
sobib. Omastawat tarwitatakse siis selle äratähendamiseks, millest
laususes midagi wälja öeldakse. Näituseks: Pojan tulee (pitää,
täytyy) totella—poiss peab sõna kuulma; ei minun nyt sovi
antaa sinulle rahaa—ei minul nüüd sobi sinule anda raha.

Mitte-isikulisena sõnana võib ka aegsõna olla (mõnikord ka
tulla) tegutseda, üheskoos asisõnadega, asisõnalikult tarwitatud
omadussõnadega ja nimetawaga, mis seesmist wõi wälisest tunnet,
kohust, wadadust jne. sisaldawad, näituseks: minun on (tulee)
jano—minul on janu. Ka tulewad mõned isikulised aegsõnad
mitte isikuliselt ette, näituseks: janottaa—olen janune, viluttaa—
hilmetan, unetta—olen unine, väsyttään—olen väsinud jne.

Soome keeles tehtawikku dieti ei ole; kuid on olemas niikasti
transitiiv- (ülekantawa) kui ka intransitiiv-aegsõnade jaoks mitte-isiku-
line worm, mis Eesti keeles lõpus „takse“ awaldub ja Soome keeles
ainsuse 3. kaasuses ilmutatakse; kannataw asi muutub aga objektiks.

Tehtawikutüüpi tekitatakse ta, tä lõpu abil tegewikutüwest.
Siin juures on weel tähele panna:

1. t tehtawikulõpus tehtakse kahe lihttäishääliku wahel kahe-
fordjeks.

2. Lihne a, ä muutub tehtawiku t ees e-ks.

Näitused:

Tegewifutüwi:

Tehtawifutüwi:

syö—sööma
leipo—küpsutama
kaiva—kaevama
purjehdin—purjetama
tule—tulema
mene—minema
luke—lugema
ansaitse—teenuma
vastata—vastama
lupata—lubama
hakkata—raiuma

syötä
leivotta
kaivatta
purjehditta
tulta
mentä
luetta
ansaitta
vastatta
luvatta
hakatta

Verbum finitum'i isikulõpp tehtawifus on h—n, jellesse paigutatasse h ja n wahete seesama täishäälik, mis h ees seisab. h langeb wälja ja täishäälikud tõmmatakse kokku. b, millega wiimane silp lõpeb, pehmendatakse olewifus.

Minewifu kestfõna tehtawiful on lõpp u, y, mille eest a, ä, wälja langeb.

Teht. tüwi

Olew. teht.

Min. kestf. teht.

leivotta

leivotaan

leivottu

kaivetta

kaivetaan

kaivettu

ansaita

ansaitaan

ansaittu

luvatta

luvataan

luvattu

Tehtawifu mitmekesised moodused ja ajad tekitatakse muidu samuti kui tegewifuvormis.

2. Sõnad.

Sieni (-e) — käsn, wamm, seen

puin — peksan (reht)

vilja — wili

tuomitsen — mõistan hukka

[(kohut)

varas (-kaa) — waras

rakkaus (-te) — armastus

varastan — warastan

vaadin (-ti) nõuan

vankeus (-te) — wangitoda

pyhä — püha

kärsivällisyys (-te) — kannatus

kärsivällinen — kannatlik

puhuja — kõneleja

tarkuus (-te) — tähelepanet

oivallinen — hea, wäga hea

eteläinen — lõuna

tuomari — kohtunik

3. Harjutused.

a) Poika pannaan kouluun. Minä otetaan myötä, mutta sinä jätetään kotia. Tuolle miehelle luvataan an-

taa kymmenen markkaa. Poikia viedään kouluun. Poikia opetetaan koulussa. Hyviä ja ahkeria poikia rakastetaan, mutta laiskoja ja huolimattomia poikia ei rakasteta. Viljaa puidaan. Tämä kirja luvataan antaa minulle. Huonetta kaunistetaan kukilla ja seppeleillä.

b) Laps wiiafje tooi. Reid wäifjeid lapsi ei wiia weel tooi. Raemust, mis rohelisel aasal on, saab head wett. Toas kudutafje. Seal ei kuduta. Sügisel pektatfje wilja. See waras wiiafje kohtuniku juurde. Lapsed oleksiwad otsinud metfast jeeni, kui ei oleks wihma sadanud. Wamme meil ei süia. Waras, kes meie naabri hobuse warastas, mõistetatfje süüblasfjs (hukka).

XXXVII. õpetund.

1. Reeglid.

Mõned näitused tehtawiku aegade ja mooduste tekitamisest.

Mine wif.

Mentiin — mindi
ei menty — ei mindud
kirja luvattiin pojalle — raamat lubati pojale
kirjaa ei luvattu pojalle — raamatut ei lubatud pojale

Täis mine wif.

Kirja on löydetty — raamat on leitud
kirjaa ei ole löydetty — raamatut ei ole leitud.

Enne mine wif:

Pojalle oli luvattu markka — poisile oli lubatud mark,
pojalle ei oltu luvattu markkaa — poisile ei olnud lubatud marka.

Oletaw kõnewiis:

Talo myytäneen — talo on wist müüa,
taloa ei myytän — talu ei müüda,
talo lienee myyty — talu on wist müüdud,
taloa ei liene myyty — talu ei ole müüdud.

Tingim kõnewiis:

Puhuttaisiin — kõnelbats,
ei puhuttaisi — ei kõnelbats,
talo myytäisiin — talu müübats,
taloa ei myytäisi — talu ei müübats,
kirja olisi ostettu pojalle — raamat oleks ostetud poisile,
kirjaa ei olisi ostettu pojalle — raamatut ei oleks ostetud poisile.

Luvatakoon — lubatagu,
 älköön luvattako — ärgu lubatagu,
 kirja anëttakoon pojalle — antagu raamat poisile,
 kirja älköön anettako pojalle — ärge antagu raamatut poisile.

2. Sõnad.

Kirjoitus (-kse) — firjutus, firi	murhaan (-hata) —apan
selkeys (-te) — selgus	tulo — tules
selkeästi — selgesti	köyhdyn (-ty) — waeenen
järjestän (-tä) — järjestan,	tutkistelen — uurin, waatan
[forralban	[järese
omaisuus (-te) — omandus	tauti — taud, haigus
valloitan (-tta) waldan,	lukija — lugeja
[wõdan	harwa — harm
luonto — loodus	oras (-raa) — jääpurikas
tietämätön (-ttömä) — tead-	kauneus (-te) — kaunidus
mata	sima — nestar
hallitsija — walitseja, ülem,	häkki — puur
[käsuandja	leikkuu — lõitus
ihastelen — imestan	kuuma — kuuma
mesi (-te) — mesi	nuorokainen — noormees

3. Harjutused.

a) Lapset, jotka leikittelivät pihassa, olisivat juosseet portista maantielle, jos olisivat tohtineet. Koulusta lähdetään kotia. Kirja annetaan ahkeralle pojalle. Kirjoja ei anneta pienille lapsille. Hevonen tuotiin metsästä kotia, mutta varssa ei löydetty. Vihaista koiraa pelättiin. Kaupungin asukkaat vietiin vankeuteen. Kirjasta, joka on pöydällä, on maksettu kolme markkaa. Puutarhaan on kauniita puita ja kukkia istutettu. Kyllä on tietämätöntä, onko kirjaa, jonka pieni veljesi hukkasi, haettu. Siellä saadaan ihastella luonnon kauneutta. Metsä on tullut harvaksi, kun sieltä niin paljo puita on hakattu. Pojalle ei oltu luvattu markkaa. Talo myytäneen. Taloa ei liene myyty. Jos mentäisiin tuolle korkealle vuorelle, joka on peltojen takana, niin saataisiin luonnon kauneutta ihastella. Olisi laulettu. Ei olisi laulettu. Michelle annettakoon markka vaivasta.

b) Haigus uuritakse läbi. Meed linnad jääwad waejeks, kui waenlane maa oma alla wõtab. Temale anti kuuma wett, sonjafit ja sufrut. Mees tapeti ära. Ülem oleks ära tapetud, kui

ta tulekut oleks teatud. Metsas raiutakse puid. Puur oli poisile antud. Raamatuid korraldatakse. Temale antakse ta omandus. Kirjas nõutakse selgust. Head tuningat armastatakse igal maal. See raamat on selgesti kirjutatud. Need majad ehitakse ilusate lilledega ja roheliste pargadega (wanikutega), sest feisrit oodatakse. Poisi nuga, mille ta aeda ära kaotanud, ei leitud, ehk küll seda saua olisiti. Sinna ei mõetud ära. Sel kõrgel mäel, kus praegu tuningas oma poegadega viibib, on tihti looduse ilu imestatud. Väite tüdruk nuttis, kui talle öeldi, et see mees on ära tapetud. Nii head lõitust ei ole enam palju aastaid nähtud. Kui ei pillataks, siis ei jäädaks ka waeseks. Sina oleks waenlase kätte langenud, kui elanikud ei oleks olnud tangelasemeelsed. Argu kardetagu waenlast. Sõduritele anti suurt tasu.

XXXVIII. õpetund.

1. Reeglid.

Õrdlemise juures mõib sõrrel sõrde järele „kuin“ — (fui) — wälja jätta ja sõna, millega sõrreldatakse, osastawasse seada, näituseks: kait on männist kõrgem — koivu on männyä korkeampi. Sellest kusest kõrgemat olen ma näinud — tätä korkeamman koi-vun mina olen nähnyt.

Kui aga aegsõna, mida wäljajäetud „kuin“ järele juurde mõtlema peab, mõni muu on kui „olen“, siis osastawat ei tarwitata, näituseks: minä kaswan pikemäksi kuin sinä“ (kasvat) — minä kaswan pikemaks, kui sina (kaswad). „Kuin“ tuleb tarwitusele, kui osastawa läbi lähemõttelus tekkida mõiks, näituseks: minä en ole nähnyt ahkerampaa poika kuin tämä on. Omadusõnade juures, mis wälteid tähendawad, ja sõrrel sõrrete juures muudetakse sõna, mis mõõtu tähendab, osastawaks, näituseks: tüünar kõige — kyynärää korkea: aasta wanem — vuotta vanhempi.

2. Sõnad.

Toimellias (-aa)	— tegew, toi-	jalopeura	— löwi
	[metsas	raateliias (-aa)	— rööwihimuline,
toimi (-me)	— tegewus, toimefus	syli	— juld
			[kistja
wiekas (-kka)	— fawal	seiwäs	— teiwäs
wiekkaus (-te)	— fawalus	norsu	— elewant
nurmi (-me)	— aas, heinamaa	tiikeri	— tiiger
rukki	— woff	pidän	— pidama, arwama
kehrään (-rätä)	— fetran		[(tellegist)
toveri	— seltsimees	pitkä	— piff
wäkevä	— tugew, wägew		

3. Sarjutused.

a) Minä en ole nähnyt viisaampia miehiä kuin nämät ovat. Tuo poika on vanhempaa veljeänsä väkevampi. Tätä miestä on vihattu hänen vekkautensa tähden. Viekskaampaa miestä, kuin hän on, ei tunnetä. Isäntä osti kaksi uutta aura. Niitä paremmilla auroilla ei ole kynnetty. Talon naiset kehrännevät tuvassa. Miehet lähtenevät nurmelle. Veljeni on vuotta vanhempi minua. Minä sain sedaltäni lahjaksi paljoa paremman kirjan kuin se on, joka lahjoitettiin sinulle. Kaivo, joka on puutarhassamme, on kymmentä sylvä syvä. Torni on viittä sylvä korkeampi. Puu on kuutta sylvä korkea. Seiväs on kyynärää pitkä. Puu on kolmea sylvä pitkä. Mänty on koivua korkeampi. Kirkko on viittä sylvä korkeampi kuin torni. Hyvä lapsi rakastaa vanhempiansa.

b) Poiss on wanem, kui ta õde. Õde on noorem kui wend. Teie naaber on tegewam, kui teie tegewus on suur. Hobune on juurem, kui waras. Roer on juurem kui kass, aga kass on toerast kavalam. Seda poissi arwatakse ta selfsilistest wirgemaks. Mina jõitsin parema hobusega kui see. Need kased on kõrgemad kui need männid. Kõrgemat mända, kui see, ei ole ma näinud. Kaew on kolm sülda sügaw. Järw on kaks sülda sügawam kui jõgi. Wõrk, mis kalameeste paadis, oli wiis sülda pikk. Tee on wiis wersta pikk. Rast, mis aias kaswab, on kümme sülda kõrge. Ma olen wennaist kaks aastat wanem. Runingas tuli linna kaks nädalat warem, kui teda oodatud. Elewant on suurem ja tugewam kui lõwi. Tiigrit arwatakse lõwist rõõwhimulisemaks ja tugewamaks. Kaew, mis tema aiäs oli, on 10 sülda sügaw. Selle tüla kirik on tornist 10 sülda kõrgem. Minu wend, kes kümme aastat wanem on kui minu õde, läks eila linna. Uus kaew on 17 sülda sügaw.

4. Eugemisevala.

Karhun nahka.

Kaksi metsästäjää sai kuulla, että läheisessä metsässä oleskeli karhu. Nämät tulivat siitä iloisiksi, päättivät ampua karhun ja riemuitsivat jo edeltäkäsin sen nahasta. „Jos minä ammun karhun,“ sanoi toinen, „niin annan tehdä turkin itselleni.“ „Minä aion ampua karhun,“ sanoi toinen, „ja myyn nahan, niin että minun kukkarossani rahat helisevät, kun muiden kukkarot ovat tyhjä.“

Toinen metsästäjä nyt sanoi: „Älkäämme viipykö, vaan lähtekäämme metsään, karhu ehkä muuttanee kohta

asuinpaikkaa.“ Sitte, miehet läksivätkin matkalle. Kun kuulivat karhun askeleitten äänen, niin pelko ja vanvistus tuli heidän rintoihinsa. Kun karhu oli lähellä, alkoi se hirmuisesti karjua. Toinen metsästäjä pelästyi, heitti pyssynsä pois ja riensi ylös korkeaan puuhun. Toinen aikoi myös lähteä pakoon, mutta karhu oli jo liian lähellä, niin ettei hän ehtinytkään mennä pakoon. Onneksensa muisti hän kuitenkin, etteivät karhut kajoo kuolleisiin ihmisiin. Hän heitti itsensä maahan, pidätti henkensä ja teki itsensä kuolleeksi. Karhu tuli vihaisena hänen luoksensa. Mutta kun se havaitsi, että metsästäjä ei liikuttanut yhtään jäsentä, niin se luuli hänen kuoleeksi, jätti hänen siihen ja menitiehensä. Kun karhu oli mennyt pois, pääsivät metsästäjät pellostansa. Toinen tuli alas puusta ja toinen nousi ylös maasta.

„Kuuleppas,“ sanoi hän, joka oli istunut puussa, „sano minulle, mitä karhu kuiskasi korvaasi“. Toinen vastasi: „Oikeaan korvaan se kuiskasi: ei ole hyvä myydä nahkaa, ennenkuin olet karhun ampunut, ja vasempaan: joka hädässä jättää ystävänsä, on huono mies; älä sen tähden luule ystäväksi ketään, jota et ole hädässä koettanut“.

Töistä miestä mainitaan,
Vaan ei suurista sanoista.

5. Sõnad lugemisepeala juure.

Karhu — faru	alkoi — algas
läheinen (-se) — lähedal	heitti — heitis
oleskelen — olen [lähenen	liian — liig
helisen — helisen	aikoi myös lähteä pakoon —
päättivät — otsustasivad	mõttes ka minna paffu
edeltä käsin — eesistätt	mennä pakoon } minna paffu
toinen=toinen — üks ja teine	lähteä pakoon }
asuinpaikka — asupaik	onneksensa — õnneks
nahka — nahk	kuitenkin — kuigi, ometi
turkki — taskutas	kuollut — -(tte) — surnud
kukkaro — kufur, rahafott	korva — kõrv
tyhjä — tühi	oikea — õige
riemuitsivat — rõõmustasivad	pidätän (-ttä) — pean
muiden (fõnast muu) — muu,	Hän teki itsensä kuolleeksi —
matka — reis, teekond [muud	ta tegi enda surnuks
askele (-lee) — samm	havaitsi — märkas
Vavistus (-ukse) — määristus,	etteivät = että eivät
[märin	luuli hänen kuoleeksi — armas
lähellä — lähedal	teda surnuks

jätti-siihen — jättis sinna
 meni tiehensä — läks oma teed
 pääsivät pelostansa — pääsi-
 mad hirmust
 pelko — hirm
 nousi ylös maasta — tõusis
 üles maast
 mainitsen — mainin, räägin
 [sellest
 rinta — rind
 karjun — karjun
 hirmuisesti — hirmfasti

riensi ylös — ruttas üles
 pako — pagu, põgenemine
 hän muisti — tuletas meele
 kajoon (-to) — puudutan
 jäsen (-ne) — liige
 kuiskaan (-kata) — sajistan
 vasen (-mpa) — pahem pool
 henki — hing
 ettei = että ei
 liikuttaan — liigutan
 hätä — häda
 hädässä — hädas

XXXIX. õpetund.

1. Reeglid.

Prädikaatsõna seisab nimetavas, kui see, mis välja öeldakse, ainult ta subjekti kohta käib.

Tähendab subjekt elawat olemust ja seisab ta ainsuses, nagu ta prädikaatsõna ainsuses seisab, siis on viimane alati nimetavas; samuti kui subjekt mõnda lehaosa tähendab.

Väljendab prädikaatsõna midagi täielikku, mille ulatusesse ta subjekt kuulub, siis seisab esimene osastavas.

Tähendab subjekt olluist, tuleb prädikaatsõna osastavasse seada.

On prädikaatsõna asisõna, mis mitmuses seisab, siis tarvitatakse teda enamasti osastavas.

Prädikaatsõna seisab olewas, kui subjekt midagi juhuslist ütleb.

Tehtaviku lauses seisab nominativus absolutus määrõnana objekti juures.

2. Sõnad.

Vahinko — vahju
 oppinut (-nee) — õppinud,
 kaula — tael [õpetatud
 kasvot (vojen) — pale, nagu
 muoto — väljanägemine, kuju
 kasvojen muoto — näoilme
 iho — nahk, ihu
 sormi (-me) — sõrm
 kulta — kulb
 lusikka — lusikas
 hopea — hõbe
 ristissä — risti, ristamiisi

mato — uss
 mätäs (-ttää) — mätas
 pysty — püsti
 latva — latv
 laiska — laisk
 lehti — leht
 likainen (se) — roojane
 liikanainen — ülearune, üleliigne
 Neekeri — neeger
 sormus (-kse) — sõrmus
 raikas (-kkaa) — jelge, värste,
 [priiste

kultaseppä — fuldsjepp	kallella — miltu, kallafile
nelijalkainen — neljajalgne	olka — õlg
risti — rist	tyvi (-ve) — tüvi
putoon (-toto) — langen, tuffun	kipeä — haige
ongin (-ki) — õngitsen	keltainen — kollane

3. Sarjutused.

a) Ei vahinko tule kello kaulassa (manafõna: ei kahju tule sell kaelas). Lapsi on pieni. Tuon tytön kasvojen muoto on kaunis. Tuo mies on aina ollut laiska. Tämän lähteen (läte) vesi on kylmää ja raikasta. Rauta on kovaa. Tämä verkka on sinistä. Nuot ovat urhoollisia sotamiehiä. Koira on nelijalkaisia. Kello, jonka sain lahjaksi enoltani, on hopeaa. Sormus, joka on sisaresi sormessa, on kultaa. Pöytä, jonka lienet ostanut nikkarilta, on koivua. Nuorin sisareni on kipeänä. Vanhin veljeni on pappina Tampereen kaupungissa. Tuon kauniin puun lehdet ovat jo keltaiset. Huoneet ovat kylminä. Isäntämme, joka toissa päivänä palasi pääkaupungista Helsingistä, on nyt kipeänä. Hevonen juoksee pää pystyssä. Poika istuu tuolilla kirja kädessä. Pojan sisar seisso portailla pää paljana, kädet ristissä. Talon poika makaa mättäällä pää paljaana. Puu kaadettiin tyvi ilmaan, latva maahan. Haukka (tull) ammuttiin mato suussa.

b) See mees on õpetatud. Ta on juba viis päewa haige olnud. Teie olete õnnelikud. Need tüdrukud on usinad. Raud on teraw. Lumi on walge: Sõrmus, mis sinu sõrmes, on hõbedast. Selle tüdruku näojooned (ilme) on ilusad. Selle neiu (tüdruk) juuksed on mustad. Lapse nägu on roojane (ei ole puhas). Meegrite tüla on väike. Laew, millegu ma kaubalinnast koju sõitsin, on wana. Selle õpetatud mehe pojad, kes Helsingis toolis käimad, on usinad (wirgad). Ta istub toas, müts peas. Mees, kes toas seisab, müts käes, on laudsepp. Poiss istub rannal palja peaga ja õngitseb kalu. Hobune kargab, pea püsti. Nättsepa naine istub kaljul palja peaga. Kütt raiub metsas puid. Laps tulkus toolilt põrandale, lujikas käes. Raul istub toolil ristis kätel. Suur tull istub puu ladwas, uks suus (noka wahel).

4. Eugemitepala.

Hiiri ja varpuset.

Kaksi pientä varpusta lensi ympäri pihassa. Nämät linnut löysivät nurkassa pienen kolon, johon alkoivat rakentaa pesäänsä. Ne kokoilivat heiniä, viheriöitä ruohoja

ja pehmeitä höyheniä ja tekivät niistä pesänsä, jossa sitte asuivat niin hyvin, että lensivät sieltä ulos ainoastaan silloin, kun hakivat ruokaa itsellensä. Kun vähän aikaa oli kulunut, niin pesään tuli pieniä poikasia. Hiiri, joka asui lähella tätä pesää, iloitsi, kun huomasi, että pesässä oli pieniä poikasia, sillä mielensä teki linnun paistia. Kerran, kun varpuset olivat lentäneet pesästä pois, hiiri alkoi hiipiä pesän luo. Kun oli päässyt pesään, niin otti kohta poikasen jalan suuhunsa ja alkoi iloisena vetää poikasta pesästä ulos. Mutta samassa tulivatkin varpuset takasin ja kun huomasivat, mitä hiiri teki, niin syöksivät kohta sen päälle ja alkoivat hakata sitä sekä siivillänsä että noukillansa. Hiiri joka vähissä hengin pääsi pakoon, muutti pois pesän läheisyydestä, eikä sen tämän perästä enää koskaan tehnyt mieli linnun paistia.

„Ahneus viisaankin villitsee.“

5. Sõnad lugemisepala juure.

Varpunen—marblane	syöksen—torman
kolo—foobas	villitsen—segan
kokoilen—fogun	nurkka—nurk
höyhen (-ne)—julg	pesä—peša, elupait
ainoastaan—ainus, aina	ruoho—rohi
kun vähän aikaa oli kulu-	pehmeä—pehme
nut — kui vähe aega oli	silloin—seal
fulunud	huomaan(-maata)—märkan,
poikanen—linnupojad	[näen
mieleni tekee—mul on mõteft	kerran—kord
paisti—küpsis	vetää—vedama
läheisyys (-yte)—lähedus	siipi—tiib, siib
hiivin (-pi)—hiitln	jalga—jalg
noukka—noff	ahneus—(-te) ahnus
päässyt—pääsenud	

XL. õpetund.

1. Reeglid.

Verbum infinitum seisab koost tegusõnadest ja teistsõnadest, mida nagu nimisõnu käänatakse ja aegsõnade nominalmoodusteks kutsutakse. On olemas viis infinitiivi, mis aga kõigis kaasustes ette ei tule, ja kaks partitiivi; viimastel on täielik käänamine ehk deklinatsioon nagu omadussõnadelgi.

Infinitiivist tuleb tehtavitus harilikult ainult II. infinitiivi (määratlise) jäesütlemisega ette.

Kõigil neil nominaalmoodustel on omad iseäralised kaasuste-
lõpub, mis aegsõna tüve ja kaasuste lõpu wahale liituvad. I. infi-
nitiivil on mooduslõputš ta wõi tä; lõpp on lühike; t—d tuleb
jellepärast pehmenhada, ja kui ta kahe lihttäishääliku wahel seisab,
ei muutu ta mitte d-ks, waid langeb wälja.

Infinitiiv I.

(Kõhtoluline tegusõna).

Osastaw: saadaksi, tullaksi, lukeaksi.

Saaw: saada, tulla, lukea

Infinitiivi tarwitamisel tuleks järgmist meeles pidada:

Osastaw on subjekts:

a) impersonaalsete aegsõnade juures, näitufeks: — minun
täyty lähteä — mina pean minema;

b) aegsõna „olla“ juures, mille prädikaatsõnaks omadussõna
on, misjuures prädikaat subjekti ees käib, näitufeks: soma on
sotahan kuolla — ilus on sõjas surra; iloista oli kuulla —
ilus oli kuulda.

I. infinitiivi osastaw efinneb teatud aegsõnade juures ka ob-
jektina, näitufeks: lapsi ei jaksa tehdä raskasta työtä — laps
ei jaksa teha rasket tööd. Käske pojan tulla tänne! — Käse
poisji jia tulla! Sellejuures on tähele panna, et sõnade annan,
sallin, suon (luban), käsken juures isil, kes luba wõi käsu
jaab, omastawas seisab.

Selle infinitiivi osastawat tarwitatakse ka määrana:

a) a si s õ n a d e juures, näitufeks: pojalla ei ole halua
mennä kouluun — poisil ei ole lusti fooli minna;

b) o m a d u s s õ n a d e juures, kusjuures infinitiivi peale
sihtim isil omastawas seisab, näitufeks: se on tarpeellinen
sinun tietää — see on siuul tarwiline teada.

c) a e g s õ n a d e juures peategewuse otstarbe äratähenda-
mifeks, kus juures infinitiivi juure käiw isil omastawas seisab,
näitufeks: annoin kirjani pojan lukea — andsin oma raamatu
poisile lugeda.

2. Sõnad.

Sallin — jallin, luban
aamuisin — hommikul
sopii — sobib, (passib)
lasku — huffaminef
vaikea — raske, ränk
terveellinen — terve

helppo — hõlbus
pyyntö — püüe, soow, iha
mahdoton (-ttoma) — wõimata
virka — amet, teenistus
halu — lust
kukoistava — õitsew

3. Harjutused.

a) Jokaisen tulee totella. Lapsi ei osaa lukea. Sallikaa lasten leikitellä. Isä ei anna pojan olla laiskana. Minulla ei ole aikaa tulla. Tämä töö on vaikea ukon tehtä. Isa antoi kirjan pojan lukea. Iloista oli kuulla hänen lauluansa. Lupaam tulla. Sallikaa lasten tulla minun tyköni! Suokaa hänen mennä. Tämä kirja on hyödylinen lukea. Minun täytyy (waja) mennä kouluun. Kyllä kelpaa työtä tehtä, kun annetaan hyvä palkka. Nyt sopii kaikkien olla iloisina, kun pelloista saadaan hyvä sato (lõikus). Minun ei sovi tehdä, mitä pyysit. Isäntä käski väen leikata ruista (ruisist lõigata) pellola auringon laskuun asti. Terveellistä on juoda vettä aamuisin. Minun on mahdoton (mahti) saada vettä. Vaikea on tuoda puita metsästä, kun on palju lunta. Käske pojan viedä hevonen metsään. Mies salli lastin mennä puutarhaan. Hän ei sallinut lasten, jotka leikittelivät puutarhassa, ottaa omenia puista. Minulla ei ole aikaa tulla teidän kannsanne järvelle. Pojalla ei ole halua mennä kouluun. Jos saisin luvan ottaa isäni pyssyn, niin menisin metsään. Minulla olisi halu ampua lintuja metsässä. Sinun kirjasi on hyödyllisempi lukea kuin minun. Kaikki kirjat eivät ole hyödyllisiä lasten lukea. Pyyntösi on mahdoton kenenkään täyttää. Tämä vesi on terveellistä jokaisen juoda. Talon tyttö vei niitylle kaljaa väen juoda. Puut jätettiin ukon hakata.

b) Koolilapsed (õpilased) peawad usinad olema. Inimesed, kes aasale lähewad, peawad kuni päiße loodeni töötama. Sul peab meeles olema, mis lubanud oled. Lapsed peawad oma wanemate sõna kuulma. Ära luba sulastele laisad olla. Ma pean selle kirjja isale wiima, kes praegu sulastega põllul on. Raske on sinu soowi täita. Meil on wõimata kõike teha, mis kästi. Terve on jumel maal elada. Mõnus on hommikul lindude laulu kuulda. Terve on jõe jahedas (wärskes) wees ujuda. Isa ei lubanud poisil linna minna. Isand kästis sulasid põllult lahutada, kui wihma hakkas sadama. Mõlder lases jellele suurele aasale oma talu ehitada. Ema ei luba lastel pärast päiße loodet aasal olla. Rasulit on häid raamatuid lugeda. Poisid ei oska lugeda. Kõsi sulaseid siia tulla. Temal pole aega lugeda. See töö on uuele sulasele liig raske. Kooliõpetaja andis need raamatud õpilastele lugeda. Isa lubas poisil jõe ääre minna. Mul pole raha sinule maksmiseks. Talupoeg kästis sulastel põllul töötada ja ei lubanud neid laiselda. Mul on lusti täna maale minna. Rasulil on Soome keeli raamatuid lugeda. Sulasel on wõimata peremehe käsku täita. Ta andis

maesele mehele leiba süüa. See wesi on terve juua. Ma ei osta Soome keelt rääkida. Soomlane andis raamatu oma sõbrale lugeda. Mõnus on neid õitswaid aedu waadata. Peremees ei annud sulasele mitte noort, tugevat hobust sõita, waid andis wana hobuse.

XLI. õpetund.

1. Reeglid.

Õtimese infinitiimi (kohtolulise) saawat (translatiimi) võib tarwitada ühes liitsilbiga peategewuse äratähendamiseks, näituseks: poika juoksi, päästaksensa pian kottiin — poisj jooksis, et warsti toju jõuda.

2. Sõnad.

Soudan (-ta)—sõuan
astuu—astun

wene—wene, paat, lootis
seutu—koht, ümbrus.

3. Harjutused.

a) Antakaa wettä juodakseni. Minä annan tämän kirjan sinun lukeaksesi. Me menimme taloon ja pyysimme venettä soutaaksemme. Tänne lähetettiin nämät kirjat teidän lukeaksenne. Pyysi wettä juodaksensa. Poika antoi uuden kirjansa ystävän lukea. Sinun lukeaksesi minä toin tämän hyvän kirjan, josta olen maksanut kolmetoista markkaa. Menkäämme tuolle korkealle vuorelle katsellaksemme luonnon kauneutta.

b) Meie elame neil kohtadel, et Soome keelt õppida. Teile saadeti need raamatud lugeda. Poisj astus toolile, et metsa näha. Rant läks metsa lindu lastma. Perenaine andis meile leiba ja liha süüa. Naaber andis meile sõudmiseks oma uue paadi.

4. Jutnajatamised.

Paljoko kello on? — Mis kell on?

Kello on kolme — Kell on kolm.

Kello on puoli viisi — Kell on pool 5.

Kello on kymmenen minuttia yli yhdeksän — Kell on kümme mintit üle üheksa.

Kello on kymmentä minuttia vailla kymmenen — Kell on kümme minutit enne kümnet.

Kello on neljänneksen yli kolmen — Kell on weerand neli.

Kello on neljännestä vailla viisi — Kell on kolm-
weerand wiis.

Kello käy kuudetta — Kell käib tuue peal.
 Kello löi kaksitoista — Kell löi kaksteistkümmend.
 Kello istuu — Kell seisab.
 Kello käy — Kell käib.
 Kello ei liene vedetty — Kell ei ole wist ülesteeratud.
 Kello on pysähtynyt — Kell on seisma jäänud.
 Kello on pysähtynyt, viitä minuttia vaila yksitoista —
 Kell on 5 minutit enne ühteteistkümmend seisma jäänud.

Kerro luku viisitoista sadalla kahdeksallakymmenellä kahdeksalla; paljoko on tulos? — Kaswata arwu 15 arwu 188-ga, mis tuleb wälja?

Tulos on kaksituhatta kahdeksansataa kaksikymmentä — Wälja tuleb 2820.

Ja'a luku kolmesataa kuusikymmentä neljä yhdeksällä-kymmenellä yhdellä; kuinka suuri on osamäärä? — Jaga arw 364 arwile 19, mis tuleb wälja?

Jos lasketaan yhteen puoli, kolmannes (kolmas osa), neljannes (neljäs osa) ja viidennes (viides osa), paljoko saadan summaksi? — Kui $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{5}$ toffu arwatakse, misjogune summa tuleb wälja?

Saadaan yksi kokonainen ja seitsemäntoista kuudetta-kymmenettä osaa. — Saadakse $1\frac{17}{60}$.

Voin ka saada yhden huoneen kolmen sängyn kanssa?
 — Wöin ma saada toa kolme sängiga?

Miks'ei? — Mifs ei?

Mitä se maksaa vuorokaudessa? — Mis ta maksab 24 tunnis?

Kahdeksan markkaa; sitte herrat saawat kynttilätkin
 — 8 marka, siis saawad herrad ka tüünla.

Mutta ei kahvia aamulla? — Aga kohwi hommikul mitte?

Ei — Ei.

Hyvästi siite. Aja „Abo“ hotelliin — Sumalaga. Siitte „Abo“ wõõrastemajasje.

Onko täällä joutilasta huonnetta? — On siin tühi tuba?
 Vaikka useampia — Jsegi mitu.

Kantakaa kalumme sisälle! Mitä teille tulee ajosta?
 — Wiige (fandje) meie asjad sisje. Mis Teie sõidu eest saate?

Markka — Ühe marga.

Sinä on liikaa — See on palju.

Eipähän, se on taksan mukaan — Ei, see on tatfi hind.

Tuoss'on siite! — Siin on!

Mitā tahdotte? — Mis tahate?
 Mitā käskette? — Mis käsitate?
 Mitā suvaitsette? — Mis soovite?
 Suvaitsetteko viiniä? — Soovite weini?
 Mitā ruokaa on saatavana? — Mis road on saada?
 Meillä on lihaa, kalaa, maitoa, marjoja ja hedelmiä.
 — Meil on liha, kala, piima, marju ja puuvilja.
 Eikö teillä ole munia? — Kas Teil ei ole mune?
 Ei (ole) — Ei ole.

XLII. õpetund.

1. Reeglid.

Teise infinitiivi mooduselõpp on te ja see tuleb ette tähes
 täänes — seesütlemas ja seletamas, näituseks:

Tüvi: sano, juo
 Seesütl.: sanoessa, juodessa
 Seletam: sanoen, juoden

Teme tarvitamise juures on järgmist tähele panna:

a) Temporaalne kõrvallause lühendatakse Soome keeles nii,
 et temporaalasendina ära jäetakse ja praesens, kui see olewikus või
 minevikus seisab, teise infinitiivi seesütlemaks muudetakse. On
 temporaallause subjekt pealause subjektiga ühine, siis väljendatakse
 see sellekohase liitsilbi abil, muudu osastawaga, näituseks: Sen
 kuulin tullessani — seda kuulsin tulles; hän lauloi, lapsen
 maatesa — ta laulis, kuna laps magas.

b) Teise infinitiivi seesütlemat tarvitatakse ka tehtawikus,
 näituseks: kirkkoa rakennettaessa — kiriku ehitamise ajal, kui
 kirikut ehitati; järwellä oltaessa kävi kova tuuli—järvel olles
 puhus kõwa tuul.

c) Teise infinitiivi seletawat tarvitatakse peategemuse tõu ja
 wiisi äratähendamiseks. On infinitiivil subjekt, siis seisab see oma-
 tawas, näituseks: kaikkien nähden, kaikkien kuullen — kõikide
 nähes, kõikide kuuldes.

2. Sõnad.

Arvelen—mõtlen järele, kaa-
 puisto—puiestik [lun, arwan
 viulu—wiul
 rannikko—rannik, rand
 kehun—kehitan, kiitlen
 kuusi—kuusi
 hullu—hull, rumal
 runo—luuletus, rahwalaul

soittan (-tta)—mängin
 leivonen (-se)—lõõse
 paukun (-kku)—paugun,
 lapio—labidas [praksun
 kulken—kõidan
 pappila—kirikumõis
 tullen, mennen—tulles,
 [minnes.

3. Garjutused.

a) Toin kirjan tullessani. Lapsed iloitsivat vanhempien kotiin tullessa. Poika tuli laulaen huoneesen. Mies puhui kehuen. Poika luki läksyansä isän kuullen. Hänen laulaassaan, lapsi makasi. Hän sanoi sen nauraen. Tuli itkien kotihin. Kuuset paukkuen palavat, hullud kulkevat kehuen. Olin tullen mennen pappilassa. Sinun lukeisassi, minä kirjoitan. Isäni lauloi minulle kauniita runoja minun pienenä ollessani. Miesten lähteissä sotaan heidän vaimonsa ja lapsensa itkevät. Kotiin tultaessa löi kello kahdeksan. Nuotalla oltaissa nousi kova myrsky. Isäntä kävelee (jalutab) puistossa katsellen kukkiä ja puita. Poika tulee juosten puistoon. Olin tullen mennen naapurin talossa. Hullut puhuvat kehuen. Mies istuu portailla soitellen viulua. Minä tuon hevosen tallista teidän nähdäksenne.

b) Sa töid raamatu tulles. Lapsed rõõmustawad wanemate lojutulekul. Neg kaob järele-kaaludes. Mehed laulsiwad põllul kündes. Poisid laulawad aias mängides. Ei ole terge ütelda, kumb pois paremini laulab. Siin istudes ja sind oodates nägin lindu kõrge puu otsal. Sepp teeb labida puust ja rauast. Toolil istudes ja lugebdes kuulsin metsast lindude laulu. Hobuseid metsa viies nähti kaht karu. Soldatid saiwad waenlase maaloleku puhul head sõjariistad. Ema rõõmustas, kui lapsed koju tuliwad. Kuna tema kirjutas, lugesin mina. Kui koju tulin, löi kell 9. Pois tuli lauldes tuppä. Reed mehed rääkisiwad tiideldes. Laps tuli nuttes puiestistust. Mees istub taas toolil, kuna ta ise wiilut mängib. Puud põlewad prafjudes. Isa käskis lastel õppida. Lõofeste laulu on mõnus kuulata. Wanemad ei lubanud lastel metsa minna. Lapsed saiwad wanematelt luba puiestistku lillesid otsima minna. Selle kaewu weji on terve juua. Seda kuulis ta tulles. Ema laulis, kuna laps magas. Ma elasin linnas, kui kirikut ehitati. Sõdur ütles seda naerdes. Tema naine tuli nuttes koju. See töö on poisile raske. Isa andis lapsele kasuliku raamatu lugeda. Rikka kaupmehe laew tuleb meie rannitu lähedale, tuues kulda ja hõbedat. Mees seisab wiilut mängides õues. Tüdruk tuli lauldes tuppä. Ma kuulen aias jalutades lõofeste laulu.

XLIII. õpetund.

1. Reeglid.

Kolmanda infinitiivi mooduselõpp on ma wõi mä; temal on kõik kaasused nimetawa tähendusega, näituseks:

Nim.: saama — saada
Om.: saaman
Seesütl.: saamassa

Nim.: muuttama — muudetu
Om.: muuttaman
Seesütl.: muuttamassa

Sanoma — teade
sanomat — teated
tekemä — tehtu

Nim.: sitoma — seotu
Om.: sitoman
Seesütl.: sitomassa

jne.

Nim.: repimä — rebitu
Om.: repimän
Seesütl.: repimässä

jne.

sanoman
sanomien
kuolema — furnu

jne.

Selle infinitiivi oli tähendab täidejaadetud tegewuse tagajärge. Näituseks: tämä puu on minun istuttamani — see puu on minu istutatud; sedan kirjoittamassa kirjassa on se asia selitetty — jes kirjutatud kirjäs on asi ära seletatud.

3. infinitiivi seesütlemä abil tähendatakse käsilolew tegewus ära, näituseks: olin kävelemässä — olin jalutama minemas; nuori pappi on saarnaamassa — noor õpetaja on jutlustamas.

3. infinitiivi seesütlemäw tarwitatakse tegewuse äratähendamiseks, mida lõpetatakse, mida tegewust taistatakse, näituseks: hän esti minua uimasta — ta taistäs mind ujumast.

Selle infinitiivi fiseütlemä tähendab:

a) tegewust, millega harjutakse, millele juhatakse, mindakse, mida teha palutakse, näituseks: pyydetiin neittä laulamaan — paluti neitut laulda.

b) omadusõnade juures tegewust, milleks omadusõna valmistolekut, kalduwust jne. wäljendab, näituseks: sotamiehet ovat valmiit taistellemaan — soldatid on walmis wõitlema.

2. Sõnad.

Uudestaan — uuesti
suretan (-tta) — surmastama
viljelen — harin
ilahdutan (-tta) — rõõmustan
vastaus (-ukse) — wastus
palkollinen (-se) — palgaline
rae (-kee) — rahe

viheriöitsen — haljendan
pakoitan (-tta) — sunnin
horjun — wangun
taitan (-tta) — murren, tallestan
sovelias (.aa) — sobiw, sündliw
taipuvainen (-se) — walmis
kastelen — fastan

3. Harjutused.

a) Kastelen istuttamaani puuta. Tuo puu on istuttamani. Luen isäni ostamaa kirjaa. Tämä kirja on isäni ostama. Kirje, jota isäntä lukee, on hänen poikansa kirjoittama, Puutarhassa on paljo minun istuttamiani puita.

Sisar ei osanut lukea veljensä kirjoittamia kirjeitä, Ikkuna on rakeitten särkemä. Teidän viljelemässänne pellossa kasvaa hyvä ruis. Tässä setäni lahjoittamassa kirjassa on kauniita kuvia. Sedän lahjoittama kirja ilahduttaa pojan mieltä. Pojan kertoma asia on surettanuut isään mieltä. Kirjoittamassansa kirjeessä ei poika ollut puhunuut mitään kotiin tulostansa. Tuo kangas on äitini kutoma. Veljen ostama kirja. Hän ei ole nähnyt sinun tuomaasi lahjaa. Veli tuli lukemasta. Menen lukemaan. Hevonen on hyvä juoksemaan. Lähettämäsi kirjat olen saanut. Hän on hyvä juoksemaan. Hän palaa saarnaamasta. Palkolliset ovat pellolla ruista leikkaamassa. Rengit lähetettiin metsään puita hakkaamaan. Isa meni poikinensa järvelle kalastamaan. Poika, joka otti isänsä antaman pyssyn naulasta, meni metsään lintuja ampumaan. Tyttö kun oli lakannut lukemasta veljensä lähettämiä kirjettä rupesi heti (fohe) kirjoittamaan vastansta veljellensä. Vanhempain tulee opettaa lapsiansa työtä tekemään. Poika on valmis juoksemaan. Sina et ole sovelias tätä asiaa toimittamaan. Miehet, jotka tulivat metsästä lehtiä taittamasta, menivät heti pellolle kyntämään. Mies on valmis työhön menemään. Poika oli lähetetty metsään tuomaan hevonen kotia. Talon pojat ovat lintuja ampumassa. Tytöt ovat puutarhassa kukkia katselemassa. Ukko, joka tuli kaloja onkimasta, meni heti saunaan kylpemään.

b) Laud on laudseppa tehtud. Peremees maksis laudseppale tehtud laua eest 28 marka. Ilusad puud on minu ostetud maja ümber istutatud. Mina lähen sinu ostetud majasse elama. Selle firja on meie sõber firjutanud. Mina ei ole isa firja weel lugenud. Poja saadetud firi furvastas ema. Sinna elanikkude ehitatud firikud on ilusad. Reed puud on minu istutatud. Teie teatatud asi on meid rõõmustanud. Minu tehtud tööd mulle ei tajutud. Minu istutatud puud haljendawad. Poissid on ujumas. Meie lähetsime suplema, kui sadu üle lähets. Teenija on kalu püüdmas. See mees on valmis laulma. Rauf on järwel kalu püüdmas. Mees tuleb kalu püüdmast tagasi. Sundige laisk poisj lugema. Raaber on põllul kaewu kaewamas. Raabri wend on linnas weini ostmas. Sellel mehel ei sobi seda teha, mida tegema teda sundisite. Tüdrukud on aias lillesid istutamas ja kastmas. Poissid lähewad metsa marju noppima. Nad lubasiwad marju noppimast pea koju tulla. Mina olin järwel kalu püüdmas. Meie läheme nüüd suurde puiestikku Teie istutatud puid silmitsema ja lindude laulu kuulama.

XLIV. õpetund.

1. Reeglid.

Kolmanda infinitiivi alalütlemat tarvitatakse tegewuse wäljendamiseks, mis abinõu tähendab, millega peategewus läbi wiiaakse, näituseks: ostamalla kaikkia saadaan — osta saab kõik; sai hevosen ostamalla — sai osta hobuse.

Selle infinitiivi ilmaütlemat tarvitatakse tegewuse wäljendamisel, ilma mille taastegewuseta peategewus sünnib, näituseks: mies meni pois sanaa sanomatta — mees lahkus sõnalausemata.

On infinitiivil teine subjekt kui pealausel, siis seisab see subjekt omastawas või tekitab liitsilbi abil, näituseks: läksi pois tietämättäni või minun tietämättäni — ta läks minu teadmata; hän istui sanaakaan sanomatta — ta istus sõnalausemata; tulin tänne kenenkään huomaamatta — ta tuli siia tähelepanemata; menin pois tietämättäsi — lahkus teadmata jne.

Reeglõna jään ja jätän taahas on sel ilmaütlemat tehtawitu tähendus ja, kui ta ilma objektita esineb, ta olen ja pysyn juures, näituseks: työ on tekemättä ja tekemättä se jääkin — töö on tegemata ja tegemata ta jääbki; jätti työnsä tekemättä — jättis töö tegemata; poika jätti läksyn lukematta — pois jättis minnes lugemata jne.

2. Sõnad.

purjehdin (-ti)—purjetan	laiskottelen—laiskellen
huomaan (-mata)—märkan	kulen—reisin
kulutan (-tta)—kulutan	joutun—tulen, jöuan
koettan—katson	kutsuu—kutsun

3. Sarjutused.

a) Lintu kulkee lentämällä. Älkää laiskotelko. Laiskotelemalla joudutaan köyhyYTEEN. Jos olisit koettanut elää peltoja viljelemällä, niin et olisi joutunut niin suureen köyhyYTEEN. Kaloja ei saada niin paljoa onkimalla kuin nuottaa vetämällä. Ostamalla kaikkia saadaan. Minä olisin tullut luoksesi kutsumattakin. Sinä olisit saanut minulta tämän kirjan pyytämättäkin. Poika meni metsään marjoja poimimaan kenenkään tietämättä. Hän ei vielä ole palannut marjoja poimimasta. Minkä kerran tekemättä jättää, se usein tekemättä jääkin.

b) Küla kinssepp, kes siia tuli, on laiskuse tagajärjel väga maejeks jäänud. Teenija saatis aja laiseldes mööda. Laps raiskab aega mängides. Naine läks sõnalausumata. Ta tuli linna, ilma et seda keegi oleks märganud. Sina lähed ära ilma minu teadmata. Sulane istub ilma tööd tegemata kivil. Mees, kes metsa hobust otsima saadetud, tuli ilma hobuse leidmata tagasi. Üksinad õpilased õpivad ilma fundimata. Mees, kes minu asjad ära toimetas, lahkus ilma tasu nõudmata. Sulased olivad metsas linde lastmas ilma söömata. Edduritel polnud häid sõjariistu, kui vaenlased maale tungisid.

4. Rõuetehtised.

- A. Kenen oma on Aurora-laiva?
 B. Patroni Bergin ja kapteni Konkolan.
 A. Missä laivan omistajat asuvat!
 B. He asuvat Jäensän pitäjässä.
 A. Eikö Päijännettä kulje muita höyrylaivoja paitsi Aurora-laivaa?
 B. Kulkee: monta muuta. Saimaan järveä pitkin pääsee Lappeenrannasta Kuopioon.
 A. Eikö Saimaasta pääse suurille merille laivalla?
 B. Pääsee kyllä; Saimaan kanavaa pitkin pääsee Viipuriin, ja sieltä sitten vaikka Amerikkaan. Lappeenranta on pieni, huonosti rakennettu kaupunki Saimaan eteläisellä rannalla, ja kuuluu Lappoeden pitäjään ja kihlakuntaan.

Sõnad.

Oma—oma	omistaja—omanik
Aurora-laiva—aurik „Aurora“	meri—meri
patroni—patron	kanava—kanaal
pitäjäs—fogufond	monta muuta—mõnda muud
Saimaan järvi—Saima järvi	sitten—pärast
Lappeenranta—Lapenranda	ranta—rand
huonosti rakennettu—hal-	kihlakunta—kihelfond
[vasti ehitatud]	
eteläinen—lõuna-poolne	

XLV. õpetund.

1. Reeglid.

Reljas infinitiiv tähendab tegemust puhtasõnalisel tujus, näituseks: hyvien kirjain lukeminen ei huvita häntä—heade raamatute lugemine ei huvita teda.

Sel infinitiivil on mooduselõpuks mise (nimetavas — minen) näituselõks:

Nim.: saaminen—saamine, sitominen—sibumine.

Seesütl.: saamisessa — saamisēs, sitomisessa — sibumisēs jne.

Nim.: muuttaminen—muutmine, repeminen—rebimine.

Seesütl.: muuttamisessa—muutmisēs, repimisessä—rebimisēs jne.

Nim.: tuleminen—tulemine, lukeminen—lugemine jne.

Minun on antaminen tämä kirja veljellani — minun jelle raamatu andma vennale.

Ei tätä ole hänelle sanomista — ei see ole sõnum temale.

2. Sõnad.

Työläs (-lää) — maemas	kokonansa — koguni
kerjään (-jätä) — terjan	kunnes — kuni
armahdan (-ta) — hõlastan	karja — kari
kauppatavara — kaup	lammas — lammās
villat — villab	karva — farwo
villa — will	peruna — fartul
vasta — alles, wast	

3. Harjutused.

a) Kun ruis kasvaa hyvin, saadaan paljo rukiita. Perunat otetaan maasta vasta syksyllä. Lampaissa kasvaa villa, hevosissa karva. Kaksi on kaunista kesällä: lehti puussa, ruoho maassa. Kukiit, villat, perunat, karvat ja heinät myydään kaupungissa. Minulla ei ole mitään sanomista. Pojan on meneminen kouluun. Kaikkien ihmisten on kuoleminen. Ei tätä ole hänelle sanomista. Ei sinne ole menemistä. Hyvien kirjojen lukeminen huvittaa ahkeria poikia. Minulla on paljo lukemista. Pojan on meneminen. Tätä kirjaa ei ole pojalle antamista. Kukkien hoitaminen huvittaa tyttöjä. Mitä sinulla on täällä tekemistä. Kerjäämisellä tuo ukko, joka nyt on järvellä kaloja onkimassa, on elänyt jo monta vuotta. Minun on tämä kirje vieminen kirkoherrale. Tyttö, jonka nyt on tuominen karja niityltä kotia, on sisartani vuotta vanhempi. Tuota laiskaa ukkoa ei ole armahtamista. Ei ole järvelle menemistä, kun on niin kova myrsky. Ei ole kauppatavaroita tänne tuomista, niitä ei kuitenkaan osteta. Jos et kokonansa voi olla metsästämättä, niin sinun kui-

tenkin on jättäminen pienet linnut ampumatta. Tässä meidän on istuminen rannalla odottamassa, kunnes laiva tulee meitä ottamaan. Äidin on oppettaminen lastansa rukoilemaan (palvetama). Jumallaa meidän on rakastaminen ja hänen käskyjensä muistaminen, jos tahdomme tulla onnellisiksi. Ei ole koiraa karvoihin katsomista.

b) Raske on Soome raamatuid lugeda. Poijile on kasulit seda kirja kirjutada. Selle raamatu lugemisest õpid ja palju. Rauqal, kes tuppä tuli, oli peremehega palju rääkida. Peremees ei hooli wanamehe jutust. Mul on nüüd niipalju teha, et ma teile lindusid lastma ei saa tulla. Sulased pidivad metsas puid raiuma. Mees, kes maantee kõrval omnis elab, on rikas olnud, aga teiste aitamise tagajärjel waejeks jäänud. Ta peab kerjama, kui teised õnnelikumad inimesed tema peale ei halasta. Seda meest ei maksa aidata; tema ei taha töötada, waid käib külas kerjamas. Minu wennal on palju lugeda. Tüdruk peab kooli minema.

4. Rõnelemised.

A. Se hevonen, joka syö paljon, tulee kalliiksi elättää.
Älä osta sellaista hevosta.

B. Mitä hevonen syö?

A. Hevonen syö heiniä. Jhmisen täytyy myös ostaa kauraja ja syöttää sitä niillä.

B. Kuinka kalliita ovat kauraat?

A. Kauratynnyri maksaa Turun torilla kymmenen markka.

Kallis — kallis

elättä — elatama

sellainen — niijugune

kaura — faer

syöttää — söötma

tynnyri — tünder

tori — turg

A. Ruumiinsa puolesta on ihminenkin eläin ja luontokappale.

B. Vaan ihmisellä on ymmärrysja järki, jota muilla luontokappaleilla ei ole.

A. Näillä ou sen sijassa syntyperäinen luonnonvietti eli vaisti omituisella tavallansa elä ja oleskella.

Ruumis—teha

luontokappale—eluolemus

ruumiinsa puolesta—teha

ymmärrus—mõistus

[puolest

järki—taip

puoli—külge, pool

syntyperäinen—külgejündinud

eläin—elajas

eli—ehf

luonto—loodus

sensiassa—jelle asemel, jelle eest

luonnonvietti—loodustung	elä—elama
omituisella tavalansa—ife	vaisti—loomufund
oma miijil, tavalisel miijil	oleskella—olema.

A. Tuo kerjäläinen, joka käy ryysyissä eikä viitsi tehdä työtä, ei ole kahteen päivään nähnyt ruokaa.

B. Eikö hänen ole nälkä?

A. On kyllä, mutta ihmiset eivät tahdo antaa hänelle ruokaa, kun eivät saa häntä tekemään työtä.

Kerjäläinen—ferjaja	minun on nälkä—minul on
käy ryysyissä—fäib räbalates	[nälg
eikä viitsi tehdä työtä—ei	olen nälissäni—olen näljane
[miijfi teha tööb	kyllä—füllalt, füll.

XLVI. Špetund.

1. Nerglid.

Wienda infinitiivi mooduselöpp on maise, mäise. On olemaš ainult alalütlem, näitusfeks:

Alalütlem:

Alaltütlem:

Saamaisilla
sitomaisilla
muuttamaisilla
repimaisillä
tulemaisilla

Saamaisilta
sitomaisilta
muuttamaisilta
repimaisiltä
tulemaisilta.

Alalütlem, mida iial ilma liitšilbita ei tarwitata, tähendab tegewušt, mida parajasti tahetakše täide jaata, näitusfeks: olen juuri tulemaisillani—olen praegu jušt tulemaš.

Alaltütlemat tarwitatafše ainult õige harwa.

Tegewušt, mis parajasti sündimaš, wõib ka 3. infinitiivi ainsufe alalütleva läbi väljendada.

2. Šõnad.

Purje (j-aa)—puri
linnoitan (-tta)—finnitān
muuri—müür
täysi (-ta)—täis
kehto—häll
vapaa—waba
vastaanotan (-tta) — wastu
[wõtan

jo—juba, ju
uskollisuus (-ta)—ustawušt,
[truudus
väkivalta—wägiwald, wõimus
kolkutan (-tte)—koputan
juuri—jušt, parajasti
lähtee—läheb, lahjub
puton—fuffun

3. Garjutused.

a) Minä olin juuri tulemaisillani teile, kun lähetitte minua käskemään. Lapsi oli nukkumaisillansa (uinuma jäämas), kun isä tuli. Lapsi makaa kehdossa ja on juuri nukkumaisillansa. Kaupungin asukkaad olivat kaupunkia linnoittamaisillansa, kun viholliset lähestyivät. Laiva oli lähtämäisillansa, kun tulimme satamaan. Laiva kulkee jo täysin purjein. Mies näki lapse virtaan putoomaisillansa. Palkollisten tulee totella isännän käskyja. Terveellistä on juoda vettä aamuisin. Äiti käski lapsien mennä puutarhaan kukia poimimaan, Puutarhan vartia ei sallinud lasten ottaa omenia puista. Sain luvan ottaa isäni kirjan. Tämä töö on vaikea pojan tehdä. Anna uusi kuvakirjasi veljeni katsella. Asiaa ei olisi ollut niin vaikea ymmärtää. Mies, joka tuli taloon, pyysi hevosta ajaaksensa. Anna uusi kirjasi katsellakseni. Ukko meni tupaan saadaksensa ruokaa emännältä. Väki meni pellole isännän kotiin tulles. Metsästä tultaissa rupegi satamaan. Tyttö seissoo porsuassa kolkuttaen tuva ova. Poika toi lapion puutarhasta tullessansa. Kaupunkiin mennessäni tapasin ystäväsi, joka tuli metsästä lintuja ampumasta. Poika rupegi laulamaan. Isännän olles metsässä lintuja ampumassa rupegiwad rengit oja (oja—fraam) kaivamaan. Isä torui (torun—noomin, torijen) poikka siitä, että oli jättänyt läksynsä lukematta. Poika meni itkein huoneesen läksyänsä luke. Tulin huoneesen pojan huomaamatta. Lapsed ovat mansikoita (mansikka maafikas) poimimassa. Vanhempien on opettamine lapsiansa rukoilemaan. Minun on kirja kirjoittamine veljelleni. Tyttö meni joosten vastaanottamaan ystäviän, jotka tulivat maantiellä.

b) Olime parajasti teele minemas, kui torm algas. Merel on näha palju purjesid. Tormid hävitavad tihti laewade purjed. Laew oli parajasti sadamasse jõudmas, kui torm algas. Tööliised olivad parajasti põllule minemas, kui sadu tuli. Väike pois oli just (õkwa) jõtte kufumas, kui wend tuli. Sinned kindlustasse kõrgete müüridega, kui waenlane maale tungib. Meie sõdurid olivad parajasti waenlast vastu wõtmas. Ilus juwehommiid rõõmustab inimesi. Mõnus on metsas wäikeste lindude laulu kuulata. Terwislik (terwe) on wabas õhus liikuda. Herra lubas sulastele prii päewa. Isa käsib sulasel hobuse karjamaalt talli tuua. Isa ei luba sulaseid töötä olla. Peremees lubas sulasele taustawuse eest taju. Ma lasen jõe uue silla teha. Teie ei tohi

fillale minna, enne kui ta walmis on. Mul ei ole nüüd aega
 teiega metsa linde lastma minna. Herral on wõimused sulasid
 siis tööd teha lasta, millal ise tahab. See suur raamat on kasu-
 lik lugeda. See weşi on inimesele terwe juua. Asi, mis see mees
 meile jutustas, ei olnud armas kuulda. Sel mehel on raske wett
 juua. Sõdur andis kirja sõbrale lugeda. Ditswad orud on ilusad.
 Mawagt andis poisile õunu süüa. Meil on wõimata selles järwes
 supelda. Sinu wend andis mulle selle ilusa Soome raamatu lu-
 geda. Tüdruk läks kodutulewale isale hüpatas wastu. Sulane tõi
 selle wee sulle joogiks, aga andis waelele raugale, kes sõjas wap-
 per sõjamees oli, leiba süüa ja wiina juua. Anna mulle wett
 juua. Ma seisin rannal ja ootasin oma sõpra, kes mulle oli kalu
 lubanud, kuid sõber ei tulnud. Kuna sina kirjutasid, lugesin mina
 oma uut raamatut. Laps rõõmustas, kui wanemad koju tuliwad.
 Oled sa oma sõbrale wiina juua annud? Kui suplemast koju tu-
 lime, oli kell 10. Lapsed läksiwad kewadel aeda. Wana soldat
 istub aias, peremehega juttu ajades. Sinu wennalt tulnud kiri
 rõõmustas mind. Waenlased on otjustanud oma maa pealinna
 kindlustada. Selle laua on minu wend teinud. Teenijad on
 järwel kalu õngitsemas. Mees, kes metsast tuli, läks põllule kündma.
 Kasi laisku sulasid põllul töötada. Igale inimesele on kasulik
 häid raamatuid lugeda. Ta annab poisile enne wee joomist leiba.
 Aew oli parajasti teele minemas, kui soldatid sadamasse jõudsiwad.
 Arge raisake aega ilma töötamata. Poiss läks mäele ilma seda
 temale ütlemata. Mehed on kolm päewa ilma söömata metsades
 ja orgudes wiibinud. See raamat jääb lugemata. Sina saad
 uue raamatu minult ilma soowimata. Igal ühel on kasulik seda
 raamatut lugeda. Mina istun õngitsedes merekaldal. Kui teie
 selle wana mehe peale ei halasta, peab ta kerjama minema. Kui
 kirikumõisasse jõudsime, oli õpetaja parajasti kirikusse minemas.
 Bidin parajasti magama jääma, kui sina uksele koputasid.

XLVII. õpetund.

Skordamine.

2. Sõnad.

Saapun — jõuab koju
 viipy — wiibib
 aina — ifta, aina
 nuttu — kuub

siitä (seestütlew se) — siit
 uskonut — uskunud
 kehonut — kehelnud
 vaakuntanut — finnitanut

pian — pea
sairastui — jäi haigeis
riisuu — mõtab lahti

toivonut — lootnud
miksi, siksi — mispärast, see-
[pärast]

2. Sarjutused.

Isäntä sapuu kaupungista tänäpäna. Isäntä ei saavu tänäpäna, sillä hän viipyy kaupungissa. Miksi isäntä aina viipyy niin kauan, kun hän menee kaupunkiin? Siksi, että hän ostaa hevosen. Mitä hän on maksanut hevosesta? Hän on maksanut siitä paljon. Emäntä, joka on odottanut häntä, toruu. Onko emäntä odottanut jo kauan? On. Ei (ole). Onko isä kotona? Ei; hän on kirkossa. Koska isä tulee kirkosta? Hän tulee huomenna. Mitä tyttö tekee? Tyttö istuu kamarissa ja neuloo. Mitä tyttö neuloo? Hän neuloo nuttua. Missä poika on? Hän on koulussa. Tuleeko poika pian koulusta? Ei (tule); hän viipyy kauan. Kotonako äiti on? Kotona. Ovatko tytöt koulussa? Eivät. Onko tyttö jo neulonut nutun? Ei; sillä hän sairastui.

Puhuuko renki suomea? Puhuu, sillä hän on suomalainen. Mistä hän on kotoisin? Hän on kotoisin Kyvösta (Kymösti). Herra ei puhu suomea; sillä hän on ruotsalainen, kotoisin Ruotsista. Missä herra nyt asuu? Hän on kartanon omistaja ja asuu Asikkalassa (Äsikkaläs). Eikö hän ole Suomessa oppinut suomea? Ei, sillä hän ei tahdo. Jos hän kauan asuu Suomessa, kyllä hän sitten oppii suomea. Renki riisuu hevosen. Renki ei riisuu hevosta. Renki riisuu hevosta ja antaa sille leipää. Käske rengin riisua hevonen. Älä käske rengi, riisua hevosta. Riisu hevonen renki, kun herra käskee. Riisuiko renki hevosen? Riisui. Onko hän antanut leipää hevoselle? On, sillä leipää on kyllä talossa. Anna myös ruokaa linnuille, jotka istuvat puutarhassa ja laulavat niin kauniisti. Poika ampuu linnun puun oksalta. Ukko on ampunut karhun, mutta poika ei vielä ole karhua ampunut. Äiti ostaa Turusta tyttärelle kellon. Paljonko äiti on maksanut siitä? Hän ei sitä sanoo. Jos äiti sanoisi, mitä hän siitä on maksanut, niin isä ei uskoisi. Kelloseppä oli kehunut kelloa ja vakuuttanut, että se oli hyvä. Pojalle äiti ei ostanut kelloa, vaikka poika oli toivonut. Missä olitte eilen? Minä olin eilen kaupungissa. Mina olin kotona.

Akka (eit) pelästyi niin, että kaatui ja sairastui. Akka pelästyi hevosta, joka lähestyi taloa. Isä sanoo:

anna kirja pojalle. Käskee viedä hevonen niityyn. Rahaa on talossa. Lintuja lentää ilmassa. Poika lukee kirjaa. Ukko sai kaloja. Pappi saarnaa kirkossa. Eno matkusti tulessa ja sateessa. Tyttö oli häissä (pulmas). Miehellä oli huivi (rätif) kaulassa ja lakki päässä. Väkeä tule kirkosta. Tämä kello en tehty kullasta. Asiasta en enempää puhuu. Otti lakin päästä. Menen taloon. Vielä on kaksi viikkoa (nädalat) Maariaan (Maarjapäevä). Äiti meni häihin. Pani lakki päähäsi. Kehoitin poikaa ahkeruteen (ufinus). Kalastaja soutaa järvellä. Minulla on kello. Hänellä on siniset silmät.

Tyttö otti vettä kaivosta ja lähti kaivolta kotiin. Vieras lähti pois meiltä. Ylioppilas sai rahaa enoltansa. Tuli käsky keisarilta. Pane kirja pöydälle. Anna apua köyhälle. Minkä nuorena oppii, sen vanhana muistaa. Veljeni on nyt pappina Oulussa. Vahingosta viisaaksi tullaan. Jumalan sana on ihmiselle opiksi. Ilman rahatta on vaikea elää. Mies vaimoinensa meni kaupunkiin. Näki omin silmin. Isä ja äiti asuvat talossa. Heillä on poikia ja tyttäriä. Veli ei ole ampunut lintua. Kajaani on pieni kaupunki Suomenmaassa. Oletko ollut Kajaanissa? En. Porissa asuu sukulaisia, jotka usein kirjoittavat minulle. Me olimme sairastuneet.

Ukko ei uskonut heitä, vaan sanoi: en usko sitä. Linnut laulavat. Rahaa ei ole talossa. Vaimoja istuu tuvassa. Puutarhuri (aedniif) istuttaa puun. Mies syö leipää ja kalaa. Puutarhuri ei istuta puuta tänäpäpä. Pappi lukea saarnaansa (Õpetaja ütleb jutlust). Hän vihaa veljeänsä. Työstä luvatiin antaa markka. Minulla on lupa ottaa hevonen. Lintuja lentää metsässä. Minä ja sinä menemme. Sinä ja hän laulatte. Voitteko sanoa minulle, kuinka kauan pappi sunnuntaina viipyy kirkossa? Hän on hyvä lukkari. Suomen piispat (piisfopid) asuvat Turussa, Porvoossa ja Kuopiossa. Kuinka kauan olette asuneet Helsingissä. En ole vielä asunut vuotta. Eilen olin koko päivän metsässä, mutta tänäpäpä en viivy koko päivää. Isäntä sanoi rengeille, olkaa metsässä koko päivä. Hän on sairastunut ja ollut poissa kirkosta neljä viikkoa.

Sunnuntaina lähdin matkalle: matkustin koko maanantaina (esmaspäev), tiistaina (teisipäev), saavuin Sortavalaan, olin siellä keskiviikon (kesknädalat) ja tuorstain (neljapäeval), lähdin takaisin perjantaina (reedel) ja tulin lauantaina (laupäeval). Hän ei asunut kaupungissa, vaan

maalla. Hevonen on kaunis eläin. Hevosien pää ei ole iso. Rauta, hopea ja kulta ovat metalleja (metallid). Rauta on hyvä. Varpuset, jotka ovat lintuja, laulavat. Sormus, jonka eno osti minulle, on kultaa. Lapset, olkaa koko päivä ahkerat. Jumala, joka on maailman luoja, rakastaa niitä, jotka häntä rakastavat.

Koiran uskollisuus on suuri. Kartanon omistaja tuli kaupungista kahdella hevosella. Ihmisiä kävelee maantiellä. Maa on pyöreä (ümargune) kuin omena. Maassa kasvaa puita. Hän on ollut viikon kipeänä. Älä puhu tuolle vanhalle ukolle. Ahkera ihminen elää työllä. Ilman työtä ei voi elää. Kamari on kylmä. Kirkot ovat kylmiä. Varpunen on lintu. Äiti on tänäpänä kipeänä. Äiti tuli kipeäksi. Pietarin kaupungissa on komeita (komea—tore) rakennuksia (majad), niiden joukossa talvilinna (talwepalee).

Ketä haette? Me haemme herra Riuttasta, joka eilen on tullut rautatiellä Viipurin kaupungista. Etkö lähde mahtavaan Parisin kaupunkiin? Eilen illalla (õhtul) kirjoitin Turkuun ystävälleni. Minä en tunne seppä R., vaikka olemme kolme vuotta asuneet samassa pitäjässä. Vanhassa Upsalan kaupungissa on yliopisto. Hän asuu pääkaupungissa Berlinissä. Hänellä on neljä renkiä. Aamulla miehet menivät metsään. Missä sinä nyt olet? Minä olen kamarissa. Onko siellä muita? On; siellä ovat myös veljeni ja sisareni. Mitä lapsi tekee tässä kauniissa huoneessa? Lapsi makaa ja leikki täällä. Missä sina istut, kun luet? Tuolilla pienen pöydän vieressä. Kuinka monta tuolia teillä on? Meillä on kuusi tuolia. Kukahen se lienä? Mitä nyt kello jo on? Se löi kolme.

XLVIII. õpetund.

1. Reeglid.

On olemas kaks partitsiipi — minewifu ja olemifu testšonad. Neil on täielik fäänamine ja neid wõib ka harilikudena abišonadena wõrrelba.

Esimesel partitsiipil on tegewifus moodusešonaks wa wõi wä, teisel nut wõi nyt (nehe); esimesel partitsiipil tehtawifus wa wõi wä, teisel u wõi y, mille eest täishäälitud a ja ä wälja tuffuwad.

Nagu juba nimetatud, läänatakse partitsiipid kõigis kaasustes. Teise partitsiipi tämes olev a sõnades nut wõi nyt lõpuga langeb enamasti wälja ja kaks e-d tõmmatakse kokku.

Partitsiipid wõiwad oma temporaalse tähenduse kaotada ja puhasteks omadussõnadeks saada, mispärast neid wõib wõrrelda, kui tähendus jeda lubab, näituseks: ei tekevältä työ lopu — ei tegijal töö lõpe; nuori naapuri on kylän luotettavin mies — noor naaber on külas kõige usaldatavam mees: hän on oppinut, mutta hänen veljensä on oppineempi — tema on õpetatud, aga ta wend on õpetatum.

Tegemisku esimesel partitsiipil on niihästi olewiku kui ka tulewiku tähendus; seisab ta prädikaatsõnana ühes sõnaga olla, siis saab ta alati tulewiku tähenduse, näituseks: paha on saava pahan palkan — paha saab paha palga; kuuntelin laulava satakieltä (satakieli — ööpif) — ma kuulasin ööpitu laulmist; hän on kiittävä teitä uskollisuudestanne — ta saab teid teie ustamuse eest tänama.

Esimese partitsiipi olewa läbi, kui ta liitjilbiga prädikaatsõnana „olla“ juure kuulub, tähendatakse midagi wäärdumist. Selles tähenduses tarwitatakse jeda wormi tihti mitmuses, näituseks: hän on ymmärtävinänsä tämän asian — ta teeb nagu ei saaks ta sellest asjast aru.

2. Sõnad.

Säde (-tee) — säde	mieli — meel
sädehdin (-ti) — sätendan	kuu — kuu
loistan — paistan, loidan	noudatan (-tta) — täidan
sokeri — suhkur	katkeen (-keta) — puundun
koen (-ke) — katjun	sauva — sau, tepp
lainehdin (-ti) — lainetan,	keittää — ta feedab
[paisjun	eivät pelkää — nad ei pelga
ontuva — longates	tähdet — tähed
portti — uks, wäraw	tähti — täht
paistan — paistan	

3. Harjutused.

a) Ontuvan miehen sauva katkesi. Emäntä keittää ruokaa tuleville vieraille. Kuuntelin laulavaa lintua. Sinä olet saava hyvän palkinnon. Olin itkevänäni. Poika on lukevinansa. Tulleitten vieraiden hevonen seisoo portaiden edessä. Vartia käski kukkia poimivan tytön pois puutarhasta. Setänne on ymmärtävin mies koko pitäjässä. Emme tunne ymmärtävämpää miestä kuin setänne

on. Tämä mies on luotettavin kaikista tämän kylän miehistä. Lentävä lintu jotakin saa, istuva ei mitään. Hän on oppinut, mutta hänen veljensä on oppineempi. Sinä olet saava palkinnon. Rohkeat merimiehet eivät pelkää lainehtivaa merta. Merimiehet iloitsevat, kun kuu paistaa ja tähdet loistavat. Olet olevanasi oppinut. Kaikkia te olette tietävinänne. Et ymmärrä mihinkä onnettomuutteen olisit joutuva, jos saisit noudattaa oma mieltäsi. Isäntä, joka nyt on poikinensa metsässä lintuja ampumassa, on tietä kiittävä uskollisuudestanne. On aika mennä kotia. Tiedä se, että minä lähdin kotoa jo kello puoli kymmenen. Odota vähän. Ihmisen ruumiin pääosat ovat: pää, vartalo (fere), käsivarret ja koivet. Minä tiedän vielä jotakin. Suomessa on paljo oppineita miehiä. Rukiit ja perunat vietään Tampereen torille. Mies juokse sauva kädessä. Isä istuu lapsi polvella. Ukko kuoli kirja käteen. Lapsi makaa ruohossa pää paljaana. Hyvät herrat, antakkat minulle rahaa. Isännän täytyi myydä hevonen, jonka hän oli ostanut. Kenelle isäntä myi hevosen? Hän myi sen sisarenpojalle ja sai siitä kolme sataa markkaa. Niin kauan kuin elämme, täytyy meidän tehdä työtä, kun saa hyvän palkan. Terveellistä on juoda vettä aamuisin ja iltaisin. Onko sinulla huomenna aikaa tulla minun tyköni? Ei minulla ole aikaa tulla, sillä minun täytyy kirjoittaa kirje, jonka olen luvannut lähettää. Meuronen kirjoitti minulle, että hänen vaimonsa oli sairastunut. Kuinka kauan on vain o jo ollut sairaana? Hän sairastui viimeis tiistaina. Sairas (haige) pyysi lääkäriä tulemaan tykönsä. Lääkäri salli sairaan mennä ulos.

Kaikki kirjat eivät ole hyödyllisiä lasten lukea. Minä pyydän sinun kirjoittamaan minulle. Minun tulee paha olla, kun näen laihan ja laiskan hevosen. Hevonen kuuluu luonnon ensimmäiseen luokaan eli eläinkuntaan. (elajariif). Vanhempain tulee opettaa lapsiansa työtä tekemään. Kuka on lapsien ensimmäinen opettaja? Lapsen vanhemmat. Kaikkein ihmisten täytyy kuolla, sillä kuolematonta (furemata) olentoa (olewufi) ei Jumala ole maailmaan luonut. Isäntä antoi rengin valjastaa (ette rafendaba) hevosen. Minulla ei ole aikaa tulla. Köyhän on vaikea elää. Kirkosta kotiin tultuani tapasin vanhan ystäväni. Minulla ei ollut aikaa mennä kotoa. Sallikaa lasten tulla minun tyköni, sillä sellaisten on Jumalan valtakunta (riif). Minulla on kylliksi maitoa, lihaa ja voita.

b) Ema andis nutvale lapsele suhkurt. Ta saab hea taju. Poiss teeb enda magavaks. Põllul kündvad mehed laulavad. Kontaja mees tuleb värava kaudu meie aeda ja kerjab. Kontaval kerjajal on suur tepp. Meie seda kontawat meest ei tunne. Minu wend lubas wanale kerjajale kapi anda. Wendaw lind saab midagi, kontaw ei midagi. Suur kari (joukko) poisse on kingul. Naerwa tüdrukü wanemad tulewad ilusast, suurest linnaaiaist. Meie naaber on küla meestest kõige ustarawam. Ta andis oma kõige ustarawamale sulasele suure taju. Saew, mis lainetawal merel purjetab, toob wäljamaalt kaup. Madrused rõõmustawad särawaid tähti nähes. Sadamasse tulnud laewa kapten on haige. Sa saad weel palju katseid tegema. Tema ei täitnud minu soowi. Tüdruk teeb, nagu nutaks ta. Ta teeb, nagu (teaks) mõistaks ta palju. Daa juures istuw talupoeg teeb, nagu loeks ta. Mees peab sellele ustarwale mehele hea taju andma.

XLIX. õpetund.

1. Reeglid.

Tegewifu teine partitsiip tähendab walmis saanud tegewust; seda tarwitatakse, nagu eespool juba öeldud, ühes sõnaga olla, et koondatud aegajid tekitada, näituseks: emme olleet heränneet-kään vielä, kun hän jo läksi — meie ei olnud weel ärganud, kui tema ju läks; hevonen oli kadonuut — hobune oli kadunud; kadonnut hevonen löydettiin — kadunud hobune leiti.

2. Sõnad.

Enää — enam	taittoivat — murdsiwad
paeta — põgenema, pagema	kaikeksi onneksi — kõitide
omaisuus — omandus	õnneks, õnnelombel
reuna — äär, kant	parantaa — parandama
karja — kari	kykenen — suudan
luikuri — karjapaju	puolipäeva — teispäew
käki — kagu	säästää — kokkuhoidma
kukun (-kku) — kufun (kagu)	enenen — paljunen
välkyn (-ky) — walgun	äsken — äska, hiljuti, praegu
valo — walgu	soin — kõlan
vähenen — vähenen	hyvyys — taju
ylistän — ülistan	näköala — wäljawaade
koittaa — koitma	huvila — suwimaja
sydän — südamed [(1. mai)	jumalanpalvelus — jumala-
vapunpäivä — wabaduspäew	[teenistus]

tapahtui — jündis, juhtus
onnettumus — õnnetus
Matti — Mathias
Ville — Willeim

kirkonkellot — firifutellad
urkuri — orelimängija
urkui — orel

3. Sarjutujud.

a) Hän on sen jo sanonut. Olisitteko menneet hänen luoksensa eilen? Emme, vaikka hän olisi pyytänyt monta kertaa. Tuo vanha ukko ei enää kykene työtä tekemään. Pieni poika ei ymmärtänyt paeta vihaista koiraa. Jos et ole säästäväisempi niin omaisuutesi ei voi enetä. Poika kävelee pihassa hakein kadonnutta veistänsä. Laskenut aurinko loi vielä säteitensä pilvien reunoille. Me ihastelemme äsken noussen auringon kullalta loistavia säteitä. Paimenpoika kulkee laulaen karjansa perässä ja palaa illalla kotiin soitaen luikuriansa. Lapset kuuntelevat kukkuvaa käkeä. Lintujen äänet soivat ylistäen Jumalaa. Järvet välkkyvät koitteen valossa. Me ihastelemme koitteen vallossa välkkyviä järviä. Hädän tuntenella ei ole niin kovaa sydäntä, kuin hädän tuntemattomalla. Kuka kirkossa oli saarnaamassa Vapunpäivänä? Itkien he kuuntelivat rakasta opettajaansa, joka viimeisen kerran heille saarnaasi. Käyden mentiin pitkin jäätä, kun se ei enää pytänyt ajaa hevosella. Kevään tultua jäät heikkonevat (jäädab nõrgemaks). Sataen suvet tulevat, tuullen ilmat lämpiävt, sanoo sananlasku. Uutta kansakouluhuonetta (rahvakooolimaja) rakennettaessa tapahtui se onnettumus, että Matti ja Ville mennessänsä katolle putoivat ja taittoivat jalkansa. Kuolivatko he? Kaikeksi onneksi eivät. Haettiin lääkäriä apua? Haettiin. Lääkäriin velvollisuus on tulla parantamaan sairaita. Ihmisten täytyy seurata lääkäriä antamia neuvoja. Kirkontornista on kaunis näköala. Torin alipuolella on satama. Sataman ulkopuolella näkyy monia kauniita saaria ja niissä komeita huviloita. Menkäämme nyt torille katsomaan, mitä siellä löytyy. Mitä maksaa kannu maitoa? Neljäkymmentä penniä. Markka kymmentä penniä. Se on liian paljon; markan saatte. Viisitoista markka. Se on halpa hinta hyvästä tavaresta. Kuinka aikaisin alkaa jumalanpalvelus? Kello yhdeksän ennen puolipäivää. Ovat kirkonkellot kauniit? Ovat kyllä, mutta niitä ei aina soiteta hyvin. Onko lukkarilla hyvä ääni? Hän laulaa jokseenkin (õige) hyvin. Soittaako (pelaako) hän urkujakin? Ei, mutta on urkuri. Mitä sinä olet lukenut?

b) Meie naaber on terve viimase sügise haige olnud. Tema omandus ei saa enam suureneba. Ma tahan waenlaste eest põgeneba. Minu ema on haige olnud. Poiss ei jaks töötaba, sest ta on haige olnud ja sellepärast nõrk. Beats sinu lugemist mitte vähenema! Päike särab. Lapsed seisawad aias ja silmitsewad loojaminema päikse kiiri. Särwed läigiwad päikse lääes. Rõgu kufub metsas. Karjane puhub pasunat. Meie hää! kõlaga Sumalat kiites, kes kõik on loonud.

4. Rõuelemised.

- A. Eikõhän lääkäri usein erehdy tautia tutkiessa ja sen johdosta rohtoja määrätessä.
- B. Erehtyy, tietysti.
- A. Kaikki ihmiset erehtyvät, ja ihminenhän lääkärikin on.
- B. Lääkäriin täytyy kuitenkin taudin tullessa turvantua, sillä hän on perinpohjaisesti tutkinut ihmisruumiin.
- A. On Suomessa kuitenkin löytynyt haavureja, jota paremmin kuin oppineet lääkärit ovat parannelleet eritänkin ulkonaisia tauteja.
- B. On kyllä; mutta ne ovat olleet harvinaisia.
- A. Meidän kesken sanoen ja totta puhuen, niin löytyy meidän maassa, niinkuin muissakin maissa, paljo nurkkalääkärejä, samonkuin muitakin nurkkatohtoreja ja — maistereja.

5. Sõnad.

Erehtyy—ta efiib	miin — ta on inimeje teha
tauti—taud	uurinud
tutkiessa—läbi waadates	haava—haam
tietysti—teatawasti	haavuri—haawa-arst
sen johdosta—sel juhtumisel	erittäinkin—eriti
paremmin—parem	ulkonainen—wälsifelt
rohtoja määrätessa—rohtu	harvinainen—harwa
[määrates	totta—tõde
täytyy turvantua—oldagu julge	nurkka—nurk
perinpohjaisesti—põhjaliftult	samonkuin—samati tui
pohja—põhi	tohtori—tohter, dohtor
hän on tutkinut ihmisruu-	maisteri—magister

L. õpetund.

1. Reeglid.

Rõige jägedamini ettetulewad määrõnad on:

1. Giitartitlid: ko, kö — küll, han, hän — jah, ki, kin — ka, ifegi, kaan, kään — forð.

2. Sfeiseiswad määrõnad: a) primitiivsed: jo — juba, nyt — nüüd, koska — millal, ehkä — ehk küll, heti — tohe, mar — mististi, tokko — küll, aina — aina, eilen — eila, tänään (tänäpäna) — täna, juuri — juust, vielä -- veel, äsken — praegu, joskus — mõnikord, poikki — ära, paitsi — wäljaarwatud, asti, saakka — tunni, sangen — täiesti.

b) Mõimisõnade kaasused, määrõnadena tarwitatud: küllä — küll, küllalt, paljo, paljon — palju, kauan — kaua, enemmän — enam, vähemmän — vähem, salaa — sala, kotona — kodus, hiljaa — tase, tosiaan — tõsi, takaa — tagast, varmaan — kindlasti, ainoastaan — ainult, välistä — mõnikord, muualla — mujal, alhaalla — all, ylhäällä — üleval, siellä — seal, täällä — siin, ulkona — väljas, huomenna — homme, myös, myöskin — ka, aivan, liian, varsin, kovin — aiwa, liig, tõesti, liigwäga, tosin — mististi, kerran — forð, ennen — enne, kuhun — kuhu, kusta — kust jne.

d) Mõimisõnadest tuletatud: somasti — ilusti, somemasti — ilusamini, sommimmasti — kõige ilusamini; tietysti — teatavasti, taitavasti — kõlblik, taitavammasti — kõlblikum, taitavimmasti — kõige kõlblikum; muuten — teisiti, tänne — siia, sinne — sinna, rinnakkain — rinnas, kõrwuti, peräksytäin — järestifu, silloin — siis, silloin tällöin — siin = seal, jolloinkulloin — wahetewahel, muinoin — muiste, muulloin — muidu, hiljakkoin — hiljuti, tuonoin, tuonain — toona, kahdesi — kaksforða, kolmasti — kolmforða jne.

Mitmeid määrõnu saab wõrrelda, näituseks: tuonnempa, tuonnemmaksi — enam sinna, tännempää, tännemmäksi — enam siia, alla — all, alempana — jägawamal all.

2. Sõnad.

Norsu — elewant
Antti — Andres
kutsutaan — kutsutakse
valaskala — walaskala
vaski — wass

pituus — pikkus
lyhyempi — lühem
härkä — härg
vuolahampi — woolawam
matalampi — madalam

raskas — raste
kapea — fitjas
juoksu — jõejoofs

leveä — lai
paksu — paks

3. Harjutused.

a) Hevonen on iso. Norsu on hevosta isompi. Vastaskala on isoin kaikista eläimistä. Veljeni on vanha. Kirkkoherra on veljeäni vanhempi. Hän oli vanhin Suomenmaan papeista. Ahkerampaa poikaa, kuin Antti on, en ole nähnyt. Pekka on ahkerin. Koira on pieni. Kissa on pienempi. Kolibri on pienin lintu. Rauta, vaski, hopea ja kulta kutsutaan metalleiksi. Metallit ovat raskaimmat kappaleet. Rauta ei ole raskasta, mutta muita kalliimpi, vaskea paljoa kalliimpi on hopea, mutta kalliin ja raskahin kaikista metalleista on kulta. Vahvin on karhu, vahingollisin on susi. Suurimmat joet Euroopan Venäjällä ovat Volga ja Dnieper, mutta Dnieperin juoksu on paljoa vuolahampi Volgan juoksua. Lehmä on hevosta kahta jalkaa matalampi, mutta ei pienempi pituudeltansa. Härän pää on hevosen päätä leveämpi ja lyhyempi, jalat ovat lyhyemmät ja vähää paksummat. Älkää koskaan unhotako ettää aikka on kultaa kalliimpi. Isäni on äitiäni vuotta vanhempi. En ole nähnyt vanhempan ihmistä, kuin tuo on.

b) Õpetaja jääb täna kuu firikusse. Ta ei lähe täna õpetaja majasse, sest ta on haige. See mees on juba neli aastat sõjamees olnud. Ta joob mõnikord wett. Rootslased tuliwad sinna aastal 1157 (vuonna 1157) ja ehitasiwad ilusa linnä. Kas sulane teeb alati tööd? Ei, ta magab wahetewahel ka. Kui kaua (Kuinka kauan) olete Helsingis elanud. Meie ei ole seal weel aastatki elanud. Eila olin ma kogu päewa (Koko päivän) metsas, aga täna ei jää ma kogu päewaks. Tema ütles sulastele: jääge kogu päewaks metsa. Ta jäi haigeks ja wiibis neli nädalat maal. Muld katab meid kord kõi. Anna lindudele, kes aias puude otsas istuwad ja nii ilusasti laulawad, leiba. Kütt ei ole kuu weel lastnud. Kuipalju maksis isa uue kuu eest? Mitte palju — kuus marka. Kust ta tema ostis? Helsingist. Kas oled ju kuu kirjutanud? Juba eila panin kirja posti (postiini). Palju ja postiraha maksid? Muidugi 20 penni. Kas ootate raha? Loodan homme kaksikümme penni saada. Kas sa weel ei ole järele mõtelnud (ajatellut), mis suguse elukutse (minka tien) sa walida (valita) tahad? Weel mitte. Aga mina tegin seda. Mina tahan inseneriks saada. (Minä ajattellen tullakseni insinööriksi). On see mets Teie isa oma? Ja muidugi!

LI. õpetund.

1. Reeglid.

Teise partitsiipi tegewitu ja aw, ühenduses aegsõnaga „tulla“, tähendab loigemata sündivat tegewust, näituseks: tulin menneeksi kaupunkin, vaikka en aikonutkaan—läfjin juhtumisi linna, ehk küll ma seda ei kawatfenud; olkoon meneeksi—wõib olla!

Esimese partitsiipi tehtawittu tarwitatakse selleks, et wäljendada tegewust, mis peab sündima; isik, kes selle teo teeb, seisab omastawas, näituseks: lapsed ovat vanhempain kasvatetavat—lapsi peawad wanemad üles kaswatama; uusi kirja on pojalle ostettava—poisile peab uue raamatu osuma; tehtävä työ—tehtaw töö; työ on tehtävä—töö on teha; sinun on ensiksi sanottava ajatuksesi—sinul on esimene sõna ütelda.

Esimese partitsiipi tehtawitu ja awat tarwitatakse peategewuse otstarwe äratähendamiseks, kui seda tehtawitus wäljendatakse, näituseks: jätti tämän minun tehtäväkseni—jättis selle minule teha.

2. Sõnad.

Suojelen—kaitfen
esivalta—walitsus
valitsen—walin
valmistan—walmistan
laitan (-tta)—parandan
palvelen—teenin
huoli—hoof

tuomio—otsus
vahvistan—finnitan
vaali—walik, walimine
viikate—wifat
vene—wene, paaf
maalaa—tema maalib
kasvu—kasw, taim

3. Harjutused.

b) Isä toi poikansa kaupunkiin kasvatettavaksi. Tulin menneeksi kaupunkiin. Tulin sanoneeksi asian veljellesi. En tullut lukeneeksi kirjettäsi. Pelto on eläimiltä suojeltava. Pellon ympärille pannaan aita sen suojelemiseksi eläimiltä. Poika on veljensä opetettavana. Isä vei poikansa kouluun opetettavaksi. Viikatteeni on sepän laitettavana. Tämä työ on suurimalla huolella valmistettava. Asukkaiden vaali on esivallan vahvistettava. Tuomio on jätetty esivallan vahvistettavaksi. Uusi veneemme on maalattava. Maalari on rannassa uutta venettäamme maalamassa (wärwimas). Mies, jonka töllin ympärille kauniita

puita on istutettu, tekee työtä ahkeraan. Voitteko sanoa minulle, kuinka kauan pappi sunnuntaina viipyy kirkossa? Jumala, joka on maailmaan luoja, rakastaa niitä, jotka häntä rakastavat. Apostolit olivat Vapäähtäjän opetus-lapsia. Ahkera ihminen elää työllä. Hän on ollut viikon kipeänä.

b) Tä läks juhtumisi külla. Poissi tarwis õpetada. Sinu sõber ei pea seda unustama. Mul on palju tööd, mis tarwis teha. Wang wiidi linna kohtu ette. Otsus läheb walitsusele finnitada. Sead kuningat peab austama ja armastama. Riigi elanikud on õnnelikud, kui mõivad rahus elada. Rahu tuleb armastada ja sõda wihata. Sõjajuhataja walitagu rahwa poolt. See töö tuleb hoolega teha. On kaswatatud hulk taimi selleks, et inimene neid sööks.

4. Kuulemised.

- A. Aiotko illalla teateriin?
- B. En vielä tiedä, mutta huomenna aion mennä tuon maailman mainion viulunsoittajan (maailmakuulus wiulimängija), professori V. konsertiin.
- A. Etkö viime tiistaina ollut hänen soittoansa kuulemassa?
- B. En ollut silloin kaupungissa.
- A. Mene, veli kulta, kuulemaan; sitä et milloinkaan (ei iialgi) tule katumaan.
- B. Soittaako hän hyvin?
- A. Hän soittaa niin erinomaisen (eriti) hyvin, ettei hänen vertaistansa (tämä jarnast) vaarmaankaan Helsingissä ennen ole kuultu, vaikka Suomessa kyllä maailman kuuluisia viulunsoittajia on silloin tällöin käynyt. Hänen soittonsa on täydellistä kaikin puolin puhdasta.
- A. Olitko tilaisuudessa kuulla tuon mainion nais-viulunsoittajan, M. T'n soittoa?
- A. Olin kyllä; mutta se ei ole itse soiton suuri taittelliguus, joka yleisöä (publitum) niin suuresti viehättää (nõiutab), vaan tuon nuoren ja kauniin tytön esiintyminen (esitus, nähtus) yhteydessä (ühendus) erinomaisen sormitaidon (eritise sõrmewäledusjega), joka tekee hänen niin lumoavaksi (nõidumus).
- B. Kevään kuluessa on ollut Helsingissä hyvin paljon huvituksia (meelelahutusi).
- A. Ihmetellen (imeistusjega) olen nähnyt, että kuulijoita ja katselijoita (kuulajaid ja waatajaid) kaikkiin näihin huvituksiin riittää (on küllaldaselt).

- B. Erittāin on muutamaan viikon kuluessa yleisö lukuisissa (māga armuriffad) konserteissä saanut kuulla oivalista (ülihead) sekä soitanota että laulantoa.
- A. Paitsi konserttejä, niinkuin orkesteri-yhdistyksen ja musiki-yhdistyksen konsertit, neiti A. F'n, rouva M'n, on ollut muitakin huveja.

- A. Viivyitkö kauan Helsingissä?
- B. Viivyin kaksi viikkoa. Huyiteltuani kaksi viikkoa ja käytyäni katselemassa yliopiston kokoelmia matkustin Helsingistä Pietariin.

LII. õpetund.

1. Recglid.

Teise partitsiipi tehtamiful on aja suhtes seejama tähendus kui sellekohasel mormil tegemifus, mispärast teda ka samasugusel kombel tarvitatakse, näituseks: liina on tytölle ostettu — lina (rätid) on tüdrukule ostetud; tyttö paneb ostetuun liinan kaulaan — tüdruk paneb ostetud rätiku kaela ümber; ei kannettu vesi kaivossa kestä — ei kantud wesi kaewus kesta (püsi); älä lyö lyödyn mieltä, särje särjetyn sydäntä! — ära löö rõhutud meelt, ega murra murtud südant!

Seda partitsiipi tarvitatakse lühendatud temporaal-lauses tegemuse väljendamiseks, mis peategemuse suhtes juba lõpetatud; siin on tal tegemifu tähendus. On kõrwaltegemuse subjekt pealauses subjektiga ühtlane, siis väljendakse seda liitsilbi muidu omastama abil, näituseks: tultuani kotiin rupesin heti lukemaan — koju jõudes hakkasin kohe lugema; kevään tultua jäät sulavat — kewade tulekul sulawad jääd; hänen mentyänsä rupesin kirjoittamaan — tema äraminefu järele hakkasin kirjutama.

2. Sõnad.

Karkoitān (-tta)—ajan	wälja	laataan (-tata)—laadin
jāähyvāiset—lahkumine		omainen—omane
tappelu—taplus, wõitlus		saarna—jutlus

3. Sarjutused.

a) Älä lyö lyödyn mieltä. Luvattu lahja veljelleni jo annettiin. Veljeni on iloinnut annetusta lahjasta. Pojat,

joiden ahkeruus on ollut oivallinen, ovat kiitettävät. Kalastamasta palattuamme menimme saunaan kylpemään. Kerran ammutuansa latasi metsästäjä pyssynsä uudelleen. Jäähyväiset vanhemmilleni sanottuani menin heti metsään lintuja ampumaan. Lintuja ampumasta kotiin palattuani tapasin ystäväni, joka minun lintuja ampumassa ollessani oli tullut meille. Kissan lähdettyä huoneesta hyppasivat hiiret pöydälle. Saarnan kuultuani palasin heti kirkosta. Isännän kaupungista kotiin palattua läksi talon muu väki pellolle ruista leikkamaan. Viholliset tappelussa voitettuaan, lopetti kuningas sodan. Sodan onnellisesti lopetettuaan käski kuningas sotajoukon laulaa. Tässä viikatteessa, jolla minä eilen niitin, on hyvä terä. Isäntä maksoi yhdeksän markkaa niille naisille, jotka koko päivän olivat tehneet työtä pellolla. Nuorin veljeni on kahden kymmenen vuoden vanha. Sodasta tuli kaksituhatta neljä viidettä miestä. Mitä sina lupaat vaivastani? Minä lupaan kymmenen markkaa vaivastasi. Tämä vesi ei kelpaa juomaksi. Minulla on työtä kolmeksi päiväksi. Minä viivyn huomiseen asti. Minä en nähnyt sinua kolmeen päivään. Pieni lintu lensi ikkunasta sisälle. Kirja annetaan lahjaksi ahkeralle pojalle. Kirjasta, joka on pöydällä, on maksettu kolme markkaa. Kirja on löydetty. Kirjaa ei ole löydetty. Pojalle on luvattu markkaa. Taloa ei myytäne. Talo lienee myyty. Kirja olisi ostettu pojalle. Puutarhan kukkia ja muita kasveja kasteltakoon. Tätä korkeamman koivun mina kyllä olen nähnyt. Huoneet ovat kylminä. Minun on mahdoton saada työni valmiiksi huomiseen. Isäntä käski väen leikata ruista pellolla auringon laskuun asti.

b) Poisile kingitud raamat on ilus. Poiss röömuštub kingitud raamatu üle. Banematešt lahkudes läks ta šötta. Kuningas lõpetab sõja, niipea kui maenlane wälja on aetud. Soldatid tulimad tagasi, kui sõda lõppes. Niipea kui kewade jõuab, tulewad ta linnud wõõralt maalt tagasi ja lõbustawad meid oma lauluga. Poisile osteti kuub. Ta pani ostetud kuue jelga. Niipea kui ta wend koju jõudis, hakkas ta kohe sõbrale kirja kirjutama. Niipea kui jää sulanud, hakkasiwad talamehed talu püüdma.

4. Eugemisepala.

Kettu ja kukko.

(Rebane ja luff).

Kettu näki joukon kanoja kukkoinensa. Kettu, jonka oli nälkä ja jonka teki mieli kanan lihaa, riensi heidän

luoksensa. Mutta kanaat, kun näkivät ketun, lensivät korkealle puu oksalle. Kettu alkoi nyt ajatella petosta. Se hiipi puun juurelle, tervehti ystävällisesti kanoja ja sanoi: „Minkätähden siellä istutte juuri kuin pelkäisitte minua?

„Ettekö ole kuuleet iloista uutista,“ jatkoi kettu puheensa.

„Ma emme juuri pidä lukua uutisista, ja sentähden emme saakaan tietää paljoa,“ vastasi kukko.

„Nyt minä taidan,“ sanoi kettu, „teille kertoa hyviä ja hauskoja uutisia. — Eilen kaikki eläimet tekivät ijan-kaikkisen rauhan keskenänsä, niin ettei ole tästedes toisella pelkoa toisesta.“ Tätä iloista sanomaa mina nyt olen tahtonut tuoda teille.

Kukko, joka ymmärsi kavaluuden, kohotti päätänsä ja loi silmänsä pellolle päin.

„Mitä katselette, herra kukko?“ kysyi kettu.

Kukko vastasi:

„Minä näen kaksi suurta koira, jotka juoksevat tänne-päin. Hekin tuonevat sitä iloista rauhan sanomaa.“

„Vai niin,“ sanoi kettu, „hyvästi sitte, minä en nyt voi viipyä enempää“.

„Miksi ette voi“, kysyi kukko, „emmekö voisi kaikki yhdessä iloamme viettää, kun koiratkin tulevat.“

„Kyllä niinkin“ vastasi kettu, „mutta pelkään, etteivät koirat vielä ole saaneet tietoa rauhasta!“.

5. Sönad lugemisepeala jaoks.

Kettu—rebane	vietän (-ttä)—toon, viin
kana—kana	uutinen (-se)—uudis
kukko—kukk	juurikuin—nii kui, nagu
petos (okse)—pettus	eläin (-me)—elajas, loom
juuri—(-re)—tohe	tästedes—pärast
puhe (-hee)—jutt	ijankaikkinen (-se)—igamesti
ystävällisesti—sõbralikult	kohotan (-tta)—tõstan
tervehdin (-ti)—tervitan,	kavaluus (-te)—kavalus
	hiipi—hiilas
	keskenänsä—oma festival
jatkan—jattan	iloinen—rõõmus
pelko—pelg, hirm, kartus	pidän lukua—pean lugu
vai niin—või nii	

LIII. õpetund.

1. Reeglid.

Armsõnade hulka kuuluvad veel peale 25. ja 26. õpetunnis läbi võetute :

1. Kasvatavad : yksinäinen—üksik, kaksinäinen—kahefordne, kolminäinen—kolmefordne jne., monimäinen—mitmetesine. Meid võib ka sünnitada selle läbi, et armsõnale lõpuks panna ke kertainen; näituseks : yhdenkertainen ehk yksinkertainen, kahdenkertainen või kaksinkertainen — ühe või kahekorraline.

2. Arm määr sõnad : kerran, yhdesti—ford, üksford; kahdesti—kahe forda; kolmesti või kolmasti—kolm forda jne.; ensisti—esimene ford; toisesti—teine ford; kolmannesti—kolmas ford jne.

3. Murru, mida Soome keeles nii väljendatakse, et lugejaks fordinu nimetav ja nimetajaks põhjarnu ainsuse partitiiv ühes sõnaga osaa seatakse, näituseks : neljä viidettä osaa ($\frac{4}{5}$). Annab ainsus lugeja, siis teda ei väljendatagi, ja nimetaja on kahe nimetavas, näituseks : viides osa [$\frac{1}{5}$]). On nimetaja liitarnu, seatakse ta lõpuosa põhjarnuna ainsuse partitiivi, juurde lisades sõna osaa; aga eelmised osad seisavad fordinu : esimene ainsuse nimetavas, teise ainsuse partitiivis, näituseks : neljäkymmentä neljä kaksi sataa viisikymmentä viidettä osaa ($\frac{44}{255}$), lugejat kääntatakse korrapäraliselt (s. t. liitarnudes kõiki osasid), nimetajast ainult sõna osaa; nimetaja muud osa ei kääntata, näituseks omastavas : neljäkymmenen neljän kaksi sataa viisikymmentä viidettä osaa. Murdarnu nimetajale liidatakse lõpp -nes (-nekse) fulge, näituseks : kolmannes ($\frac{1}{3}$), neljännes ($\frac{1}{4}$), sadannes ($\frac{1}{100}$), viisi kahdeksannesta ($\frac{5}{8}$) jne., sel puhul kääntatakse lugejaid ja nimetajaid, näituseks : seitsemälle kymmeneksellä.

Aasta-arm antakse Soome keeles fordinu, mille ees vuosi sellesse käänesse seatakse, mida lause nõuab. Seesütleva, seesütleva, alalütleva, alalütleva ja oleva juures jääb aasta-arm muutmatu, näituseks : Keisari Aleksander II. hallitsi vuodesta tuhat kahdeksansataa viisikymmentä viisi vuoteen tuhat kahdeksansataa kahdeksankymmentä yksi — keiser Aleksander II. valitses 1855—1881.

Kuupäevad kirjutatakse järgmiselt : Maaliskuun toisena päivänä (Maalisk. 2:nä p:nä) — 2. märts, ehk ka neljäntenä päivänä Lokakuuta — 4. oktobril.

Tunnid väljendatakse fordarwudega, näitusels: kello on kuusi—felli on kuus; kello lyö kuusi—felli lööb kuus. Rõudtugi lause fordarwu täänamist, sõna kello jääb iftagi muutmata, näitusels: ennen kello kahta—enne fella taht; minä nousen kello kuudelta—mina tõusen üles felli kuus. Peale yli seatakse fordarw omastawasse wõi nimetawasse, aga peale vailla ja puoli välissä nimetawasse, misjuures vailla ees seisew sõna, mis aja-möödu teatab, partitiivi astub, näitusels: kello on minutin yli viisi wõi viiden—felli on üks minut üle wiie; aga minuttia vailla viisi—minut puudub wiieft—wiis minutit wiide waja.

2. Sõnad.

rupla—rubla
kopekka—kopikas
penni—penn

milloinka?—missal?
syntynyt—sündinud
vilja—wili

3. Harjutused.

a) Kuinka vanha olette? Minä olen kolmekymmentä viisi vuotta vanha. Veljeni on minua kuutta vuotta vanhempi. Milloinka olette syntyneet? Olen syntynyt Elokuun viidentenä päivänä vuonna tuhat kahdeksansataa viisitoista. Turku paloi tuhat kahdeksansataa kaksikymmentä seitsemän. Kuinka paljo kylvätte? Kolme tynnyriä kauvoja. Talon viljasta saadaan kaupungissa kolmesataa neljäkymmentä markkaa seitsemänkymmentä viisi penniä. Kirkontorni on neljäkymmentä yhdeksän kyynärää korkea ja kymmenen kyynärää leveä. Vihollisia kuoli tappelussa hyvin paljo; kuolleita oli kolmetuhatta kuusisataa neljäkymmentä viisi, haavoittuneita vähää enemmän. Mihin aikaan näytantö alkaa teaterissa? Kello kahdeksalta. Puoli kahdeksan. Neljännestä vailla kahdeksan. Neljanneksen yli kahdeksan. Kello on viit minuuttia vailla viisi. Viisi minuuttia yli viiden. Shakespeare on kirjoittanut kolmekymmentä seitsemän näytelmää; hän oli kuollessansa viisikymmentä kaksi vuotta vanha. Aleksander Suuri kuoli Babylonissa vuonna kolmesataa kaksikymmentä kolme ennen Vapahtajan syntymää; Pietari Suuri kuoli Pietarissa Helmikuun (weebruar) kahdeksantena päivänä v. tuhat seitsemänsataa kaksikymmentä viisi jälkeen Kristuksen syntymän. Kaksi kertaa sata yksitoista kaksi sataa kaksikymmentä neljättä osaa tekee kaksi sataa kaksikymmentä kaksi kaksi sataa kaksikymmentä neljättä osaa.

b) $\frac{3}{5}$; $\frac{6}{7}$; $\frac{7}{8}$; $\frac{9}{10}$; $\frac{5}{6}$; $\frac{3}{8}$; $\frac{9}{10}$; $\frac{17}{23}$; $\frac{1}{2}$; $\frac{3}{4}$; $\frac{5}{9}$; $\frac{3}{10}$; $\frac{1}{100}$; $\frac{25}{64}$; $\frac{3}{17}$. Kui wana on sinu wend? 45 aastat. Mis maksab see raamat? Ta maksab 3 rbl. 12 kop. On Teil Soome raha? Jah on, 47 marka 33 penni. Millal on Teie poeg sündinud? 23. weebruaril 1901. See wana firif põles aastal 1812. Kui palju külmate? 2 tündrit kaeru. Lahingus langes 4607 soldatit, pisut enam saiwad haawata. Mis tella ajal lähete teatrisse? Kell 7. Mis kell nüüd on? Kell on 4. Minu wend suri 19. märtil 1887 Turus. Kolm minutit puudub kuuest.

LIV. õpetund.

1. Reeglid.

Enesekohased aegsõnad ei ole Soome keeles mitte seotud isearaliste wõi enesekohaste aegsõnadega, nagu mitmes teises keeles, waid on iseseiswad werbid, mis transitiivsetest aegsõnadest tuletatakse.

Tuletuslõpuks on utu, yti, mis transitiivse aegsõna tüve külge liidetakse, näituseks: annan (tüwi: anta) — aman, enesekohane: antaudun — andun; käännän (tüwi kääntä — käänan), enesekohane: kääntäydyn — käändun. Sidesilp (tu, ty) võib ka wälja lükkuda, mille tagajärjel lühendatud worm u ja y peale tekib, näituseks: antaun, vetäyn; võib ka sidesilpi u abil pikendada, mille tagajärjel pikendatud worm untu, ynty tekib, näituseks: antannun (tüwi: antauntu).

Käänatuse suhtes lühikese wormi juures u, y lõpu peale tuleb järgmist silmas pidada;

1. Olewifu ainsuse kolmas isik saab lõpu pi, näituseks: antaupi.

2. Lõpust utu, yty jääb sidesaashäälik t alles; minewitus wahetatakse ta s wastu, näituseks: antausin.

3. Seesama t jääb ka 1. ja 2. infinitiivis ja tehtawitus alles.

Enesekohaseid aegsõnu tuletatakse mõnikord ka nimisõnadest; näituseks: velkautun sõnast velka — wõlg.

2. Sõnad.

Muoto — mood, fuju, wälja-	lämminyt — soojendatud
[nägemus]	kylmä — külm
pettää — ta petab	alapäässä — alumisel otsal
lämpömittari — soojamõõtja	virtaa — woolab
hoikka — fitsas, õhuke	pallomainen — kuulitujuline
lasipilli — klaasitoru	syntyy — sünnib

laajennus — laiendus
liikunto — liigutus
tuuli — tuul

merkitsee — tähendab
laskentuu — waob
jäähtyy — jahtub

3. Sarjutused.

a) „Muoto pettää“, sanoo sananlasku ihmisistä. Lämpömittari eli termometeri on hoikka lasipilli, jonka alapäässä on pallomainen laajennus. Jos elohopea (elamhõbe) kohoaa, niin se merkitsee lämpenemistä, jos se laskeutuu, kylmenemistä. Kun lämminnyt ilma nousee ylös ja kylmä virtää sen sijaan, syntyy siitä ilmassa liikunto, jota kutsutaan tuuleksi. Vesi- ja lumisateesta sekä rakeista jäähtyy ilma ja siitä syntyvät enemmän tai vähemmän rajut (fangeb) tuulet. Tuulet syntyvät siis pääasiallisesti ilman kovasta lämpiämisestä tai kovasta jäähtymisestä.

b) Elamhõbe langeb soojamõõtjas; on näha, et õht on jahtunud. Kõlm õht woolab tupp. Kas ei ole soojamõõtja aluses otjas tuulifujuline laiendus? Jah. Kui päike weereb, lähen põllult koju. Sga inimene muutub — (muuttantuu). Sõdur taganeb (peräytyy).

4. Eugemisejala.

Korkealla äyräällä lahden pohjassa oli iso ja komea talo, jossa asui eräs ylhäinen herra. Tämän ison ja komean talon ja vielä muuta tavaraa paljon hän oli perinyt isältänsä. Hän oli niitä onnen lapsia, joilla on yltäkyllin, mitä tarvitsevat, jotka elävät huokeita päiviä eivätkä tarvitse levätä töistänsä eivätkä vaivostansa. Rikas kun oli, menetti hän paljon rahoja huvituksiinsa ja kartanonsa kaunistamiseksi, mutta köyhille ja vaivaisille ei hänellä koskaan ollut vähääkään antaa. Kerran, kun tämä herra istui portaillansa ja luki sanomalehteä, tuli eräs köyhä orpopoika pihaan ja istui mahaan aidan viereen. Poika oli tuskin tähän ehtinyt, ennenkuin herra jo portailta kovalla äänellä hänelle huusi: „Sinun pitää heti lähteä pois, sillä tässä ei ole mikään vaivaishuone.“ Talon vanha ruoti-ukko, joka oli kuullut nämät sanat, meni herran luo ja puhui hänelle näin: „Te kaunistatte kaikella tavalla kartanoanne. Sen kaunistamiseen sekä muihin huvituksiin te panette tavaroistanne paljon. Te elätte aikanne, kuolette ja muutatte toiseen elämään, mutta kartanonne ja kaikki muut tava-

ranne jäävät kuitenkin tänne. Parempi ja onnellisempi teille olisi, jos tavaroillanne tekisitte hyvää lähimmäisellenne, jos auttaisitte köyhiä ja vaivaisia, sillä niinmuodoin ehkä rakentaisitte itsellenne pysyväisemmän ja vakavamman asunnon taivaassa.“ Nämät ukon sanat liikuttivatkin herrän sydäntä niin, ettei hän enää laskenutkaan poikaa pois, vaan otti hänen kasvatti-pojaksensa, oli hänelle aina hyvä, kasvatti ja piti häntä ihan kuin omia lapsiansakin.

5. Sõnad lugemisepeala juure.

Äyräs (rään)—mäefülg	orpopoika—maenelaps
lahti—laht	tuskin—maewalt
komea—tore	heti—kohe
pohja—põhi	huusi—hüüdis
ylhäinen (-se)—juurtfugu	näin—nüi
tavara—faup, omandus	lähimäinen (se)—ligimene
yltäkyllin—füllus	vakava—findel
huvitus (-use)—lõbustus	niinmuodiin—niimoodi
menetään(-ttä)—annan wälja	pysyväinen (see)—püsiw
kaunistaminen—faunistamine	kasvattipoika—kasupoeg
vaivainen (-se)—waewane,	kaswatan (-tta)—kaswatan
[puudust kannatam	liikuttivat—liigutasiwad
huokea—ferge	ihan—just kui
sanomalehti—ajaleht	ruoti-ukko—tööjuhataja

LV. õpetund.

1. Reeglid.

Kõrwallauset, mis sõnaga että (et) algab, võib ta pealauslega ühendada, näituseks: kuulen linnun laulavan — kuulen lindu laulwat (selle asemel et ütelda: kuulen, et lind laulab).

Subjekt wäljendatakse omastawas, kui ta täielik on, aga osastawas, kui ta osaline on.

Reeglsõnad, mis lühendatud kõrwallauslega on, tähendawad harilikult tundmist, kuulmist, uskumist, wäljendust jne.

2. Sõnad.

toivoon — loodan, soowin	katovuosi (te) — itäldusaasta
aikaa voitain — ajajooksul	eksyn — etsin
uhri — ohwer	hyödyn — paljunen, edenen
poteva — pöbew, pödur	

3. Sarjutused.

a) Kuulen linnun laulavan. Tiesitkö siellä vieraita olleen — Kas teadsid, et seal mõõrad olid? Sanoi tulleensa kaupungista—üttes ennaft linnaft tulnud olevat. Luulee näkeväsä kummituksia—ufub waimusid nägewat. Kuulen lintujen laulavan. Mies luulee saavansa hyvän palkinnon. Isä luuli poikien menneen kouluun. Tiesin vieraita tulleen taloon. Nähdessänsä ystävän tulevan tietä myöten meni poika juosten häntä vastaan ottamaan. Kuultuani veljesi, joka käy koulua kaupungissa, tulleen kotia, riensin tänne saadakseni häntä tavata. Kävellessämme metsässä kuulin lintujen laulavan puiten oksilla. Nähtyäni vieraita tulleen huoneesen, menin niitä tervehtimään. Äiti sanoo poikansa sairastavan ja hänen ehkä vasta viikon perästä tulevan kouluun. Kerjäläinen, joka äsken tuli tänne, sanoi eksyneensä metsään ja olleensa siellä kaksi päivää syömättä. Isäntä suuttui (wihastas) nähdessänsä kylän poikien juoksevan niityllä. Mies, joka näki lintuja istuvan puutarhassa koivun oksalla, otti pyssyn naulasta niitä ampuaksensa. Poika toivoi saavansa hyvän palkinnon, kun löysi kalliin sormuksen, jonka talon emäntä oli hukannut puutarhassa kävellessänsä. Emäntä oli jo luullut sormuksen kadonneen eikä sitä enää koskaan löytävänsä. Kuultuansa pojan löytäneen sormuksen, tuli emäntä iloiseksi ja päätti antaa pojalle hyvän palkan. Kenen kanssa yhdessä sinä matkustat? Sisareni kanssa. Mikä lintu tuo on? Se on viheriä-varpunen (tihane). Tunnetko tätä lintua? Eikös se ole teiri (teber)? Katselkaa sen kiiltäviä höyheniä (sulad). Tuota lintua ette varmaankaan (mististi) tunne. Ah kuinka se on pieni! Mikä se on nimeltä? Se on kolibri nimeltä, kotoisin Amerikasta ja pienin tunnettu lintu. Teidän Antii ajaa hyvin, hän on oivallinen ajaja. Hän on palvellut meillä kymmenen vuotta; semmoisia renkejä ei ole monta. Se hyvä akka on nyt sokeana (föge, pime) Eihän se sitte tunnekaan ketään. Hän tuntee ihmiset äänestä. Sinä olet kasvanut sitte joulun, mutta laihempi sinä olet. Onko varsani paljon kasvanut? Aina-hän vähän. Rouva käski minun tulla sanomaan, että perunat (kartulid) ovat valmiina. Tule nyt! Rientäkämme! Hyvä huomenta! Mihin menet? Minä kuuleen musiikkia. Niin minäkin, sekä rumpuja (trummi) että torvia (sarwi). Osaatko Herran rukouksen (palwet) eli „Isä meidän“ („Meie isa“)? Mitä maksa kannu nuorta maitoa? Neljä-

kymmentä penniä. Jalassa on viisi varvasta (varvast). Eikös polvi (põlv) ole reiden (reis) ja säären (sääd) välillä? Mitä suussa on? Kieli ja hampaat (keel ja hambad).

7) Poiss röömustab nähes, et isa koju tuleb. Usinad poisid loodavad, et vanemad neile nende viisakuse eest tasu annavad. Kerjapoiss röömustab nähes, et päike tõusnud ja ta lindude laulu võib kuulata. Kerjaja, kes majas kerjas, ütles, tema olla linnast tulnud. Kuuldes, et tütt metsast tulnud, uskusin ma, et ta meile lindusid annab. Meie kuulsime, teie juure tulnud tundmata mehed, kes jutustanud, linna kirik põlenud. Mees, kes metsast tuli, ütles, tema näinud katseistkümme hunti ja kümme rebast. Naaber jutustas, tema väike tütar ehtinud metsa ära. Ta ütles, et tütre juba metsast leidnud. Maa-elanikud võivad loota, et ikalduseaastad ajajooksul kahanewad. Sulane usub, et juure talu saab, sest ta on kuninganna kuldsõrmuse leidnud. Kerjaja jutustas, tema viibinud 20 päewa metsas!

4. Rõnolemised.

A. Hyvä huomenta, herra kauppamies!

B. Jumal' autakoon!

A. Mitä maksaa harmaa serttinki (shirting)?

B. Viisikymmentä penniä kyynärä.

A. Eikö sitä saa halvemalla hinnalla?

B. Kuinka monta kyynärää haluatte?

A. Minä tarvitsisin kahdeksan kyynärää.

B. Sitte en voi tinkiä, mutta jos saan mitata (mööta) teille vähintäänkin (vähemalt) kymmenen kyynärää, niin sopii hintaa alantaa neljäänkymmeneen seitsemään penniin.

A. Saanko nähdä useampia lajeja (forti), niin että voin valita.

B. Kernaasti (heameelega), mutta niillä on samat hinnat.

A. Antakaa minulle kaksitoista kyynärää tuota tummempaa (tumedamat) lajia.

B. Tahdotteko vielä jotakin?

A. Olkaa nii hyvä ja antakaa minulle tusina (tofin) ruskeita (pruune) luunappeja (nööpa) ja kaksi vihkoa mustaa silkkiä (siidi).

B. Tässä on monta lajia, parempia ja huonompia, kalliimpia ja halvempia.

A. Mina otan noita nappeja, kunhan eivät olisi heikkoja.

B. Ei, sen minä vaakuutan, ne ovat hyvin vahvoja (tõvad).

- A. Mikä on tusinan hinta?
 B. Ainoastaan kolmekymmentä penniä.
 A. Mitä silkki maksaa vihko?
 B. Sitä myyn viidestäkymmenestä pennistä.
 A. Mutta ei hän siinä ole oikein kaunis väri (värw), näen mä (=minä); minun mielestäni te, herra, siis pyydätte liian paljon.
 B. See ei ole liian suuri hinta.
 A. Minun täytyy siis maksaa se. Mitä nyt tekee kaikki tyyni (föit föffu)?
 B. Malttakaa (fammatage), minä lasken. Kaksitoista kertaa neljäkymmentäviisi tekee viisisataa neljäkymmentä, s. o. (se on) 5 markkaa 40 penniä; siihen lisäksi 30 penniä napeistä ja vielä 2 kertaa 50, joka tekee yhden markan; niin muodoin on koko summa 6 markka 70 penniä.
 A. Tässä on kymmenen markan seteli.
 B. Teidän tulee siis saada takaisin 3 markkaa 30 penniä. Eikös niin?
 A. Aivan oikein. Paljon kiitoksia (palju tänu).
 B. Ei kestä kiittää (pole põhjust tänada).
 A. Vielä yksi asia! Punnitkaa (faaluge) minule puoli naulaa (naela) viikunoita (wiigimarju). Midä see maksaa?
 B. Ei mittään. Hyville ostajille annetaan kaupanpäällisiäkin (fauba peale).
 A. Kiitän nöyrimmästi (tämän alandlifult).

LVI. õpetund.

1. Reeglid.

Kui kõrwallause prädikaat aegsõnast „olla“ ühes prädikaatsõnaga esineb, siis jääb viimane jellessefamasse kaasusesse kui lühendamata lauses; kuid ainsuse nimetaw muutub omastawaks, kui lühendatud lause subjekt ta omastawas seisab, näituseks: poika sanoo olevansa kipeä — pois ütleb enda haige olevat; luuleme tämän veden olevan hyvää — usume jelle wee hea olevat; valitti lapsen olleen kipeänä (että lapsi oli ollut kipeänä) kolme vuorokatta — ta kurtis, et laps olnud ööb ja päewa haige; pelkään tämän työn olevan turhan (että tämä työ on turha) — kardan, et see töö asjata on; tiedän hänen ennen olleen hyvän (että hän oli hyvä) ja uskon hänen nytkin olevan saman (että hän on sama) kuin ennenkin — tean, et ta enne hea oli, ja olen kindel (usun), et ta veel praegu samasugune on kui enne.

Lühendatud tõrwallaues mõib olevan wälja jääda ja prädikaatsõna saawaks muutuda; lühendamata tõrwallaue subjekt muutub sellejuures objektiks, näituseks: valitti aikaansa ikäwäksi (aikansa olevan ikävän)—ta kurtis, et aeg minna igawaks; hän toivoi saavansa palkinnon, mutta huomasi toivonsa turhaksi — ta lootis tasu saada, leidis aga, et ta lootus ilmaaegne oli.

2. Sõnad.

Todenmukainen (-se) — tõde toivo — lootus, soow
[truu terve — terve

3. Harjutused.

a) Poika sanoo olevansa nyt jo terve. Kuulin teidän olevan erittäin ahkerat lukemaan. Luulen tämän työn vaikeaksi. Isä toivoo poikien olevan ahkerat. Luulin veljesi olleen kipeänä. Minä olen kuullut tuon pojan olevan ahkeran. Isä kehuu poikaansa ahkeraksi. Minä vakuutan tätä kirjaa hyväksi. Talon vanha ukko, jonka tapasin kalastamasta tullessani, sanoi olevansa kipeä. Opettajat sanoivat näitten poikien olleen laiskat koko lukukauden (õpefursus). Poika toivoo ystävänsä olevan terveenä. Minä toivon huoneitten, joihin viikon perästä olen aikonut muuttaa, olevan lämpöisiä. Luulen toivonne olevan turhan. Hevosen, jonka annoit ajaaksemme, luulemme huonoksi. Emme luule tätä työtä vaikeaksi. Luulen tuon miehen puheen olevan todenmukaisen. Minä en luule puhettasi turhaksi. Minä toivoin saavani hyvän palkan työstäni, mutta huomaan toivoni turhaksi. Ystäväni vakuutti tulevansa minun kanssani huomenna metsään lintuja ampumaan. Lapsi makaa ja leikkii täällä. Heidän tulee pestä itsensä hyvin. Mitä tärkeitä osia päässä on? Siinä on otsa (otsaesine), nenä (nina), silmät, suu, korvat, leuka ja posket (põsed). Pane lakki päähäsi. Ihmisellä on sielu (hing). Tämä sormus on tehty kullasta. Minia (minijas) otti vettä kaivosta.

b) Mees, kes terve minema nädala haige oli, ütles, et ta juba terve on. Sa tead, et meie tüla kaewu wesi terve on juua. Ma usun, et Teie töö asjata on. Mina ei usu, et tema jutustus tõetruu on. Mees, kes aias sõdatiga räägib, armab enda õpetatud olewat. Olen kuulnud, et toad, kus juut (juutalainen) elab, külmad olla. Minu naaber läks eila linna, sest ta oli kuulnud, et ta noorem poeg, kes seal elab, haige olla. Näen, et mu waew

asjata on. Mina ei usu, et see sulane wirt on. Meie naabri tütar, kes terve päewa õmbleb, ütleb, et ta haige olla. Minu wend, kes teda eila näinud, ei usu, et ta haige on, sest ta sööb ja joob päew otsa. Mina usun, selle mehe jutustus on tõetruu. Mina loodan oma waewa eest head tasu saada. Minu sõber tõendas kaupmehele, et ta temale weebruaris kõik raha ära makstab. Tüdruk ütleb, et ta nüüd juba terve on. Minu sõber usub, et fiin selle kaeru wesi parem on, kui seal selle jõe wesi.

4. Rõnelemised.

- A. Kolme pilettiä Simolan pysäyspaikkaan (jaama)!
- B. Missä luokassa (klassis)?
- A. Kolmannessa. Mitä minun tulee maksaa?
- B. Kolme markkaa neljäkymmentäkaksi penniä. Mutta onko teillä tasaiset rahat?
- A. Ei, eika mulla enää ole aikaa mennä vaihtamaankaan. Minun pitää saada takaisin kymmenen markan setelistä (seteli—paberiraha).
-
- A. Hyvää huomenta, herra suutarimeistari.
- B. Terve, terve!
- A. Tulen teetämään itselleni yhdet saappaat.
- B. Hyvä se, otetaan sitte mitta.
- A. Älkää vaan tehkö niitä liian ahtaita.
- B. Minulla on kyllä sopivia lestejä (liistä).
- A. Mitä ne tulevat maksamaan?
- B. Mimmoisesta nahasta ne ovat tehtävät, rasvanahasta vai kiiltonahasta (läifnahast).
- A. Rasvanahasta.
- B. Sitte maksa pari yksitoista markkaa.
- A. Milloin ne valmiiksi tulevat?
- B. Viikon päästä.
- A. Älkää unhottako panettaa kaksinkertaisia anturoita (talbasid) ja älkää tehkö korkoja (tandasid) korkeiksi.
- B. Kyllä tehdään niin.
-
- A. Mistäs olet?
- B. Räätäli N . . . ta.
- A. Tuotko sinä mustan vaatekertani (üfifond), jonka tilasin kuukausi sitten.
- B. Tässä ne ovat, hännystakki (frakk), housut (püksid) ja liivi (west).

- A. Odota vähän, minä koetan, kuinka ne sopivat. Hännys-
takissa on liian pitkät hihat (warrufad), housut ovat
liian avarat ja liiviin vuori (wooder) ei suinkaan kauan
pidää. Ota nyt vaatteet takaisin ja rätinki (arwe) myös.
- B. Mutta mestari sanoi, että tarvitse rahaa.
- A. Hyvin mahdollista, mutta minä en maksa mitään,
ennenkuin vaatteet ovat laitettut (muudetud). Hyvästi
vaan!—Kuuleppäs vielä. Vie kanssasi tämä takki, ter-
vehdä mestaria minulta ja sano, että minä tahdon
napinreikiä (nööpaufe) korjatuiksi (parandada).
- B. Meillä korjataan ainoastaan semmoisia vaatteita, jotka
ovat meillä tehtyjä.
- A. Se on hyvin tyhmästi (rumal).

LVII. õpetund.

1. Reegliid.

Sui förmallause prädikaadiks aegsõna tehtawifus on, siis
väljendatakse teda, kui tegewus olewifus sünnib, ainsuse omastawa
esimese partitsiipi tehtawifu abil; on tegewus tulewifus, siis ain-
suse omastawa teise partitsiipi tehtawifu abil, näituseks: tiedän
tuota miestä kiitettävän (että tuota miestä kiitetään)—
tean, et seda meest kiidetakse; luulin heille palkintoa annet-
tavan (etta palkintoa annetaan) — usun, et neile tasi antakse;
kelle olet kuullut palkintoa annetun? — kellele oled kuulnud
tasi antawat.

Ainsuse omastawa teise partitsiipi tehtawifu tarwis tarwita-
takse tihti *saawat*, näituseks: luulen työn jo tehdyksi —
usun, et töö juba tehtud on.

Aegsõnade juures: näkyy, näytää—paistab, näib, kuuluu
—kuulub, tuntuu—tundub,—esineb prädikaatsõna prädikaadireeglite
järele lühendatud lausetes, mis sõnaga että (et) algawad, näi-
tuseks: talo näytää olevan vanha — maja näib olevat wana.

2. Sõnad.

Lämmin (-pimä)—lämmi, joe epäilen—kahetlen.
lempeä—pehme, mahe

3. Harjutused.

a) Poika näkyy tulevan. Hän näki koivun kasvavaksi
(=kasvavan). Sanotaan laivan hukkuneen. Poikkaa luulaan
ahkeraksi. Poika näkyy lukevan. Poika näytää olevan

ahkera. Ilma tuntuu olevan lämmin. Minä olen kuullut tuota miestä kiitettävän. Poika vaakuutti ahkeruuttansa kiitetyksi. Me saimme tänäpäpä kuulla talon, joka on toisella puolella virtaa, myydyksi miehille. Tämä vesi tuntuu olevan hyvää. Isäntänne, joka oli kipeänä koko viimeisen kuukauden, näyttää nyt olevan terve. Sanotaan uuden papin tulevan tähän pitäjään ja hänen olevan hyvän saarnamiehen. Kuultuansa uuden papin tulleen ja hänen sunnuntaina saarnaavaan sekä häntä sanottavan hyväksi saarnaajaksi, meni talonväki kirkoon häntä kuulemaan.

b) Oleme kuulnud, et selle poiji usinust kiidetasse. Ma tahtlen selle töö tegemise juures. Müüd ei tahtle ma enam, waid rõõmustan, et hobuse saan. Wanemad rõõmustawad kuuldes, et nende lapsi koolis kiidetasse. Mina kuulsin, et selle sulase usinust kiideti. Meie teame, et linnas kuningat oodati. Meie usume ka, et sellepärast majasid lilledega ja wanikutega ehiti. Minu wend ei looda, et tema kell weel leitasse, mille ta linnast tulles ära taotas. Maaelanikud rõõmustawad kuuldes, et sõda lõpeb. Näagitasse, et linna firif olla põlenud. Olen kuulnud, et õpetaja haige olla. Usutasse, et keiser warsti linna tuleb. Rõneldasse, kuningas olla hea mees.

4. Eugemitepala.

Susi ja koira tapasivat toinen toisensa metsässä. Susi sanoi:

„Mistä se tulee, että sinä aina olet niin lihava, minä laiha, vaikka olenkin sinua väkevämpi ja sentähden luulin paremmin voivani saada ruokani“

„Se tulee siitää,“ vastasi koira, „että minä palvelen isäntääni ja saan häneltä ruoan palkakseni, sinulle ei kukaan anta ruokaa, sen vaan saat, minka itse voinet löytää.“

„Mikä palvelus se on,“ kysyi susi, „enkö minäkin sitä taitaisi täyttää?“

„Kyllä taidat,“ vastasi koira, „kun vaan pidät vahtia pihalla ja yöllä varjalet taloa varkailta.“

Siihen lupasi susi mielellään ruveta ja koiran piti toimittaa hänelle palveluspaikkaa kylässä.

Heidän tiellä juostessansa rinnatusten, loi susi silmänsä koiraan kaulaan ja kysyi:

„Kuinka sinä olet niin karvaton kaulastasi ja mikä siitä on karvat vienyt?“

„Kun sanotaan minua liian äkeäksi ja vielä pelätään juoksen-televanikin kotoa pois“, vastasi koira, „niin minua toisinaan päiväksi pannaan kahleisiin, yöksi taas lasketaan irti ja annetaan minulle leipäpaloja, luita ja muuta ruokaa yltäkyllin.“ „No, et sinä sitte,“ kysyi susi, „päivällä pääsekään menemään, minkä tahdot?“ „En kyllä aina,“ vastasi koira. „No, hyvästi sitte“, sanoi susi, „hyvästi itse ja kaikki onnelisuutesi, siitä onnellisuudesta minä en huoli, jota kahleissa nautitaan.“ Erosi sitte koirasta susi, ajatellen: parempi köyhyyskin kuin toisen valta.

5. Sõnad lugemisepala juurde.

Vahti — waht	toisinaan — mõniford
karva — farw	sidon (-to) — jeon
karvaton (-toma) — farwatu	kahle (-lee) — fide, pael, ahel
nautin (-tti) — maitfen	hyvästi — eia hästi
rinnatusten — rinnaštifu,	eroon (-oto) — lahtun, erandum
[fõrwuti	

LVIII. õpetund.

Kõik Soome aegsõnad jagatakse, nagu nimisõnadki, fidesilbi laadi järelde kuude liiki; alamal toome näitustena mitmed tabelid.

I. liik.

Esimesesse liiki kuuluvad aegsõnad, mille tüvi ühesilbiline on, niisama need mitmesilbiliste tüvedega sõnad, mille lõpp on oi. Nende käänamisest:

1. Sidetäishäälik kaob minewiku ja tingiwa kõnewiisi i ees nendesamade reeglite järelle, nagu i nimisõnade mitmuse ees, näituseks: saan, sain, saisin;

2. t tegusõna lõpus (ta, tä, te) pehmeneb d-ks, näituseks: saan, saada, saadan, saadessa;

3. olewiku partitiipil on mõniford ta lõpp pa, pä, näituseks: saapa, syöpä;

4. Olewiku kindla kõnewiisi ainsuse 3. isik on tüwega ühesugune, wõi wõib ka pi lõpu saada, näituseks: vie wõi viepi—wiib.

II. liik.

Siia kuuluvad muutmata sidetäishäälikuga (o, ö, u, y) aegsõnad. Nende kohta oleks ainult tähendada:

1. t tegusõna lõpul (ta, tä, te) sahe lihtsa täishääliku wahel
aob ära, näitusets: sanota: sanoa. sanoten, sanoen;

2. t tehtawikus sahe lihttäishääliku wahel muutub sahe-
fordsets.

III. liif.

Sidetäishäälik on a, ä:

1. Sidetäishäälik muudetakse minewiku i ees, niisama kui
nimiõnade juures mitmuse i ees, näitusets: anta-in, antoin,
annoin;

2. Tehtawikulõpu ees muutub sidetäishäälik e-ts, näitusets:
anta-tta-han: antettaan, annettaan, annetaan;

3. t tegusõnalõpus (ta, tä, te), kui ta sahe lihttäishääliku
wahel seisab, aob ära, näitusets: anta-ta: antaa, anta-ten:
antaen;

4. on t sideaashäälik, siis muutub ta minewiku i ees s-ts.

IV. liif.

Sidetäishäälik on i.

1. Ta langeb wälja minewiku i ja tingiwa kõnewiisi isi
ees, näitusets: repi-in: revin, repi-isin: repisin;

2. t kaob tegusõna lõpus (ta, tä, te), näitusets: risti-tä; ristiä.

V. liif.

Sidetäishäälik on i.

1. Ta langeb wälja minewiku i ja tingiwa kõnewiisi isi
ees, näitusets: mene-isin: menisin;

2. ta langeb wälja k, n, t ees kõigis mitmesilbilistes ja
sahesilbilistes tüvedes, mille sideaipideks on le, ne, re wõi s,
misjuures t pehmeneb ja n l-i ja r järele l-iks ja r-iks muutub,
näitusets: tule-ta: tulla, mene-köön: menköön, iloitse-ta:
iloita, iloitenut: iloinnut. Mitmesilbilistes aegsõnades sidea-
biga ne muutub n t ja k ees t-ts, näitusets: pakene-koon
(paken-koon, paketkoon): paetkoon;

3. sahesilbilistes tüvedes sideaibiga ke, pe, te jääb sidea-
täishäälik alles, kus juures t tegusõnalõpul (ta, tä, te) ära kaob,
näitusets: luke-ta: lukea, kylpetä: kylpeä jne

VI. liif.

Siia kuuluvad verba contracta.

1. Aspiratsioon (jääb tihti kirjutamata) astub sideaashää-
liku asemele;

2. sidetäishäälik langeb wälja silpide ees, mis k ja n-ga al-
gawad ja aspiratsioon muutub n-iks, t ja k ees t-ts, näitusets:
maka'a-ta' (maka'ta, maa'ta, ma'atta): maata;

3. minewifu i ees langeb fidetäishäälit wälja ja aspirat-
fioon muutub s-iks, näituseks: laina' a-in (laina-in) lainasin :
4. fidetäishäälit ja aspiratfioon kaowad ära tingiwa kõne-
wiisi isi lõpu ees, näituseks : hauta'asin : hautaisin.

Kõik Soome aegsõna vormid liitidesse jagatuna.

I. liit.

syön (tüwi syö) — jõön; en syö — ei jõö.

Tegewit.

Ainudel kõnewiis.

Olewit.

Ainjuš.

Mitmuš.

syön	en syö	syömmе	emme syö
syöt	et syö	syötte	ette syö
syö	ei syö	syövät	eivät syö

Minewit.

Ainjuš.

Mitmuš.

söin	en syönyt	söimme	emme syöneet
söit	et syönyt	söitte	ette syöneet
söi	ei syönyt	söivät	eivät syöneet

Täisminewit.

olen syönyt — en ole syönyt
jne.

Enne minewit.

olin syönyt — en ollut syönyt
jne.

Oletaw kõnewiis.

Olewit.

Täisminewit.

syönen	en syöne	lienen syönyt — en
syönet	et syöne	liene
syönee	ei syöne	syönyt
syönemme	emme syöne	jne.
syönette	ette syöne	
syönevät	eivät syöne	

Tingiw lönewis.

	O l e w i t.	T ä i s m i n e w i t.
söisin	en söisi	olisin syönyt
söisit	et söisi	en olisi
söisi	ei söisi	syönyt
söisimme	emme söisi	jne.
söisitte	ette söisi	
söisivät	eivät söisi	

Soowiw lönewis.

	O l e w i t.	T ä i s m i n e w i t.
—	—	—
(syö'ös)	(älläös syökö)	—
syököön	älköön syökö	olkoon syönyt —
—	—	—
—	—	—
syökööt	— älkööt syökö	olkoot syöneet —

Rästiw lönewis

— —
 syö' — — — — —
 — — — — —
 syökäämme — — — — —
 syökää — — — — —
 — — — — —

Reftlöna.

O l e w i t.

syövä — syömättä oleva (syömättön)

T ä i s m i n e w i t.

syönyt — syömättä ollut

Määrönlöline.

I. Osastaw :	syöda	olla	 syömättä
Seaw :	syödäksi	ollaksi	
II. Seesütlew :	syödessä	ollessa	
Juhatarw :	syöden	ollen	
III. Omaštarw :	syömän	oleman	
	jne.		
IV. Rimetaw :	syöminen	oleminen	
Omaštarw :	syömisen	olemisen	
	jne.		
V. Alašütlew :	(syömiäisillä)	(olemaisilla)	

Lehtawif.

(Tüwi: syötä).

Kindel kõne.	Olewif.	syödään	ei syöda
"	Minewif.	syötiin	ei syöty
"	Täismin.	on syöty	ei ole syöty
"	Ennemin.	oli syöty	ei oltu syöty
Olet. kõne.	Olewif.	syötaneen	ei syötäne
"	Täismin.	lienee syöty	ei liene syöty
Tingiw kõne.	Olewif.	syötäisin	ei syötäisi
"	Täismin.	olisi syöty	ei olisi syöty
Soowiw kõne.	Olewif.	syötäköön	älköön syötäkö
"	Täismin.	olkoon syöty	älköön olko syöty
"	Minewif.	(syötäköön)	
		jne.	

II. liit.

sidon (tüwi: sito) — seon: en sido — ei seo.

Legewif.

Kindel kõnewifs.

Olewif.

sidon	en sido
sidot	et sido
sitoo	ei sido
sidomme	emme sido
sidotte	ette sido
sidovat	eivät sido

Minewif.

sidoin	en sitonut
sidoit	et sitonut
sitoi	ei sitonut
sidoimme	emme sitoneet
sidoitte	ette sitoneet
sidoivat	eivät sitoneet

Täisminewif.

olen sitonut	en ole sitonut
	jne.

Enneminewif.

olin sitonut	en ollut sitonut
	jne.

Oletaw sõnewiis.

Olewif.

Täisminewif.

sitonen	en sitone	lienen sitonut	en liene sitonut
sitonet	et sitone		
sitonee	ei sitone		jne.
sitonemme	emme sitone		
sitonette			
sitonevat			

Linglw sõnewiis.

Olewif.

Täisminewif.

sitoisin	en sitoisi	olisin sitonut	en olisi sitonut
sitoisit	et sitoisi		
sitoisi	ei sitoisi		jne.
sitoisimme	emme sitoisi		
sitoisivat	eivät sitoisi		

Soowiw sõnewiis.

Olewif.

sitoos	—	—	(ällös sitoko)	—
sitokoon	—	—	älkөөn sitoko	—
—	—	—	—	—
sitokoot	—	—	älkөөt sitoko	—
—	—	—	—	—
—	—	—	—	—
olkoon sitonut	—	—	olkoot sitoneet	—

Räästiw sõnewiis.

sido	—	—	älä sido	—
—	—	—	—	—
sitokaamme	—	—	älkäämme sitoko	—
sitokaa	—	—	älkäät sitoko	—

Partitsiip (leßfõna).

Olewif: sitova	sitomatta oleva (sitomaton)
Täismin.: sitonut	sitomatta ollut

Infinitiw (Määröluline).

I. Osast.	sitoa	olla	}	sitomatta.
Saaw	sitoaksi	olleksi		
II. Seesütl.	sitoessa	ollessa		
Juhat.	sitoen	ollen		
III. Omašt.	sitoman	oleman		
	jne.			
IV. Nim.	sitominen	oleminen		
Omašt.	sitomisen	olemisen		
	jne.			
V. Alalütl.	sitomaisille	olemaiselle		

Tehtawit.

(Tüwi; sidotta).

Rindel f.	Olew.	sidotaan	ei sidota
"	Min.	sidottiin	ei sidottu
"	Täismin.	on sidottu	ei ole sidottu
"	Ennemim.	oli sidottu	ei oltu (ollut) sidottu
Oletaw. f.	Olew.	sidottaneen	ei sidottane
"	Täismin.	lienee sidottu	ei liene sidottu
Tingiw. f.	Olew.	sidottaisiin	ei sidottaisi
"	Täismin.	olisi sidottu	ei olisi sidottu
Soowiw. f.	Olew.	sidottakoon	älköön sidottako
"	Täismin.	olkoon sidottu	(älköön olko sidottu)
Minewit.		(sidottakoon)	
Infim.	II. Seesütl.	sidottaessa	sitomatta oltaessa
"	III. Omašt.	sidottaman	oltamaan sitomatta
Part.	Olew.	sidottava	oltava sitomatta
"	Täismin.	sidottu	oltu sitomatta

III. Iit.

Tegewit.

annan (tüwi: anta) — en anna (annan — ei anta).

Rindel kõnewiis.

	Olewit.		Minewit.
annan	en anna	annoin	en antanut
annat	et anna	annoit	et antanut
antaa	ei anna	antoi	ei antanut
annamme	emme anna	annoimme	emme antaneet
annatte	ette anna	annoitte	ette antaneet
antavat	eivät anna	antoiyat	eivät antaneet

Täisminewif.

olen antanut en ole antanut
jne.

Enneminewif.

olin antanut en ollut antanut
jne.

Oletaw kõnewiis.

Olewif.

Täisminewif.

antaneen	en antane	lienen antanut
antanel	et antane	en liene antanut
antane	ei antane	
antanemme	emme antane	jne.
antanette	ette antane	
antanevat	eivät antane	

Uingiw kõnewiis.

Olewif.

Täisminewif.

antaisin	en antaisi	olisin antanut
antaisit	et antaisi	en olisi antanut
antaisi	ei antaisi	
antäisimme	emme antaisi	jne.
antaisitte	ette antaisi	
antaisivat	eivät antaisi	

Sooiw kõnewiis.

Olewif.

—	—
(antaos)	(ällös antako)
antakoon	älköön antako
—	—
—	—
antakoot	älkööt antako

Täisminewif

—	—
—	—
olkoon antanut	—
—	—
—	—
olkoot antaneet	—

Räskiw fönewis.

—
anna
antakaamme
antakaa
—

—
älä anna
älkäämme antako
älkää antako
—

Partitiip.

Olewif :	antava	antamatta oleva (antamaton)	
Täismin.	antanut	antamatta ollut.	

Infinitiim.

I. Ofast. :	antaa	olla	
	Saaw :	antaaksi	olleksi
II. Seesütl. :	antaessa	olessa	
	Juhat. :	antaen	ollen
III. Omašt. :	antamaan	oleman	
	jne.		
IV. Nim. :	antaminen	oleminen	
	jne.		
	Omašt. :	antamisen	olemisen
V. Alalütl. :	antamaisilla	olemaisilla	

antamatta

Zektawif.

(Täwi: annetta.)

Kindel f.	Olew.	annetaan	ei annetta
"	Min.	annettiin	ei annettu
"	Täismin.	on annettu	ei ole annettu
"	Ennemin.	oli annettu	ei oltu (ollut) annettu
Oletaw f.	Olew.	annettaneen	ei annettane
"	Täismin.	lienee annettu	ei liene annettu
Uingiw f.	Olew.	annettaisiin	ei annettaisi
"	Täismin.	olisi annettu	ei olisi annettu
Soowiw f.	Olew.	annettakoon	älkөөn annettako
"	Täismin.	olkoon annettu	(älkөөn olko annettu)
Minewif	(annettakoon)		
Infinit.	II. Seesütl.	annettaessa	antamatta oltaessa
"	III. Omašt.	annettaman	oltaman antamatta
Partit.	Olew.	annettava	oltava antamatta
"	Täismin.	annettu	oltu antamatta

IV. Itif.

Tegetwif.

pyrin (tüwi: pyrki) — en pyri
(püüan — ei püüa).

Kindel fönewiis.

Olewif.

Minewif.

pyrin	en pyri	pyrin	en pyrkinyt
pyrit	et pyri	pyrit	et pyrkinyt
pyrkii	ei pyri	pyrki	ei pyrkinyt
pyrimme	emme pyry	pyrimme	emme pyrkinheet
pyritte	ette pyri	pyritte	ette pyrkinheet
pyrkivät	eivät pyri	pyrkivät	eivät pyrkinheet

Täisminewif.

olen pyrkinyt en ole pyrkinyt
jne.

Enneminewif.

olin pyrkinyt en ollut pyrkinyt
jne.

Oletaw fönewiis.

Olewif.

Minewif.

pyrkinen	en pyrkinen	lienen pyrkinyt	en liene
pyrkinet	et pyrkinen		[pyrkinyt
pyrkinee	ei pyrkinen		
pyrkinemme	emme pyrkinen	jne.	
pyrkinette	ette pyrkinen		
pyrkinevät	eivät pyrkinen		

Tingiw fönewiis.

Olewif.

Minewif.

pyrkisin	en pyrkisi	olisin pyrkinyt	en olisi
pyrkisit	et pyrkisi		[pyrkinyt
pyrkisi	ei pyrkisi		
pyrkisimme	emme pyrkisi	jne.	
pyrkisitte	ette pyrkisi		
pyrkisivät	eivät pyrkisi		

Sooowitw fōnewitiis.

—	—
(pyrköös)	(ällös pyrkikö)
pyrkiköön	älköön pyrkikö

—	—
pyrkikööt	älkööt pyrkikö

Minewit.

—	—
olkoon pyrkinyt	—

—	—
olkoot pyrkineet	—

Räästiw fōnewitiis.

—	—
pyri	älä pyri
—	—
pyrkikäämme	älkäämme pyrkikö
pyrkikää	älkää pyrkikö
—	—

Partitiitiip.

Olewit :	pyrkivä	pyrkymättä oleva (pyrkimätön)
Minewit :	pyrkinyt	pyrkimättä ollut

Tehtawit.

(Tümi: pyrittä).

A. t.	Ol.	pyritään	ei pyritä
"	Min.	pyrittiin	ei pyritty
"	Täism.	on pyritty	ei ole pyritty
"	Ennem.	oli pyritty	ei oltu (ollut) pyritty
O. t.	Ol.	pyrittäneen	ei pyrittäne
"	Täismin.	lienee pyritty	ei liene pyritty
Lin. t.	Ol.	pyrittäisiin	ei pyrittäisi
"	Täismin.	olisi pyritty	ei olisi pyritty
Sow. t.	Ol.	pyrittäköön	älköön pyrittäkö
"	Täismin.	olkoon pyritty	(älköön olko pyritty)
Minewit :	(pyrittäessä)		
Inf. II.	Seesütl.	pyrittäessä	pyrkimättä oltaessa

Inf. III.	Om.	pyrittämän	oltaman pyrkimättä
Part.	Ol.	pyrittävä	oltava pyrkimättä
"	Täismin.	pyritty	oltu pyrkimättä

V. III.

Legewif.

luen—(tüwi: luke)—en lue — (loen—ei loe).

Olewif.

Minewif.

luen	en lue	luin	en lukenut
luet	et lue	luit	et lukenut
lukee	ei lue	luki	ei lukenut
luemme	emme lue	luimme	emme lukeneet
luette	ette lue	luitte	ette lukeneet
lukevat	eivät lue	lukivat	eivät lukeneet

Täisminewif.

Ennemineewif.

olen lukenut	en ole lukenut	olin lukenut	en ollut lukenut
jne.		jne.	

Oletaw lönewits.

Olewif.

lukenen	en lukene
lukenet	et lukene
lukenee	ei lukene
lukenemme	emme lukene
lukenette	ette lukene
lukenevat	eivät lukene

Täisminewif.

lienen lukenut	en liene lukenut
jne.	

Uingiw lönewits.

Olewif.

Täimineewif.

lukisin	en lukisi	olisin lukenut	en olisi lukenut
lukisit	et lukisi		
lukisi	ei lukisi	jne.	
lukisimme	emme lukisi		
lukisitte	ette lukisi		
lukisivat	eivät lukisi		

Soowiw lõnewiis.

Olewif.	Täisminewif.
(lukeos)	—
lukekoon	älkөөn lukeko olkoon lukekut
—	—
lukekoot	älkөөt lukeko olkoot lukeneet

Rästim lõnewiis.

lue	älä lue
lukekaamme	älkäämme lukeko
lukekaa	älkää lukeko

Partitfiip.

Olewif.	lukeva	lukematta oleva
		(lukematon)
Täismin.	lukenut	lukematta ollut

Infinitiiv.

I. Ojast.	lukea	olla
Saaw.	lukeaksi	ollaksi
II. Seesiütl.	lukeissa	ollessa
Juhat.	lukein	ollen
III. Omast.	lukeman	oleman juе.
IV. Nim.	lukeminen	oleminen
	lukemisen	olemisen
V. Mafütl.	lukemaisilla	olemaisilla

lukematta.

Tehtawif.

(Tüwi : luetta).

Kindel f.	Olewif	luetaan	ei lueta
"	Minew.	luettiin	ei luettu
"	Täismin.	on luettu	ei ole luettu
"	Ennem.	oli luettu	ei oltü (ollut) luettu
Oletaw f.	Olew.	luettaneen	ei luettane
"	Täismin.	lienee luettu	ei liene luettu
Tingiw f.	Olew.	luettaisiin	ei luettaisi
"	Täismin.	olisi luettu	ei olisi luettu
Soowiw f.	Olew.	luettakoon	älkөөn luettako
"	Täismin.	olkoon luettu	(älkөөn olko luettu)
Rästim f.	(luettaessa)		

Infin. II.	Seesütl.	luettaessa	lukematta oltaessa
" III.	Omast.	luettamaan	oltamaan lukematta
Partit.	Olem.	luettava	oltava lukematta
"	Täismin.	luettu	oltu lukematta

VL. Iit.

Legewif.

lupaan (tüwi: lupa'a), en lupaa
(luban — ei luba).

Kindel kõnewiis.

Olewif.

lupaan en lupaa
lupaat et lupaa
lupaa ei lupaa
lupaamme emme lupaa
lupaatte ette lupaa
lupaavat eivät lupaa

Minewif.

lupasin en luvannut
lupasit et luvanut
lupasi ei luvanut
lupasimme emme luvanneet
lupasitte ette luvanneet
lupasivat eivät luvanneet

Täisminewif.

olen luvannut en ole luvannut
jne.

Enneminewif.

olen luvannut en ollut luvannut
jne.

Oletaw kõnewiis.

luvannen	en luvanne
luvannet	et luvanne
luvanne	ei luvanne
luvannemme	emme luvanne
luvannette	ette luvanne
luvannevat	eivät luvanne

Minewif.

lienen luvannut en liene luvannut
jne.

Tingim lönewiis.

Olewif.

Minewif.

lupaisin	en lupaisi	olisin luvannut
lupaisit	et lupaisi	en olisi luvannut
lupaisi	ei lupaisi	jne.
lupaisimme	emme lupaisi	
lupaisitte	ette lupaisi	
lupaisivat	eivät lupaisi	

Soomim lönewiis.

Olewif.

Täisminewif.

—	—	—	—
(luvatkoo)	ällös luvatko)	—	—
luvatkoon	älköön luvatko	olkoon luvannut	—
—	—	—	—
—	—	—	—
luvatkoot	älkööt luvatko	olkoot luvanneet	—

Nästim lönewiis.

—
lupaa'

—
älä lupaa

—
luvatkamme
luvatkaa

—
älkäämme luvatko
älkää luvatko

Partiisiip.

Olewif: lupaava

lupaamatta oleva (lupaamaton)

Täismin.: luvannut

lupaamatta ollut

Infinitiiv.

I. Ofast.	luvata	olla
Saam.	luvataksi	ollaksi
II. Seesütl.	luvatessa	ollessa
Juhat.	luvaten	ollen
III. Om.	lupaaman	oleman
	jne.	
IV. Nim.	lupaaminen	oleminen
Omašt.	lupaamisen	olemisen
	jne.	
V. Mašütl.	lupaamaisilla	olemaisilla

lupaamatta

Tehitawif.

(Tüwi: luvatta)

Kindel f.	Ol.	luvataan	ei luvatta
"	Min.	luvattiin	ei luvattu
"	Täism.	on luvattu	ei ole luvattu
"	Ennem.	oli luvattu	ei oltu (ollut) luvattu
Oletaw f.	Olew.	luvattaneen	ei luvattane
"	Täism.	lienee luvattu	ei liene luvattu
Tingiw f.	Olew.	luvattaisiin	ei luvattaisi
"	Täism.	olisi luvattu	ei olisi luvattu
Soowiw. f.	Olew.	luvattakoon	älkөөn luvattako
"	Täism.	olkoon luvattu	(älkөөn olko luvattu)
Räskiw f.		(luvattakoon)	
Inf. II.	Seesütl.	luvattaessa	lupaamatta oltaessa
" III.	Omast.	luvattaman	oltaman lupaamata
Part.	Olew.	luvattava	oltava lupaamatta
"	Täism.	luvattu	oltu lupaamatta.

LIX. Špetund.

1. Reeglid.

Hüüdlauseid wäljendatasse Soome keeles kas küsimuslausetena wõi tinglausetena, mille ees ka hüüdsõnu wõi tarwitada, näituseks: kuinka kaunis on hänen laulunsa! — kui ilus on tema laul! Voi, kuinka kaunis tuo tyttö on! — oi, kui ilus see neiu on! Jossa vaan tulisit! — kui ja ometi tuleksid! Voi, jos ilta joutuisi! — oh, kui ju õhtu tuleks! Eläkөөn vapaus! — elagu wabadus! Eläkөөn Suomi! — elagu Soome!

Hüüdsõnade järele tarwitatakse tihti partitiivi, näituseks: voi teitä, te ulkokullatut! — häda teile, te salalifud! Ohoh, selloista herraa! Ohoh, niisugune herra! Hyi teitä! — häbi teile! jne.

Sõnajarje kohta on tähendada, et see igatordsest rõhuist oleneb, mis ütsikute sõnade peale tahetakse panna. Esimese sõna peal lauses on harilikult kõige kõwem rõhk, mispärast niisugused sõnad siis ka lause ette poole tulewad, näituseks: minä itse sen sanoin — mina ise ütlesin jeda; sen minä itse sanoin — jeda ütlesin mina ise; sanoinhan mina sen — muidugi ütlesin jeda. Verbum finitum ei alga heameelega periodi, kui tal liit-sõna ei ole; ainult eitaw aegsõna ja imperatiivid on eranditeks,

näituselä: en minä sinua usko — ei mina find usu; anna
 meille syntimme anteeksi — anna meile andeks meie süü
 (mõlab).

Pause osade otstarbekohane kottusead hoiab tahemõtteluse eest.
 Näituselä: Isäntä osti tämän talon veljeltänsä, ja mitte:
 tämän talon isäntä osti veljeltänsä. Teised näitused: Pienen
 Rymättylän vanha kirkkoherra kuoli 98 vuoden vanhana
 —wäisse Nimito wana õpetaja suri 98 aasta wanuduses. Juma-
 lan pelko on viisauden alku—Jumala kartus on kartuse algus;
 alkäämmme siis unhoittako Jumalaa, ellemme tahdo, että
 Hänkin unhoitta meidät — ärgem unustagem siis ta Jumalat,
 kui meie ei tahta, et Tema meid unustab; älä itke ilman syytä,
 älä vaivata valita—ära nuta ilma põhjusteta, ära turda hädada.

2. Sõnad.

Alhainen—fört, ülewalt alla	kivinen—kivine
[waatam	hopeainen—hõbedane
henkinen—waimulif, püha	kultainen—kullane
ilkea—ilge, alatu, madal	arvokas—wäärtuslif
ihana—üliilus	jalo—kallismeeime, jaunis
kuiva—kuiv	korea—kena
ijallinen—ealine, elatanud	kostea—niiske
kunniallinen—aus	makea—magus
märkä—märg	pehmeä—pehme
ohut—õhufene, peen	iltapäiwa—õhtupoolif
aamupäiwa—hommitupoolif	ylihuomenna—ülehomme,
toissapäiwanä—üleleila,	[tunahomme
[tunaeila	

3. Kuunimed.

tammikuu—jaanuar	heinäkuu—juuli
helmikuu—weebruuar	elokuu—august
maaliskuu—märts	syyskuu—september
huhtikuu—april	lokakuu—oktober
toukokuu—mai	marraskuu—november
kesäkuu—juuni	joulukuu—detsember

4. Sarjutused.

a) Vuonna 1157. tulivat Ruotsalaiset tänne ja raken-
 sivat Turun linnan (lossi). Eilen olin koko päivän met-
 sässä, mutta tänäpäinä en viivy koko päivää. Hyvän

ihmisen südan on rauhallinen. Koira uskollisuus on suuri. Ihmisiä kävelee maantiellä. Nousetko varhain (vara) aamulla? Nousen. Päivällä minä työskentelen, mutta illalla mina lähten metsästä kotiin. Älä kävelle jäällä, sillä jää on heikkoa (afras). Tie kirkolle on huonaa. Hän on ollut viikon kipeänä. Ketä haette? Me haemme herra Riuttasta, joko eilen on tullut rautatiellä Viipurin kaupungista. Suutari P. talo on palanut viimeisenä yöna. Turun kaupunki on palanut useat kerrat. Ilma on tänäpäpä paljoa lämpimämpi. Viime perjantaina oli kuusi astetta (fraadi — astet) lämmin. Tuorstaina oli kahta astetta kylmempi. Kaikkein kylmin päivä oli viime viikolla, jolloin oli kaksikymmentä astetta kylmä. Pöytä on kaksi jalkaa korkea. Ihminen ei ole parempi tai huonompi sentähden, että hän oli rikas tai köyhä. Köyhin on usein ahkerin. Vanhempi setäni pojista tulee papiksi. Vanhimmalta ystävästäni olen saanut monta kirjaa, jotka ovat minulle kaikkia muita lahjoja rakkaammat. Kenen tekemä on kirja, jota luet? Se on hyvän ystäväni kirjoittama, mutta veljeni tuomentama. Tiedätkö, kenen perustama (põhjendatud) Tukholma (Stofholm) on? Tukholma on Birger Jarlin *) perustama. Romulus, joka oli Romin ensimmäinen kuningas, oli paimenten kasvattama. Älä jätä mitään huomiseksi tekemättä, mitä tänäpäpä voit tehdä. Isä eli äitiä vanhemmaksi. En ole nähnyt iloisempaa ihmistä kuin tämä on. Tavallisesti sanotaan, että vuodessa on kolmesataa kuusikymmentä viisi päivää, mutta näihin kolmeen sataan kuuteenkymmeneen viiten päivään tule vielä viisi tuntia, kahdeksanviidetä (neljakymmentä kahdeksan) minuttia ja kahdeksanviidetä sekuntia.

b) Ta furi Wiinis (Vienissä) aastal 1849. Täna töötasin tegu päewa; homme lähen metsa lindusid lastma. Elagu Austria (Itävalta). Kui ilus on selle linnu laul. Oh, kui ilusad on need metsad! Kui mu wanem wend ometi ju tuleks! Oh, kui tuleks õõ! Elagu isamaa! Häda teile, laisad sulased! Minn wend ise ütles, et see mees furnud on. See herra on förk (upsakas). See kirsine põld on wilets. Kas näed neid kurje inimesi? Mul on kallid (würdtuslikka) förmuseid hõbedast ja kullast. Kallimeelne kuningas furi. Sadas wihma ja maa on alles niiske. Andke mulle need

*) Rootsi wäestlemad Birger Jarl ja Torfel Knutson heitsimad suured osad Soomemaast oma alla.

magusad wiigimarjad (viikuna). Minu öde suri tunaeila enne lõunat. Ma tulen tunahomme linna. Keda otsib sinu öde? Ta otsib kaupmeest, kes eila raudteel Tartust tuli.

5. Rõuelemised.

- A. Tuossa seisoo höyrylaiva.
B. Menemmekö kohta laivalle?
A. Emme, sillä laiva lähtee vasta parin tunnin perästä. Sill' aikaa menemme majataloon (öömaja paifa) eli hotelliin syömään päivällistä.
- A. Kuulkaa, neiti! Saisinko pullon olutta (pudel õlut).
B. Paikalla (kohe), herraseni!
A. Mitä maksaa päivällinen ynnä olut?
B. Jahka (silmapilt) kysyn emmännältä.
A. Mitä siitä tullee?
B. Päivällinen 2 markkaa hengeltä (henki—iif) ja olut 50 penniä.
A. Vie terveisiä emännälle ja sano, että hänen hintansa ovat liian korkeat.
- A. Mitä siitä luette?
B. Kurkistan (maatan) vaan aikatauluun (jõiduplaani), nähdäkseni, kuinka pitkältä on ensimmäiseen pysäyspaikkaan.
A. Nyt syöksevät (tormavad) ihmised ulos.
B. No sitte mekin (meiegi), että saame hyvät sijat (kohta) vaunussa (wagunis).
C. Matkustajat (jõitjad) tekevät niin hyvin ja näyttävät esiin pilettinsä!
A. Mikä herra tuo on univormussa?
B. Se on yksi konduhtööreistä, jotka hoitavat junaa (rongi).
A. Semmoinenko se kuljettaa lokomotiiviakin eli höyryhepoa?
B. Ei, sitä sanotaan lokomotiivin kuljettajaksi (woburi-juhts).
A. Kyllä höyryllä lokomotiivissa kuitenkin on hyvin suuri voima (jõud).
B. Jaksaaahan se vetää monta kymmentä täyttä vaunua.
A. Kuinka nopeasti (nobedaasti) juna menee?
B. Kolme, neljä penikulmaa tunnissa.
A. Se on hyvää vauhtia (jõit). Mutta jos osuu tulemaan jotakin pyöräin (rataš) alle, jos rautarata ei ole puhdas, kuinka silloin käy?

- B. Silloin juna hyppää kiskoilta (kisko — rööbas) ja menee metsiin.
- A. Vaarallistahan (fardetaw) se on.
- B. Hyvin mahdollista.
- A. Minua peljättää.
- B. Ei ole mitään vaaraa. Sentähden on ratavahdit (teemahid), joiden täytyy katsoa, että rata on selvä.
- A. Mutta kuinka voivat lokomotiivin kuljettaja ja koneenkäyttäjää (weburijuht) sen tietää?
- B. Ratawahti nostaa valkoisen lipun, kun kaikki on kunnossa, ja punaisen, kun jotakin estettä (tafietus) löytyy.

LX. õpetund.

Mitmesugused näitused fõrdamisest.

a) Emmekö jättaneet vaunua sinne? Niin, sen teimme. Minä tahtoisin jo olla kotona. Siellä näkyy kirkkokin. Sen tornista nähtaneen hyvin kauas. Minä menen alas salonkiin, olkaa täällä ylhäällä ja katselkaa luonnon kauneutta. Minä olen niin likinäköine. Mika se kaukana niin humisee? Se on Imatran*) kosken humina. Kun tuleme lähemmäksi, saat kuulla, kuinka kovasti se kohisee. Me olemme tulleet rannalle. Mitä se on? Suuri vene eli proomu (parm), jossa ihmiset, hevoset ja kaikki viidään veden yli. Miksi ei tähän siltaa rakenneta? Joki on leveä ja siinä käy niin väkevä virta, ettei silta voi seisoa.

Sõnad.

salonkiin — salongis	kohisee — kohiseb
kauneus — kaunidus	kovasti — tõvasti
likinäköine — liginägija	proomu — parm
humisee — mühiseb	väkevä — vägew
humina, humu — mühin	virta — voolus
koski — toff	

b) Kun talonpoikainen kansa luvantaisin kylpee saunoissansa (saun) istuvat ne aivan alastomina tukeille ja kiville ympäri seiniä ja pyyhkivät itseänsä siinä. Minin

*) Imatran koski — Imatra toff, mille taudu luules tiidetud Saima järw Saadogaga ühenduses seisab.

nyt matkustamme? Viipuriin päin pitkin Saimaan kanava*). Tässä on sulkulaitos. Elton-järvi, joka on Europan-Venäjän runsaimpia suolajärviä, on kolme peninkulmaa pitkä, kaksi peninkulmaa leveä ja ainoastansa kolme jalkaa syvä. Sen pinta-ala nousee siis kuuteen neliöpeninkulmaan eli kahteensataan yhdeksäänkymmeneen neljään neliövirstaan. Venäjän Itämeren laivostoon kuuluu muun muassa kaksikymmentä kaksi pansarilaivaa, kymmenen monitoria, kaksikymmentä seitsemän kryssäriä (risteijät), kaksikymmentä yksi kanunavenhettä (suurtiipiaatti), kaksikymmentä aviso-laivaa, yhdeksänkymmentä seitsemän torpedovenhettä, ynnä suuri juokko pienempiä höyrylaivoja. Kulta on hopeata noin viitälaita kertaa kalliimpi ja vettä yhdeksäntoista kertaa raskaampi. Joka neljäs vuosi sisältää kolmesataa kuusikymmentä kuusi päivää. Mozart, eräs Saksanmaan mainioimpia säveltäjiä (helilooja), oli syntynyt tammikuun seitsemäntenäkolmatta päivänä vuonna tuhat seitsemänsataa viisikymmentä kuusi. Milloinka hän kuoli? Hän kuoli joulukuun neljäntenä päivänä tuhat seitsemänsataa yhdeksänkymmentä yksi, ja oli siis kuollessansa seitsemännellä neljättä ikävuodellansa. Hän ei ollut vielä täyttänyt kuutta vuotta, kun hän antoi ensimmäisen konserttinsa. Montako asukasta on Suomessa? Suomessa on kaksi miljonaa ja kaksisataa tuhatta asukasta. Bartholomäus Diaz purjehti vuonna tuhat neljäsataa kahdeksänkymmentä seitsemän Hyväntoivon niemen ympäri, ja Kolumbus löysi Amerikan lokakuun kahdententoista päivänä vuonna tuhat neljäsataa yhdeksänkymmentä kaksi. Laiva oli satamasta juuri lähtemäisillänsä, kun sota julistettiin (huulutatti). Tänäpäinä on vuosipäivä Viaporin linnan antautumisesta — Tänä on Viaburi findhufe allaandmise aastapäew.

Eönad.

Talonpoikanen kansa—talu-	sulkulaitos — julusti
[pojarahwas	runsa — rittalit
aivan alastomina — täitja	suolajärvi — soolajärw
[riideta, a'asti	ikävuosi — eluaasta
tukki — fepp	vuosipäivä — aastapäew
sulku — fulg	pyyhkivät — pühivad

*) Saima kanal seisab Lappeenranna ja Wiiburi wahel; ta ehitati maatulul. Ehitus algas aastal 1844 ja kanal sai walmis aastal 1856.

neliöpenikulma — ruutpeni-
 [foorem
 pinta-ala — pinnajuurus
 neliövirsta — ruutwerst
 pansarilaiva — soomuslaew
 avisolaiva — awisolaew

raskas — raske
 noin — umbes
 sisältää — sisaldab
 niemi — maanina, neem
 linna — linnlus

d) Se tapahtui toukokuun kolmantena päivänä v. tuhat kahdeksansataa kahdeksan. Englantilaiset lähettävät laivastonsa Pohjan- ja Suomenlahteen. Vesi tässä lahteessa on kylmempää kuin tuossa joessa. Tämä verka on kapeampaa kuin tuo, vaan ei huokeampaa. Mihin aikaan lähдете kaupungista? Minä lähden kello kolme (-lta). Mitä kello nyt on? Kello on minutin yli kahden (kaksi). Mitä kuuluu? Ei niin mitään. Mikä laiva se on? Se on Dagmar, yksi niitä, joka kulkee Tukholman ja Pietarin välillä. Kuka sitä laivaa kuljettaa? Kenen kanssa sina tulit Viipurista? Minä tulin vanhan ystäväni kanssa. Ketä te haette? En ketään. Missä sinä olit? En missään. Elävistä olennoista on ihminen jaloin. Sellaisia ihmisiä nimitetään ylpeiksi, ja sellaiset eivät suinkaan Jumalan valtakuntaa peri, sillä Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille antaa. Hän armonsa, sanoo Raamattu. Mitä sinä arvelet ylpeistä ihmisistä? Minä pidän heitä hyvin vähessä arvossa enkä antaudu koskaan heidän seuraansa. Rikkaat ja ylpeät ovat usein tyhmiä ja ahneita, sillä rikkaus, ylpeys, ahneus ja tyhmyys tavallisesti ovat seura-kumppaneita (taas fäijad). Ahne ihminen voi nähdä lähimmäisensä vaikka kuolevan nälkään ja viluun.

Sõnad.

Tapahtui—sündis
 Pohjanlahti—Botni laht
 Suomenlahti—Soome laht
 lähde—läte, allikas
 armo—arm
 arvelen—arvan
 seura—seits
 ahne—ahne
 en antantu koskaan heidän
 seuraansa — mina ei lähe
 iial nende seitsi

tyhmyys—rumalus
 Englantilainen—inglane
 nöyrä—alandlik
 Raamattu—piibel
 arvo—väärtus
 vähä, vähäinen—vähe
 ylpeys—förfus, uhfus
 nimitetään—nimetataffe

e) Saadaksensa tietoja poika käy koulua. Lämpömittari osoittaa neljä astetta lämmintä; sen lisäksi tuulee ja sataa. Mitä ilmapuntari (baromeeter) osoittaa? Minulla itsellä (ni) ei ole baromeeteriä, mutta herrat, jotka olivat meillä, sanoisivat barometerin tänä aamuna osoittaneen epävakasta säästä. Kun talvella välistä tuiskuaa ja pyryttää on ilma paljoa kylmempi. Kuinka monta astetta kylmä voipi ilma täällä pohjan perillä välistä olla? Ani harvoin termometeri etelä-Suomessa alenee neljääkymmeneen asteeseen, jolloin myös elohopea jäätyy ja sitä voi takoa ja leikata niinkuin lyijyä. Mutta eikö voi olla kylmempää pakkaista kuin neljääkymmenen asteen pakkainen on; kuinka silloin voi tietää pakkaisen astemäärän? Kylmempää kylmyysastetta kuin neljäkymmentä tosin ei voi mitata sellaisella termometerillä, jossa on elohopeata, mutta elohopean sijasta käytetään silloin alkoholia eli väkiviinaa (piiritus). Terveen ihmisen ruumiinlämpö (kehäsoojus) on kolmekymmentä seitsemän astetta. Eläimiä, kasveja ja kiviä, jakautuu luonnonhistoriakin kolmeen osaan: eläintieteeseen (eläjäriit), kasvitieteeseen (taimeriit) ja kivennäistieteeseen (kiviriit). Kallihin kaikista metalleista on kulta, mutta yleisin ja hyödyllisin on rauta, sillä sitä tarvitsemme joka päivä, mutta kultaa emme tarvitse joka vuosiakaan. Platina on näöltänsä hopean kaltaista, ja sitä tavataan puhtaana kullasseassa. Mistä platinaa saadaan? Sitä saadaan etelä-Amerikasta ja Uralivuoristakin. Se on melkein raskainta kaikista tunnetuista metalleista. Siihen aikaan sanoi Jeesus opetuslapsilensa. Hän tuli sopivaan aikaan.

Eönad.

Tieto—teadmine, teadus
 ilmapuntari }
 baromeeteri } baromeeter
 etelä-Suomi—Eöuna=Soome
 jäätyy—külmanub
 leikata—lõigata
 pakkainen—pakane, külme
 käytetään—tarvitatakse
 ruumiinlämpi—kehäsoojus
 luonnon-historia—looduse-

sopivan aikaan — sobiw,
 [paras aeg
 lāsäksi—lisaks, selle juure
 epāvakainen—kindluseta
 ani harvoin—õige harwa
 alenee—alaneb, waob
 takoa—sepitsema, taguma
 lyijy—tina
 astemäärä—astemäär, fraadi
 (arm
 väkiviina—wiinawaim, piiritus
 yleisin—üleüldse
 Uralivuori—Urali mägestif

[lugu
 etelä-Amerika — Eöuna=
 [Amerika

f) Lukkari jäi kirkkoon. Poika jätti kirjansa koulun pöydälle. Unhotin lasisilmät ravintolaan. Jätin rahani taloon, kun eivät mahtuneet kukkaroon. Minä ja veljeni menimme häntä vastaan. Me ja ystävämme toivomme, että sinä ja veljesi pian tulette meile. Kuka tuo ylpeä ja tyhmä mies on, joka aina puhuu itsestänsä ja toistänsä? Etkö häntä tunne? Minä itse en tunne häntä, mutta tuttavani tuntee hänen. Muutamilla ihmisillä on hyvin paha luonto. Ei kukaan tässä maailmassa voi olla täydellinen, eikä minkään taudin syytä voi kukaan täydellisesti tietää. Eilen kävin tapaamassa sinua, mutta en tavannut sinua kotona; missä sinä olit? Missä sinä olit viime perjantaina? En missään. Silloin luulin sinun tulevan minua tervehtimään, mutta kuulin sinun menneen Turkuun. Mitä siellä teit? En mitään. Tottahan jotakin teit. Etkö ollut muualla kuin Turussa? Minä olin myös tervehtimässä ystäväni, joka sanottiin olevan kipeä. Me emme ole tavanneet toisiamme moneen vuoteen. Me olemme aina rakastaneet toisiamme. Työ on miesten toimitettava. Sitten on heidän kirkkoon meneminen (mentävä). Suomalaiset olivat pakanoita, kun Ruotsalaiset toivat kristinuskon tähän maahan. Poro on pohjan köyhille asukkaille hyvin hyödyllinen eläin. Se on kaunis eläin. Sen silmät ovat vilkkaat, jalat pitkät ja häntä lyhykäinen. Peura tulee helposti kesyksi.

Sönad.

Lasisilmät — prillid
 kukkaro — fufur, rahafott
 tottahan — wistiisti
 poro — taits põhjapõder
 häntä — faba, händ
 peura — metfi põhjapõder

ravintola — jõogi-joogi maja
 täydellinen — täidlane, täieline
 pakanoinen — pagan
 vilkka — wilgas, elaw
 lyhykäinen — lühike
 kesy taitsas

g) Tilanhaltijat Venäjänmaasa ovat parhaastansa aatelismiehiä. Rauta, vaski, hopea ja kulta ovat metalleja. Rauta on kovaa. Kun jää on sulanut, maa on viheriä ja metsän puut saavat lehtiä, silloin on kesä. Varpuset, jotka ovat lintuja, laulavat koko kesän. Kirkkoheralla on neljä poikaa ja kaksi tyttäretä. Talo on palanut viimeis (enä) yönä. Jalon kansalaisen Elias Lönnrotin nimi ei Suomessa milloinkaan kuole. Kauniille ja valtavalle Imatran koskelle tulvaa joka kesä katseljoita. Poika tuli

iloisena koulusta, koska opettaja oli kiittänyt häntä. Seppä myi hevosen, jonka hän talvella oli ostanut. Elias Lönnrot*) vaikka oli syntynyt köyhistä vanhemmista, saattoi isänmaallensa Suomelle ikuista kunniaa. Herra, joka jo kauan koulunopettajana oli asunut kaupungissa, muutti maalle. Poikana minä hänen jo tunsin. Nyt hän on tullut ahkeraksi ja ymmärtäväiseksi. Eilen illalla kirjoitin Turkuun ystävälleni, jolla on kirjakauppa. Onko kauppialla monta renkiä? On; hänellä on neljä renkiä. Kaikki seinät ovat täynnä hyllyjä ja hyllyt täynnä kirjoja. Kerran kirjahylly kaatui, kirjat lattialle. Eikö kirjakaupassa muuta ole kuin kirjoja? On; siellä on paljo muutakin myytävänä paitsi kirjoja, niinkuin: paperia, kyniä, mustetta eli lakkiä, valokuvia, kauniita tauluja, veistokuvia ynnä muita taidekaluja, joita kotimaiset ja ulkomaalaiset taiteilijat ovat valmistaneet. Köyhän huoneessa ei ole paljo: paari pöytää, kolme tai neljä tuolia, kaksi sänkyä; siinä kaikki. Rikkaat ihmiset eivät tyydy vähään, sillä heidän saleissa tavallisesti riippuu kauniita, kalliita tauluja; lattioita peittävät turkkilaiset matot.

Söuad.

Tilanhaltia—maanomani
aatelismies—möisni
kansalainen—fugumend-öde
sulanut—fulanud
saattoi—muretses
hylly—fapp
paperi—päber
lakki—tint
veistokuva—raidfuju

kirjakauppa—raamatukauplus
täysi—täis
on täysi (täynnä)—on täis
valokuva—päemapiit
taidekalu—funsttöö
riippuu—ripumad
peittävät—fatamad
turkkilainen—türflane
matto—matt

Fugemifets.

I.

Ilman hallitsija näkyy olleen ensimmäinen ja aikansa ainoa Suomalaisten palvelema Jumala. Jumala olikin silloin hänen omituisensa nimenään. Sen alkuperäinen merkitys tarkoittaa jumun eli jyrinän kotoa s. o. taivasta. Sillä nimellä oli vielä Bjarmein palvelema olento mainittu. Koska sitten myöhemmin aikoina ruvettiin ajattelemaan

*) Suunitan on lugea: Elias Lönnrot, Elämäkerrallisia piirteitä—kirjoittanut Aug. Ahlquist. Lönnrot — Soome Preutzwald.

eri hallitsijoita olevan muillakin elementeillä, tuli myös heille Jumala nimeksi, joten se sana sai yleisemmän merkittyyksen. Nyt pantiin ilman jumalalle nimi Ukko. Se oli kunnianimi, joka osoitti että häntä pidettiin Yli-Jumalana, kaikista jumalista vanhimpana, etevimpänä. Samaa tarkoittivat myös „Taatto taivahinen“ ja „ilman Isä“, joka tavoin häntä toisinaan mainittin. Vielä kuului hänestä joskus nimet Pitkänen, koska pitkänen eli salama oli hänen asenansa, ja Pannane, koska jyrynä eli paukkuminen oli hänen äänenään. Virolaisilla nimitettiin häntä usein Vanhaksi Isäksi tai Taaraksi.

Itse nimestä Ukko jo näkyy että ilman Jumalaa arveltiin vanhaksi mieheksi; mutta hänen ulkomuodostaan ei ole runoissa mainittu. Pukunapa oli hänellä sinertävät sukat, kirjavät kengät, sekä tulinen paita. Vesikaarta eli ukonkaarta hän käyttä joutsena, jolla ampui vaskiset vasamat, teräsenäiset nuolet, rautaiset rakehet. Miekkansa, salama, oli tuliteräinen, säkeneväinen ja pidettiin tulisessa tupessa. Jolloinkulloin Ukko kultaista kurikkaakin käytti. Kauhistuttava oli hänen äänensä, koska hän jyrynässä puheli pilvien läpi. Niin suuresti pelkäsivät sitä ihmiset, etteivät tohtineet vihollistensa hirvitykseksikään pyytää Ukkoa jyrisemään. Asuntonsa oli Ukolla yhdeksännen taivaan päällä, pilvien keskellä, itse taivaan navan kohdalla. Tie sinne kävi tähtien välitse. Mehiläinen, kerran sinne mennessään, lensi ensipäivänä kuun kulmille, toisena Otavan olkapäille, kolmantena seitsentähtisen selille. Sieltä sitten oli vaan palanen matkaa pyhän Jumalan perille. Siinä seisoj Ukko, vahvoilla hartioillaan kannattaa ilman kanttaa. Ei hän kuitenkaan siinä toimesta ollut yhä kiinni; sillä taivaalle oli muutenkin pantu lujat pielet tueksi. Nähtiin siis hänen toisinaan käyskelevän pilven äärtä myöten, taivaan rajaa pitkin. Toisin kerroin hän taas ajoi toimituksilleen kirjavassa reessä.

Ilman Jumalana Ukko hoitti ja hallitsi kaikkia ilmassa olevia ilmiöitä. Hän synnytti voimallansa pilvet taivaalle ja johti niiden kulkua. Niitä yhteen sysäämällä, lomituksin loukkahuttamalla, piroitti hän niistä milloin sadetta, milloin lunta, milloin rakeitakin. Täällä tavalla hän voimallisesti vaikutti kaikkiin ihmisten ulkotöihin, varsinkin maanviljelykseen, jonka menestyminen kokonaan on säiden soveliaisuuden nojassa. Ukkoa rukottiin että antaisi oraille. nouseville, touvoille tohiseville

menestykseksi vuotaa taivaasta simaista eli metistä sadetta. Toisin kerroin taas pyydettiin häneltä poutaa ja kuivatavaa tuulta, koska heinät olivat niitettävät tai elo leikatava. Niin-ikään oli metsämiehelle Ukon apu välttämätön, vaikka kyllä löytyi erinäiset metsän haltiat. Ukkohan yksin voi antaa uuta lunta, hienoa vitiä, jotta pyytäjän suksiset pääsisivät liukkaasti kulkemaan maita ja soita myöten. Toisinaan taas pyydettiin häneltä utua, ettei metsän elävät huomaisi lähelle hiipivää metsämiestä. Kalastajakin, vesille lähteissään, anoi Ukolta tuulta. Samoin myös kaikki rukoilivat häntä; sillä maata myöten kulki tarvisi lunta ja aaltojen kyntäjä myötäistä tuulta. Viimein oli Ukko karjanhoidossakin tärkeänä auttajana. Talvella, niinkauvan kuin karja navetoissa pidettiin, se oli yksistään Ukon suojanalla. Ja myös kesällä, vaikka silloin metsän Jumalat olivat sen varsinaisina hoitajina, otti Ukko siitä toimesta paljon osaa.

Vielä suojeli Ukko ihmisten sekä karjan terveyttä ja paranteli kaikkinaisia tauteja. Erittäinkin oli hän lapsensynnyttäjän apuna. Yläällä Ukon luona seisoivat ammetäynnä tenhollisimpia lääkkeitä ja voiteita. Niitä rukoiltiin häntä piroittamaan maahan metisenä sateena. Taikka pyydettiin että hän muuttaisi medeksi lölyn saunassa, johon aina vietiin sairast parannettaviksi; sillä hänen piti sammuttaa kivun polttava tuska. Haavat paranteli Ukko sillä keinoin että painoi paksun peukalonsa reijän eteen ja esti veren jouksun.

Tautien luultiin olevan pahoja olentoja, joita pahan-suovat ihmiset noitien avulla noitivat toisten ihmisten kiusaksi. Sentähden anottiin myös, tauteja parannettaessa, että Ukko miekallaan ja nuolillaan kurittaisi, rankaisi näitä pahoja olentoja ynnä heidän nostajiaan. „Tuo mulle tulinen miekka, säkeneväinen säilä, jolla kaataisin maalliset kateet ja voittaisin vedelliset velhot!“ näin rukoili ahdistuksessa oleva. Samaten Ukko, kun häntä rukoiltiin, ampui kuoliaksi muitakin pahantekijöitä, varkaita ja murhamiehiä, taikka esti heidän pakoansa raju-ilmoilla, vastaantulevilla kovilla myrskyillä. Joskus myös sadatettiin Ukon nimen kautta tauteja vihollisen päälle.

Aivan luonnollista oli myös että Sota-Jumalana palveltiin tätä samaa väkevää, tuli-aseilla varustettua Ukkoa. Tappeluun lähtijä anoi itselleen hänen säkenöivää miekkaansa, joka joukolle piti, satalukujakin vastaan kesti.

Niinikään hän myös pyysi turvakseen Ukon tulista turkia, ettei pää pahoin menisi raudan kirkkahan kisassa. Sota-Jumalana oli Ukolla erinäinen nimi, Turisas jota ei Suomalaiset muissa tiloissa näy käyttäneen hänestä. Virolaisilla oli Sota-Jumala myös nimeltä Turis tuttu, mutta tavallisesti käytettiinkin hänestä kuitenkin Ukkojumalan yleinen nimi Taara. Viipurin seuduilla, Äyräpään kihlakunnassa, kuulun olevan Tyrjänvuori, joka oli Ukolle sota-jumalana pyhitetty. Siellä kuultiin hänen aina, kun sota läheni maata, lyövän päristelevän suurta rumpuaan ja niinmuodoin ennustelevan mitä tulossa oli.

Moninaiset olivat, niinkuin tästä näkyy, Ukon varsinaiset toimet; mutta eipä hänen vaikutuksensa niissäkään rajoissa pysynyt. Tottumus siihen, että hän niin monessa tilassa auttoi, ja luottamus Ylijumalan suurempaan voimaan tekivät, että ihmiset usein kutsuivat häntä avukseen semmoisiinkin töihin, jotka oikeastaan olivat hänen toimialastansa ulkona. Hänen puoleensa käännettiin missä tuskossa hyvänsä, koska muiden Jumalinen apu oli riittämättömäksi nähdä.

„Kun ei tuosta kyllin liene,“ rukoili hädän alainen, „niin huokaan ylemmäksi itse taivahan Ukolle!“

Koskinen, „Suom. hist.“

Sõnad lugemisepeala juure.

Alkuperäinen—algupärane	napa—naba, teffoht
jyrinä, jumu—mürin, tümin	mehiläinen—mesilane
eri—eriline	luja—finbel, tõwa
yleinen—üleüldine	tuki—tugi
joskus—kunni	ilmiö—ilmutus
ulkomuoto—välimus, välis-	kulku—jooks
[fuju]	lomitus—waheruum
puku—riided, ülitõnd	loukkahutan—põrfan
kirjava—firw, firju	vaikutan—fahman, haaran
vesikaari, ukonkaari—wifer-	varsinkin—iseäraniš
[faar]	sää—ilmastif
erinäinen—eriline	noja—tugi, nõjatus, usabus
joutsi—amb	elo—wili, seeme
vasama, nuoli—nool	hieno—peen
terä—tera	jotta—nii et
kurikka—kurikas	utu—udu
kauhistutan—fahmatan	navetta—laut

hoito—hoid, ravitus
voide—void
sammutan—fustutan
painan—vaotan
reikä—auk
noidin—noiu
säilä—mööf
velho—noib
raju—raju, äge
luonnollinen—loomulit
kisa—mäng, tantä
kihlakunta—tshelfond
rumpu—trumm
monimainen—mönefugune
päristelen—pläristama
tottumus—harjumas
luottamus—findel lootus,
[loodetamus
oikestaan—öigufega, öieti
toimiala—tegewusala
semmoinen—niifugune
merkitys—tähendus, märgitus
olento—olewus
joten—mille järele
etevä—ülheä
salama—wälf
sinertävä—finifas
tulinen—tuline
osoitan—ofatan, annan üles
vaskinen—wasfne
miekka—mööf
säkeneväinen—fiirgaw,
[hiilgaw
jolloinkulloin—möniford
hervistus—ehm, fohfumas

kulma—nurf
hartia—ölg
pieli—peel, sammas, post
ääri—äär
johdan—juhin
sysään—luffan, fööstan
pivoitan—pritsan
menestyn—önnestan
tohisen—tuhisen
kuivatan—fuivatan
välttämätön—möödapääfe
[mata
viti—peen lumi
liukkaasti—ruttu
anon—himustan
varsinainen—töesti, öieti
tenhollinen—tugewasti, möju
[walt
löyly—leil
tuska—tuff, häba, hirm
peukalo—pöial
pahansuova—pahafuowija
ynnä—ühtlafi, ühes
kade—fabe
ahdistus—röhumine, furwe
sadata—fajatan
tuttu—tuttaw, tuntub
pyhitän—pühendan
ennustelen—ennustan, fuu
[lutan ette
hallitsija—walitseja
nimi—nimi
sukka—suff
tila—feisuford, oluford

Eugemiseks.

II.

Katoliseen aikaan ei ollut kuin ainoastansa joku aino koulon Suomessa. Katolinen kirkko on kuitenkin pannut alkuun koulut, tieteet ja taiteet, niinkuin maalaus-taiteen, kuvanveistotaiteen, rakennustaiteen ja musikin, erittäin kirkkomusikin. Se teki paljon muutakin hyvää:

se laittoi sairashuoneita, jakoi almuja ja ruokki monta köyhää; rakennutti ensimmäiset tiet, ensimmät sillat, ja niin on katolisen kirkon toimi, monine puutoksineen, kuitenkin vaikuttanut paljo hyvää aikoinaan. Paitsi Turun katedralikoulua ja jonkinlaista oppilaitosta Viipurissa, oli tavallisesti kullakin luostarilla koulunsa, ja niistä näkyy Rauman luostarikoulu olleen korkeampaa laatua.

Katolisena aikana oli Suomessa seitsemän luostaria.

Muinoin oli, näet, monen hurskaan erakon tapana paeta erämaihin rukoilemaan yksinäisyydessä. Toiset taas rakensivat erityisia huoneita, joita nimitettiin luostareiksi, ja näissä monta henkeä asui yhdessä.

Tällaisia luostareita oli Turussa kaksi, Viipurissa kaksi, Raumalla yksi ja Naantalissa yksi. Seitsamäs oli Ahvenanmaalla, joka kuitenkin ei tullut valmiiksi.

Kuuluisin näistä luostareista oli Naantalin nunna-luostari, jonka piispa Maunu Tavast rakensi vuonna tuhat neljäsataa neljäkymmentä kolme. Se tuli myös pian Suomen rikkaimmaksi luostariksi.

Sönad.

Katoliseen aikaan —	katolifu	tavallisesti —	tapalifult, hari-
	[ufu ajal		[lifult
katolinen kirkko —	katolifu-	laatu —	laad
	[firif	näet —	nimelt
tiede —	teabus	erämaa —	förbe
maalaustaide —	maalifunft	taas —	jälle, taas
erittäin —	eriti	yhdessä —	foffu, foos
rakennustaide —	ehitusfunft	Ahvenanmaa —	Ahvenamaa
kuvanveistotaide —	fujurain-	ei tullut valmiiksi —	ei jaa-
	[mife funft		[nud walmis
kirkkomusikki —	firikumuusika	Naantali —	Naantali
sairashuone —	maestemaja	piispa —	piisfop
jakoi almuja —	jagas armu-	pian —	pea, warsti
	[andeid	taide —	funft
ruokki —	toitis	musikki —	muusika
köyhyys —	maefus	laittoi —	seabis forda
silta —	fild	köyhä —	waene
puute, puutos —	wiga, puudus	rakennuti —	laskis ehitada
monine puutoksineen —	pal-	toimi —	hoolitus
jude puuduste juures (förmal)	moni —	palju	
katedrali —	peafirif	vaikuttanut —	töötanud

oppilaitos — õpeafutus
 luostari — flooster
 muinoin — muiffel ajal
 tapa — fomme
 yksinäisyys — üffindus

henki — iifit, hing
 tällainen — niifugune
 kuuluisin — foigefuuljam
 nunna — nunn, naismunf
 Maunu — Magnus

Eugemifets.

III.

Tuhlarilla on usein hyvä sydän ja välisti juomaril-
 lakin, mutta se, joka antautuu urkkijaksi, ansaitsee rehel-
 listen ihmisten ylenkatseen. Kenenkään tietämättä urkkija
 tunkeutuu lähimmäisensä oloihin ja käyttää niitä vään-
 telemällä ja kääntelemällä omaksi hõydyksensä, näke-
 mättä muuta keinoa rehellisellä tavalla itse pysyä pystyssä.

Semmoisia ei ole, Jumalan kiitos, meidän maassa
 monta.

Urkkija on kieleltänsä kaksikielinen kuin käärme ja
 mielettänsä kavala kuin kettu.

Sõnad.

Tuhlari — pillaja
 välisti — mõniford
 antautuu urkkijaksi — andub
 [urgitfejaks
 urkkija — muufur, urgitfeja
 usein — tihti
 ylenkatse — põlgtus
 rehellinen — aus
 kennenkään tietämättä —
 kellegi teadmata
 tunkeutuu — tungib fisse
 oloihin — oludesse
 lähimäinen — ligimene

käyttä — teenib ennaft
 vään telemällä ja käänte-
 mällä — fääneldes ja wää-
 nelbes.
 omaksi hõydyksensä — oma
 [fafuts
 keino — wahend, abinõu
 Jumalan kiitos — Jumalale
 [tänn
 kaksikielinen — kahefeelne
 kavala — kawal
 käärme — ufs
 kettu — rebane

Eugemifets.

IV.

A. Suomessa on kultaa ruvettu etsimään Ivalojoesta, jossa
 sitä on saann seassa kultamurusina.

B. Kuinka sitä sinne lienee ilmautunut?

A. Ivalojoki saa alkunsa, niinkuin usein tapahtuu, vouri-
 seudusta sen märkyyden kautta, joka sinne laskeutuu

ilmasta, sekä siitä jäästä ja lumesta, joka vuorenrotkoihin kokoutuu ja sulaa.

B. Varsin oikein.

A. Vuosisatojen, kentiesi vuosituhansien kuluessa on vesi vähitellen vienyt muassansa vuorista pieniä kullamurusia, jotka sittemmin ovat laskeutuneet joen pohjaan, sannaan sekaan.

B. Onko montakin vuotta siitä, kun kultaa ruvettiin etsimään Ivalossa?

A. Ei. Samaan aikaan, jolloin niin monta ihmistä lähti Kaliforniaan etsimään kultaa kaukaisissa maissa. alkoi Suomessa huhuja kuulua Lapinmaan kullasta. Mutta vasta kesällä vuonna tuhat kahdeksansataa seitsemänkymmentä kokontui kullankaivajia Ivalojoen rannoille.

B. Sielläpä hauska olisi olla kesän aikaan.

A. Eipä niinkään; matkustajaa vaivaavat päivällä sääsket ja auringon paahde, öillä kylmyys.

B. Onko kultaa Ivalossa saatu niin runsaasti, että se on palkinnut vaivan?

A. Onpa juuri sen verran, mutta ei juuri paljoa enemmän. Vuonna tuhat kahdeksansataa seitsemänkymmentä huuhdettiin kaikkiaan neljäkymmentä neljä naulaa kultaa, eli kuudenkymmenen tuhannen Suomen markan arvosta.

Sönad.

Etsiä—otfima	juuri—juft
ruveta—algawad	Lapinmaa — Lapimaa
kultamurusina—fufflaterad	hauska—armaš, löbus
ilmantunut—leitud	vuorenrotkoihin—mäe löhebesse
alku—algus	kokoutuu—fogub
vuosisatojen, vuosituhansien kuluessa—aaštatafadahe,	vaivaavat—waemawad
aaštatahandete joofful	sääsket—šääšed
kaukaisissa maissa—fauge-	paahde—palawus
[tes maades	sulaa—fulab
alkoi huhuja kuulua—haŋati	runsaasti—riffalifult
[fuulujuttu ajama	varsin oikein—üšna öieti
tapahtu—leidub	huuhdettiin—pešti
vuoriseutu—mägeštif	kentiesi—wöib olla
märkyys—märgus	vähitellen—aeg-ajalt
vasta—ešiti	kaikkiaan—löif foffu
laskeutuu—waob jälle	arvo—määrtus

Canadiänad.

Ilta aamua viisaampi.
Vahingosta viisaaksi tullaan.
Viisaan suu on sydämmessä.
Hyvän ihmisen sydän on rauhallinen.
Ei vahinko tule kello kaulassa.
Ei hepo häitä kiitä.
Ihmisen tulee rakastaa isänmaatansa.
Kussa kipu, siinä käsi.
Siinä silmä, kussa armas.
Kuu kiurusta kesään.
Sanasta miesta, sarvesta härkää.
Valehella on lyhyet jäljet.
Milloin laiska työn tekee: talvella ei tarkene, kesällä
ei kerkiä, syksyllä on suuret tuulet, keväällä
vettä paljo.
Äänettä hullukin viisas.
Lyö tahi pese sikaa, sika vinkun sikana.
Tänäpänä kulta, huomenna multa.
Kuuset paukkuen palavat, hullut kulkevat kehuen.
Lämmin paita liinainenkin, oman äittin ompelema;
villu vaippa villainenkin, vaimon vierahan
tekemä.
Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.
Lentävä lintu jotakin saa, istuva ei mitään.
Ei tekevältä työ lopu.
Ei kannettu vesi kaivossa kestä.
Hyvä kylä jättäminen, koti paha muistaminen.
Tyhmän sydän aina suussa.
Ei ole kaikkia puhumista, mitä kuulle.

Edasiõppimiseks soovitatan osta joomekeelseid tõlkeid Eesti raamatuteft. Neid on olemas juba kaunis loogu. Nimetan siin ainult Aino Kallase raamatuid.

Lühikene sõnastik.

I.

Soome-Gesti.

A.

Aalto — laine, woog
 aaltoilee — lainetama
 aami — aam
 aamiainen — hommifueine
 aamu — hommif
 aamupäivä — hommifupoolif
 aamurukous — hommifupalwe
 aamurusko — foit
 aarre — warandus
 aasi — eesfel
 aava — lahti
 ahdas — ahas, fitfas
 ahkera — ufin
 ahkeruus — ufinus
 aika — aeg
 aikainen — ajane, ajaline
 aikaisin (määr sõna) — ajuti
 aikoo —awatfema
 aimollinen — efihea
 aina — iffa, aina
 aina — — asti — funni
 ainakin — wähemalt
 aine —awatfus
 ainoa — üfsif, ainus
 ainoastaan — ainult
 airo — aer
 aisti — meel
 aita — aed
 aitta — ait
 aivan — täiesti, aiwa

aivastaa — aewastama
 aivo — peaju
 ajaa — sõitma
 ajaja — futsfer
 ajankulu — ajawiide
 ajattelee — mõtlema
 ajatus — mõte
 ajalee — aelema, sõitma,
 [fihutama
 ajomies — woorimees
 ajoneuvo — sõiduriist
 ajuri — ajur
 akka — eit, ematene
 akseli — telg
 alamainen — alam
 alas — alla,
 menee alas — alla minema
 alas — myöten — alla
 alasmeno — alla, huffaminef
 alaspäin — allapoole, alas-
 [pibi
 alaston, alasti — alasti
 alempi — alam
 alentaa — alandama
 alentuu, alenee — alanen,
 [waon
 alin, alimmainen — kõige all,
 [kõige alamal
 alipuoli — alumine pool
 aliupseri — unterwits, alama-
 [ohwitser
 alkaa — algama

alku — alguš
 alttari — altar
 aluelainen — alam, alune
 alus — alus, šöiduriist
 ammatti — amet
 ammontaa — ammutama
 ammoo — ammuma, möögima
 ampiainen — waablane, eri-

[lane

ampuja — fütt
 ampuna — pauf
 ampun — lassma (püšfi)
 angerias — angerjaš
 ankara — wali, furi
 ankka — part
 ankkuri — anfur
 annos — portšjoon
 anoo — himustama
 ansaitse — teenima
 antaa — andma
 antopäivä — tuupäew
 apteekki — aptef
 apu — abi
 arina — falju
 arka — arg
 arkipäivä — äripäew
 arkivaatteet — äripäewa-

[riided

arkki — poogen
 arkku — fast
 armo — arm
 armollinen — armuline
 arpa — looš
 arpajaiset — lotterii
 arpi — arm, worp
 arvaa — arwama
 arvelle — arwama
 arvo — wäärtus
 arvoinen — wäärt
 arvoitus — arwamine
 arvosana — tunništus
 ase — šöjariist
 asema — jaam

asettaa — istuma, seadma
 asetun — seadima, tulema
 asia — aši
 askare — äri
 asti — funni
 astia — aštjaš
 astioitsee — šisse panema
 astun — astuma
 asuinhuone — elutuba
 asuja — elanif
 asunto — elukoht, asukoht
 asun — elama
 atria — šöömaaeg
 atrioitsee — šööma
 aukaisee — awama
 auki — lahti
 leikkaa auki — lahti lõitama
 lyö auki — lahti lõõma
 murtaa auki — lahti murdma

aura — ader
 aurinko — päife
 auringopaiste — päifese paiste
 aurinkon polte — päifese pa-
 [lamus

autio — tühi
 auttaa — aitama
 autuas — õnnis
 avaa — awama
 avain — wõti
 avara — awar
 avoin — lahti, awatud
 avojaloin — paljajalu
 avopäin, avopäinen — palja
 [peaga
 avullinen — abiritas, aitaja

E.

Edistyminen — edu
 ehkä — wõib olla
 ehtoo — õhtu
 ehtollinen — õhtušöf
 eilen — eila

eilispäivä — eilne päew
 eksymys, eksys — efsitus,
 [efsimus
 eksyy — efsima
 eli — ehf
 elo — elu, feeme
 elokuu — auguft
 elukka — loodafi
 eläin — elajas, loom
 eläintiede — loomariit
 elämä — elu
 elää — elama
 emännöitsee — majapidama,
 [majandama
 emäntä — emand, pere-
 [naine
 ei — eika — ei — ega
 ei ollenkaan — ei fugugi
 ei kukaan — ei feegi
 ei mikään — ei midagi
 ei mitään — ei midagi
 ei missään — ei fuſfi
 ei suinkaan — ei fugugi
 enempi — enam
 ennemmän — ennem
 enentää — fuurendama,
 [paljundama
 enimmin } enamaſti
 enin }
 enimmiten — enamal ofal
 enkeli — ingel
 ennen pitkää — lühidalt
 ennenkuin — ennefui
 ennettää — ennatama
 eno — onu
 ensimmäinen — esimene
 ensin — eſiti
 enää — enam
 epäjärjestys — ebajärjestus,
 forratus
 epäkohtelias — wallatu,
 [fohatu
 epäselvä — ebafelge, fegane

epätietoinen — findluſeta
 epätotuus — ebatõde
 erhetys — wäärwõte
 erhetty — wääratama
 erilainen — ſarnaduſeta
 erinomainen — eraforraline
 ero — wahe, eralduſ
 erottaa — wahet tegema,
 [eraldama
 erämaa — tõrbe, tühi maa-
 [fohi
 esille — wälja, eſile
 esine — aſi
 esittä — eſitama
 esivaate — põll
 esivalta — ülemlus
 eteen — ees
 etelä — lõuna
 eteläinen — lõunapoolne
 ettika — äädifaſ
 etsii — ofſima
 etujalka — eſijalg
 eväs — reifitoit

G.

Grammatikka — grammatika
 gummi — gummi
 gurkku — turt

H.

Haalea — leige, ſahwatu
 haapa — haawapuu
 haara — ofſ
 haava — haaw
 havoittaa — haawama
 haisee — haifema
 haittaa — ſahju tegema,
 [tafiſtama
 hajoittaa — puiſtama
 haju — haiz
 hyvahaju — hea lõhn

haka — tarjamaa
 hakanen — haaf
 hakee — otjima
 hakkaa — raiuma
 hakkelus — raid
 halaa — taelustama
 halkaisee — lõhtuma
 halki — fatti
 halot — halud, põletispuud
 halkopino — puupinu, puuriit
 halla — hall, õõtlm
 hallitsee — walitsema
 hallitsija — walitseja
 hallitus — walitsus
 halpa — halb, odaw
 haluaa — soowima
 hame — hame
 hamppu — fanep
 hanhi — ani
 hanki — fari
 hankkii — walmistama,
 [tegema]

hanko — ang
 hansikka — finnas
 hapon — hapu
 hapon maito — hapu piim
 harakka — harakas
 harava — reha
 haravoitsee — rehitsema
 harja (hevosen) — last
 harjoittaa — harjutama
 harjoitus — harjutus
 harmaa — hall
 harva — harm, õhuke
 harvoin — harwa
 hattu — tübar
 hatuntekijä — tübarsepp
 hauki — haug, purikas
 haukka — full
 haukkaa — hammustama,
 [haufama]
 haukottelee — aegutama
 haukunta — kõla, faja

hauli — rahe
 hauta — haud
 hautaa — matma
 hautaus — matus
 hautausmaa — matusepaif
 havaitsee — märkama
 hedelmä — wili
 hedelmällinen — wiljatas,
 [figiti]
 hedelmätön — figimata
 heikko — nõrk
 heinä, heinät — hein
 heinäkuu — juuli, heinakuu
 heitto — heide, wiste
 heittää — wistama, heitma
 helle — palawus
 helluntai — nelipüha
 helmi — helm, pärl
 helmikuu — weebuar, tüünla-
 [tuu]
 heloittaa — tiirgama, paistma,
 [järama]

hengittää — hingama
 henki — hing, õht, iist
 henkilö — iist
 herra — herra
 herraskartano — mõis
 herrasväki — herrased
 herttainen — magus, armas
 herättää — äratama
 herää — ärkama
 heti — sedamaid, jalamaid
 hetkinen — silmapilk
 hevonen — hobune
 hevosenkenkä — hobuseraud
 hidas — laisk, loid, pitaldane
 hiekka — liiv
 hieno — peen
 hiha — warrukas
 hiihtää — suusatama
 hiili — süsi
 hiipii — luurab, hüilab
 hiiri — hiir

hiki — higi
 hikoilee — higistama
 hiljaa — tasa, wainne
 hinta — hind
 hiokivi — tahk, ihutiwi
 hioo — ihuma
 hirmuinen — hirmus
 hiukset — juukset
 hoikka — fitas, ahas, ahtate
 hoittaa — hoidma, rawitsema
 hoito — hoid, rawitus
 holli — hobustepost
 hollihevonen — postihobu
 hollimies — postjaama teenija
 hopea — hõbe
 hopeinen — hõbedast
 horjuu — wanfuma, waaruma
 housut — püüfid
 huktikuu — aprill, jürikuu
 huilu — wile
 huippu — ots, latw, hari
 huivi — rätif
 hukuttaa — uppuma, upu-
 [tama
 hullu — rumal
 humisee — mühisema, tohi-
 [sema
 hunaja — mesi
 huokea — terge
 huokeus — tergu
 huolenpito — hool, hoolefanne
 huoleton — hooletu, muretu
 huomaa — märkama
 huomaamatta — märkamata
 huomenna — homme
 huomispäivä — homme päew
 huone — tuba, maja
 huonekalut — majariistad
 huoneus — maja, huone
 huono — paha, halb
 hupainen — lustilif, lõbus
 hupsu — rumal
 huudahtaa — wälja kutsuma

huutaa — hüüdma
 huvi — lõbu
 huvittaa — lõbutsema
 hylkää — üleandma, põlgama
 hyttynen — jääfit
 hyvin — hea, waga
 hyvyys — headus
 hyvä — hea
 hyvä tahto — hea tahte
 hyvä työ — heategu
 hyvä herra! — hea herra!
 kuka hyvänsä — kes see ta
 [oleks
 missä hyvänsä — kus see
 [ka oleks
 hyvästi! — Jumalaga!
 hyvästi-jättö — jumalaga jät-
 [mine, lahkimine
 hyry — üür
 hyödyllinen — kasulif
 hyönteinen — putukas
 hyöty — kasu saatma
 hyötymansikka — maasikas
 häijy — karuselt, karune, wastif
 hämärä — ämarif
 hännystäki — fratt, sabakunib
 häntä — händ, jaba
 häpeä — häbi
 häpeää — häbenema
 härkä — härg
 höyhen — sulg
 höylä — hõöwel
 höylää — hõöweldama
 höyry — aur, tofs
 höyrylaiva — aurulaew, aurif
 höyryvene — aurupaat
 höyryää — aurutama, tofsu-
 [tama

I.

Ies, ies — ife
 ihana — ilus, tore
 ihme — ime

ihmeellinen — imeline
 ihmettelée — imeštama
 ihminen — inimene
 ihmiset — inimesed
 ihmiselinen — inimlik
 ikkuna — aken
 ikä — iga, (wanus)
 illallinen — õhtusööf
 ilma — ilm, õht
 ilmapallo — õhupall
 ilmapyssy — tuulispäss
 ilmoitus — teadaanne, kuulutus
 iloitsee — rõõmustama
 ilta — õhtu
 iltainen — õhtusööf
 imettäjä — imetaja, amme
 insinööri — insžener
 iso — suur
 iso-isä — wanaisa
 iso-äiti — wanaema
 istuin — iste
 istuttaa — istutama
 istuu — istuma
 istäti — tädi
 isä — isa
 isäkummi — wader
 isän-isä — isa-isa
 isäntä — isand, peremees
 itkee — nutma, ilma
 itse — ise
 itä — ida
 itäinen — idapoolne
 itätuuli — idatuuli

J.

Ja — jah
 jahti — jaht
 jakaa — jagama
 jakkara — jalgpint
 jalka — jalg
 jalo — talli-, suuremeelne
 jano — jänu

minun on jano — mul on
 [jänu]

jauho — jahu, pulber
 jauhot — jahud
 jo — ju, juba
 johdattaa — juhatama, juhtima
 johtaa — juhtima
 johto — juht, juhtimine
 joka päiwa — iga päew
 joka paikassa — igas paigas
 jokapäiväinen — igapäewne
 joki — jõgi
 jolloinkulloin — siin-seal
 joltinen — paras
 jos vaan — kui aga
 josko — kui
 joskus — siin-seal
 joulu — jõulud
 joululta — jõuluõhtu
 joulujuhla — jõulupüha
 joulukuu — detsember, jõulu-
 [kuu]
 joululahja — jõulukin
 joutsen — luik
 juhannus — Jaanipäew
 juhla — püha, pidu
 Jumala — Jumal
 Jumala antakoon — Jumal
 [andku]
 Jumala kiitos — Jumalale
 [tänu]
 Jumalan haltuun — Jumalaga
 jumalanpalvelus — jumala-
 [teenistus]
 jumalatan — jumalata
 juna — rong
 juo — jooma
 juoksee — jooksuma
 juoma — jook
 juomalasi — joogiflaas
 juomanpanimo — õllekoda
 juomaraaha — jootrahi
 juomatehdas — wiinawabrik

juuri — juur
 juusto — juust
 juutalainen — juut
 jyrisee — müristama
 jyrä — rull
 jyrästä — rullima, wäherdama
 jyvät — wisi
 jälki — jälg
 jälkimäinen — jälgiija
 jälleen — jälle
 jänis — jänēs
 järjestys — järjestus, ford
 järjestysluku — fordarw
 järjestää — järjestama, forral-
 [dama]

järki — mõistus
 järvi — järw
 järvivesi — järwewesi
 jäsen — liige
 jättää — jätma
 jää — jää
 jäässä on — on jääs
 jää — jääme
 jäähyväiset — lahjumisfölas-
 [fäit]
 jäätyy — jätuma

K.

Kaartti — kaardiwägi
 kaarttilainen — kaardiwäc-
 kaas — gaas [lane]
 kadunkulma — tänawamurt
 kahdeksan — kahetsa
 kahila — merehein
 kahtia — kaifi
 kahveli — kahwel
 kahvi — kohwi
 kahvikuppi — kohwitafs
 kahvipannu — kohwipann
 kaikellainen — föifiugu
 kaiketi, kai — föigiti,
 [wiētisti]

kaikki — föif
 kaikki tyyni — föif kofku
 kaikkialla — igalpool
 kaiku — faif, faja
 kaino — faine, arg, pelgfit
 kaira — uherd
 kaivaa — kaewama
 kaivo — kaew
 kakluuni — ahi
 kala — fala
 kalamies — falamees
 kalanluu — falaluu
 kalastaa — talu püüdma
 kalastaja — falastaja, fala-
 [püüdja]

kalja — fali, taar
 kallio — falju
 kallis — fallis
 kamari — famber, tuba
 kampa — famm
 kampa — fammimine
 kanava — fanal
 kangas — fangas
 kankea — fange
 kanssapuhe — jutt
 kapelli — fabel
 kapteeni — fapten
 karhu — faru
 karitsa — jalutu
 karkea — jäme
 kartano — talo, omandus
 karvas — fibe, möru
 kasarmi — fafarm
 kastelee — fastma
 kasvaa — fafwama
 kasvi — fafw, faju
 kasvitiede — taimeriit,
 [taimeteadus]

katoaa — faduma
 katovuosi — ifalbusaasta
 katse — piff
 katselee — filmitfema
 katta pöytää — lauda fatma

katto — fatus
 katu — tänaw, uulits
 katumus — fahetsus
 katu — fahetsema
 katuwierusta — tänawaweer
 kauan — faua
 kauha — fulp
 kaula — fael
 kaulahuivi — faelarätif
 kaulus — faelus, frae
 kauneus — fannidus
 kaunis — faunis
 kaunisti — faunisti
 kaunistaa — faunistama
 kaunistus — faunistus
 kaupaksi — müüa
 kauppa — faup, fauplemine
 tekee kauppa — faupleb
 kauppamies — faupmees
 kaupunki — linn
 kaupunkilaine — linnalane
 kaura — faer
 kавio — fabi
 kehlo — fameljas, lestatkala
 kehno — paha, fehro
 kehottaa — üles futsuma
 kehrää — fetrama.
 kehto — häll
 keisari — feiser
 keisarinna — feisrinna
 keittäjä — toff
 keittää — feetma
 keksii — leidma, üles leidma
 keksintö — ülesleidus
 kekäle — tulefahju
 kellari — felber
 kellarin ovi — felbriuts
 kello — fell
 kellonvitjat — fellafett
 kelloseppä — fellassepp
 kelpaa — fölbama
 keltainen — kollane
 kelvollinen — fölbif

kelvoton — fölbmata
 kenkä — fing
 kenraali — findral
 keppi — fepp
 keppihevonen — fepphobune
 kerjäläinen — ferjaja
 kerjää — ferjama
 kerma — foor (piimapeal)
 kernaasti — heameelega
 kernaimmin — föige parema
 [meelega
 kerran — forb
 kertomus — teadaanne, aru-
 [anne
 kertoo — teatama, fordama
 kerää — foguma
 keskiviiko — feftnäbal
 keskus — feft, feftpaif
 keskustelee — järele mõtlema
 kestikievari — förts
 kesy — talts
 kesytön — metfif
 kesä — fui, juwi
 kesän helle — juwepalawus
 kesäkuu — juuni, jaanifuu
 ketju — fett, ahel
 kettu — rebane
 keveys — fergus
 keveä — ferge
 keveästi — fergesti
 kevät — femade
 kiehuu — feetma
 kieli — fee!
 kielioppi — feeleõpetus
 kieltö — feeld
 kieltää — feelama
 kiilo — hiilguš, läige
 kiiltonahka — läifnahk
 kiiltovoide — läifwoie
 kiiltää — läifima
 kiitollinen — tänulif
 kiitollisuus — tänuliffus
 kiittää — tänama

kinkku — jinf
 kipeä — haige
 kipu — haigus
 kirja — raamat
 kirjahylly — raamatufapp
 kirjain — kirjätäht
 kirjakauppa — raamatu-
 [tauplus
 kirjansitoja — raamatuföitja
 kirjantekija — raamatu toffu-
 [seadja
 kirjapaino — kirjatehas, trüfi-
 [toda
 kirjasto — raamatufogu
 kirje — firi
 kirjoittaa — kirjutama
 kirjoittaja — kirjutaja
 kirjoitus — kirjutus
 kirjoituskalut — kirjutusnõud
 kirjoituspöytä — kirjutuslaud
 kirjoitustaito — kirjutuskunst
 kirkas — selge
 kirkko — firi
 kirkkoherra — kirjiherra,
 [õpetaja
 kirkkomaa — furnuaed,
 [kirikaed
 kirsikka — kirjimar
 kiryelee — walutama
 kirves — firves
 kirvesvarsi — firwevars
 kisko — roobas
 kissa — fass
 kiuru — lõõte
 kiusaa — kiusama
 kiusaus — kiusatus
 kivi — firi
 kiviheitto — firiwifang
 kivipaino — firikirjatehas,
 [tiwitrüfikoda
 kivulloinen — põdur, fidur,
 [haiglane
 kivääri — püs

koete — fatsje, proom
 koettaa — fatsuma, proowima
 kohisee — mühisema, lohi-
 [sema
 kohta — foht
 kohtaa — tabama, fohtama
 kohtelijaisuus — wiisafus
 kohtelijas — wiisafas
 kohtu — naife jaff
 koipi — foim, jalg
 koira — foer
 koiras — tuff, fitas
 koittaa — foitma
 koivikko — foiwif, faafit
 koivu — foiw, faff
 koivohalot — fafehalud
 koju — onn, ütt
 kokoa — foguma
 kokoelma — fogu
 kokoon — foos, toffu
 kokoon kutsuu — toffu tut-
 [suma
 kokous — foosoleit
 kokoutuu — foguma (toffu)
 kolmannes — folmandif
 kolmikulainen — folmenur-
 [geline, = fandiline
 kolmio — folmit
 koltti — aluskuub
 komea — tore
 kommennus — fomando
 komentaa — fomandama
 kompassi — fompasf
 komppania — kompanii
 konduktöri — fonduktor
 kone — masin
 koneenkäyttäjä — masinifit
 konfehti — fonfeft
 konsti — kunst
 konstikas — kunstlit
 konttori — fontor
 kopeekka — fopifas
 koppa — form

korea — tēna
 koristaa — ehtima
 koriste — ehe
 korjaa — parandama
 korkea — kõrge
 korkeus — kõrgus
 korkki — kõrk
 korko — hurvitus, intress
 korkolasku — protsendi arve
 korttieri — korter
 korva — kõrv
 korvansärky — kõrvavalu
 korvapuusti — kõrvalepää
 korvarengas — kõrvarengas
 korvakellukka — kõrva ripats
 koskee — paluma, sellegiselt
 koski — jõgi [puutuma
 kostea — niiske, märg
 kotelo — ümbrit
 kotieläin — loomaelu
 kotiintulo — jõutulek
 kotka — kottas
 kotomainen — kodumaalisk
 koukku — haak, kõõks
 koukkuinen — kõõvel
 koulu — kool
 kouluhuone — koolituba
 koulukartano — koolimaja
 koulupoika — koolipoisik
 koulutyttö — koolipõlisk
 koura — rusikas, käsi
 kouri — kõõvel, karus
 kova — kina
 kova onni — õnnetus
 kovasin — kõõvel, tahutiiv
 krihveli — krihvõel
 kruunu — kroon
 kuiskaa — kõõlõtama
 kuiva — kuiv
 kuivaa — kuivama, kuivatama
 kukkaro — kuskur, rahakott
 kukko — kusk
 kukko laulaa — kusk laulab

kukoistaa — õitsema
 kulma — nurk, äär, kant
 kulmikas — kandiline
 kulta — kuld
 kultainen — kullane
 kultaraha — kuldraha
 kultaseppä — kuldsepp
 kuluu — kuluma
 (aika kuluu — aeg kulub)
 kumartaa — kumardama
 kummastuu — imestama
 kummi — wader
 kumppani — seltsimees
 kumpu — latv
 kuningas — kuningas
 kuningatar — kuninganna
 kunnia — au
 kunnioittaa — austama
 kunnioitus — austus
 kunto — kõrd
 kuohon — mahutama, paisuma
 kuolee — surema
 kuolema — surm
 kuolettaa — surmama
 kuono — soon, nukk, suu
 kupari — wass
 kurkku — kusk (gurke)
 kutsumaton — kutsumata
 kutsuu — kutsuma
 kuu — suu (taevas)
 kuukausi — suu (aastas)
 kuulee — kuulma
 kuulijaisuus — sõnakulmine
 kuultelle — kuulma
 kuulustaa — üle kuulama
 kuuma — kuum
 kuume — palavik
 kuumuus — palavus
 kuunvalo — kuuvalgus
 kuuraa — küürima
 kuuro — kuulmatu
 kuusenhavut — kuusehaud
 kuusi — kusk

kuusisto — fuusit
 kuutamo — fuupaište
 kuva — pilt, fnjutus
 kuvaa — fufutama
 kuvakirja — pilbiraamat
 kuvernööri — fuberner
 kuvertti — fuwäär, ümbrit
 kylki — fülg
 kylkiluu — füljeluu
 kyllainen — füllalbane
 kylmettyy — fülmetama
 kylmyys — fülmus
 kylmä — fülmi
 kylpee — fuplema
 kylky — fuplus
 kylvettää — fupelda laftma
 kylvää — fülwama
 kylvösiemen — fülwifeme
 kylä — fülä
 kyläläinen — fülaelanif
 kynnys — läwi, ufjeläwi
 kynsi — füüs, förg
 kynttilä — füünal
 kynttiläjalka — füünalajalg
 kyntää — fündma
 kynä — fulg
 kynäveitsi — fulenuga
 kypsi — füpš
 kypsivätön — füpšmata
 kysymys — füsimumš
 kysyy — füsima
 kyyhkynen — tui, tuwi
 kyynel — pišar
 kyynärpää — füünarnuff
 kyynäsvarsi — füünarwarš
 kyynärä — füünar
 kyytihevonen — füüthobune
 kyökki — fööf
 kyökkipiika — föögitiäruš
 kyökinliesi — föögipliit
 kädensija — fäšpide
 käherä — juufetäheruš
 käheä — fäšifew hääl

käki — tägu
 käki kukkuu — tägu futub
 kápälä — fäpp, fäbal
 karki — färf, otš
 kärppä — färp
 kärpänen — färbes
 kärsii — färfšima, fannatama
 kärsivällinen — färfiw
 kärsivällisyys — färfiwuš
 kärsä — färfš, nutš, lott
 käsi — fäfi
 käsiala — fäfišpide, fäfišpuu
 käsittää — arušaama
 käsityö — fäfišitöö
 käsityöläinen — fäfišitööline
 käskee — fäšfima
 käskey — fäšf
 kävelee — jalutama, fäima
 kävely — lönnaf, jalutusläit
 käynti — füläšfäit
 käyttää — tarwitama, fafutama
 käännös — tölge
 kääntää — tölšima
 käärme — ušš
 köyhys — waefuš, fehmuš
 köyhä — waene
 köysi — föiš

I.

Laaduton — wiifafufeta
 laaka — taldbref, plate
 laakea — tafane, lage
 laakso — org
 laatu — laad
 lahja — anne, finš
 lahjaittaa — finšima
 lahtari — lihuniš
 laiha — lahja
 laina — laen
 laine — laine
 laiskaa — laišf
 laiskuus — laištuš

laiva — laiva
 lakki — müts
 laku — lipp
 lammast — lammast
 lammastpaisti — lambastüpsis
 lampi — soo
 lamppu — lamp
 lonka — lõng
 lankku — plank
 lanttu — lilletapfas
 lapio — labidas
 lapioitse — tühmeldama
 lapsen piika — lapsesiiga, =
 [tüdruk]

lapsi — laps
 lapsuus — lapseiga
 lasi — klaas
 lasisilmät — prillid
 laskee — armama, rehtendama
 lasku — arme
 laskuoppi — aritmeetik
 laskusana — arvõna
 lastu — laast
 lata — põllurull
 lataa — põldu rullima
 latoo — laduma (trüfikobades)
 lattia — põrand
 laulaa — laulma
 laulaja — laulja
 laulajatar — lauljanna
 laulu — laul
 laupias — halastaja
 lause lause
 lauvantai — laupäev
 lehmä — lehm
 lehti — leht
 lehtokatu — bulvar
 lehtokuja — puistee
 leija — paberist puust (õhtu
 [lasta])

leijona — lõvi
 leikkaa — lõikama (vilja)
 leikkii — mängima

leikkipuhe — nali
 puhuu leikkiä — naljatama
 leikkuu — lõikus
 leikkuuväki — lõikajad
 leipohuone — leivaküpsetuse
 [töökoda]
 leipuri }
 leipoja } pagar, leivaküpsetaja
 leipoo — küpsetama (leiba)
 leipä — leib
 leipäkori — leivaform
 leivonen — lõike
 leninki — riided
 lento — lend
 lentää — lendama
 lepo — rahu, puhkus
 lepopäivä — rahu-, puhkepäev
 leppä — lepp
 lepää — puhstama, lebama
 leveys — laius
 levittää — lagunema, laotama
 liekki — leek
 liemi — leem, supp
 liesi — kolle
 liha — liha
 lihaliemi — lihaleem
 lihava — lihava
 liiallinen — üleliigne, liial-
 [datud]

liika — ülejääk
 liikanimi — liiginimi
 liike — liikumine
 liikkuu — liigutama
 liikkuva — liitum
 liikkunto — liigutus
 liikkuttaa — liituma
 liima — liim
 liina — lina
 liinavaattet — lõuendiriie
 lika — mustus
 likainen — ebapuhast
 likempi — ligem
 likin — kõige ligem, ühes

likinäköinen — liginägija
 likistää — pressima, suruma
 linja — liin
 linna — fants, findlus, loss
 linnoitta — findlustama
 linnoitus — findlus
 lintu — lind
 lisää — lisama
 lisänty lisänema, kaswama
 lohi — löhe
 loistaa — särama, hiilgama
 loisto — sära, hiilguš
 loka — mustus, rämps
 lokakuu — ottoober, wiina-
 [kuu]

loma } wäheruum
 } wäheæg
 lopettaa — löpetama
 loppu — löpp
 loppuu — löppema
 luettelee — üles arwama
 luettelo — nimefiri
 luistelee — uisutamine
 luistin — uisf
 lukee — lugema
 lukija — lugeja
 lukkari — föster, lugija
 lukko — luff
 luku } lugu, lugewara,
 } arw, hulf
 laskee lukua — arwama
 lukukirja — lugemise raamat
 lumi — lumi
 sata lunta — sajab lund
 lumipallo — lumepall
 luo — looma
 luoja — looja
 luominen — loomine
 luonakäynti fülaskäif, esitus-
 [käif]
 luonnonlahja — loodusand
 luonto — loodus
 luotettava — loodetawasti

luottaa — lootma
 lupa — luba
 lupaa — lubama
 lupaaika — puhkeaeg
 lupaus — lubadus
 lusikka — lusikas
 luu — luu
 luulee } luulema, oletama
 } arwama, uskuma
 luutnantti — leitnant
 luvunlasku — arwe
 lyhde — wiht
 lyhyt — lühife
 lyhyys — lühedus
 lyijy — tina
 lyijyskynä — pliiats
 lypsää — lüpsma
 lysti — lustilif
 lystihuone — lusthuone
 lyö — lööma
 lyömä, lyönti — lööf
 lähde — läte, allikas
 läheinen — lähife
 lähettää — lähetama, lätitama,
 [saatma]
 lähtee — minema, teeke minema,
 lähtee matkalla — teefonda
 [algama]
 läkki — pleff
 läkkiseppä — pleffisepp
 läkkitolppo — tindipott
 lämmittää — lämmitama,
 [soojendama]
 lämpö — soojus
 lämpöinen — soe
 lämpomittari — soojamõõtja
 länsi — lääš, õhtu
 läntinen — läänepoolne
 lääke, läkitys — arstirohi
 lääkitsee — arstima
 lääkäri — arst, doktor
 lörpöttä — lobisema, juttu
 [ajama]

löytyy — leidma eest
lõytää — leidma, üles leidma

M.

Maa — maa
maata myöten — maad mööda
maakartano — maaomanus
maakauppias — maa kaupmees
maakunta — maakond
maalaa — maalima
maalainen — maalane
maalari — maaler
maaliskuu — märts, paastukuu
maallinen — maine, ilmlis,
[maapealne
maamies — maamees, põllu-
[mees
maanantai — esmaspäev
maanmies — suguvend
maanmittari — maamõõtja
maanpalo — maalapp, maa-
[tütt

maantie — maantee
maantiade — maateadus
maanviljelija — põllumees
maanviljelys — põlluharimine
maarain — waarmari
made — ušife
maha — magu, lõht
mahdollinen — võimalik
mahdoton — võimatu
mahtava — vägev
mailma — maailm
mailmalinen — ilmlis
maisema — maisamaa,
maastik

maito — piim
maja — onn, ütt
majatalo — förts
majistraatti — magistraat
makaa — magama
makasiini — magasin
makea — mage, magus

makeiset — maiustused
makkara — worst
maksaa — maksma
makso — maks
maku — mait, maitse
malli — mudel, muster
malmi — malm
maltaa — maldama
mansetti — manshett
mansikka — maasikas
manteli — mandel
marja — mari
marjahillo — marjamoos
markka — mark
markkinat — turg
marssi — marsš
marssii — marsšima
masto — mast
matelee — roomama
matka — reis, teekond, tee
matkailee — reisima
matkailija — reisija
matkalaukku — reisitasku
matkarahat — reisiraha
matkatoveri — reisijeltsiiline
matkustaa — reisima
mato — ušs
matto — matt
mehiläinen — mesilane
mehu — mähki, mähke
mekanikus — mehhanikus
merenranta — mererand
meri — meri
merikaupunki — merelinn
merimies — meremees
merkillinen — tähelepanemise
[väärt

merkitsee — tähendama
merkki — märk
messinki — punane vask
messu — messe
messuaa — jumalateenistus
[pidama

mestari — meister
 metso — metssi
 metsä — mets
 metsäinen — metsane
 metsämies — fütt
 metsäneläin — metselajas
 metsästys — jaht
 metsästäjä — fütt
 metsästää — füttima
 metalli — metall
 miekka — mödf
 mielipuoli — nödrameelne
 mies — mees
 minuutti — minut
 mitta — mööt
 mittaa — möötma
 mittumaari — Jaanipäew
 monna — fuul
 muhvi — muhw
 muistelee — mäletama
 muna — muna
 munanruskuainen — muna-
 [rebu
 munanvalkainen — muna-
 [walge
 muoto — mood
 murha — mõrtsukatöö
 murtaa — murdma
 murto — murd
 musikki — muusika
 musta — must
 mustikka — mustikas
 muu — muu
 muukalainen — mõõras
 muuntaa — muutma
 muuraa — müürima
 muurari — müürissepp
 muuri — müür
 muutos — muutus
 muuttaa — muutma
 mykkä — tumm
 mylly — weefi
 mylläri — mölder

myrkky — mürk, fihwt
 myrkyllinen — mürgine
 myrsky — torm
 myy, myö — müüma
 myyjä — müüja
 myyminen } müümine
 myyntä }
 mädänyt — mädanub
 mäki — füngas, finf
 männikkö — männif
 mäntymetsä — männimeis
 mänty — mänd
 märkyys — märkus
 märkä — märg
 mätä — mada
 mätänee — mädanema
 mätäs — mätas
 määrä — määr
 määrä-aika — tähtaeg
 määrää — määrama

N.

Naama — pale, nägu
 naapuri — naaber
 naaras — emast fugu
 nahka — nahk
 nahkuri — partsepp
 nai — abielusfe astuma
 nainen — naine
 nainut }
 naitu } abielus
 nakkuttaa — floppima, fopu-
 [tama
 namuset — lõmpweffit
 napakaira — puur, uherd
 napireikä — nõõpauk
 nappi — nõõp
 nauraa — naerma
 nauris — naeris
 nauru — naer
 nauttii }
 nautitsee } maitsema

neiti — neiu
nelijalkoinen — neljajalgne
nelikulmainen — nelja-

[fandiline

nelinen — tuhatnelja
neljännes — neljandit
nenä — nina
nenäliina — ninarätif
neula — nõel
neuloo — nõeluma, õmblema
neuvo — nõu
neuvoo — nõuandma
nielu — uelama
niemi — neem
niin — nii
niitty niit, aas
nikkari — laudsepp
nimi — nimi

on nimi — on nimi

on nimeltä — on nimefs

nimipäivä — nimepäew

nimittää — nimetama

nisu — nifu

nitoo — fiduma

nojatuoli — nõjatool, tugitool

nokka — noff

nokkonen — nõges

nolla — null

nopeä — nobe

nuija — nui

nukki — nuff

nukuu — magama

nuohoja — forstnapühfija

noki — nõgi

nuori — noor

nuoriso — noorjugu

nuorukainen — noormees

nuoruus — noorus

nuotti — noot

nurkka — nurf

nuttu — nuub

nykyinen — nüüdne, praegune

nyrkki — rufilaš

nyökkää — nifutama

nyöri — nõör

nähtävä — nähtaw

näkee — nägema

näkymäton — nägemata

näkyvä — n`htaw

näkyä — paifuma

näkö — nägu, wäljanägemine

näköala — waateala

näköinen — farnane

nälkä — nälq

minun on nälkä — mul

[on nälq

olen nälissäni — olen näljane

nälkäinen — näljane

näättä — färp, nugis

näävelit — wurrud

nöyryys — alandlit meel, us-

[taruus, trundus

nöyrä — uštar, allaheitlit

O.

Odottaa — ootama

odotus — ootus

odotussali — ootejaal

ohjas — ohi, ohjad

ohra — wili

ohut — peen, ferge

oikaisee — õiendama

oikea — õige

oikea puoli — õige pool

oikea käsi — parem fäfi

oikeinko? — tõesti?

oivallinen — wäga hea, tubli

oja — tiif

oksa — ofš

olento — olemus

oleskele — olema (fufagil)

olka — õlg

olkapää — õlasuu

olkavarsi — fäfiwarfs

olki — õlg, õled

olkihattu — õlgkübar

olut — õlu

panee olutta — õlut tegema

oluttehdas — õllewabrik

oma — oma

omaa — omandama

omaisuus — omandus

omatunto — meelemärkus, selge

[aru, omatunne

omena — õun

omenapuu — õunapuu

omistaja — omanit

ompelee — õmblema

ompelija — õmbleja

onki — õng, õngehaaf

onkii — õngitsema

onkimato — õngeus

onnellinen — õnnelik

onneton — õnnetu

onnettomuus — õnnetus

onni — õnn

hyva onni — hea õnn

paha onni — paha õnn

kova onni — halb õnn

toivottaa onnea — õnne

[soowima

onnistuu — õnneštama

onnittelée — õnne soowima

opettaa — õpetama

opettaja — õoolõpetaja

opettajatar — naisõoolõõpetaja

opettavainen — õpetusritas

opetus — õpetus

opiskelee — õppima, ftuderima

oppi — õpetus

oppii — õppima

oppikirja — õperaamat

oppilaitos — õpeafutus

oppilas — õpilane

oppipoika — õpipõis

orava — oraw

ori — täff

orja — ori

orjantappura — ofas

orjantappuran-kukka — orja-

[wiits, fibuwiits

osa — ofa

osaksi — ofalt

osaa — ofštama

osaamaton — ofšufeta

osittaa — jagama, ofštama

osattaa — ofutama, näitama

ostaa — ofštma

ostaja — ofštja

osto — ofšmine

ottaa — wõtma

ottaa pois — ärawõtma

ottaja — ofštja, kaubatarwitaja

outo — tundmata, ebaharilik

ovi — ufs

P.

Paahtaa — fupšetama

paalu — post, tulp

paha — paha

pahastuu — pahendama

pahentaa — pahandama

pahentun — ära riffuma

paikka — paif

paimen — farjane

paimentaa — paimendama

[farjatama

painaa — hällitama, fiigutama

painava — raste, tüfe, tähtis

painetti — püsfiiff

painin — press

paino — trüff, trüffitoda

paiste — paiste

paisti — fupfis

paistinpannu — praepann

paita — färf

paja — pada, tööfoda, näitu-

[sefs : fepifoda

paju — paju

paketti — paff

pakka — suur paff
 pakkaa — paffima
 pakko — sundus
 pako — pagu, põgenemine
 menee } pakoan — ära pa-
 lähtee } gema, põgenema
 pääsee pakoon — paffu

[pääfema]

pakottaa — sundima
 paksu — paks, tihe
 pala, palanen — pala, tüft
 palaa — põlema
 palajaa wõi palaa — tagafi

[tulema]

palaus — tagafitulef
 paläusmatka — fojureis
 palelee — külmetama
 paletuu — külmama
 paljas — paljas, alasti
 paljain jalois — palja jalo
 paljain päin — palja peaga
 paljastaa — paljastama
 palju, paljon — palju
 paljous — paljus, hulf
 palkinto — taju
 palkitsee — tatumama
 palkka — paff

palkollinen — palgaline
 palkolliset — palgalised
 palli — paff
 palo — põlemine, tulekahju
 palvelee — teenima
 palvelus — teenistus
 palvelusväki — teenijad
 panee — panema
 panee päälensä — riidesse

[panema]

panee olutta — õlut tegema
 panee kirjaan — kirjapanema
 pannu — pann
 paperi — paber
 paperinen — paberine
 pappi — õpetaja

pappila — firifumõis, õpetaja
 [moja]

papu — uba
 paraati — paraad
 paranee — paranema
 parantuu — ärapanema
 parantaa — parandama
 pari — paar
 parka — fahetsemifewäärt
 parkuu — tulema
 parta — habe
 ajaa } partaa — habet ajama
 ajelee }
 partaveitsi — habemennuga
 parvi — parw
 pastori — pastor
 pata — pada
 pataljoona — pataljoon
 patsas — sammas
 pauhu — folin, mürin
 pauhaa — folistama, müristama
 paukaus — pauk, paugatus
 pehmeä — pehme
 peili — peegel
 peite, peitto — waip, kate
 peittää — peitma, katma
 pelaa — mängima
 pelastaa — päästma, lunastama
 peli — mäng
 peljästy — ehmatama, hirmu-
 pelko — pelg, hirm
 pelkuri — hirmnu, arg
 pelkää — pelgama, kartma
 pellava — lina (põllul)
 pelto — põld
 peltokalu — põlluriistad
 peltomies — põllumees
 penikulma — penifoorm
 penkki — pinf
 pensas — põõsas
 pentu }
 penikka } noor
 pere, perhe — pere

perii — pärima
 perjantai — reede
 perkaa — puhastama
 peruna — kartul
 perusluku — põhjarv
 perustus — põhi, põhjus
 perämies — tüürimees
 peränpito — tüür
 piitää perää — tüürima
 peräsin — tüüriaer
 pesee — pesema
 pesepönttö — pesutoober
 pesinkaapi — pesufapp
 pesikannu — pesufann
 peto, petoeläin — metsloom,
 [murdja metsaline
 petos — pettus
 pettää — petma
 peukalo — põial, päff
 peuraa — põhjapõder
 piehtaroitse — wäherdama
 pieksää — peksma
 pieksu — nõõpsaabas
 pieni — wäike, peen
 pieni raha — peenraha
 piennar — peenar
 piha — õueruum
 pihdit — pihid, tangid
 pihka — waif
 pihlaja — pihlatas
 piika — tüdruk, piiga
 piilipuu — pajupuu
 piilo — peidu-urgas, piilut
 mene piiloon — ennaft
 [ära peitma
 piilottaa — ära peitma
 piimä — hapu piim
 piinaa — piinama
 piipu — piip
 piironki — büroo
 piiru — joon, friips, piire
 piirustaa — joonistama
 piirustus — joonistus

piisaa — jõõma, toitu wõtma
 piisi — toit
 piiska — piits
 piispa — piisstop
 pikainen — ruttu, ablasti
 piki — pigi
 pikku
 pikkuinen } wäike
 pikkulinnut — wäikesed linnud
 pila — hufutama, pilkama
 pilaa — pilge
 pilantuu — huffunud, põlatud
 piletti — pilet, pääsetäht
 pilkkaa — pilkama
 pilkku — plekk, punkt, komma
 pillaa — puistama,
 pilvi — pilw
 pilvinen — pilwine
 pimeys — pimedus
 pimeä — pime
 pingottaa — pingutama
 pino — puupinu, puuriit
 pinta — pind
 piplia — piibel
 pippuri — pipar
 pisara — pisar, tilk
 pitkä — pikk
 pitkällinen — pikaldane
 pitsieri — pitser
 pituus — pikkus
 pitäjäs — wald, kihelkond
 pohja — põhi
 pohjäinen } põhjapoolne,
 pohjoinen } põhjamaaline
 pohjatuuli — põhjatuul
 poika — poeg, pois
 poikkikatu — risttänav
 poimii — noppima
 poimo — lõks, põim
 pojanpoika — pojapoeg
 poliisi — politsei
 polkee — astuma
 polku — jalgtee

polo — wile
 polstari — polster
 polta — palamus
 poltaa — põletama
 poltaa tupakkaa — tubafat
 [põletama, suitsetama
 polvi — põlv
 polyteknikumi — politehnikum
 polyteknillinen — politehni-
 [line
 poraa — farjuma, nutma,
 [puurima, purustama
 poro — põhjapõder (talts)
 porras — trepiaste
 portaat — trepp
 porsas — porsas
 prstua — foda, eestuba
 portti — wäraw
 porttikäytävä — ufseefine
 porvari — fodanif
 poski — põst
 posliini — portfessan
 posti — post
 postikontoori — postkontor
 postikortti — postkaart
 postijärjestys — postiseadus
 posti-tu-anti — posti ettemaks
 postimakso — postimaks
 postiraha — postiraha
 postinhoitaja — postiülem
 postiosoitus — postiteateleht
 potkaisee — tagasi lükkama,
 [uhatama, wälja lööma
 prakki — fraff
 prinsessa — printsess
 prinssi — prints
 professori — professor
 profeetta — prohwet
 provasti — praost
 puhaltaa — puhuma
 puhdas — puhas
 puhdistaa — puhastama
 puhee — jutt, jutuwestmine

puhulee — juttu westma
 puhtaus — puhtus
 puhun — rääkima
 puisto — puieetif
 pujottaa — astuma üles,
 [wõi läbi
 pukee — riidesse panema
 pukematta — riidesse panemata
 pukki — puff
 puku — ülifond
 pullo — pudel
 pulveri — pulber, püsifirohi
 pumppu — pump
 pumppuaa — pumpama
 pumpuli — puurill
 punainen — punane
 punaväri — punane wärw
 punehdus — punetus
 punehtuu — punetama,
 [punaštama
 punnitsee — faaluma
 puola) poolamari
 puolukka } palumari
 puoli — pool
 puolipäivä — keskpäew
 puoliyöö — kesköö
 puolustää — kaitsema
 puoti — supelus
 puotipalvelija — poeteenija
 purje — puri
 purjealus — purjealus
 purjelaiva — purjelaew
 purjehtii — purjetama
 purjevene — purjepaat
 puro — oja
 pursto — saba
 puskee — puskima, jarwedega
 [lukkama
 pussi — fott
 puteli — pudel
 putina — puupudel
 putoo — pudema, langema
 putous — pudenemine, languis

puu — tuu
 puuhkio — muff
 puuhuoneus — puumaja
 puukko — niferdamise nuga
 puulusikka — puulusikas
 puunhakkaaja — puuraiuja
 puuro — puder
 puustavi — poofetaw, firja-
 [täht]

puusti — tõuge, lõõf
 puutarha — aed
 puutarhuri — aednik
 puute, puutos — puudus
 puuttuu — uimaštama
 puuvilla — puuwill
 pyhä — püha
 pyhä Raamatu — püha firi
 pyhäpäivä — pühapäew
 pyhävaatteet — piduriided
 pyry, pyryilma — lumetuišt
 pyssy — püšs

pyssymies — püššimees
 pysty — püsti
 pystynäänen — püštine
 pysyy — püšima
 pysäyspaikka — jaam
 pystinki = ehitus
 pyy — püü
 pyyhe — püherätif, fäterätif
 pyyntö — palwe, püüe, himuštus
 pyytää — himuštama, püüdma
 pyytämättä — püüdmata
 pyytö — püüd, püüf
 pyökki — puufpuu
 pyörtymys — mineštus
 pyrtyy — mineštusse langema
 pyörä — pöör, ratas
 päivä — päew
 päivä koitta — päew foidab
 päiväkirja — päewaraamat
 päivainpaiste — päewapaiste
 päivallinen — lõuna
 pää — pea

pääkaupunki — pealinn
 pääläkirjoitus — pealfiri
 päällikkö — päälif
 päälinen — pealnine
 päälisnahka — pealisnahk
 pääliskenkä — päälisfing, talof
 päälystä — ümbrit
 päämies — peamees
 päänsärkyä } — peawalu
 pääkipu }
 pääosa — lihawõte
 pääsiäinen — peasoja
 päättä — lõpetama
 päätös — lõpp
 pöksyt — püššid
 pöytä — laud
 katta pöytää — lauda katma
 pöytawaate — laudlina
 pöllö — ööfuff
 pöydanjalka — lauajalg

R.

Raamattu — piibel, püha firi
 raastupa — raetoda
 rae — rahe
 sataa } rakeita — rahet
 tulee } sadama
 raha — raha
 pienet rahat — peen raha
 rahakukkaro — rahakutur
 raippa — wits
 raita — riba, wööt, jutt,
 [äärefene]
 raitanen — wööbiline
 raitis — terwe, prišfe
 rakas — armas
 rakastaa — armaštama
 rakennus — ehitus
 rakennusmestari — ehitus-
 [meister]
 rakentaa — ehitama, rafendama
 rakkaus — armaštus

rangaistus — karistus
 rankaisee — karistab
 ranta — rand
 rappu, raput — trepp
 rapu — wäht
 rapusika — wähiaeg
 raskas — raske
 rastas — rädastas
 rata — tee, rada
 ratsastaja — ratsanil
 ratsastaja — ratsutab
 ratsumies — ratsamees
 ratsu — ratsu, ratsahobune
 rattanpyörä — kärruratas
 rattaat — käru
 ratti — trehter
 raudeittaa — rautamine
 rauha — rahu
 rauta — raud
 rautainen — raudne, rauast
 rautatie — raudtee
 rautatien rakentaja — raud-
 [tee ehitaja
 rautu — ahernus, forell
 ravinto — toit
 ravistaa — puistama
 ravitsee — ravitsema, toitma
 reaalkoulu — realkool
 rehellinen — aus, uetaw
 rehellisyys — ausus, uetawus
 rehu — loomatoit
 rengas — rõngas
 renki — sulane
 repii — rebima
 reuna — äär, kant
 rientää — ruttama, töttama
 riepu — lapp
 riepu — warbus, päitsed
 riippuu — rippuma
 riisuu — lahsti rafendama, lahsti
 [wõtma
 rikas — rikas
 rikkaruoho — umbrohi

rikkaus — rikkus
 rikki — katti, rikki
 rikkoo — rikkuma, furja tegema
 rikos — kuritegu
 rinta — rinn
 ripustaa — riputama
 risti — rist
 ristin-rastin — risti-rästi
 rohkea — julge
 rohkeus — julgus
 rosvo — rööwel
 ruhtinas — würst
 ruhtinatar — würstinna
 ruis, rukiit — ruis
 ruisku — prits
 ruiskuaa — prittima
 ruiskukannu — kastetann,
 [walamise nõu
 rukki — waff
 rukoilee — paluma
 rukous — palwe
 rulla — rull
 rullaa — rullima
 rummunlyöjä — trummilööja
 rummultaa — trummelbama
 rumpu — trumm
 runo — laul, luuletus
 runoilija — luuletaja
 ruoho — rohi
 ruoka — roog
 menee rualla — lauda minema
 panee } rooga lauale
 antaa } ruokaa — kandma
 ruokalusikka — supilusik
 ruokaluvut — söögipalwe
 ruokasali — söögisaal
 ruovi — aer
 ruoska — roos, piits
 ruosta — rooste
 ruostuu — roostetama
 ruoto — talaluu
 rupeaa — algama, ettemõtma,
 [rubima

rupi — lubjakäärn, torp, uhetus
 rupla — rubla
 rusina — rosin
 ruskea — ruske, pruunikas
 rustiainen — sahkepaistne
 ruukku — pott, truuš
 ruukkumakari — pottsepp
 ruumillinen — kehališ
 ruumis — keha
 ruuni — pruun
 ruusu — rooš
 ruutana — karuš
 ruuti — püšširohi
 ruuvaa — frumima
 ruuvi — fruumi
 ryppy, rytty — tortsutama,
 [woltima]

rysä — rüja
 ryykkyrauta — triifraud
 ryykää — triifima
 ryyppy — rüübe, šööm
 ryyti — hein
 ryömii — roomama
 ryöväri — rööwel
 räätäli — rättsepp

S.

Sa = sinä — fina
 saa — faama
 saalis — püüš
 saapas — faabas
 saari — faar
 saarna — jutluš
 saarnia — jutluštama
 saarnaaja — jutluštaja
 saastainen — faaštane
 saatua — faatma
 sade — miim, faadu
 saha — faag
 sahaa — faagina
 saippua — seep
 sairas — haige

sairastaa — haige olema,
 [pödemä]
 sairastuu — haigets jääma
 sairaus — haigus
 salakka — wiidikas
 salama — wälš
 salamoitsee — wälšu lööma
 sali — faal
 sallii — faallima
 samannäköinen — faamašugane
 samanköinen — faamašoline
 sametti — faammet
 sammakko — fona
 sammal — faammal
 sammuttaa — fuštutama, fuma-
 [butama]
 sammuu — fuštuma, fumbuma
 sana — šöna
 sanakirja — šönaraamat
 sanaluettelo — šönafiri
 sananlasku — wanašöna
 sananlennätin — telegraf
 sanasto — šönafogu
 sankari — faangelane
 sanko — ämber
 sanoma — šönum
 sanomalehti — ajaleht
 sanoo — ülema, šönama
 santa — liim
 sapeli — mööš (föwer)
 sarvi — faarw
 sataa — faadama
 sataa vetä — wihma faadama
 sataa lunta — lund faadama
 sataa rakeita — rahet faadama
 satakieli — ööpif
 satama — faadam
 sateenvarjo — wiimawari
 sato — aasatašim, faaf
 satula — faadul
 satula maakari — faadulsepp
 sauna — faun
 sauva — fau, fepp

soi — helistama, fölistama
 soitanto — muusika, föla
 soittaa — mängima
 soitto — mäng, kellafölin
 soittokello — kell (kirikukell)
 sokea — föge, pime
 sokeri — suhkur
 sokkoset — pimesiff
 solki — nall, sälg
 solmustelee — tulduma
 sonni — fönn
 sopii — sobima, passima
 sopimaton — sobimatu, mitte-
 [passim]

sormi — förm
 sormus — förmus
 sorvaa — treima
 sorvari — treial
 sota — föda
 sotajoukko — föjawägi
 sotamies — föjamees
 sotaväki — föjawägi
 sotii — födima
 sotilas — föjamees
 soturi — födur
 soutaa — föudma
 soutaja — föudja
 studentti — student
 suhisee — suhisema
 suitset — suitsed, päitsed
 sukeltaa — wee alla minema
 sukka — sukk
 suku — sugu
 sukunimi — sugunimi
 sukulainen — sugulane
 sulkee — finni panema, tör-
 [juma, sulguma]
 sulk — sulg, tamm
 sulkulaitos — sulustif (wee-
 [sulustif,
 sulkuporti — suluvärraw
 summa — summa
 sumppu — soo, talahoid

sunnuntai — pühapäew
 suojelee — kaitsema
 suola — fool
 suolaa — foolama
 suolainen — foolane
 suolakala — foolakala
 suolakko — foolatoos
 suolaton — foolamata
 suolavesi — foolwesi
 suoli — fool, foolid
 suomentaa — soomendama,
 [Soomelde tõlkima]
 suoni — soon
 suora — püsti, õige, sirge
 suorsa — part
 suree — muretsema
 surkea — kahetsemisewääri
 surkuttelee — kahetsema
 suru — mure
 surullinen — murelik, kurb
 susi — susi, hunt
 suu — suu

anta suuta — suud andma
 suudelmaa — mufu
 suunruto — suuand
 suullinen — suusõnalif
 suuri — suur
 suuriruhtinas — suurvürst
 suuriruhtinaanmaa — suurs-
 [würstiriik]

suuruus — suurus
 suutari — kinger
 suutelee — suudlema
 suuttumus — pahandus
 suuttuu — pahandama
 suvi — suwi
 sydän — süda
 syhyy — sügelema
 syksy — sügis
 syleilee — sütelema, kaetustama
 syli — sülb
 synnynmaa — sünnimaa,
 [isamaa]

synti — patt
 syntiä tekee — patustama,
 [pattu tegema
 syntinen — patune
 syntymä — sünd
 syntyminen — sündimine
 syntimäpäivä — sünnipäew
 sytyttää — süütama
 syvä — sügarw
 syy — süü
 syyllinen — süüdlane
 syys = syksy — sügis
 syyskuu — september,
 [mihstlikuu

syö — süüma
 syöksee — süttuma
 syöpäläiset — süübidud, putufad
 syötti — süüt
 syöttää — süütma
 syöttö — süütmine
 syötävä — süüdam
 sa = sinä — sina
 säily — hoid
 säilyttää — alal hoidma
 säkki — kott
 sängynjalka — sängijalg
 sänkky — säng
 särki — sulg
 särky — walu
 säteilee — sädenbama, sädelema
 sävel — toon, heli
 säveltö — wiis, lauluswiis
 sää — ilm
 säälii — kaasa tundma
 säännöllinen — korrapäraline
 sääntö — reegel
 sääri —äär
 säästää — kofu hoidma

T.

Taaja — tihe
 taale — foor (piima peal)
 tahkoinen — tanbiline

tahkokivi — tahukivi
 tahraa — mustutama
 tahto — tahe, tahtmine
 tahtoo — tahtma
 taide — kunst
 taidellinen — kunstipärane
 taikina — taigen
 taimi — taim
 taipuvainen — paendum
 taitaa — wõima
 taitamaton — mõistmata
 taitava — mõistlik
 taito — aru, arusaamine
 taittaa — murduma, paendum
 taituri — kunstnik
 taivaallinen — taewane, taewalik
 taivaankaari — wiserkaar
 taivas — taewas
 taivuttaa — kumardama
 takajalg — tagajalg
 takanpiippu — kõrsten
 takanhiha — tuuewarrustas
 takka — kolle, ahi
 takki — kuub
 takoo — taguma
 tali — rasw
 tallaa — tallama
 tali — tall, laut
 talo — maja, talu
 tallolinen — taluline
 talonpoika — talupoeg
 talonpoikainen — talupojalik
 talonpojan poika — talumehe
 [poeg
 talous — majapidamine
 taloutta pitää — maja pidama
 talousaskara — majapida-
 [mise äri

talreki — taldef
 taluttaa — talutama
 talvi — talw, tali
 talvipakkanen — talwepülm,
 [pakane

tami — daam-mäng
 tamma — mära
 tammikuu — jaanuar
 tanssi — tantš
 tanssii — tantšima
 tapa — harjumus
 tapaa — tabama
 tapahtuu — sündima
 tapaturma — õnnetus
 tapaturmaa — kogemata
 tapetti — tapeet, seinapaber
 tappaa — tapma
 tappelu — taplus, tapelus
 taputtaa — koputama
 tarkasti — targaſti, farwa-
 [pealt
 tarkka — tart, farwapealne
 tarkkamaton — tähelepanematu
 tarkkavainen — tähelepanelif
 tarkkavaisuus — tähelepanelif
 tarpeeksi — tarbets
 tarpeellinen — tarwilif
 tarpeeton — tarbetu
 tarttuu — külge haſtama
 tarttuvainen — külgehaſtaw
 tarve — tarwe
 tarvitsee — tarw'ſtama
 tarvitsevainen — tarwitſew
 tasainen — taſane
 tasapaino — taſataal
 tasku — taſku
 tasoittaa — taſandama
 taukoo — lõpetama
 taulu — tahwel
 tauti — taud
 tavallinen — tawaline, harilif
 tavallisesti — tawalifult
 tavara — ſaup, omandus
 tavaramyitty — ſaupapaſſ
 tavaton — ebaharilif
 tavu — ſilp
 tavaa — tähtſiſid koſku lugema
 tee — thee

teeri — teber
 tehdas — tehaſ, wabrik
 tekee — tegema
 tekee työtä — tööb tegema
 tekemätön — tegemata
 tekijä — tegija
 teko — tegu
 telegrafi — telegraf
 teltti — telf
 temppeli — tempel
 teos — teoſ, töö
 termiina — tähtaeg, termiin
 termomeeteri — thermomeeter
 terva — tõrw
 tervaa — tõrwama
 terve — terve
 terve tultua — tere tulemaſt
 tervehdys — termitus
 terveinen — terve
 tervehtii — teretama
 terveys — terwiſ
 terä — tera
 teräs — teraſ
 teravä — teraw
 testamentti — testament
 teurastaa — tapma (loomu)
 teurastaja — lihuniſ
 tie — tee
 tiede — teaduſ
 tienoo — ſoht
 tieto — teadmine, õpetus
 antaa tieto — õpetuſt andma
 tietysti — enefeſt mõiſta
 tietämätön — teadmata
 tietää — teadma
 tiheä — tihe, paſa
 tiikeri — tiiger
 tiili — telifſiwi
 tiinu — wann, toober
 tiistai — teiſipäew
 tikapuut — redel
 tikku — tiſſima
 tila — ruum, oluſkord

timpermanni — puusepp	totteleminen — sõnakuulmine
tina — tina	tottelevainen — sõnatuulelif
tippa — tilf, tiba	tottumaton — ebaõharilif
tippuu — tilfuma, tibama	tottuus — harjumus
todellakin — tõesti	tottunut — harjunud
todellinen — tõelisel	tottuu — harjuma, wiluma
todistaa — tõendama, tunnis-	totuttaa — harjuma
[tama	totuus — tõõibud
todistaja — tunnistaja, tõen-	toukokuu — mai, lehekuu
[daja	trotoari — kõnnitee, trotuaar
todistus — tõendus, tunnistus	tsaari — tsaar
tohtori — tohter, arst, doktor	tuhka — tuh
tohveli — tuhvel	tuhlaa — pillama, raistama
toimittaa — toimetama	tuisku — tuif
toisennäköinen — teifenäoline	tuiskuaa — tuiskama
toisin — teisiti	tulee — tulema
toistamiseen — uuesti	tuli — tuli
toissa päivänä — tunaeila	tulipalo — tulekahju
toivo — lootus, soov	tulkitsee — tõlfima
toivomus — soov	tulkki — tõlf
toivoo — lootma, soovima	tulo — tule
toivottaa onnea — õnne soovima	tulomatka — sõdutee
tomu — tolm	tulppa — tulp
tomuaa, tomuttaa — tolmama	tumma — tume
torat — sõimusõnad [tolmutama	tummanpunainen — tume-
tori — turg	[punane
torni — torn	tunkee — tungima
torninkello — tornifell	tunnee — tunne, tundmus
torttu — tort, magus too	tunnistaa — ära tundma
toruu — pahandama, torijema	tunnustaa — tunnustama
torvi — toru, trompeet	tuntée — ära tundma, tundma
tosi — tõõ	tuntematon — tundmata
tosiaan — tõesti	tunti — tund
tosiaankin — tõega	tunto — taasteadmimine
tosin — wististi, tõesti	tunto oma — sõdametunnistus
totinen — uistaw	tuo — tooma
totta — tõde	tuohi — tohi
totta tosiaan — tõesti tõõ	tuoksu — lõõn
tottako? — tõesti?	tuoli — tool
tottelee — sõna kuulma	tuomari — kohtunif
tottelematon — sõnakuulmata	tuomiõ — kohtuõisus
tottelemattomuus — sõna-	tuomioistuin — kohus
[kuulmatus	tuomitsee — koht mõistma

tuorstai — neljapäew
 tuosa — toos
 tupa — tuba
 tupakka — tubakas
 tuppaa — toppima
 tuppo — tops
 turha — kasuta, mittetarwilist
 turhaan — asjata, ilmaaegu
 turkki — kasukas
 turkuri — kasulsepp
 turva — kaitse, warjupaist
 tusina — tosin
 tuska — tuss, hirm, ahastus
 tuskin — waewaline, waewalt
 tutkii — järele katsuma, uurima
 tutkinto — kaitse
 tuttava, tuttu — tuttav
 tuudittaa — hällitama, tudutama
 tuulee — puhuma
 tuuli — tuul
 tuuli käy — tuul puhub
 tuulimylly — tuuleweski
 tuuma — nõu, plaan, kawatjus
 tuumii — järele mõtlema
 tuumailee — kaaluma
 tuutii — liigutama
 tyhjä — tühi
 tyhmä — rumal, lapst
 tykki — suurtüft
 tylsä — nüri
 tynnyri — tünder, tonn
 tyttö — tüdruk
 tyttökoulu — tütarlastekool
 tytär — tütar
 tyven — waius, raha
 tyydyttävä — küllalbane, ula-
 [taw
 tyydyttää — rahuldama
 tyyny — padi
 tyytymätön — tüütamata
 työ — töö
 työase } tööriist
 työkalu }

työmiehes — töömees
 työntekijä — töötegija
 työnteko — töö, tegewus
 työväki — töömehehed, tööwägi
 työskentelee — töötama
 tähkä — wiljapea
 tähti — täht
 täkki — teff, waipe
 tänäpäinä — täna, tänapäew
 tärisee — tärisema, wärisema
 tärkeä — tähtjas
 tärkkelys — tugewus
 tärkkää }
 tärkkelöitse } tärgetdama
 tärppää — kahmama
 täti — tädi
 täydellinen — täielist
 täysi — täis
 on täysi — on täis
 täyttyy — täiduma, täis saama
 täyttää — täitma
 täytyy — pidama
 tölkki — karp
 tölppä — tõlp

U.

Uhallinen — wäga hea
 ui — ujuma
 uija — ujuja
 uima — ujumine
 uimahuone — supelusmaja
 uittaa — ujuda laisma
 ukko — raud, wanake
 ukko — tõu
 ukkonen — tõu
 ukko käy — müristab
 ukkoisilma — äikseilm
 ukontuli — wälk
 ulkoma — wäljamaa
 ulkomaalla — wäljamaal
 ulkomaalainen — wäljamaalane
 ulkomainen — wäljamaaline

ulkomuoto — wälsinägu
 ulkopuoli — wälsipool
 ullakko — lall, lallapealne
 ulontaa — wälja sirutama
 ulos — wälja
 menee ulos — wälja minema
 ottaa ulos — wälja wõtma
 ajaa ulos — wälja sõitma
 uloshuutaa — wälja hüüdma
 ulosmeno — wäljaminek
 ulosmentävä — wäljamindaw,
 [wälsufus
 ulospuhunta — wäljarääfimine
 ulottuu — ulatama (funi)
 ulvoo — huluma
 umpuu — pung (puul)
 uneksii — und nägema, une-
 [lema

unelma — unenägu
 unha — nohu, julg
 unhottaa — unustama, unetama
 unhotus — unustus
 uni — uni
 on unissaan — unine olema
 minun on uni — olen unine
 näkee unta — und nägema
 uninen — unine
 univormu — univorm
 upottaa — uputama
 appoo — uppuma
 upseri — ohwitser
 urhea — wahwas, julg
 urho — tangelane
 urhollinen — wahwas, tange-
 [lafelik
 urhollisuus — tangelafeliffus,
 [wahmus, waprus
 urkuri — organist
 urut — orel
 useasti }
 usein } — sagebästi, tihti
 uskaltaa — usaldama, julgema
 usko — usk

uskollinen — usklik
 uskomaton — uskmata
 uskonto — usk, religion, usund
 uskoo — ustuma
 uskoton — usuta
 utelijas — uudishimulik
 uudistaa — uuendama
 uuni — ahi
 uuri — kell, uur
 uurimaakari — uurmaaster
 uupuu — ära wäsimä, waibuma
 uusi — uus
 uusi vuosi — uus aasta
 uuden vuoden päiwa — uue-
 [aasta päew
 uutteva — usinasti, nobedasti
 uutuus — uus, uudis, uudsus
 uuvuttaa — ära wäsimä

V.

Vaaho — waht
 wahtoa — wahutama
 vaalea — walfjas
 vaara — hädaoht
 vaarallinen — hädaohtlik,
 [tardebaw
 vaate — riie
 vaatehtii — riides olema
 vaatettaa — riide panema
 vaatteet — riided
 vaeltaa — rändama
 vaha — waha
 vahingoittaa — tahju tegema
 vahingollinen — tahjulit
 vahinko — tahju
 vahva — tugew, wastupidaw,
 [föwa
 vaihettaa }
 vaihtaa } wahutama
 vaihto — wahetus
 vaikenee — waitima
 vaikutta — mõjuma

vaikutus — mõju
 vaimo — naine
 vainu — ilm
 vaiti — wait, waitne
 vaitiolo — waitus
 vaiva — waero
 vaivaa — waewama
 vajoo — wajuma
 vajottaa — wajutama
 vakaa — findel
 vakainen — tõfine
 vako — wagu
 vakuuttaa — finnitama
 vakuutettu kirje — finnitatud
 valaa — walama [firi
 valaisee — walguštama
 valaskala — walaškala
 vale } — wale
 valhe }
 valehtelle — waletama
 valikoitsee — wälja walima
 valinta — walif
 valistaa — seletama, selgima
 valitsee — walima
 valittaa — furtima, faebama
 valitus — faebus
 valjastaa — ette rafendama
 valkaisee — pleefima, walgen-
 [dama
 valkea — tuli
 valkoinen — walge
 vallan — üsua, täitsa
 vallitsee — walitfema
 valmis — walmis
 valmistaa — walmistama
 valo — walguš, paiste, walo
 valoisa — walge, hele, walguše-
 [rifas
 valta — wõim, meelewäld
 valtaistuin — troon
 valtakunta — riif
 valtamaantie — riigitee
 valtio — riif

valtiopäivät — maapäero
 valve — walwe
 on valveilla — walwel olema
 valvoo — walwama
 vanha — wana
 vanhemmat — wanemad
 vanhuus — wanus, wanaaeg
 vapaa — waba
 vapahtaa — wabaštama
 vapahtaja — wabaštaja
 vapaus — wabadus
 vapriikki — wabrif
 varas — waras
 varastaa — waraštama
 varhainen — warajane
 varis — wares
 varjelee — warjama
 varjo — wari
 varkaus — wargus
 varma — wistišti, findlasti
 varoittaa — hoiatama
 varovainen — ettewaatlif
 varomaton — ettewaatmata
 varpunen — warblane
 varsa — wars, jälg
 varsinainen — dieti
 vartija — waht, hoidja
 vartioitsee — walwama
 varvas — warwas
 vasara — wasar, haamer
 vasikka — wasifas
 yaski — wasf
 vastaa — waštama
 vastaanottaa — wastu wõtma
 vastaus — wastus
 vastustaa — waštama
 vasu — form
 vati — waat, waagen
 vatsa — tõht, magu, mats
 vattu — waarmari
 vauhti — sõit
 vaunu — wagan
 vaununhevonen — tõllašobu

vaunumaakari — tõldsepp
 vedenjohto — weeruht
 vedenkalvo — weepeegel
 vedenpinta — weepind
 ydentulva — weeputus
 vedenpaisumus — weepais,
 [weeujutus
 vehnä — nisu
 vehnäleipä — sepi, nisuleib
 veikko — wend, sõber
 veikonen — sõber, wend
 veistomies — puusepp
 veistää — sepiitsema
 veistelee — niferdama
 veisu — laul
 veitsi — nuga, wäits
 welallinen — wõlglane
 weli — wesi, wend
 weljet ja sisaret — wennad
 ja õed, willed ja sõsarad
 welka — wõlg
 on velkaa } — wõlgnema
 on velassa }
 welvollinen — wõlglane, wõlga
 welvollisuus — wõlg, kohustus
 vene — wene, paat, lootsi
 veri — weri
 verinen — werine
 verka — falew
 verkatehtas — falewimabrit
 verkko — wõrk
 wesi — wesi
 wesilasi — weetlaas
 wesimatka — weete
 wesipisara — weetilf, weetiba,
 [weepisar
 wesisade — sadu, wihm
 wetinen — wesine
 veto — tõmme, wedu
 vetää — tõmbama, wedama
 viaton — süütu, ilmsüüta
 viattomuus — süüsus, ilm-
 [süüsus

vieras — wõõras
 vieraissakäynti — wõõrus-
 [käit
 vieri — weerema, äär
 vierii — weerema
 vierittää — weeretama
 wiha — wiha
 vihainen — wihaue
 vihamies — wiamees
 vihannekset — roheliised
 vihanta — roheline
 vihastuu — wihaštama
 viheltää — wilistama
 viheriäinen — roheline
 viheriävarpunen — tihane,
 [Zeisig
 viheriöitsee — haljendama
 vihollinen — wihalane, waen-
 [lane
 viikate — wifat
 viikko — nädal
 viikuna — wiigimari
 viila — wiil
 viilaa — wiilima
 viileä — jahe, wilu
 viilipiima — koprimata piim
 viilu — wiilatas
 viimmeinen — wiimne
 viina — wein
 viinamarja — wiinamari
 viini — wiin, põletatud wiin
 viinipullo — wiinapudel
 viinirypale — wiinamarjakobar
 viisas — tarf
 wiisauus — tarfus
 viitta — pääliskuub
 viittaa — näpuga katsuma
 viiva — wiin, joon
 vikuri — wigur
 vilja — wili, seeme
 viljakato — wiljailbus
 viljelee — põldu harima
 viljelijä — põlluharija

viljelys — põlluharimine
 villa — vill
 villainen — villane
 villakoira — villakoer, puudel
 villakangas — villane kangas
 villapaita — villane pärt
 villava — villane
 villavaate — villane riiet
 villi — metsik
 vilu — vilu

minun on vilu — mul on
 vilu, on külm

vilustuu — jahtuma
 virka — teenistus, amet
 virkahuone — ametituba
 virkamies — ametnik, ameti-
 [mees

virkapuku — uniform
 virkistää — virgutama, elus-
 [tama
 virkkaa — tööd tegema, mõtteid
 [avaldama

virsi — laul
 virsikirja — laulmisaamad,
 [lauluraamad

virsta — verst
 virta — jõgi
 virvoittaa — koojutama, koojuma
 visertää — libistama
 viskaa — viskama

vissi — viisiti, kindlasti
 visu — just, otse
 vitja, vitjat — kott, ahelad
 viulu — viiul

vohla — kirsikene
 voi — või
 voi — võime
 voileipä — võileib

voima — võim
 voimakas — võimas
 voimallinen — tugev, tugev
 voimaton — jõuetu
 voimistaa — tõhvenema

voimistele — võimlema
 voimistelu — turnisunsi
 voittaa — võitma
 voitto — võit
 vuonra — rent
 vuonraa — rentima
 vuodattaa — valja valama
 vuode — voodi
 tekee vuodetta — voodit tegema
 vuohi — kits

vuori — mägi
 vuorinen — mägine
 vuorokausi — öö ja päev,
 [24 tundi

vuosi — aasta
 vuosittain — aastane
 vuositulo — aastatöö, aastatö-
 [tulu

vuota — nahk
 vyö — vöö
 vyöttää — vööd vööle panema
 vähenee — vähenema
 vähentyy — vähendama
 vähentää — vähendama
 väikky — õõtsuma, rappuma

väkevä — vägev
 väki — vägi, jõud, inimestetõugu
 väkivalta — võim
 väli — vaheruum, vahet
 väljä — lai, ruumikas

välkky — välkuma
 vältämätön — mõõdapääsemata
 vältävä — mõõdapääsev
 vältää — mõõda pääsema
 väri — värv

väri — värv
 värillinen — värviline
 väritön — värvita
 värjäre — värvil, värvilise
 värjää — värvima

värsy — värs, laul
 väskynä — ploom
 västi — west

väsytys — väsimus
 väsynyt — väsinud
 väsyttää — väsitama
 vääntää — väänama
 väärin — väär, wale, mitte
 [õige
 vääristää — fowerdama
 vääritys — wäärus
 väärä — ebaõige, wäär, fower

Y.

Yhdennäköinen — ühtenägu,
 [ühesuguse wälimuslega
 yhdistää — ühendama
 yhdistys — ühisus
 yht' aikaa — korraga, ühel
 [ajal
 yhteen — ühes
 yhteensä — koos, kofu
 yhteinen — koos, ühes
 yhteys — ühendus
 yhtä — sarnane
 yhtäläinen — ühesugune
 ykkönen — üksus
 yksinkertainen — lihtne
 yksinäinen — üksinda
 yksityinen — üksi, eraldi
 yksityiskoulu — erakool
 yleinen — üldeline
 ylellinen — liialdatud, tore
 ylen — wäga, üli
 ylenkatsoo — põlgama, wihtama
 ylenee — ülenema
 ylentyy — ülendama
 ylentää — ülendama
 ylevä — ülem, kõrge, kõrge-
 [datud
 ylhäinen — kõrge, suurugu
 ylihuomenna — ülehomme
 ylikerta — pealmine kord
 yliopisto — ülikool
 yliopistolainen — üliõpilane

ylioppilas — üliõpilane
 ylipuoli — ülemine pool
 ylistää — ülistama
 ylösmeno — ülestõus
 ylönouseminen — ülestõus-
 [mine
 ylönousu — ülesminek
 ymmärrys — mõistus, aru, aju
 ymmärtämätön — arusaamata
 ymmärtäväinen — mõistlik
 ymmärtää — arusaama, mõistma
 ympyriäinen — ümargune
 ympyrä — ring
 ympärillä oleva — ümber olev
 ympäristö — ümbrus
 ympäröi — ümbritsema
 yrtti — taime, rohi
 yskii — köhima
 yskä — köha
 ystävyys — sõprus
 ystävä — sõber
 ystävällinen — sõbralik
 yö — öö
 yöllä — öösel
 yöhalla — öökülm, hall

Ä.

Äes — äte, ägel
 äestää — äestama
 äidillinen — emalik
 äidinäiti — wanaema
 äiditön — emata
 äiti — ema
 äitikummi — ristiema
 äkillinen — ätiline
 ärsyttää — äritama
 äyräs — järsk mäeäär
 äänetön — hääletu
 ääni — hääle
 korkealla äänellä — wälju
 [häälega
 ääntää — hääldama

Öisin — öösel
öljy — õli
översti — ooberst, polguken

ait — aitta
aitäh — kiitos
ajaarw — ajanlasku
ajahammas — ajanhammas
ajafiri — aikakauskirja
ajafohane — ajanmukainen
ajaleht — sanomalehti
ajaraamat — aikakirja
ajawiide — ajanvieto,
[ajankulu
ajama — ajaa
aju — aivot, ymmärrys
ajuti — silloin tällöin,
[aika ajoin
ajutine — ajoittainen,
[toistainen
ajutu — älytön, tolkuton
afen — ikkuna
ala — ala, pohja
alaealine — alaikäinen
alal — paikallaan
alale — paikalleen
alalt — paikalta
alam — alempi, alamainen
alanbama — alantaa, nöy-
[ryyttää
alandlif — nöyrä
alandus — alennus, nöyryys
alanema — alentua
alas — alasin
alasti — alasti
algama — alkaa, ruveta
alati — alati
alaline — alituinen
alatu — alhainen
ale — kaski huhta
algaine — alkuaine
algibu — oras
algaja — alkaja, alottelija
algatus — alkuunpano
algus — alku
alguseft löpuni — alusta
[loppuun

all — alla
allpool — alapuolella
alla — alla
allee — puistokäytävä
alles — vasta, vielä, jäljellä,
[tallessa
allifas — lähde
alt — alta
alumine — alimainen
alune — alainen
alus — alla oleva, alusta
alus — laiva, alus
alustama — aloittaa
amb — jousipyssy
amet — ammatti, virka
ametiäfutis — virasto
ametilif — virallinen
ameinif — virkamies
amm — amma imettäjä
ammuma — ammua
ammu — ammoin, kauan
[si ten
ammutama — ammentaa
and — lahja, anuin
pölluand — viljasato
andma — antaa
andefis — anteeksi
andeline — lahjakas
andm. d — ainekset
anduma — antautua
angerjas — ankerias
anfur — ankkuri
anum — astia, saavi
autäht — aamutähti, iltätähti
april — huhtikuu
arendama — kehittää
arenema — kehittyä
arg — pelkurimainen
arglif — arka, pelkuri, ujo
argelt — aristi, ujosti
arguma — kehkeytyä
arm — arpi, naarmu, haara
arm — armo, sääli, rakkans

armas — rakas, armas
armastus — rakkaus
armastama — rakastaa
armetu — kurja, viheliäinen
armetus — kurjuus
armiline — arpinen
armsus — armaus, sulous
armualune — suojatti
armutu — armoton
arst — lääkäri, taikuri
arstima — lääkitä, rohdotella
aru — järki, ymmärrys
targa aruga — järkevä
aruanne — selonteko
arusaadaw — huomattava
arufas — älykäs, neuvokas
arutama — pohtia, käsitellä [asiaa
arutu — älytön
arw — lukumäärä, luku
arwamine — ajatus, mielipide
arwama — ajatella, luulla,
[arvioida
arwe — lasku, tili
arwustama — arvostella
afe — sija, paikka, tila
afemit — sijainen
afend — asento
afendama — sijoittaa
afi — asia, syy, aihe
asjaajaja — asioitsija
asjatundja — asiantuntija
asjalit — asiallinen
asjandus — toiminta
asjata — turhaan
aste — aste
astel — piikki, tutkain
astif — pytty
astjas — tynnyri, astia
astuma — astua
afu — paikka, rauha
afuma — asettua, siirtyä,
[ryhtyä

ajundus — siirtokunta,
[asutus
ajunif — siirtolainen,
[asukas
afutama — perustaa
afutus — laitos, perustus
au — kunnia, arvo, kunni-
[oitus
auhind — palkinto
aufraab — arvoaste
auliige — kunniajäsen
aunimi — kunnianimi
aupatlit — kunnioittava
august — elokuu
auf — aukko, reikä, kuoppa,
[kolo
auline — kunnioitettava
aun — viljakeko, auma
aur — höyry, savu
aurujõud — höyryvoima
auruprits — höyryruisku
auruvesti — höyrymylly
aus — kunniallinen
aufameelne — rehellinen
austama — kunnioittaa
ausus — kunniallisuus
avama — avata
awalbama — ilmaista
awalbama — ilmetä
awalbus — ilmaisu
awalit — julkinen, yleinen
awandus — avanto
awanema — avantua
awar — avara, välja
awatlema — viekotella, hou-
[kuttaa

Ballon — parveke
blofaad — sulon, saarto
bloff — ryhmä
boa — puuhka, buna

boikott — syrjiminen
 boots — pursimies
 bravo — hyvä
 büroo — toimisto

D.

Demokraat — kausanvallan
 [kannattaja]
 demokraatia — kansanvalta
 diplomaat — valtiomies
 direktor — johtaja
 diviisioon — osasto
 draama — näytelmä

E.

Ealine — ikäinen
 eba — epä
 ebafoia — epäsointo
 ebatösi — epätosi, väärä
 ebaust — taikausko
 ebe — höyhen
 ebasi — eteenpäin, edelleen
 ebaspidi — vasta
 edel — etelä
 ebenbama — edistää
 edew — turhamainen
 edu — edistys
 ebutäit — edistyskulku
 edufas — edullinen
 eel — edellä
 eelnou — ehdotus
 eelföna — alkulause
 eeltöö — esityö
 eelwaht — etuvartija
 eeldama — edellyttää
 eeie — edelle
 eelmine — edellinen
 eelt — edeltä
 eemal — loitolla, kauempana
 ees — edessä
 eestiri — määräys
 eestoba — eteinen

eesmärt — tarkoitusperä
 eesuts — ulko-ovi
 eefel — aasi
 eest — edestä, sitten, tähden
 eestfojtja — holhooja
 eestfätt — ensikädessä
 eestpalwe — esirukous
 eestifeelne — vironkielinen
 eestindama — virontaa
 eestistama — virolaistuttaa,
 eestilane — virolainen
 ega — eihän, eikä, eipä
 eha — iltarusko
 ehitama — rakentaa, varustaa
 eht — ehkä, vaikka, tahi, esii
 ehmatama — säikähtää
 eht — pelkkä, ehtä
 ehtima — koristaa
 ei — en, et, ei, emme, ette
 [eivät]
 eibete — mummo, muori, äiti
 eila — eilen
 eilane — eilinen
 eine — eine, ravinto
 einelaud — tarjoilu
 eitama — kieltää, eittää
 efs — eikös (niin)
 efsima — erehtyä
 efsitee — harhatie
 efsitama — eksyttää
 efsliit — väärä
 elama — elää
 elajariit — eläinkunta
 elajaliit — eläimellinen
 elajas — eläin
 elanit — asukas
 elatanud — elähtänyt, van-
 [hahko]
 elamus — vilkkaus, eloisuus
 elekter — sähkö
 eleftrivalguš — sähkövalo
 elewus — tunnelma
 elu — elämä, elo

eluaasta — elinvuosi
 eluiga — elinikä
 elutallibus — kallis aika
 elufardetaw — hengenvaaral-
 [linen]

elufomme — elintapa
 eluforter — asunto
 elulugu — elämäkerta
 eluots — kuolema
 elurohi — elämänneeste
 elurööm — elän anilo
 elutarfus — elämänviisaus
 elutee — elontie
 elutruu — elonmukainen
 eluüö — elämän yö
 eluöht — tuulahdus, henki
 eluönn — elämän onni
 elufas — elukka
 elund — elin
 elus — elävä
 elustama — elähyttää
 elutjema — elää, elellä
 elutu — kuollut
 ema — äiti
 emafeel — äidinkieli
 emalepp — tervaleppä
 emapiim — äidinmaito
 emafe — emo, äiti
 emand — emäntä, rouva
 embfumb — jompikumpi
 emis — imisä sika
 enam — enempi
 enam-wähem — enemmän
 tai vähemmän

enamaſti — enimmäkseen
 enamus — ennemmistö
 endine — entinen
 enefe — itse
 ennaſt — itseä
 ennatu — hätiköivä
 enne — ennen, muinoin
 enniſt — taannoin, äsken
 era — eri, yksityinen

eraſool — yksityiskoulu
 eraſdama — eristää
 eraſbi — erikseen, yksinään
 erand — poikkeus
 ere — kirkas, loistava, he-
 [lakka]

erew — hilpeä, valpas
 ergutawa — hermosto
 ergutama — kiihoittaa
 eri — erikoinen
 eriaine — erikoisaine
 eriala — erikoisala
 eriteadlane — erikoistutkija
 erilane — ampiainen
 eriti — erikseen
 erf — hermo
 eſi — ensi, esi
 eſialgne — alustava
 eſimees — esimies
 eſimene — ensimmäinen
 eſitama — edustaa
 eſiti — ensiksi, aluksi
 eſitus — edustus
 eſmaſpäew — maanantai
 et — että, koska
 etendama — näytellä
 ette — eteen
 etteheide — moite
 etteſanne — esitelmä
 etteſirjutus — säädös, määräys
 etteſuulutus — ennustus
 ettewaatus — varovaisuus
 ettewöte — yritys

F.

Faſt — toſiaſia
 firma — toiminimi
 följeton — kertomus

G.

Gaas — kaasu
 geenius — nero

geniaalne — nerokas
 gloobus — maapallo
 grammatita — kielioppi
 gratuleerima — onnitella
 graverima — kaivertaa
 gumi — kumi

H.

haab — haapa
 haaf — konkku, haka, säppi
 haaw — haava, haapa
 haawama — haavoittaa, lou-
 [kata

habe — parta
 habemeajajo — parturi
 hagan — akana
 hagerit — akanalato
 hagijas — ajokoiri
 haige — sairas, kipeä
 haigemaja — sairaala
 haigus — sairaus, tauti
 haiguseidu — taudinsiemen
 haigutama — haukotella
 hais — haisu, haju, vainu
 haffama — alkaa, alattua
 [ruvetta, ryhtyä

hafatus — alku
 halastama — armahtaa,
 halb — huono, paha
 halbuz — huonous, pahuus
 halbjas — haltija kummitus
 hale — surkea, säälittävä
 halg — halko
 haljas — kirkas, vihreä, vi-
 hanta

haljendama — viheriöidä
 hall — halla
 hall — harmea
 halltöbi — horkku, vilutauti
 hallinama — homehtua
 hallitus — home
 halp — turhamainen, narri-
 [mainen

halwema — lamauttaa, ma-
 [senta, halvata
 halwatus — halvaus
 halwendama — halventaa
 hambaarst — hammaslääkäri
 hambahari — hammasharja
 hambawalu — hammassärky
 hame — paita
 hammas — hammas
 hammustama — haukata, pu-
 [raista

hang — hanki
 hang — hanko, taikko
 hangelbama — kaupustella,
 [keinotella

hape — happo
 hapendama — hapattaa
 hapnema — hapata
 hapanif — happi
 hapu — hapan
 harakas — harakka
 harguma — purkantua
 hari — harja
 harima — viljellä, sivistää,
 [puhdistaa

haribus — sivistys, kultturi
 harilif — tavallinen
 harinema — tottua
 haritlane — sivistynyt
 harjas — harjas
 harjutama — harjoittaa
 harf — haarakonkku,
 [taikko

haru — haara, sanki
 harulbane — harvinainen
 harw — harva

harma } — harvoin
 harwasti }

harwendama — harventaa
 haud — hauta
 hauduma — hautua
 haug — hauki

hea — hyvä
heering — silli
heide — heitto
heidutama — säikäyttää, pel-
[voittaa

hein — heinä
heinauu — heinäkuu
heinasaad — heinaruko
heinaline — h-inämies
heitma — heittää
heitlus — tappelu
helde — herttainen, lempeä
hele — heleä, kirkas
helandama — heloittaa
helge — helakka, kirkas
heli — ääni, sävel, sointu
helifunf — säveltaide
helilooja — säveltäjä
helitöö — sävellys
helistama — helistää
hell — heijastus, loisto
hell — hellä
hellif — heikko, hento
hellitama — hemmoitella,
[hellitellä

helm — helmi, tilaka
helmeaef — helminauha
helmerida — helmirivi
helmewöö — helmivyö
herne — herne
herra — herra
herrasef — herrasväki
higi — hiki
higitif — hikihelmi
higine — hikininen
higistama — hiota, hikoilla
hiiglasuur — jättiliäismäinen
hiiglane — jättiläinen
hiil — sysäys, pusku
hiilgama — loistaa
hiilguš — loisto, komeus
hiir — hiiri
hiline — myöhäinen

hilja — myöhään
hiljušefi — hitaasti
hiljuti — hiljan, äskettäin
himu — humo, halu
himustama — himoitta
hind — hinta
hing — sielu, henki
hingama — hengittää, levätä
hingeelu — sielunelämä
hingehind — nylkyhinta
hingeõht — henki
hinnatiri — hintaluettelo
hindama — arvoda
hirm — pelko, hirmu, kauhu
hirmus — hirmuinen
hirmutis — pelätti
hobu — hepo
hobune — hevonen
hoiatama — varoittaa
hoib — säilytys, talletus
hoirfaša — säästökassa
hoiufumma — talletussumma
hoiuühifus — talletusyhtiö
homme — huomenna
hommif — aamu
hommifumaa — itämaa
hoog — vauhti, puuska
hool — huoli, murhe
hoolas — huolas
hooletu — huolimaton
hoone — rakennus, huone
hoop — isku, lyönti
hoopis — kokonaan
hoow — piha, hovi
huffama — hävittää, hukuttaa
hufatus — häviö, kadotus
hull — joukko, parvi
hull — hullu
humal — humala
humuf — koko, kasa, läjä
hunt — susi
hurtšif — hökkeli
huul — huuli

huvu — interessi, etu
 huvitav — mielenkiintoinen
 hüppama — hypätä
 hüübima — hyytyä
 hüüb — huudahtus, huuto
 häbelif — kaino, ujosteleva
 häbemata — häpeämätön
 häbi — häpy, häpeä
 häbistama — häväistä
 häda — hätä, vaara, tuska
 hädal — äpärahäinä
 hädasti — erittäin
 häll — kehto, keino
 hämar — hämää
 hämarif — iltahämä, ilta-
 [hämy
 härm — härmä
 hästi — hyvin
 hääl — ääni
 hõbe — hopea
 hõbepulmad — hopeahäät
 hõim — heimo
 hõimrahvas — heimokansa
 hõlbud — helppo
 hõlm — syli, helma

I.

iba — itä
 ibanema — itää, nousta idulle
 ibeal — ihanne, ideali
 idee — aate, ajatus, idea
 ibu — itu
 iga — ikä, elinaika
 iga — joka
 igapiibi — joka tavalla, kaikin
 [puolin
 igafugu — kaikkalainen
 igaiüts — jokainen
 igal pool — joka puolella
 igatfema — ikävöidä, kaivata
 igav — ikävä
 igavene — iankaikkinen

igavif — iankaikkisuus
 ige — ien
 iha — mielihalu
 ihalbama — haluta
 ihas — siika
 ihuus — saitus, itaruus
 ihu — ruumis, iho, hiipiä
 ihuliitmed — ruumiinjäsenet
 ihunuhklus — ruumiinran-
 [gaistus
 ihutoibus — ruumiinravinto
 ihuma — hijoa, tahkota
 iil — ikänänsä, koskaan
 italbama — turmeltua
 italbuseaasta — katonvuosi
 iffa — aina, yhä, toki
 ila — kuola, lima
 ilge — ilkeä
 ilm — maailma, sää, ilma
 ilma — ilman, suotta
 ilmaaegu — suotta, tyhjän-
 [tähten
 ilmastif — ilmasto
 ilma — ilma, ele, piirre
 ilmlif — maallinen
 ilmsi — ilmisin
 ilmuma — ilmestyä, ilmetä
 ilmutama — ilmoittaa
 ilu — kauneus
 iluaed — yrttitarha
 iluafi — korukapine
 ilufirjandus — kaunokirjal-
 [isuus
 ilumaitse — kaunoaisti
 ilubud — kauneus
 ilus — kaunis
 ilustama — kaunistaa
 ilves — ilves
 ime — ihme
 imelaps — ihmelapsi
 imetegu — ihmetyö
 imema — imeä
 imelif — ihmeellinen

imeštama — ihmetellä
 imetama — imettää
 immitfema — kostua
 inetu — ruma
 inetus — rumuus
 ingel — enkeli
 inimfond — ihmiskunta
 inimene — ihminen
 inimlit — inhimillinen
 instinkt — vaisto
 interefs — harrastus, mielen-

[kiinto

inifema — marista, ritistä,
 isa — isä
 isa-isa — isoisä
 ifamaa — isänmaa
 ifanini — sukunimi
 ife — itse
 ifefugune — erityinen
 ifevalitfus — itsevalttisuus
 ifit — henkilö
 Jsfand — Herra, Jumala
 iste — istuin
 istuma — istua
 istutama — istuttaa
 ifu — halu, himo
 ifunema — isota, tuntea
 [nälkää
 iwa — jyvä, ydin

J.

ja — ja
 jaam — asema
 jaamaefine — asemasilta
 jaamavahe — asemaväli
 jaamaülem — asemapäälikkö
 jaanalind — kamelikurki
 jaanifann — juhannuskello
 jaanifuu — kesäkuu
 jaannar — tammikuu
 jaatama — myöntää
 jabur — pahkapäinen

jagama — jaka
 jagu — osa
 jagunema — jakaantua
 jah — niin
 jahe — viileä, kylmähkö
 jahendama — jäähdyttää
 jahenema — jäähtyä
 jahipüis — metsästyspyssy
 jahmatama — ällistyä
 jaht — metsästys, jahti
 jahu — jauho
 jahufort — jauhosaäkki
 jahufört — jauhokeitto
 jahune — jauhoinen
 jahwatama — jauhaa
 jaff — nuttu, takki
 jafs — voima
 jafjama — jaksaa, voida
 jala — jalan, jalkaisin
 jalamies — jalkamies
 jalawari — jalkine
 jalafas — jalava
 jalas — jalas
 jalg — jalka
 jalu — jaloin
 jalul — pystyssä
 jalule — pystyyn
 jalus — jautsin
 jalutama — kävellä
 jalutu — rampa
 jampfima houvailla
 jant — pila, ilveily
 jano — jano
 janunema — janota
 jaofupa — osa osalta
 jaopäraft — määrän mukaan
 jaofs — varten
 jaostond — osasto
 jaotus — jako, ositus
 jatt — jatko
 jattama — jatkaa
 jonn — kiusanteko
 joobnub — juopunut

joobit — juoppo, juomari
 joof — juoma
 joofs — juoksu
 jooffit — juoksija
 joofsja — luuvalo
 joon — viiva, rivi
 joonit — kiiltomato
 joonistama — piirustaa
 joobub — juomingit
 joowastus — juovutus
 joga — jono
 juhata — johtaa
 juh — yksivakainen
 juht — johtaja, teejuht — opas
 juhtawa — ohjelma
 juhtnõör — johtolanka, ohje
 juhtuma — johtua
 juhus — sattuma, tilaisuus
 julge — rohkea
 jultumus — paatuneisuus
 jumalaga — hyvästi
 jumefas — ilmeikäs
 jumetu — ilmeetön
 jupp — pätkä
 juft — juuri, aivan
 juftui — juuri kuin
 jutlus — saarna
 jutlustaja — saarnaaja
 jutt — juttu, puhe, pakina,
 [kertomus
 juturoamat — kertomuskirja
 jutufas — puhelias
 jutustama — jutella
 jutustus — juttelu, kertomus
 jubelipidu — riemujuhla
 jundas — juutas, piru
 juuf — hius
 juuli — heinäkuu
 juuni — kesäkuu
 juur — juuri
 juurbewedu — tuonti
 juurduma — juurtua
 juures — luona, tykönä

juureft — luota, tyköä
 juurifas — juurikko
 juuft — juusto
 juut — juutalainen
 jürifuu — huhtikuu
 jääne — jäinen
 jöle — ilkeä
 jälg — jälki
 jäljendama — jäljentää
 jälf — inhottava
 jälle — jälleen, taas
 jälleägemine — jälleennäke-
 [minen
 jäme — paksu, raaka
 jänēs — jänis
 järeļ — jäljessä, myös
 järeļtuli — seuraaja
 järeļuurimine — tutkiminen
 järeļbama — päättää
 järele — jälkeen, myötä,
 [perään
 järeļituft — niinmuodin
 järjestit — peräkkäin
 järg — vuoro, jatko
 järgmine — seuraava
 järjeford — vuoro, järjestys
 järļ — jakso, osasto, aste
 järļf — jyrkka, äkillinen
 järw — järvi
 järweõhf — järvi-ilma
 järwene — järvinen, järvi-
 [rikas
 jätis — jäte, tähte
 jätma — jättää
 jää — jää
 jääfaru — jääkarhu
 jääfate — jääpeite
 jäälagenbit — jääkenttä
 jäämurbja — jäänmurtaja
 jääpurifas — jääpuiko
 jäätüff — jääkappale
 jääma — jäädä
 jäädaw — pysyvä

jäär — oinas, jäärä, pässi
 jäätis — jäätikkö, jääkuori
 jöeharu — joenhaara
 jöefene — oja, puro
 jögi — joki, virta
 jöhw — jouhi
 jöhwifas — karpalo
 jöll — ilkeä, kamala
 jõub — voima, kyky, mahti,
 [vara]

jöuetu — voimaton
 jõupingutus — voimanpon-
 [nistus]

jöutoit — väkirehu
 jõufas — varakas
 jõul — joul
 jõulufint — joululahja
 jõulufuu — joulukuu
 jõulupuu — joulukuusi
 jõulumahaeag — joululoma

K.

käa — myös, kanssa; -kin
 [kaan, -kään]

kaabafas — hulttio
 kaabel — kaapeli
 kaabu — hattu
 kaagutama — kaakottaa
 kaaf — kaakinpuu
 kaal — vaaka, paino, mitta
 kaalifas — lanttu
 kaaluma — punnita
 kaalufaus — vakaakuppi
 kaan — kaani
 kaanal — kanava, kanali
 kaar — kaari, luoko
 kaarmari — muurain
 kaarif — rattaat, kärryt
 kaart — kortti, postikortti
 kaas — kaasi
 kaasabi — apu
 kaasanne — liitelehti

kaastobanit — kansalainen
 kaasmäng — säestys
 kaesfüüdlane — rikostoveri
 kaastööline — työtoveri
 kaafif — koivikko
 kaafitus — häälaulu, hoilaus
 kabe — kapea, ohut
 kabel — kappeli
 kabi — kavio
 kabafas — kataja
 kabafane — katajainen
 kabafapööfjas — katajapensas
 kade — kateellinen
 kadabus — kateus
 kahu — kato, häviö
 kaduma — kadota
 kadumus — katoavaisuus
 kaebtus — valitus, kanne
 kael — kaula, niska
 kaelcehe — kaulakoristus
 kaelarätt — kaulaliina
 kaer — kaura
 kaew — kaivo
 kaewama — kaivaa
 kaewand — kaivanto
 kaewandus — kaivos
 kagu — kaakko
 kah — myöskin
 kaha — koko, läjä, haavi
 kahandamo — vähentää
 kahar — kihara
 kahewahel — kahdenvaiheilla
 kahesefi — kahden kesken
 kahessa — kahdeksa
 kahetsandif — kahdeksas osa
 kahtlema — epäillä
 kahetsema — kaata
 kahju — vahinko, sääli
 kahjuuf — vahingollinen
 kahmama — siepata
 kahu — aamu, kylmä
 kahwatama — kalveta
 kahwatanub — kalpea

kahvel — haarukka, kahveli
 kaigas — kepakko
 kaim — kaimu
 kaine — raitis, tyyni, siivo
 kaifutama — sylleillä
 kaifutus — sylleily
 kaitse — puolustus, turva,

[suoja]

kaitseriist — puolustusase
 kaja — kaiku
 kajama — kaikua
 kajakas — kalalokki, kajava
 kajut — kajutta
 kakao — kaakkao
 kahelus — kahakka
 kaff — kakku
 kaks — kaksi
 kassif — kaksonen
 kassiti — kahareisin
 kala — kala
 kalamari — mäti, määhnä
 kalamees — kalamies
 kalaoim — kalanevä
 kalopüüf — kalanpyynti
 kalasaaf — kalansaaits
 kalasupp — kalankeitto
 kalatiif — kalalammikko
 kalaturg — kalatori
 kalastama — kalastaa
 kalbama — taipua
 kalbumus — taipumus
 kale — ankara, kova, karkea
 kalender — almanakka,

[kalenteri]

kalero — jättiläinen, verka
 kalerwine — verkainen
 kalerwibrif — verkatehdas
 kali — kalja
 kalju — kallio
 kaljuraht — kallionlohkare
 kaljustif — kalliokko
 kallaf — ahde, jyrkänne
 kallafile — kallallaan

kallaf — kimpussa
 kallale — kimppuun
 kallas — yräs, rantapengar
 kalbama — kaataa
 kallite — armas
 kallis — kallis, rakas
 kallistama — hyväillä
 kallutama — kannueta
 kalm — hautausmaa
 kalmufingas — hautakumpu
 kalts — riepu, repale
 kama — talkkuna, roske
 kamal — kahmalo
 kamar — kamara
 kamber — kammari
 kamin — kampa
 kammima — kammata,

harjata

kammits — kammita
 kampfun — takki, villapaita
 kana — kana
 kanofull — kanahaukka
 kanapoeg — kananpoika
 kanafilm — urpa
 kanarwas — keltaesikkö
 kanarpiif — kanarvikkö
 kand — kanta
 kand — kanto, heimo
 kandelaud — tarjotin
 kandeliline — kulmainen
 kanep — hamppu
 kang — kanki, tanko, vipu
 kangas — kangas
 kangaspuud — kangaspuu
 kange — vahva, urhoollinen,

kova, kankea

kangelane — urho, sankari
 kangialune — holvikäytävä
 kangur — kankuri, kutoja
 kangus — vahvuus
 kann — lelu, kannu
 kannatama — kärsiä, kestää,
 [sietää]

land — kanto	larn — lihakauppa
lannel — kannel	larp — kotelo, rasia, lipas
lannife — kukkanen, lelu	larste — raitis, puhdas,
lannul — kintareillä, kannoilla	[siveellinen]
lannus — kannus	larstlane — raittiusmies
lant — sänna, kulma	larstus — raittius
lantšulb — kuutiosyli	lars — kori
lants — linnoitus	lartma — pelätä
lantsel — saarnatuoli	lartul — peruna
lantselai — kanslia	lartus — pelko
lantsil — pampuu, sikku	laru — karhu
laotama — menettää, kadotta	laruäer — luste
laotus — tappio, vahinko	larw — karva, väri
lapitaal — pääoma, kapitali,	larwane — karvainen
[rahasto]	lasin — vähäinen
lapp — kapp, kanna, kiulu	last — koivu
lapp — kaappi	lasts — kissa
lappaaeb — kaalitarha, kaali-	last — kasti, arkku
[maa]	laste — kaste
lappataim — kaalintaimi	lastu — hyöty, etu, voitto,
lappas — kaali	[kasvu]
lorast — (ohra) leivo	lastulaps — kasvattilapsi
laraštama — karaista	lastuöde — kasvinsisko
larga — karata	lastufas — turkki
larbife — pikkukotelo, rasia	lastuliš — hyödyllinen
larb — pelti	lastw — kasvu
larbsepp — läkkiseppä	lastwama — kasvaa
larbetam — vaarallinen	late — peite, verho
lare — karhea, ankara	last — rutto, kulkutauti
large — karkea, kova	lastema — revetä, katketa
lari — karja	laste — katkelma
larifas — malja, kalkki	lasti — rikki, poikki
laristama — rangaista	lastuma — nyhtää, nyppiä
laristus — rankaisu	laste — koe, koetus, yritys
larjaaeb — karjatarha	lastuma — koettaa, koetella
larjatoer — paimenkoira	lastus — katto
larjamaa — laidun	lastuöde — rahtilaiva
larjamöis — karjakartano	lastuöde — tavarajuna
larjatübruf — karjapiika,	lastuöde — kaupankäynti
[paimentyttö]	lastu — kautta, oh
larjane — paimen	laste — kaukainen
last — kainalosauva, keppe	lastel — kaukana
last — tyly, jyrkkä	lastu — palko

launus — melkoisen
 laup — tavara
 lauplus — kauppa
 laur — koskelo
 laus — vati, astia, kauha
 lava — kaava, hahmo
 lavat — viekas, kavala
 lavatus — kavaluus
 lavand — suunnitelma
 lavastus — järjestelmä
 lavastus — suunnitella
 laba — ketä, jota, mitä
 labama — kehrätä
 leema — kiehua
 leegi — joku, jokin
 leel — kieli
 leelama — kieltää
 leelo — kieltö
 leeluma — kieltäytyä
 leeluma — kielivirhe
 leelopetus — kielioppi
 leelotu — kieleton
 leelit — satakerta
 leeluseadus — kieltolaki
 leerd — kierto
 leeris — pyörre
 leirutama — pyöritää
 leew — kiehuva, kuuma
 leewawereline — kuuma-
 [verinen]
 leha — ruumis (vaata: ihu)
 lehitama — kohottaa
 lehu — köyhää, niukka
 leffima — kekkuloida
 leff — kelkka
 leffima — komeilla
 leff — kello
 leffafett — kellonvitjat
 leffamees — kellonsoittaja
 leffasepp — kelloseppä
 lelm — veitikka, kelmi
 leln — tarjoilija, viinuri
 lelp — katon päätypuoli

lena — kaunis
 lenilööf — kepinisku
 lepp — keppi
 lera — kera
 lere — ruuko, kehä, ruumis
 lergais — huikentelevainen
 lerge — kevyt, köykäinen
 lergemeelne — kevytmielinen
 lergendama — kerkentää
 lergitama — kohottaa
 lergus — keveys
 lerima — keriä
 leris — kinas
 lerjaja — kerjalainen
 lerjafott — kerjunpussi
 lerfima — kohota
 les — kuka, ken, mikä, joka
 lesa — kesanto
 leset — keskellä
 lest — keskellä
 lestaeg — keskiaika
 lestfool — keskikoulu
 lestföö — sydänyö
 lestmine — keskimäinen
 lestam — kestävä
 lesu — ohra
 lett — vitja
 lewade — kevät
 lewadene — keväinen
 lile — katkera, karvas
 lileas — kipakka
 libu — malja
 liba — kita, nielu
 libuma — potea, kitua
 libur — kivuloinen
 lihutama — perata
 lihama — vihistää
 lihelema — syhyä
 lihefond — kihlakunta,
 [pitäjä]
 lihefonnafool — pitäjänkoulu
 lihlama — kihlata
 lihlus — kihlaus

fiht — kerros
 fiikulane — pieni itikka
 fihtw — torahammas
 fihtwt — myrkkyy
 fiidufõne — ylistyspuhe
 fiidumäärt — kiitettävä
 fiigutama — kiikuttaa
 fiit — kiikku, keinu, kehto
 fiiter — kaukoputki, pitkä-
 [silmä, kiikari]
 fiil — paarma, kiila
 fiir — säde, kipuna
 fiir — kiire
 fiirfiri — pikakirjoitus
 fiirrong — pikajuna
 fiirteade — sähkösanoma
 fiirestama — kiirehtiä
 fiirus — nopeus
 fiist — kiiski
 fiitus — kiitos, ylistys
 fiib — sirpale, siru
 fiif — sirkka
 fiip — kilpi
 fiipia — hölmölä
 fiitmaa — ylänkö
 fiilu — pikkusilakka
 fiimp — kimppu
 fiindel — luja, varma, vakava
 fiindlus — varmuus, linna
 fiindlustama — linnoittaa
 fiindral — kenraali
 fiing — kenkä
 fiingitus — lahja
 fiinnas — kinnas
 fiinni — kiinni
 fiinitama — vakuuttaa
 fiipitama — pakottaa
 fiippuma — pyrkiä
 fiirg — intohimo
 fiiri — kirja, kirjoitus
 fiirif — kirkko
 fiiristama — kiristää
 fiirjafast — kirjalaatikko

firjafeel — kirjakieli
 firjafaatja — kirjeenvaihtaja
 firjamiiis — kirjoitustapa
 firjalit — kirjallinen
 firjanif — kirjailija
 firjastama — kustantaa
 firjama — kirjata
 firjelbama — kuvailla
 firju — kirjava
 firjutama — kirjoittaa
 firm — huntu, verho
 firp — kirppu
 firfimari — kirsika
 firft — kirstu
 firuma — kivoilla
 firwes — kirves
 fiisa — huuto, melu
 fitsois — ahdas, kapea
 fiuis — kiusa
 fiisatus — kiusaus
 fiuste — kiusalla
 fiwi — kivi
 paefiwi — liuskakivi
 raub'fiwi — graniitti
 weefiwi — myllynkivi
 fiwimurd — louhikko
 fiwiriit — kivikunta
 fiwiöli — lamppyyöljy
 flaas — lasi
 flade — muistikirja
 flahw — näppäin
 flafs — luokka
 flawer — piano
 fleit — puku, leninki
 fliima — ilmanala
 flimp — kokkare, möykky
 fobama — kopeloida
 fobar — tartuu, rypäle
 fobras — majava
 fobrutama — vaahdota
 foda — maja, talo, huone
 fobanif — porvari
 fobar — ketara

turvastus — mielihäpä
 tus — missä, jossa, kunne,
 [mihin
 tuelapuu — kuusama
 tust — mistä, josta
 tustuma — sammua
 tustutama — sammuttaa
 tutjar — kuski, kyytimies
 tutse — kutsu
 tuu — kuu
 tuufiri — kuukauslehti
 tuupall — kuupalkka
 tuuvalge — kuutamo
 tuub — takki, nuttu
 tuul — kuula
 tuulama — kuunnella
 tuulutama — kuuluuttaa
 tuum — kuuma
 tuur — vaja, lato
 tuus — kuusi
 tuusif — kuusikko
 tuust — kuusi
 tübar — hattu, lakki
 tübi — lanko, kyty
 tüla — kylä
 tülafubjas — kylän palkko-
 [linen
 tülarahmas — kylänväki
 tülaline — vieras
 tülg — kylki, puoli, sivu
 tüll — kyllä, tarpeeksi
 tülm — kylmä, pakkanen
 tümme — kymmenen
 tüna — allas, ruuhi
 tünd — kyntö
 tündma — kyntää
 tüngas — kumpu, kukkula
 tünnavu — ja'ava
 tünnulind — satakieli
 tüps — kypsä
 tüpsima — kypsyä,
 tüpsutama — paistaa, kypsyttää
 tüpsis — paistoo, paisti

tüfima — kysyä, pyytää
 tüfimus — kysymys
 tüte — lämmitys
 tütis — kyttö
 tütte — kytkyt
 tütt — metsämies
 tüttepuu — polttapu
 tüün — heinälato
 tüünal — kyntilä
 tüünar — kyynärä
 tüür — kyttyrä, kyhmy
 tüürima — kuurata, pestä
 tüüs — kynsi
 täbi — käpy
 täes — omana, saavutettuna
 tägu — käki
 täima — käydä
 täif — käynti, matka, retki
 täli — käly
 tänb — kanto
 täpp — käpälä, tassi
 täre — tiukka, ankara
 tärg — kenno
 täru — rupi, rahka, käsnä
 tärner — puutarhuri
 täru — kärret
 täsi — käsi
 täsifiri — käsikirjoitus
 täif — käskey
 täefima — käskeä
 tätti — kätkey, kehto
 täär — saaristo
 täärid — sakset
 töha — yskä
 töhima — yskiä, rykiä
 töis — nuora, köysi
 tört — jauhovelli
 töster — lukkari
 tööf — keittiö, kyökki
 tödu — tomu, multa, laho
 töhn — laiha, heikko
 töht — vatsa
 töif — kaikki, koko

köiv -- koivu
 köla -- kaiku, sointu
 kölama -- kaikua, soitua
 kölam -- sointuva
 köle -- kolkko
 kölin -- helina
 kölvatu -- kelvoton
 kömu -- huhu
 köne -- puhe
 könetund -- vastaanottotunti
 könewool -- puhetulva
 könelema -- puhua, puhella
 könnat -- käynti
 köрге -- korkea
 köri -- kurkku
 körf -- ylpeä, pöyhkeä
 körs -- olki, korsi, sänki
 köris -- kapakka
 körw -- korva
 körwai -- rinnalla, sivussa,
 körwits -- kurppa, kurpitsa
 körwu -- rinnan
 köu -- ukkonen
 köwa -- kova, luja, vahva
 köwendama -- koventaa
 köwer -- kiero, käyrä
 köwerdama -- käyristää
 kööjn -- hilse

L.

laab -- laatu, laji
 laab -- pyssyntukki
 laabaline -- markkinamies
 laadima -- ladata
 laager -- leiri
 laas -- korpi, erämaa
 laastama -- raivata
 laast -- lastu
 laat -- markinnat
 laastaret -- sairashuone
 labibas -- lapio
 lade -- kerros, ladelma

labu -- varasto, kosa, pino,
 [lato
 labus -- hyväntahtoinen
 laero -- laiva
 laematehas -- laivatehdas
 lage -- sileä, tasainen
 lagenbit -- tasanko, lakeus
 lagi -- laki, katto
 lahing -- taistelu
 lahja -- laiha
 laht -- lahko
 lahfe -- kohtelias, lempeä
 laht -- lahti
 lahiti -- irti, auki
 lahine -- avonainen, irtto-
 [nainen
 lahtuma -- väljähtyä, haihtua
 lahus -- erossa, erillään
 lahutama -- erittää
 lai -- laaja, aava, leveä
 laiali -- hajallaan
 laim -- panettelu, soimaus
 laimujutt -- panettelupuhe
 laitus -- moite
 laius -- laajuus, leveys
 laff -- ullako, lakka, (hevo-
 [sen) harja
 lombafari -- lammaskatras
 lambaliha -- lammashiha
 lammas -- lammas
 lamp -- lamppu
 langema -- langeta
 laotus -- avaruus
 laps -- lapsi
 lapfit -- lapsellinen
 latifas -- lahua
 latu -- latva
 laufiri -- pöytäkirja
 laufirit -- rippikirkko
 laufelstond -- pöytäseura
 laub -- pöytä, lauta, taulu
 laugas -- suonsilmä
 laul -- laulu

laulif — runoilija, laulaja
 lauluhääl — — laulunääni
 laulufoor — laulukuoro
 lauluräästas — laulurastas
 laupäew — lauantai
 lausa — avoin, ilmeinen,

[ilmi]

lause — lause
 laut — navetta
 lawa — lava
 leef — liekki
 leem — keito, liemi
 leer — rippikoulu
 leetrib — tulirokko
 lehefuu — toukokuu
 lehm — lehmä
 leht — lehti
 leib — leipä
 leid — löytö
 leige — haalea, laimea
 leil — löyly
 lein — suru
 leimaahi — leivinuuni
 lell — setä (isän veli)
 lellepoeg — serkku
 lend — lento
 lennuif — ilmalaiva
 lepalind — leppälintu
 leping — sopimus
 lepp — leppä
 lest — leski
 liblifas — perhonen
 ligi — liki
 liha — liha
 lihatoit — liharuoka
 lihaw — lihava
 liialdama — liioitella
 liif — laji, luokka
 liim — liima
 liisf — arpa
 liist — lesti
 liit — liitto
 liiw — hiekka

liivanõmm — hiekk anummi
 liif — kukka
 liisa — punasinervä
 lilleaeb — kukkatarha
 liina — pellava, liina
 linasf — seipi, tontain
 lind — lintu
 ling — linko, vipu
 linn — kaupunki
 lipp — lippu
 liisa — lisä
 lobi — lodja
 loeng — luento
 loib — höllä, löyhä, loiva
 loif — lätäkkö, syväne
 lojus — eläin. nauta
 loss — hullu, hassu, tyhmä
 loobus — luonto
 looja — luoja
 loojaminef — auringonlasku
 loom — elävä, elukka
 loomulif — luonnollinen
 loor — harso, huntu
 loorber — laakari
 loos — arpa
 lootfif — vene
 luba — lupa
 lubi — kalkki
 lugeja — lukija
 lugu — luku, juttu
 luht — rantaniitty, luhta
 luif — joutsen
 luisf — kovanin
 luff — lukko
 lufusepp — lukkoseppä
 lumi — lumi
 lust — hauskuus, huvi, lysti
 luste — luste
 luts — matikka, made
 luu — luu
 luua — luoda
 luud — luuta
 luuf — luukku

luule —	kuivittelu, runons	maa-aluseb —	maanalaiset
luuletus —	kuvitelma	maajaotus —	maanjakaminen
luup —	laivavene, purjevene	maafond —	maakunta
luur —	väijyntä	maalapite —	maakaistale
lühife —	lyhytaikanen	maapäew —	maapäivät
luli —	rengas, nikama	maatöö —	maantyö
lups —	lypsy	maapärisemine —	maanjäristys
lupfit —	lypsyrainta	maadeteabus —	maantiede
lүүs —	sulku	maailm —	maailma
läbi —	läpi, kautta	maantee —	maantie
lähē —	menen, lähden	maafitas —	mansikka
lähendus —	lähennys	maastif —	maisema
läila —	tympäisevä	madal —	matala
lämmastus —	tukehdutta-	madalif —	alanko
läte —	lähde [minen]	madalus —	mataluus
läwi —	kynnys, oviaukko	madrus —	matruusi
lääs —	länsi	madu —	käärme, mato
lööf —	lyönti, isku	magama —	nukkua
lõbu —	huvi, ilo	mage —	tuima, suolaton
lõbulaul —	ilolaulu	magu —	maku
lõbus —	hauska, iloinen	magus —	makea, imelä
lõhe —	halkeama, lohi	maha —	alas, maahan
lõhmus —	lehmus, niinipuu	mahe —	vieno, lauhkea
lõitus —	leikkuu, sato	mahl —	mahla, mahu
lõitusetuu —	elokuu	mahutus —	sovitus
lõfe —	liekki, ilmituli	maias —	maijas
lõfs —	loukku, sadin	maim —	kalanpoikanen
lõng —	lanka	mais —	maisi
lõofe —	leivo, kiuru	mait —	haaska, syötti
lõpetus —	lopetus	maitse —	aisti, meku
lõpp —	loppu	maja —	talo, asumus
lõualuu —	leukaluu	majandus —	talous
lõuend —	pallttina, liina	mafs —	maksa
lõuna —	etelä	mafs —	maksu, vero
lõunaaeg —	päivällisaika	maln —	malmi
lõunafööf —	päivällinen	mandel —	manteli
lõwi —	leijona	manif —	kaulus
lõõts —	lietsin, palkeet	manitus —	kahvitus
		marbit —	hyönteinen
		mari —	marja
		marf —	markka
		maru —	rajumyrsky, raivo
		marutõbi —	vesikauhu

M.

Ma — minä
maa — maa

mast — masto	muidugi — muutenkin
matus — hautajaiset	muige — myhäily, hymy
meel — mieli, äly, taju, aisti	muist — osaksi, osa
meelitus — houkuttelu	mujal — muualla
mees — mies	mulb — multa
mehine — miehinen	mullitas — mullikka
meie — meidän	muflu — mennä vuonna
meister — mestari	muna — muna
mereasjandus — merenkulku	munf — munkki
meri — meri	murafas — muurain
mesi — mesi	murb — murto
mesilane — mehiläinen	muru — murhe, huoli
metall — metalli	murre — murre
metš — metsä	mura — nurmikko, piha
metšif — petomainen	murueit — maaema
mida — mitä, jota	mustifas — mustikka
miššifuu — syyskuu	muštjas — mustahko
miššipäew — mikonpäivä	mušu — suudelma, suutelo
mifs — miksi	muu — muu, toinen
millal — milloin	muudfui — ainoastaan, vain
minef — lähtö, meno, menekki	müristus — jyristäminen
minewit — menneisyys	müf — myrkky
minister — ministeri	müs — lakki
minna — mennä, lähteä	müüma — myydä
minut — minutti	müüf — myynti
mis, mille, mida — mikä, joka,	müür — muuri
[mitä	mäda — mätä
mis — että	mäeahel — vuorijono
mitte — ei	mäetipp — vuorenhuippu
mitu — moni, usea, montako	mägi — vuori, mäki
moff — huuli	mähe — side, kääre
moob — muoti	mähf — puun mäiha, jälsi
moobustama — muodustaa,	mälestus — muisto, muisti
[synnyttää	mänd — mäntä, petäjä
moon — eväs, ruokavarat,	mäng — leikki, peli, soitto
[muona	männif — männikkö
moonafas — muonakas	mära — tamma
moor — muori	märg — märkä
moos — hillo	märgiandmine — merkinanto
muda — muta, lieju	märgilaud — maalitaulu
mušf — kuhmu, pahka	märf — merkki, pilkka, maali
mušw — puuhka	märfus — huomatus, tajunta
muidu — muuten, ilman, vain	märts — maaliskuu

niihästi -fui — niinhyvin kuin

niifama — samoin
 niiviiſi — sillä tavoin, niin
 niidumafin — niittokone
 niinepuu — niinipuu
 niis — niisi
 niifl — maiti
 niistus — kosteus
 niit =di — rihma, lanka
 niit =du — niitty
 niſbe — limainen
 nimeſaart — nimikortti
 nimeliri — luettelo
 nimepäew — nimipäivä
 nimelt — erittäin
 nimetu — nimeön
 nimi — nimi
 nina — nenä
 nirk — kärppä, lumikko
 niſu — vehnä, nisu
 nobe — nopea, vikkela
 nohu — nuha
 noff — nokka
 nool — nuoli
 noor — nuori
 nooriſ — nuorikko
 noot — nuotta, nuotti
 norutus — allapäin olo
 nowember — marraskuu
 nuhtlus — rangaistus
 nui — nuija
 nuſſ — kulma
 nuſſer — alakuloinen
 null — nolla
 nupp — nuppu
 nupumees — älyniekka
 nurin — nurina
 nurm — keto, peltö
 nuruma — mankua
 nutt — itku
 nutma — itkeä
 nuum — ruokko
 nuumata — syöttää lihavaksi
 nuuſtur — muokija, urkkija

nuut — ruoska, pamppu
 nuri — tylsä
 nüüb — nyt
 nädal — viikko
 nägemus — näkemys
 nägu — kasvot, naama, näkö
 näguſ — kaunis
 näha — nähdä
 nähtawaſti — nähtävästi
 näitemäng — näytelmä
 näitleja — näyttelijä
 näitus — näyttely
 nälg — nälkä
 näljaaſta — nälkavuosi
 näojume — kasvojenilme
 näopilt — muotokuva
 näotu — pahannäköinen,
 [numa
 näpitspriſſid — silmälasit
 näpunäide — viittaus
 näputöö — käsityö
 närbus — kuihtuneisuus
 närima — pureskella, kalvaa
 närw — hermo
 närwifawa — hermosto
 närwipingutus — hermojän-
 [nitys
 nääl — lanko
 nääriſuu — tammikuu
 nööp — nappi
 nööpnöel — nuppineula
 nöör — nyöri, punonnainen
 nöder — heikko
 nödrameelne — mielipuoli
 nöel — neula
 nögeſtiſ — nokkosikko
 nögi — noki
 nögu — notku
 nöiamoor — noita-akka
 nöiarohi — lieko
 nöiaſöna — loitsu
 nöid — noita, loitsija
 nöidus — noitus, lumous

nölg — näljä, räkä
nõletõbi—hevosen pääntauti
nõlw — penger, rinne
nõmm — nummi
nõnda — näin, niin, sillä-
[taivoin täten
nõrk — heikko, hento
nõu — neuvo, aikomus,
[keino
nõudma — vaatia, hankkia
nõue — vaatimus

①

Dajupp — papukeitto
 oblas — suolaheinä
 oda — keihäs, piikki
 odaw — huokea, halpa
 oder — ohra
 ogar — paksupäinen, [höperö

ohafas — ohdake
ohelit — riimuvarsi
oherbi — pora, vääntiö
ohi — hihna, ohjas
ohit — vaara, hätä
ohmer — uhri
ohroitser — upseeri
oib — äly, ymmärrys
oim — evä, äly, järki
oimetu — evätön, älytön
oimutoht — ohimo
oinas — pässi, oinas
oja — puro, oja, virta
otas — oks
oks — oksa
otje — oksennus
oksjon — huutokauppa
otioober — lokakuu
olet — olo, oleminen, ti

olenema — johtua
oletus — oletus

olewit — nyky aika
olla — olla
ollus — aine, aines
oma — oma, itse
omapärase — omaperäinen
omawoli — omavaltaisuus
omadus — ominaisuus
omandus — omaisuus
omanit — omistaja
ometi — kuitenkin, toki
onu — eno, setä
onupoeg — miesserkku
onutütar — naisserkku
oota — maltahan, odotahan
ootus — odotus, toive
ora — puikko, kara, piikki
oras — oras, laiho
oraw — orava
orel — urut
org — laakso
ori — orja
oritas — karju, leikattu sika
orjaahelad — orjaankahleet
orjaife — orjanies
orjapits — orjantappura
orjus — orjuus
osa — osa, osuus
osafasu — voitto-osinko
osafond — osasto
osamats — osakemaksu
osalt — osaksi
osaniit — osakas
osaw — taitava
osi — korte
ostus — taito
ostuhind — ostohinta
osutaba — osoitella
ots — pää, loppu
otstarwe — tarkoitus, pää-
[määrä
otšesine — otsa
otše — suorastaan
otfus — päätös

P.

Paabulind — riikinkukko
 paanifa — kauhu
 paar — pari
 paas — liuskakivi, paasi
 paasti — paasto
 paastufuu — maaliskuu
 paat — vene
 paawst — paavi
 paber — paperi
 paberifauplus — paperikauppa
 paberiraha — paperiraha
 pada — pata
 padi — päänalunen, patja
 padrif — tiheikkö
 pael — nauha, nuora, paula
 pagan — pakana
 pagar — leipuri
 pahe — paha
 paša — pahe
 pahem — vasen, parempi
 pahmas — olkikerros
 pahn — pehuti, pahnat
 pahupidi — nurinpäin
 pahur — ilkeä
 paif — paikka, kohta
 paine — paine
 pais — paisuminen, pato
 paiste — paiste, loiste
 paistetud — ajetus, turvotus
 paifutus — paisuttaminen
 paju — paju
 pajupill — pajupilli
 paff — paketti, kääre,
 [pakotus
 pats — paksu
 palaw — kuuma
 palawif — kuume
 palistus — päärme
 palitu — päällystakki, palltoo
 paljas — paljas
 palju — paljon

palf — palkka
 palf gi — hirsi, tukki
 pall — pallo
 palm — palmu
 paluma — pyytää, rukoilla
 [palvoa
 palwe — pyyntö, anomus,
 [rukous
 palwemaja — rukoushuone
 palwetund — hartaushetki
 pandimaja — panttilaitos
 pang — pankki, lanko
 panf — pankki
 pangamaja — pankkihuone
 panna — panna
 pinnal — solki
 papa — ukko, isä
 papp — pahvi, pappi
 parabiis — paratiisi
 parajasti — juuri, paraika
 parm — paarma
 parras — ääri, parras
 part — sorsa, ankka
 partei — puolue
 parun — paroni
 parw — parvi, ryhmä
 pass — passi
 pasun — torvi
 patt — synti
 pauf — paukku
 pea — pian, melkein
 peatus — pysähdys
 peegeel — kuvastin, peili
 peen — hieno, hento
 peenar — piennar
 peerg — päre
 peet — punajuurikas
 peeterfil — persilja
 pehme — pehmyt
 peigmees — sulhanen
 peitel — taltta
 peff — rasva, läski, ihra
 pelbif — käymälä

pere — perhe
 perm — äyräs, törmä
 pesa — pesä
 pesu — pesu, liinavaatteet
 petipiim — kirjupiimä
 pettis — petturi
 petta — pettää
 pettumus — pettymys
 pidada — pitää
 pidi — suhteessa, päin,
 puolin pitäen
 pidu — pito, juhla
 pidulaul — juhla laulu
 pidusööf — juhla-ateria
 pidulif — juhlaallinen
 pigi — piki
 pigistus — puristus
 pihlakaš — pihlaja
 pihta — vastaan
 piibel — raamattu
 piim — maito
 piin — piina, kiusa
 piip — piippu
 piir — raja, piiri, ääri
 piiritus — väkiviina, sprii
 piiskop — piispa
 piits — piiska, ruoska
 piff — pitkä
 piine — ukkonen
 pilet — lippu, piletti
 pilge — pilkka, ivä
 pilf — katse, silmäys
 pill — soittokone
 pilt — kuva
 pilw — pilvi
 pime — pimeä
 pind — pinta
 pingutus — pingoitus
 pipar — pippuri
 pirn — pääryna
 pišar — kyynel, pisara
 pistol — pistooli
 planeet — kiertotähti

plats — paikka, kohta
 pleif — tahra
 pliiatš — lyijykynä
 ploom — luumu
 poeg — poika
 politsei — poliisi
 pomm — pommi
 poogen — arkki
 poof — ympäys
 pool — puoli
 poolmuidu — puoliilmaiseksi
 poolsaar — niemimaa
 pops — torppari
 pori — loka, kura
 portsjon — annos
 post — posti
 postijaam — kyytitalo
 potisepp — kammuntekija
 praegu — juuri
 pragu — rako
 Brantsusekeel — ranskankieli
 praost — rovasti
 prees — solki
 presš — puristin
 prii — vapaa
 prits — ruisku
 proov — koe, näyte
 proua — rouva
 pruut — morsian
 puder — puuro
 puhaš — puhdas, siisti
 puieštif — puisto
 puju — polju
 pull — sonni, kupla
 pulmad — häät
 puna — puna
 punane — punainen
 pung — nuppu, kukkaro
 punkt — piste, hetki
 puri — purje
 purjus — juovuksissa.
 [humalassa]
 purre — porraspuut

puru—rupa, möyhy, murut
 puštar — sikunaviina
 pušs — puukko
 putta — koju, putka
 puu — puu
 puus — lautio, loukka
 pügal — uurre, lovi, pykälä
 püha — pyhä, juhla
 pühapäew — sunnuntai
 püji — pysyminen
 püjs — pyssy
 püsti — pystyssä, pystyyn
 pütt — pytty
 püü — pyy
 püüe — pyrkimys
 püüf — pyynti
 päew — päivä
 pähtel — pähkinä
 päife — aurinko
 päff — peukalo
 pärašt — perästä
 pärg — seppel
 päriba — periä
 pärija — perillinen
 päris — perin, aivan
 pärišmaa — peräntömaa
 pärn — lehmus
 pöör — käänne
 pöder — hirvi, peura, poro
 pödur — kivulias
 pögeneja — pakolainen
 pöhi — pohja
 pöhjus — peruste, syy
 pöld — peltö
 pöletif — tulehdus
 pölgtus — halveksiminen
 pölluhaarija — maanviljelijä
 pölw — polvi
 pönew — jännittävä
 pörand — lattia, permanto
 pörandawaip — lattiamatto
 pörin — pärinä
 pörm — tomu, muru

pörn — perna
 pörnif — sontiainen
 pöršas — porsas
 pöšt — poski
 pöud — pouta
 pöön — piena, liista
 pöšfas — pensas

R.

Raadif — kova savikkomaa
 raag — risu, vitsa, oksa
 raam — kehys, puitteet
 reamat — kirja
 raamatufapp — kirjakappi
 raamatufauplus — kirjakauppa
 raas — muru, hitunen
 raba — suo, räme
 rabandus — halvaus
 rabe — hauras, murea
 rabelus — rimpuilu
 rada — polku, latu, rata
 radikaalfus — radikalisuus
 raendif — keski, palu
 ragin — ratina, rätinä
 raha — raha
 raha-abi — raha-avustus
 raha-afutus — rahalaitos
 rahafiri — rahakirje
 rahatorjandus — rahankeräys
 rahafas — rahakas
 rahe — rae
 rahu — rauha
 rahuaade — rauhanaate
 rahufihtunif — rauhantuomari
 rahufohus — rauhanoikeus
 rahufönum — rauhanviesti
 rahulolbam — tyydyttävä
 rahulbada — tyynnyttää
 rahustada — rahoittaa
 rahutu — rauhaton
 rahwaedustus — kansanedus-
 [tus

rahwaerafond — kansanpuolue	rauhpara — kiinteimistö
rahwafool — kansakoulu	raubjas — ruskeanharmas,
rahwalaul — kansanlaulu	[raudikko]
rahwapõlv — ihmispolvi	raudne — rautainen
rahwajõber — kansanystävä	raugeda — raueta, lamentua
rahwawalguetus — kansanva-	rauf — vanhus, heikko
[listus]	rawitjeda — hoitaa, kustutella
rahwaülifool — kansanopisto	realfool — realikoulu
rahwalit — kansanomainen	rebel — tikapuut, portaad
rahwas — kansa	redis — redisi
rahwas — kansallisuus	redu — pako
rahwaswaheline — kansain-	reede — perjantai
[välinen]	reegel — sääntö
raidfuju — veistokuva	regi — reki
raifafull — haukka, petolintu	reha — harava
raifata — tuhata, hukata,	rehapuff — haravanpii
[raiskata]	rehi — rihi
raiff — raato, haaska	rehitjeda — haravoida
rait — valtava, suuri	rehfendaba — laskea
riiuda — hakata	rehnung — lasku
raja — raja	rehw — vanne, kisko
rajamärf — rajamerkki	remmelgas — raita, paju
raju — rajuilma, myrsky	rent — vuokra
rafendaba — valjastaa	rentei — rahasto, rännteri
rambuda — heiketä, ram-	rentniif — vuokraaja
[pantua]	reostaba — tahria, liata
rammestus — heikkous	revisjon — tarkastus
rammetu — heikko	remolutsion — vallankumous
rammus — lihava	riie — vaate, kangas
rand — ranta, ääri	riigiamet — valtionvirka
randlane — rannikon asukas	riigisutus — valtionlaitos
randmeluu — ranneluu	riigiford — valtiojärjestys
rangid — länget	riigipant — valtiopankki
ranits — laukku	riigivalitsus — valtionhallitus
raputaba — pudistaa	riigiwõim — valtionmahti
raske — vaikea, raskas	riigiwõlg — valtiovelka
rasw — rasva, ihra	riif — valtio
ratas — pöyrä, ratas	riim — loppusointu
ratja — ratsain	riis — riisi
ratjamees — ratsumies	riist — kapine, kalu, ase
ratjavägi — ratsuväki	riit — pino, rivi
raub — rauta	riiul — hylly
raubrist — rautaristi	rifas — rikas

riite — rikkoutuminen
 rittuda — rikkoa
 rind — rinta, jono, rintama
 ring — piiri, kehä, rengas
 rinna — rinne, mäenvieru
 ristida — ristiä, kastaa
 ristiema — naiskummi
 ristiinimene — kristitty
 ristiisa — mieskummi
 ristilaps — kummilapsi
 ristiust — kristinuskko
 ristimise tunnistus — kaste-
 [todistus]

riisu — roska, romu, risu
 roheta — vihertävä
 rohi — kasvi, ruoho, rohto
 rohtida — rohdotella
 rohke — runsas, lukuisa
 rohkeus — runsaus
 rohuaed — puutarha
 roidamus — nääntymys
 romaan — romani
 ront — korppi
 roobas — raide, kisko
 roog — ruoka, eväs
 roop — hiilihanko
 roos — ruusu
 rooja — vaaleanpunainen
 roofiline — ruusuinen
 rooste — ruoste
 roostepleff — ruostepilkku
 roots — ruoto, ranka
 rootslane — ruotsalainen
 rott — rotta

rubla — rupla

ruis — ruis

ruusileib — ruisleipä

ruusilill — ruiskukka

ruusipõld — ruispelto

rull — rulla, jyrä

rumal — tyhmä, hölmö,
 [hullu]

ruju — sirpale, raunio

rutt — kiire
 ruttu — kiireesti
 ruuge — ruskea
 ruum — tila, paikka,
 [avaruus]
 ruun — ruuna
 ruut — neliö, ruutu
 rühm — ryhmä
 rüpp — süli, helma
 rägaatid — tiheikko
 rähn — tikka
 räim — silakka,
 [haili]

räni — pii, piikivi
 ränt — ankara, vaikea,
 [raskas]
 rännata — vaeltaa, samota
 rästid — kyykäärme
 räabis — muikku, räापys
 räädida — puhua
 rööw — ryöstö
 rööwelaas — petoeläin
 rööwel — ryöväri
 rödu — parveke
 röht — korko, paino, sorto
 röigas — retiisi
 röuge — rokko
 rööm — riemu, llo
 röömuühüüd — riemohuuto
 röömus — iloinen, riemuista
 röömuštada — ilahuttaa,
 rööst — nuori, rieska, tuore,
 [raitis]

S.

saabas — saapas
 saab — heinäruko
 saada — voida, saada
 saade — lähetys
 saadid — asti, saakka
 saabus — tuote, tulos
 saag — saha
 saagida — sahata

faagiahue — saaliinhimoinen
 faat — saalis, tulos
 faamatu — avuton
 faan — reki, saani
 faar — saari, saarnipuu
 faaresti — saaristo
 faarmas — saukko, saarva
 faatus — kohtalo, säästys
 faavutus — saavutus
 faba — häntä
 fada — sata
 fadada — sataa
 fadam — satama
 fadu — sade
 fadul — satula
 fadulsepp — satulaseppä
 fage — usea, moni
 fagedasti — usein
 fah — aura, aatra
 fai — vehnäleipä
 Satsafael — saksankieli
 fala — salainen
 falabus — salaisuus
 falbo — tilinpäätös, saldo
 fale — solakka
 fallisuus — suvaitsevaisuus
 falw — voide, salva
 falwraiti — lautasliina
 fama — sama
 famm — askel
 fammal — sammal
 fmmas — pylvä. patsas,
 [paalu]
 fmmet — sametti
 fmmuba — astua, käydä
 fant — kerjäläinen
 fapp — sappi
 fari — seula, sarja
 farlat — tulirokko
 famane — samanlainen
 farm — sarvi
 faun — sauna
 faunif — saunamies

fawi — savi
 fealiha — sianliha
 faaba — asettaa, panna
 feabus — laki, oikeus
 feal — siellä
 feas — seassa
 feba — sitä, tätä
 febel — seteli
 fee — se, tämä
 feelif — hame
 feeme — siemen
 feen — sieni
 feep — saippua
 feeria — sarja
 fegi — sekaisin
 fein — seinä
 feiff — pysähdys
 feisuus — sääty
 feitse — seitsemän
 fefund — sekunti
 feletus — selitys
 felg — selkä
 felge — selkeä, selvä
 felili — selällään
 felle — tämän, sen
 feltš — seura
 fenat — senaatti
 feni — tähän, siihen asti
 fibul — sipuli
 fide — side
 figa — sika
 fiht — määrä
 fiid — silkki
 fiig — siika
 fiil — siili
 fiin — täällä, tässä
 fiirup — siirappi
 fiis — sitten, siis
 fiiski — sittenkin
 fiib — silta
 fiit — sillakka, haii
 fiim — silmä
 fiimanägu — naama

filmapisar — kyynel
 filp — tavu
 fina — sinä
 finep — sinappi
 finihape — sinihappo
 fipelgas — muurahainen
 firel — sireni
 firge — suora
 firp — sirppi
 fisalif — sisilisko
 fisefond — sisällys
 fisu — sisältö
 fiste — sitkeä
 fits — karttuuni
 fobida — soveltua
 fobitus — suositus
 fohwa — sohva
 fuff — puolisukka, syylinki
 folbat — soturi
 foo — suo
 fool — suola
 Soomefeel — Suomen kieli
 foomlane — suomalainen
 foomus — suomus
 foow — toivomus, toive
 foowida — toivoa
 foomitada — suosittaa
 fort — laji, laatu
 fortis — noita, velho
 sport — urheilu
 streif — lakko
 fugu — suku
 fugufond — sukukunta
 fugugi — (ei) laisinkaan
 fugulane — sukulainen
 fuhfur — sokeri
 fui — kesä, suvi
 fuivili — suvivilja
 fuits — savu
 fuitsetada — polttaa tupakkaa
 fuff — sukka
 fulane — renki
 fulatus — sulatus

fundida — pakoittaa, ajaa
 fundus — pakoitus, pakko
 fupp — keitto, soppa, liemi
 furm — kuolema
 furnu — kuollut
 furnuaed — hautausmaa
 furwe — paino, sorto
 fuu — suu
 fuur — suuri, iso
 furweilm — kesäilma
 furvemaja — kesähuvila
 furvi — kesä, suvi
 fūda — sydän
 fūdamlif — sydämellinen
 fūgam — syvä
 fūgamus — syvyys
 fūgeliseb — syyhelmä
 fūgis — syksy
 fūlb — syli
 fūlg — sylki
 fūllapuu — sylenmitta (puu)
 fūmpatia — myötätunto
 fūnd — syntyminen
 fūnnipäew — syntymäpäivä
 fūnnis — sopiva, mukava
 fūsi — hiili, sysi
 fūtitus — sytytys
 fūū — syy, rikos
 fūūdi — syypää, syylinen
 fūūtu — viaton, syytön
 fāde — kipinä
 fālg — sälkö, varsa
 fāng — vuode, sänky
 fāra — hohte, loiste
 fārg — särki
 fārf — paita
 fāär — pohja, sääri, varsi
 fāāff — itikka, sääski
 fōōf — ruoka
 fōōmaaeg — ateria
 fōber — ystävä
 fōda — sota
 fōel — seula

sõimata — soimata
 sõit — ajo, matka
 sõjaseadus — sotalaki
 sõlm — solmu
 sõna — sana
 sõnum — sanoma
 sõrm — sormi
 sõjstrapööšas — siestarmarja-
 [pensas
 sõud — souto
 sõue — soutu, kulku

T.

Taat — ukko, väari, taatto
 taba — lukko
 tabam — sattuva, tapaava
 tabel — taulukko, taulu
 tael — taula
 taemalaotus — taivaanavaruuks
 taemawõlm — taivaankupu
 taga — takana
 tagasi — takaisin
 taguda — takoa
 taia — taakse, taa
 tahk — tahko
 tahm — noki, tahma
 tahta — tahtoa
 tahtejõud — tahdonvoima
 tahwel — taulu
 taigen — taikina
 taim — taimi, kasvi
 taimelawa — taimilawa
 tatistus — este
 tala — kattoparru
 talb — (kengän) pohja,
 [antura

talbrif — lautanen
 talguš — talkoot
 talitaba — toimia
 talitus — toimisto
 talu — talo, tila
 taluniš — tallollinen

talw — talve
 talwefuu — marraskuu
 tammepuu — tammipuu
 tammiš — tammikko
 tangid — pihdit
 tantš — tanssi
 taper — tappara
 tarbeaine — tarveaine
 tare — huone, pirtti
 tarf — viisas
 tarretus — kohmettuminen
 tarwe — tarve
 tarwiš — tarpeen, tähden
 tafa — hiljaa, tasan
 tafafesi — hiljalleen, vienosti
 teade — tieto
 teber — teiri
 tee — tie
 teenida — ansaitta
 teenistus — ansio
 teenus — ansio, meriitti
 tegemine — tekeminen
 tegew — toimiva
 tegu — teko, työ
 tegur — tekijä, faktori
 teha — tehdä
 tehaš — tehdas
 teine — toinen
 teisiti — toisin
 tellija — tilaaja
 tempel — temppeli
 templimaš — leimavero
 tera — terä, jyvä, säde
 teraš — jyväinen
 teraš — teräs
 teraw — terävä
 teretus — tervehdys
 terme — terve
 terwiš — terveys
 terwitus — terveinen
 tige — julma, ilkeä
 tigu — etana, simpukka
 tižane — tiainen

tihe — tiheä
 tihti — usein
 tiib — siipi
 tiiger — tiikeri
 tiif — lammikko
 tiijitus — keuhkotauti
 timufas — pyöveli
 tina — tina, lyijy
 tindipott — mustepullo
 tingimus — ehto
 toetus — kannatus, tukemi-

[nen]

toibuaine — ruoka-aine
 toimetada — toimittaa
 tollifulud — tullikustannukset
 tollivalitsus — tullihallitus
 toober — korvo, amme, saavi
 toode — tuote
 toon — sävel, sävy, tapa
 toop — tuoppi
 toorus — raakuus, tuoreus
 tore — komea
 torm — myrsky
 tormas — jarru
 torn — torni, vankila
 toru — torvi, putki
 torupill — säkkipilli
 traat — lanka

fönetraat — puhelin
 trepp — porras, portaat
 triifida — silittää
 troost — lohdutus
 truu — uskollinen
 trüfiolud — paino-olot
 trüff — painos, paino
 tuba — huone, kamari
 tubafas — tupakka
 tubli — kunnon, kelpo, hyvä
 tugew — voimakas, tukeva
 tuhat — tuhat
 tuhin — touhu
 tuhfl — tuhka
 tuhfur — hilleri

tui — kyyhkynen
 tuifsoon — valtasuoni
 tuim — tylsä, veltto
 tuiß — tuisku, pyry
 tuißune — tuiskuinen
 tuju — mieliala, tuuli, oikku
 tußatus — sykähdys
 tußuda — sykkiä
 tulefahju — tulipalo
 tuletiff — tulitikku
 tules — tulo

tuli — tuli
 tuline — tulinen
 tulla — tulla
 tulu — hyöty, tulo
 tulus — edullinen
 tume — tumma, himmeä
 [synkkä, hämärä]

tumm — mykkä
 tunaeila — toissapäivänä
 tunahomme — ylihuomenna
 tunamußu — toissavuonna
 tund — tunti, hetki
 tunda — tuntea
 tundelaulif — tunnelmaru-
 [noilija]

tunne }
 tundmus } tunne, tuntemus
 tung — tarve, pyrkimys
 tungal — karsta, soihu
 tungida — tunkea
 tunnimees — vahisotamies
 tunniskiri — todistus
 tupp — tuppi
 turbaßoo — turvesuo
 turg — tori
 turi — selkä, niska
 turß — turska
 turunaine — toriämmä
 turwas — turve
 tutmus — tuttavuus
 tuul — tuuli
 tuulehoog — tuulenpuuska

tuulutus — tuuleutus
 tuum — ydin, sisu, sydan
 tuur — tuura, kanki
 tüdimus — kyllästyminen
 tüdruk — tyttö
 tühi — tühjä
 tüff — kappale, pala
 tüli — riita, häiriö, vaiva
 tütar — tytär
 tüvi — tyvi
 tüür — peräsin
 tädi — täti
 täheteadus — tähtitiede
 tähendus — merkitys
 täht — tähti
 tähtjas — tärkeä
 täi — tai
 täis — täysi
 täius — täydellisyys
 täff — ori
 täna — tänään
 tänapäew — tämpäpäiva
 tänaba — kiittää
 tänan! — kiitoksia!
 tänaw — kuja, raitti
 tänu — kiitos
 töö — työ, teko
 tööaeg — työaika
 tööarafond — työryhmä
 tööharu — työala
 tööjõud — työvoima
 tööpäew — työpäivä
 tööwõimetu — työkyvytön
 tööfas — työteliäs, ahkera
 tööline — työmies, työläinen
 tööstus — teollisuus
 töbi — tauti
 töbine — tautinen, sairas
 tõde — totuus
 tõelub — tosiseikat
 tõendaba — väittää
 tõendus — väite, todistus
 tõesti — tosiaan, todella

tõh — hilleri
 tõlb — vaunut
 tõlt — tulkki
 tõmbejõud — vetovoima
 tõmmata — vetää
 tõmme — veto, tempaus
 tõrgeš — uppiskainen
 tõrjuda — torjua
 tõrfuda — uiskoitella
 tõrs — sammio, pönttö
 tõru — terho
 tõrw — terva
 tõsi — tosi
 tõug — touko, rotu
 tõus — nousu
 tõusif — nousukas
 tõusta — nousta

U.

üba — papu
 udar — utare
 udu — sumu
 udupilt — varjokuva
 udušuleb — untuvat
 udune — sumuinen
 uherb — vintilä, pora
 uhfe — ylpeä
 uhfus — ylpeys
 uimane — tainnuksissa
 uinaš — uinahdus
 uif — luistin
 uifutee — luistinrata
 ujuda — uida
 ujutus — uittaminen, tulva
 uš — ovi
 wälišmeri — ulkomeri
 umbjärw — umpijärvi
 umbes — likimäärin
 ummus — umpitila
 uni — uni
 uništus — haave
 ununeda — unohtua

wahetord — suhde, väli
 wahemeeß — välittäjä
 wahesein — väliseinä
 waheteff — esirippu
 wahelbus — vaihde, vaihdos
 waher — vaahtera
 wahetada — vaihtaa
 wahiford — vahtivuoro
 wahjt — waahto
 wahtrit — vaahterikko
 wahutus — vaahtoaminen
 wahwa — urhoollinen, uljas
 waibuda — waipua
 waid — vaan
 waidlus — keskustelu, väittely
 waigistus — waimannus
 waiß — pihka, hartsi
 waitne — hiljainen, tyyni
 waim — henki, sielu
 waimuanne — hengenlahja
 waimulif — hengellinen
 waimustus — innostus
 wainu — laidun, nurmi
 waiß — matto, peite, vaippa
 waja — tarpeen, tarve
 waff — vakka
 waffal — asema
 walaba — valaa
 walb — kunta
 walbam — valtaya
 wale — valhee, väärä
 walelif — petollinen
 walge — valkea, valo
 walguß — valkeus, valo
 walida — valita
 walif — valinta
 walimine — väali
 walitus — hallitus
 waljad — suitset
 waljuß — kovuus, ankaruus
 wall — valli
 walla-ametnit — kunnanvirka-
 [mies

W.

Waabata — katsoa
waade — katse
waagen — vati
waap — lasitus, kiilto,
[lakkous
waarmari—vaapukka, vattu
waba — vapaa
wababus — vapaus
wabanbus — anteeksipyyntö
wabastus — vapautus
wabrit — tehdäs
wader — kummi
waen — viha, vaino
waene — köyhä
waensane — vihollinen
waenuis — vihamiellinen
waew — vaiva
waewalt — tuskin
waewelba — nähdä vaivaa
waga—hurskas, kesy, tyyni
wagu — vako
wagun — (junan) vaunu
waha — vaha
wahe — väli, ero
waheaeq — väliaika

wassafirjutaja—kunnankirjuri
wassawolifogu — kunnan-

[valtuusto

wassatus — vallattomuus

walm — satu, eläinsatu

walmis — valmis

walu — kipu, tuska, valo,
[kajastus

walus — kipeä

walutaba—pakkottaa, särkeä

walwas — valpas, virkeä

walwel — valveilla

wamun — sieni, pakka

wammus — takki, nuttu

wana—vanha, huono, ukko

wanamees — ukko

wanamoor — akka

wanatüdruf — vanhapiika

wanwara — muinaismuistot

wanameda — vanheta

wanem — vanhempi

wang — vanki

wangifong — vankiholvi

wanter — vankkuri

wanne — kirous

wapper — urhollinen, reipas

wara — varhaini, rikkaus

warajane — aikainen

warastaba — varastaa

warblane — varpunen

ware — raunio, röykkiö

wares — varis

wargus — varkaus

wari — varjo

warjufuju — haamu, varjo

warn — naula, vaarna

[(riideworn — vaatenaula)

warras — varras

warrud — ristiäiset

warrufas — hiha

warsti — heti, pian

warwas — varvas

wasfar — vasara

wass — vaski

wast — ehkä, vasta

wastend — vastakohta

wastane — vastainen

wastastiffu — keskimäinen

wababa — kuljettaa

webru — vieteri

wedu — kuljetus

wedur — veturi

wedurijuht — junankuljettaja

wee-elajas — vesielukka

weeffaafi — vesilasi

weeffaabas — rasvasaapas

wetoru — vesiputki

wewarf — vesijohto

weebat — korppu

weebruar — helmikuu

weer — vierä, ääri

weerand — neljännes

weereda — vierä

weeretüs — vieritys

weerg — rivi, jono

weerida — tavata

weider — kummallinen

wein — viini

wemmal — raippa, pamppu

wend — ylä

wenelane — venäläinen

wenida — venyä

wenitaba — venyttää

wennastus — veljeys

werehöimlane — veriheimo-
[lainen

werelof — verilätäkkö

werefoon — verisuoni

werst — virsta

wesi — vesi

wesiniif — vesiaine

wesfi — mylly

west — liivi

weste — jutelma, pakina

wibu — kaari

wibewif — hämähä, iltahämähä

wiga — virhe, vika
 wigastus — vamma
 wigel — taikko
 wiha — viha
 wiht — vihko
 wiim — sade
 wiht — vihta
 wihtuda — huisata, vihtoa
 wiibida — viipyä
 wiidif — salakka
 wiif — vientii, viikuna
 wiil — viila
 wiimane — viimeinen
 wiin — viina
 wiis — sävel, viisi
 wiift — virsu
 wiul — viulu
 wifertaar — sateenkaari
 wile — vihellys, pilli
 wilets — kurja, keino
 wili — vilja
 wilja-aasta — viljavuosi
 wiljaitalbus — katovuosi,
 [viljankato
 wiljawiht — viljalyhde
 wiljawäli — viljavainio
 willane — villainen
 wilu — kolea, kylmä, viile
 wilumus — tottumus
 wing — häkä, haiku, katku
 winge — purevan kylmä
 wiril — kituva
 wirmalised — revontulet
 wirre — vierre
 wirsi — persikka
 wirwe — virpi, väre
 wisa — sitkea, visainen
 wistrit — näppylä, näppy
 woff — yokki, rukki
 woli — valta
 wooder — vuori
 woodi — vuode
 woog — virta

woolas — vuolas
 woorimees — ajuri
 woorus — hyve, siveys
 worst — makkara
 wull — kupla
 würst — ruhtinas
 würstinna — ruhtinatar
 wägew — voimakas
 wägi — voima
 wähe — vähän
 wähem — vähemmän
 wäi — vävy
 wäide — väite
 wäife — pieni, pikku
 wäin — salmi
 wäitus — ponnistus
 wäli — keto
 wälimus — ulkoasu
 wälja — ulos, pois
 wälft — salama
 wäram — portti
 wärw — väri
 wäfiida — väsyä
 wäsimus — väsymys
 wästriit — västäräkki
 wäär — väärä
 wäärt — arvoinen
 wöö — vyö
 wöi — vai, voi
 wöimalit — mahdollinen
 wöimetu — voimaton
 wöimus — voima, valta
 wöistelba — kilpailla
 wöitlus — taistelu
 wölq — velka
 wölšas — hirsipuu
 wölw — holvi
 wördlus — vertaus
 wörf — verkko
 wöru — rengas
 wöte — ote, otto
 wöti — avain
 wöita — ottaa

mõõras — vieras
mõõriti — oudosti
mõõrusfäif — vieraskäynti

Ü.

üdi — ydin
ühæegne — samanaikainen
ühendaba — yhdistää
ühiselu — yhdeiselämä
ühistunne — yhteistunto
ühifus — yhtiö
ühitlus — kokonaisuus
üts — yksi
ütsaimus — ainoa
ülbe — kopea
üle — yli
ülearu — liiaksi
ülejäät — ylijäämä
ülepea — ylipäänsä
üleülbe — yleensä
ülem — ylempi, ylin
ülemjuhatus — yliohto
ülemus — päällystö
üles — ylös
ülistus — ylistys
üllatus — yllätus
ümber — ympäri
ümbrus — ympäristö
üsna — aivan
üür — vuokra, hyiri

A.

Äge — ankara, tuima, kiivas
ähwardaba — uhata, uhkailla
äi — appi
äiataat — appiukko
äffi — äkkiä
ämber — ämpäri
ämblif — hämahäkki
ämm — anoppi
ämmaemand — kättilö

äpardus — pula
ära — elä, älä, pois, irti
äratada — herättää, virittää
ärvasti — katkerasti
ärew — kiihoittunut
ärgas — valpas, reipas
äri — liike. kauppakeino
ärielu — liike-elämä
ärijuht — liikkeenjohotaja
ärimees — liikkemies
äär — ääri, vieri
ääs — ahjo

Ö.

Öö — yö
ööelu — yöelämä
ööhall — yöhalla
ööforter — yökortteri
ööfuul — pöllö
öömaja — yömaja
öötöö — yötyö
ööwaht — yövahti
öööhj — yöilma
ööpif — satakieli
ööjeti — öisin, öisene aikaan

Õ.

õbe — sisar, sisko
õbus — hauska, kodikas
õmees — lanko
õepoeg — sisarenpoika
õetütar — sisarentyttö
õeffeb — sisaret
õel — paha, ilkeä
õelus — pahuus, ilkeys
õhelane — ohuohko
õhin — into, kiihko
õhj — ilma, hehkü
õhtu — ilta, ehtoo
õhulaew — ilmalaiva
õhtupäife — ilta-aurinko

õhute — ohut
 õhusõit — ilmailu
 õhumõitlus — ilmataistelu
 õiefe — kukka
 õienäda — toimittaa, ajentaa
 õieti — oikein, valla
 õige — oikein, ihan
 õiglase — vilpitön, suora
 õigus — oikeus
 õilmeaeg — kukinta-aika
 õis — kukka
 õitseage — kukinta
 õla — olka
 õletatus — olkikatto
 õleõrs — oljenkorsi
 õlewih — olkilyhde
 õli — öljy
 õllekauplus — olutkauppa
 õmblus — ompelu
 õndsus — autuus
 õngitseä — onkia
 õnn — onni
 õnneage — onnen aika
 õnnemäng — uhkapeli
 õnnesoow — onnittelu
 õnnelik — onnellinen
 õnnis — autuas

õnnistada — siunata
 õnnistus — siunaus
 õpeteel — opetuskieli
 õperaamat — oppikirja
 firifuõpetaja — pappi
 fooliõpetaja — oppettaja
 õpetlane — oppinut, tiede-
 õpetus — opetus [mies
 õpilane — oppilas
 õppida — oppia
 õrn — hento, hellä, herkkä
 õu — piha, hovi
 õudsus — outous
 õue — ulos, pihalle
 õueaeg — pihamaa, pihatto
 õuekoer — kartanokoiri
 õuevärw — pihaportti,
 [pihaveräjä
 õun — omena
 õunamoos — omenahillo
 õunapuu — omenapuu
 õõnes — outto, onsi
 õõtsutada — noutkuttaa, kei-
 [nuttaa
 õõtsutus — notkotus, keinutus
 [hyllitys

Eestimaa Kooliõpetajate Wastastikku-A

Seltsi kulul on ilmunud järgmise

kooliraamatud:

A

2831

123447

1. E. Peterson, Eesti laste aabits ja l. raamat kodu ja kooli jaoks. V. trükk;
2. E. Peterson, Etteütluste kogu Eesti keele tule ja kirjaleadmise õppimiseks.
3. E. Peterson, Algharjutused Eesti keele õigekirjutule ja kirjaleadmise õppimiseks. VI. tr.
4. E. Peterson, Ilukirjakarjutused Algharjutuste tarwis kirjutatud T. Uslisoo.
5. E. Peterson, Pildid kodu- ja koolilaste kõnelemise harjutuste ja kirjalikkude lööde tarwis. E. Polardi joonistused. Tarwiline raamat emakeele õpetamises.
6. E. Peterson, Eesti kooli lugemiseraamat. Esimene jagu.
7. A. Ploompuu, Eesti keele ilukirjutused. I. ja II. jagu.
8. O. Perli, Aritmeetika, Õperaamat koolikoolidele.
9. J. Siitska, Ajaloo algõpetused, Wana, kesk ja uusaeg.
10. N. Kann, Saksa keeleõpetus koolidele ja liseõppijatele
11. Морозовъ, С. и Кузикъ, Т., Школьный обиходецъ. Панихида, молебень, обычныя молитвы, тропари и пр.
12. Eesti algkoolide õppekavad, Tallinna Eesti Kooliõpetajate Seltsi korraldatud.
13. Elise Kewend, Imlugemine.
14. Karl Peterson, Eesti rahwalaulude antoloogia.

Peale oma kirjastusel ilmunud raamatute wõib E. Kooliõp. Seltsi raamatukauplusest

**õpeabinõusid ja kõiki paremaid
Eesti keeli raamatuid**

saada ja tellida.

Pealadu: Tallinnas, Suure Karja uul. nr. 23, kaupl. 3.
Eesti panga majas. Telefon nr. 498.

Hinnad on ajutised.